

OPETUS- JA KULTTUURIMINISTERIÖ
Yleissivistävän koulutuksen ja varhaiskasvatuksen osasto

**LAUSUNNOT LUONNOKSESTA HALLITUKSEN ESITYKSEKSI
EDUSKUNNALLE VARHAISKASVATUSLAIKSI**

HARE-nro OKM004:00/2018
Dnro OKM/3/010/2018

Lausuntotiivistelmien yhteenveto

27.3.2018

27.3.2018

Sisällys

Lausuntoyhteenveto luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle varhaiskasvatuslaiksi	6
Pyydetyn lausunnon antoivat	7
Lausuntoa eivät antaneet.....	8
Lausunnon keskeinen sisältö, pyydetty lausunnot	8
1. Eduskunnan oikeusasiamiehen kanslia	8
2. Oikeuskanslerinvirasto	9
3. Sosiaali- ja terveysministeriö	10
4. Etelä-Suomen aluehallintovirasto	11
5. Itä-Suomen aluehallintovirasto	11
6. Lapin aluehallintovirasto	12
7. Lounais-Suomen aluehallintovirasto	13
8. Länsi- ja Sisä-Suomen aluehallintovirasto	13
9. Länsi- ja Sisä-Suomen aluehallintovirasto, Svenska enheten för bildningsväsendet	15
10. Pohjois-Suomen aluehallintovirasto	16
11. Opetushallitus	16
12. Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirasto	18
13. Terveystieteiden tutkimuskeskus	19
14. Kansaneläkelaitos	20
15. Tilastokeskus	20
16. Kansallinen koulutuksen arviointikeskus	21
17. Lapsiasiavaltuutetun toimisto	22
18. Tasa-arvovaltuutettu	24
19. Tietosuojavaltuutetun toimisto	24
20. Yhdenvertaisuusvaltuutettu	27
21. Saamelaiskäräjät	29
22. Tasa-arvoasian neuvottelukunta TANE	29
23. Valtakunnallinen vammaisneuvosto VANE	30
24. Kristillisdemokraattinen eduskuntaryhmä	31
25. Perussuomalaisten eduskuntaryhmä	32
26. Suomen Sosialidemokraattisen Puolueen puoluehallitus	32
27. Svenska riksdagsgruppen	33
28. Vasemmistoliiton eduskuntaryhmä	34
29. Vihreä eduskuntaryhmä	35

27.3.2018

30. Espoon kaupunki.....	36
31. Helsingin kaupunki.....	37
32. Jakobstad.....	38
33. Jyväskylän kaupunki.....	38
34. Kouvolan kaupunki.....	39
35. Kuopion kaupunki.....	39
36. Lahden kaupunki.....	39
37. Oulun kaupunki.....	40
38. Porvoon kaupunki.....	41
39. Rovaniemen kaupunki.....	42
40. Savonlinnan kaupunki.....	42
41. Tampereen kaupunki.....	42
42. Turun kaupunki.....	43
43. Vantaan kaupunki.....	44
44. Helsingin yliopisto.....	48
45. Itä-Suomen yliopisto.....	49
46. Jyväskylän yliopisto.....	50
47. Oulun yliopisto.....	51
48. Tampereen yliopisto.....	52
49. Turun yliopisto.....	52
50. Åbo Akademi.....	55
51. Ammattikorkeakoulujen rehtorineuvosto ARENE ry.....	55
52. Ammattiosaamisen kehittämissyhdystys AMKE ry.....	56
53. Suomen ammattikoulutuksen johtajat SAJO ry.....	57
54. Korkeasti koulutettujen työmarkkinakeskusjärjestö Akava ry.....	58
55. Hyvinvointialan liitto ry.....	58
56. Julkisten ja hyvinvointialojen liitto JHL ry.....	59
57. KT Kuntatyöntekijät.....	62
58. Lastentarhanopettajaliitto LTOL.....	63
59. Opetusalan Ammattijärjestö OAJ ry.....	64
60. Suomen ammattiliittojen keskusjärjestö SAK.....	66
61. Sosiaalialan korkeakoulutettujen ammattijärjestö Talentia ry.....	66
62. Sosiaali- ja terveystieteiden ammattijärjestö Tehy ry.....	68
63. Suomen lähi- ja perushoitajaliitto SuPer ry.....	69
64. Toimihenkilökeskusjärjestö STTK.....	70
65. Suomen Yrittäjät ry.....	71

27.3.2018

66. Kirkkohallitus	71
67. Lastensuojelun Keskusliitto ry	72
68. Mannerheimin Lastensuojeluliitto ry	73
69. Sairaaloiden lastentarhanopettajat SAILA ry	74
70. Snellman-Korkeakoulu	75
71. SOSTE Suomen sosiaali ja terveys ry	76
72. Steinerkasvatuksen liitto	77
73. Suomen Kuntaliitto	78
74. Suomen Monikkoperheet ry	79
75. Suomen UNICEF ry	80
76. Suomen Vanhempainliitto ry	81
77. Suomen varhaiskasvatuksen erityisopettajat SVEOT	82
78. Svenska Finlands folkting	83
79. Vammaisfoorumi ry	84
80. Suomen Lastenhoitoalan Liitto ry	85
81. CGI Suomi Oy	86
82. Tieto Finland Oy	86
83. Visma InCommunity Oy	87
Muut lausunnon antaneet	87
84. Heinolan kaupunki	87
85. Jämsän kaupunki	87
86. Kirkkonummen kunta	88
87. Mikkelin kaupunki	89
88. Raahen kaupunki	89
89. Raision kaupunki	90
90. Suomen kulttuuriperintökasvatuksen seura	90
91. Suomen Yksityisten Perhepäivähoitajien Edustajisto SYPE	90
92. Pääkaupunkiseudun ateistit ry	91
93. Suomen Varhaiskasvatus ry	91
94. Erilaisten oppijoiden liitto ry	91
95. Suomen Ympäristökasvatuksen Seura ry	93
96. Ammattiliitto Pro ry	94
97. Suomen Psykologiliitto	95
98. Kuurojen Liitto	96
99. Oulun yliopiston varhaiskasvatuksen opiskelijoiden ainejärjestö Lastarit Ry	97
100. Suomen Opiskelijakuntien liitto SAMOK ry	97

27.3.2018

101. Suomen Opettajaksi Opiskelevien Liitto SOOL ry, Suomen ylioppilaskuntien liiton (SYL), Ebe ry:n, Varkaat ry:n , ITU ry:n, Lastarit ry:n, Lastopet ry:n ja Sulo ry:n yhteinen lausunto	98
102. Barnträdgårdslärodbildningen, Pedagogiska fakulteten vid Helsingfors universitet	98
103. Keskosvanhempien yhdistys Kevyt	99
104. Vapaa-ajattelijain Liitto ry	99
105. Valtion liikuntaneuvosto.....	100
106. Valtion ravitsemusneuvottelukunta	102
107. Naisasialiitto Unioni	102
108. Sosiaalialan ammattikorkeakoulu-verkosto	103
109. Karelia Ammattikorkeakoulu Oy.....	105
110. Lahden ammattikorkeakoulu	107
111. Diakonia-ammattikorkeakoulu Oy	108
112. Laurea Ammattikorkeakoulu	109
113. Metropolia Ammattikorkeakoulu	109
114. Humanistinen ammattikorkeakoulu	110
115. Sateenkaari Koto Oy.....	110
116. Touhula Varhaiskasvatus Oy.....	110
117. Päivähoito Villa Leppis Oy.....	111
118. Karhu Marianne	113
119. Miettinen Jari, kasvatustieteen maisteri, erityisesti varhaiskasvatus	113

27.3.2018

Lausuntoyhteenveto luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle varhaiskasvatuslaiksi

Opetus- ja kulttuuriministeriö pyysi lausuntoa luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle varhaiskasvatuslaiksi seuraavilta tahoilta:

Eduskunnan oikeusasiamiehen kanslia, Oikeuskanslerinvirasto, Oikeusministeriö, Opetus- ja kulttuuriministeriö / Korkeakoulu- ja tiedepolitiikan osasto, Opetus- ja kulttuuriministeriö/Ammatillisen koulutuksen osasto, Sosiaali- ja terveysministeriö, Työ- ja elinkeinoministeriö, Valtiovarainministeriö, Etelä-Suomen aluehallintovirasto, Itä-Suomen aluehallintovirasto, Lapin aluehallintovirasto, Lounais-Suomen aluehallintovirasto, Länsi- ja Sisä-Suomen aluehallintovirasto (Länsi- ja Sisä-Suomen aluehallintovirasto sekä Svenska enheten för bildningsväsendet), Pohjois-Suomen aluehallintovirasto, Opetushallitus, Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirasto, Terveystieteiden tutkimuskeskus, Kansaneläkelaitos, Tilastokeskus, Kansallinen koulutuksen arviointikeskus, Lapsiasiavaltuutetun toimisto, Tasa-arvovaltuutettu, Tietosuojavaltuutetun toimisto, Yhdenvertaisuusvaltuutettu, Saamelaiskäräjät, Romaniasiain neuvottelukunta, Tasa-arvoasian neuvottelukunta TANE, Valtakunnallinen vammaisneuvosto VANE, Keskustan eduskuntaryhmä, Kokoomuksen eduskuntaryhmä, Kristillisdemokraattinen eduskuntaryhmä, Perussuomalaisten eduskuntaryhmä, Sininen eduskuntaryhmä, Sosialidemokraattinen eduskuntaryhmä, Svenska riksdagsgruppen, Vasemmistoliiton eduskuntaryhmä, Vihreä eduskuntaryhmä, Enontekiön kunta, Espoon kaupunki, Helsingin kaupunki, Iloisten kunta, Jakobstad, Jyväskylän kaupunki, Kokemäen kaupunki, Kokkolan kaupunki, Kouvolan kaupunki, Kronoby kommun, Kuopion kaupunki, Kuortaneen kunta, Lahden kaupunki, Närpes stad, Oulun kaupunki, Paltamon kunta, Pelkosenniemen kunta, Porvoon kaupunki, Rovaniemen kaupunki, Savonlinnan kaupunki, Tampereen kaupunki, Turun kaupunki, Vantaan kaupunki, Helsingin yliopisto, Itä-Suomen yliopisto, Jyväskylän yliopisto, Lapin yliopisto, Oulun yliopisto, Tampereen yliopisto, Turun yliopisto, Åbo Akademi, Ammattikorkeakoulujen rehtorineuvosto ARENE ry, Ammattiosaamisen kehittämissyhdystys AMKE ry, Suomen ammattikoulutuksen johtajat SAJO ry, Korkeasti koulutettujen työmarkkinakeskusjärjestö Akava ry, Elinkeinoelämän Keskusliitto EK ry, Hyvinvointialan liitto ry, Julkisten ja hyvinvointialojen liitto JHL ry, KT Kuntatyönantajat Lastentarhanopettajaliitto LTOL, Opetusalan Ammattijärjestö OAJ ry, Suomen ammattiliittojen keskusjärjestö SAK, Sosiaalialan korkeakoulutettujen ammattijärjestö Talentia ry, Sosiaali- ja terveysalan ammattijärjestö Tehy ry, Suomen lähi- ja perushoitajaliitto SuPer ry, Toimihenkilökeskusjärjestö STTK, Suomen Yrittäjät ry, Kirkkohallitus, Lastensuojelun Keskusliitto ry, Mannerheimin Lastensuojeluliitto ry, Sairaaloiden lastentarhanopettajat SAILA ry, Sateenkaariperheet ry, Snellman-Korkeakoulu, SOSTE Suomen sosiaali ja terveys ry, Steinerkasvatuksen liitto, Suomen Kuntaliitto ry, Suomen Monikkoperheet ry, Suomen UNICEF ry, Suomen Vanhempainliitto ry, Suomen varhaiskasvatuksen erityisopettajat SVEOT, Svenska Finlands folkting, Vammaisfoorumi ry, Suomen Lastenhoitoalan Liitto ry, Suomen yliopistojen rehtorineuvosto UNIFI ry, CGI Suomi Oy, Oy Abilita Ab, Tieto Finland Oy, WhileOnTheMove Oy, Visma InCommunity Oy.

Lausuntoaika oli 6.2. – 18.3.2018.

27.3.2018

Pyydetyn lausunnon antoivat

Eduskunnan oikeusasiamiehen kanslia, Oikeuskanslerinvirasto, Sosiaali- ja terveysministeriö, Etelä-Suomen aluehallintovirasto, Itä-Suomen aluehallintovirasto, Lapin aluehallintovirasto, Lounais-Suomen aluehallintovirasto, Länsi- ja Sisä-Suomen aluehallintovirasto (Länsi- ja Sisä-Suomen aluehallintovirasto sekä Svenska enheten för bildningsväsendet), Pohjois-Suomen aluehallintovirasto, Opetushallitus, Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirasto, Terveystieteiden tutkimuskeskus ja hyvinvoinnin laitos, Kansaneläkelaitos, Tilastokeskus, Kansallinen koulutuksen arviointikeskus, Lapsiasiavaltuutetun toimisto, Tasa-arvovaltuutettu, Tietosuoja- ja tietosuojavaltuutetun toimisto, Yhdenvertaisuusvaltuutettu, Saamelaiskäräjät, Tasa-arvoasian neuvottelukunta TANE, Valtakunnallinen vammaisneuvosto VANE, Kristillisdemokraattinen eduskuntaryhmä, Perussuomalaisen eduskuntaryhmä, Suomen Sosialidemokraattisen Puolueen puoluehallitus, Svenska riksdagsgruppen, Vasemmistoliiton eduskuntaryhmä, Vihreä eduskuntaryhmä, Espoon kaupunki, Helsingin kaupunki, Jakobstad, Jyväskylän kaupunki, Kouvolan kaupunki, Kuopion kaupunki, Lahden kaupunki, Oulun kaupunki, Porvoon kaupunki, Rovaniemen kaupunki, Savonlinnan kaupunki, Tampereen kaupunki, Turun kaupunki, Vantaan kaupunki, Helsingin yliopisto, Itä-Suomen yliopisto, Jyväskylän yliopisto, Oulun yliopisto, Tampereen yliopisto, Turun yliopisto, Åbo Akademi, Ammattikorkeakoulujen rehtorineuvosto ARENE ry, Ammattiosaamisen kehittämissyhdystys AMKE ry, Suomen ammattikoulutuksen johtajat SAJO ry, Korkeasti koulutettujen työmarkkinakeskusjärjestö Akava ry, Hyvinvointialan liitto ry, Julkisten ja hyvinvointialojen liitto JHL ry, KT Kuntatyönantajat, Lastentarhanopettajaliitto LTOL, Opetusalan Ammattijärjestö OAJ ry, Suomen ammattiliittojen keskusjärjestö SAK, Sosiaalialan korkeakoulutettujen ammattijärjestö Talentia ry, Sosiaali- ja terveysalan ammattijärjestö Tehy ry, Suomen lähi- ja perushoitajaliitto SuPer ry, Toimihenkilökeskusjärjestö STTK, Suomen Yrittäjät ry, Kirkkohallitus, Lastensuojelun Keskusliitto ry, Mannerheimin Lastensuojeluliitto ry, Sairaaloitten lastentarhanopettajat SAILA ry, Snellman-Korkeakoulu, SOSTE Suomen sosiaali ja terveys ry, Steinerkasvatuksen liitto, Suomen Kuntaliitto ry, Suomen Monikkoperheet ry, Suomen UNICEF ry, Suomen Vanhempainliitto ry, Suomen varhaiskasvatuksen erityisopettajat SVEOT, Svenska Finlands folkting, Vammaisfoorumi ry, Suomen Lastenhoitoalan Liitto ry, CGI Suomi Oy, Tieto Finland Oyj, Visma InCommunity Oy.

Muut lausunnon antajat

Pyydettyjen lausuntojen lisäksi lausunnon toimittivat Heinolan kaupunki, Jämsän kaupunki, Kirkkonummen kaupunki, Mikkelin kaupunki, Raahen kaupunki, Raision kaupunki, Suomen kulttuuriperintökasvatuksen seura, Suomen Yksityisten Perhepäivähoitajien Edustajisto SYPE, Pääkaupunkiseudun ateistit ry, Suomen Varhaiskasvatus ry, Erilaisten oppijoiden liitto ry, Suomen Ympäristökasvatuksen Seura ry, Ammattiliitto Pro ry, Suomen Psykologiliitto, Kuurojen Liitto ry, Oulun yliopiston varhaiskasvatuksen opiskelijoiden ainejärjestö Lastarit ry, Suomen Opiskelijakuntien liitto SAMOK ry, Suomen Opettajaksi Opiskelevien Liitto SOOL ry, Suomen ylioppilaskuntien liiton (SYL), Ebe ry:n, Varkaat ry:n, ITU ry:n, Lastarit ry:n, Lastopet ry:n ja Sulo ry:n yhteinen lausunto, Barnträdgårdslärodbildningen (Pedagogiska fakulteten vid Helsingfors universitet), Keskosvanhempien yhdistys Kevyt, Vapaa-ajattelijain Liitto ry, Valtion liikuntaneuvosto, Valtion ravitsemusneuvottelukunta,

27.3.2018

Naisasialiitto Unioni, Sosiaalialan AMK-verkosto, Karelia Ammattikorkeakoulu Oy, Lahden ammattikorkeakoulu, Diakonia-ammattikorkeakoulu Oy, Laurea AMK, Metropolia Ammattikorkeakoulu, Humanistinen ammattikorkeakoulu, Sateenkaari Koto Oy, Touhula Varhaiskasvatus Oy, Päivähoito Villa Leppis Oy sekä 2 yksityishenkilöä.

Yhteensä lausuntoja toimitettiin määräajassa 119 kappaletta, joista 83 oli pyydettyiltä tahoilta ja 36 lausuntoa muiden tahojen toimittamia lausuntoja.

Lausuntoa eivät antaneet

Oikeusministeriö, Opetus- ja kulttuuriministeriö / Korkeakoulu- ja tiedepolitiikan osasto, Opetus- ja kulttuuriministeriö/Ammatillisen koulutuksen osasto, Työ- ja elinkeinoministeriö, Valtiovarainministeriö, Romaniasiaain neuvottelukunta, Keskustan eduskuntaryhmä, Kokoomuksen eduskuntaryhmä, Sininen eduskuntaryhmä, Enontekiön kunta, Iiomantsin kunta, Kokemäen kaupunki, Kokkolan kaupunki, Kronoby kommun, Kuortaneen kunta, Närpes stad, Paltamon kunta, Pelkosenniemen kunta, Lapin yliopisto, Elinkeinoelämän Keskusliitto EK ry, Sateenkaariperheet ry, Suomen yliopistojen rehtorineuvosto UNIFI ry, Oy Abilita Ab, WhileOnTheMove Oy.

Lausunnonantajia pyydettiin sisällyttämään lausuntoonsa lyhyt tiivistelmä lausunnon keskeisestä sisällöstä. Nämä tiivistelmät on koottu tähän yhteenvetoon. Jos tiivistelmä on puuttunut, se on tehty opetus- ja kulttuuriministeriön toimesta. Jos lausunto on ollut hyvin lyhyt eikä tiivistelmää ole ollut, on lausunto otettu sellaisenaan tähän koontiin.

Lausunnon keskeinen sisältö, pyydetty lausunnot

1. Eduskunnan oikeusasiamiehen kanslia

Luonnoksen mukaan esitetyssä laissa muun ohella tarkennetaan muutoksenhakua ja oikeusturvaa koskevia säännöksiä. Mielestäni esitetty laki on kuitenkin päätöksentekoa ja muutoksenhakua koskevilta osin edelleen puutteellinen ja tulkinnanvarainen.

Pidän esitysluonnoksen puutteena myös sitä, että siitä on kokonaan jätetty pois säännösehdotukset, jotka koskevat vammaisen tai muun tuen tarpeessa olevan lapsen tukitoimien järjestämistä. Pidän välttämättömänä, että luonnoksen jatkovalmistelussa sitä tarkastellaan edellä esitettyjen kansainvälisten sopimusvelvoitteiden valossa.

Esitysluonnoksessa on lisäksi useita kohtia, joita joko säännöksen sanamuodon tai sen yksityiskohtaisten perustelujen osalta tulee täsmentää. Mikäli lakiluonnoksen ilmauksella ”muu huoltaja” tarkoitetaan lapsen hoidosta tosiasiallisessa vastuussa olevaa henkilöä, tulisi se ilmaista nimenomaisesti säännöksessä. Laista tulisi myös riittävän yksiselitteisesti ilmetä kunnan velvollisuus turvata ja järjestää kunnassa oleskelevalle (esimerkiksi kansainvälistä suojelua hakevalle) lapselle varhaiskasvatusta samoin perustein kuin muillekin lapsille. Ehdotettu säännös kunnan velvollisuudesta järjestää

27.3.2018

vuorohoitoa vanhemman työssäkäynnistä tai opiskelusta johtuvan tarpeen mukaan on ylimalkainen, eikä esityksessä ole lainkaan käsitelty ympärivuorokautisen hoidon järjestämistä.

2. Oikeuskanslerinvirasto

Vaikka varhaiskasvatus on nykyisin ymmärretty osaksi lapsen opinpolkua, se on perustuslain näkökulmasta edelleen myös perustuslain 19 §:ssä tarkoitettuja sosiaalipalveluita ja säännöksessä säädetyn lapsen hyvinvoinnin ja kasvun edellytysten tukemisen velvoitteen piirissä. Näin varhaiskasvatukseen kohdistuu perustuslain 19 §:n mukainen palveluiden riittävyysvaatimus ja osin tästä ja osin varhaiskasvatuksen tehtävän suuresta merkityksestä yksilöille johtuva yhdenvertaisuuden ja palveluiden tosiasiallisen saavutettavuuden edistämisen vaatimus.

Lakiesityksen mukaan kunnan on pyrittävä järjestämään varhaiskasvatusta niin sanottuna lähipalveluna. Lähipalvelun käsitettä ei ole valtakunnallisesti määritelty eikä varhaiskasvatusmatkojen maantieteellistä pituutta tai matkaan käytettävää aikaa voida opetus- ja kulttuuriministeriön aikaisemmin lausuman mukaan valtakunnallisesti yhdenvertaisesti ja yksiselitteisesti määritellä. Varhaiskasvatus nähdään yhteiskunnallisessa keskustelussa ja myös lakiesityksessä yhä enenevässä määrin lasten sivistyksellisenä oikeutena, jolla on pitkäjänteisiä vaikutuksia yhdenvertaiseen oppimiseen ja elämään. Oikeuskansleri katsoi, että lakiesityksessä voisi olla perusteltua selvemmin korostaa lapsen edun ensisijaisuutta haettaessa sisältöä varhaiskasvatuksen järjestämiselle. Varsinkin lähipalvelun luonnetta olisi tarpeen selkeyttää säännösten tasolla. Lisäksi on varmistauduttava siitä, että palveluiden järjestäjät myös tosiasiallisesti pystyvät järjestämään lain sisällön mukaisia varhaiskasvatuksen palveluita.

Lakiesityksen yleisperustelujen mukaan kyseisessä laissa tarkoitetaan varhaiskasvatuksella lapsen suunnitelmallista ja tavoitteellista kasvatuksen, opetuksen ja hoidon muodostamaa kokonaisuutta, jossa painottuu erityisesti pedagogiikka. Tämän mukaisesti esitykseen sisältyy varhaiskasvatuksen henkilörakenteen muuttaminen niin, että korkeasti koulutettua henkilöstöä on päiväkodeissa nykyistä enemmän. Oikeuskansleri katsoi, että lakiesityksen sijaisuuksia koskeva 33 § ei tue näitä pyrkimyksiä. Kyseisen lainkohdan mukaan koko henkilöstön tehtäviin voitaisiin pätevien henkilöiden puutteessa ottaa enintään vuodeksi henkilö, jolla suoritettujen opintojen perusteella arvioidaan olevan riittävät edellytykset tehtävän hoitamiseen. Esityksessä lausutun perusteella vaikuttaa siltä, että pätevien hakijoiden puutteessa voitaisiin vuoden jaksoissa palkata määräämättömäksi ajaksi henkilöitä, jotka eivät täytä kelpoisuusvaatimuksia. Oikeuskanslerin mukaan kyseinen sijaisia koskeva säännös on sisällöllisesti liian väljä eikä se toteuta lain tavoitteita lapsen edun toteutumisesta tai varhaiskasvatuksen pedagogisen merkityksen lisäämisestä.

Lakiesityksen 44 §:ssä yksityisen palvelun tuottajan ilmoitusmenettelystä säädetty rinnastuu asiallisesti lupamenettelyyn. Säännöstä on selkeytettävä.

Lakiesityksen 52 ja 54 §:ssä on keskenään ristiriitaisia säännöksiä varhaiskasvatusta koskevien kanteluiden tutkimisajasta. Oikeuskansleri totesi myös, että varhaiskasvatustoiminnan valvojille tehtyjen kanteluiden vaihtoehtoisia käsittelytapoja

27.3.2018

tulee toteuttaa perustuslain 21 §:n takaama oikeusturva huomioiden eikä niitä voida käyttää keinoina kanteluruuhkien purkamiseksi.

Esityksen mukaisiin henkilökuntarakenteen muuttamiseen ja uudenlaisen tietovarannon luomiseen liittyy varhaiskasvatuksen järjestäjille merkittäviä kustannuslisiä. Oikeuskansleri katsoi, että esityksen taloudellisia vaikutuksia olisi tältä osin selvitettävä tarkemmin sekä tarkasteltava kuntien tosiasiallisia edellytyksiä täyttää laissa niille asetettavat vaatimukset. Samoin olisi suoritettava tieto-suojasetuksessa tarkoitettu tietosuojavaikutusten arviointi.

3. Sosiaali- ja terveysministeriö

Tiivistelmä tehty opetus- ja kulttuuriministeriön toimesta.

Sosiaali- ja terveysministeriö katsoo, että YK:n vammaisten henkilöiden oikeuksia koskeva yleissopimuksen keskeiset artiklat varhaiskasvatuksen näkökulmasta (artiklat 7,9,19) pitäisi mainita esityksessä yleisperusteluissa. Myös yhdenvertaisuuslaki (1325/2014) tulisi mainita perusteluissa Yhdenvertaisuuslain osalta keskeisiä ovat ainakin viranomaisen velvollisuus edistää yhden-vertaisuutta (5 §) syrjinnän kielto (8 §) ja kohtuulliset mukautukset (15 §).

Sosiaali- ja terveysministeriö pitää hyvänä, että laissa painotetaan lapsen etua ja korostaa myös vammaisten lasten oikeutta osallistua yhdenvertaisesti muiden lasten kanssa varhaiskasvatukseen ja saada siinä tarvitsemansa tuki varhaiskasvatuslain nojalla. Samoin STM pitää hyvänä 5§ 4 mom. lisättyä säännöstä lähipalveluperiaatteesta, joka korostaa lapsen edun mukaisuutta

Myös varhaiskasvatusympäristöön esitetty lisäys lapsen suojaamisesta väkivallalta, kiusaamiselta ja muulta häirinnältä on hyvä lisäys sekä monialaista yhteistyötä koskeva säännös.

Pykälässä 6 tulisi turvata vammaisten lasten oikeus varhaiskasvatukseen tilanteissa, joissa lapsi asuu muualla kuin oman perheen kanssa. STM pitää esteettömyyden huomioimista tärkeänä (10 §). Esteettömyyden laaja-alaisuutta olisi hyvä avata perusteluissa ja ottaa se huomioon lain toimeenpanossa esimerkiksi ohjeistuksen ja hyvien käytäntöjen levittämisen avulla. Esteettömyydessä on tärkeää huomioida myös digitaalisten laitteiden ja ohjelmistojen saavutettavuus. Ministeriö esittää, että 10 §:ään lisätään esteettömyyden lisäksi termi ”saavutettavuus”, jolla valmisteilla olevassa lainsäädännössä viitataan digitaalisiin palveluihin, joiden käyttö varhaiskasvatuksessakin on yleistymässä.

Esityksen 11 §:ää koskevassa muutoksessa esitetään poistettavaksi asetuksenantovaltuus tarkemmasta säännöksestä koskien ravinnon terveellisyyttä ja tarpeellisuutta sekä ruokailun toteuttamista. STM katsoo, että tätä muutosta ei tulisi tehdä vaan asiasta tulisi jatkossakin olla mahdollisuus säätää tarkemmin asetuksella.

STM pitää kannatettavana esitettyä 16 §:n säännöstä ohjauksesta ja neuvonnasta. STM katsoo, että 22 §:n yhteydessä tulisi todeta lasten vanhempien osallistamisesta paikallisten varhaiskasvatussuunnitelmien laatimiseen ja sen mahdollistavien rakenteiden luomisesta. Esityksen 23 §:n osalta ministeriö esittää, että perusteluihin lisätään maininta siitä, että vammaisten lasten osalta kuulemiseen tulee kiinnittää erityistä huomiota.

STM ei kannata esityksen 37 §:ssä säädettyä uutta henkilöstörakennetta vaan varhaiskasvatuksessa on jatkossakin oleellista säilyttää moniammatillisuuden kokonaisuus, jossa

27.3.2018

erilaisen ammatillisen osaamisen yhdistymisen kautta lapselle muodostuu lapsen kokonaisyhyvinvointia, oppimista ja kasvua tukeva eheä rakenne. Pykälän sanamuotoa tulee muuttaa siten, että kaikissa päiväkodeissa toteutuu edellä mainittu tavoite kaikkien eri ammattinimikeryhmien osaamisen säilymisestä ja yhteistyöstä. Ministeriö korostaa henkilöstömitoituksen osalta vammaisten lasten riittävän avustajaresurssin turvaamista varhaiskasvatuksessa.

Esityksen 41 §:n säännös on laaja ja jättää lain soveltajalle runsaasti tulkinnanvaraa. Pykälä on otsikon mukaan salassapitosääntelystä poikkeamista koskeva pykälä, mutta kun on kyse sosiaali- ja terveystiedoista, ne ovat myös henkilötietoja ja niitä koskevat salassapitosääntösten lisäksi henkilötietojen käsittelyä koskevat normit. Sosiaali- ja terveysministeriön katsoo, että esityksen säännökset salassapidosta eivät vastaa salassapitoa koskevia yleissääntöksiä ja niitä tulee tarkentaa. Pykälää tulee tarkastella myös suhteessa tietosuoja-asetukseen, Vaikutusarviointien osalta STM katsoo, että esitykselle varhaiskasvatuslaiksi tulee tehdä sukupuolivaikutusten arviointi, mitä ei ole nyt tehty.

4. Etelä-Suomen aluehallintovirasto

Ehdotetun varhaiskasvatuslain 52 §:n 2 momentti tulisi muuttaa siten, että valvontaviranomainen ei tutki varhaiskasvatusta koskevaa kantelua, joka kohdistuu yli kaksi vuotta vanhaan asiaan, ellei kantelun tutkimiseen ole erityistä syytä.

Vielä yksinkertaisempi vaihtoehto olisi säätää, että kanteluun sovelletaan mitä hallintolain 8 a luvussa säädetään hallintokantelusta.

5. Itä-Suomen aluehallintovirasto

Itä-Suomen aluehallintovirasto kiittää mahdollisuudesta lausua uuden varhaiskasvatuslain ehdotuksesta. Itä-Suomen aluehallintovirasto kannattaa lakiuudistusta ja näkee sen vaikutukset kokonaisuudessaan myönteisinä ja hyvinä. Olennaisinta on pitää lapsen etu lainsäädännön keskiössä, mikä on lakiehdotuksessa huomioitu hyvin.

Terminologian osalta Itä-Suomen aluehallintovirasto esittää yhdenmukaistamista kautta lain siten, että kunta tai kuntayhtymä on varhaiskasvatuksen järjestäjä, joka voi hankkia palvelun yksityiseltä palveluntuottajalta. Aiempia epäkohtia, joiden ratkeamiseen lakiuudistus ei merkittävästi vaikuta, ovat varhaiskasvatuksen lähipalvelun luonne liikenneyhteyksien kannalta, ja toisaalta yhdenvertainen varhaiskasvatuksen erityisopettajan palveluiden saatavuus, joka voi olla ongelmana erityisesti pienten yksityisten päiväkotien asiakkailta.

Henkilöstön kelpoisuuksien ja henkilöstörakenteen parantaminen ovat merkittäviä varhaiskasvatuksen laatua nostavia uudistuksia. Kehittämisen ja täydennyskoulutuksen osalta lakiuudistusta voisi vielä terävöittää. Kehittämistyön tulee olla velvoittavaa. Monialaisen yhteistyön kehittämistahoista puuttuvat tällä hetkellä varhaiskasvatusta ohjaavat tahot, kuten aluehallintovirasto ja Opetushallitus. Täydennyskoulutusvelvoite on tällä hetkellä varhaiskasvatuspalveluiden järjestäjällä, mutta olisi aiheellista laajentaa velvoite koskemaan sekä varhaiskasvatuksen järjestäjää että yksityistä palveluntuottajaa.

27.3.2018

Olisi tarpeen säätää myös täydennyskoulutuksen vähimmäismäärästä, esim. kolme päivää vuodessa. Henkilöstön mitoituksen osalta erityisesti mitoituksesta poikkeamisen lyhytaikaisuus tulee rajata myös lakitekstissä koskemaan yhtä toimintapäivää lyhyempää aikaa.

Lakiehdotuksessa esitetään säädettäväksi Steinerpedagogisen päiväkodin henkilöstön kelpoisuudesta. Tämä on tarpeen, mutta lainsäädännössä ainoastaan Steinerpedagogiikka on kapea erityisala. Olisi tarpeen huomioida myös muu painotettu pedagogiikka, esim. vieraskielinen tai katsomuksellinen varhaiskasvatus.

Varhaiskasvatuksen valvonnan kannalta lakiuudistus on tärkeä. Lakiehdotuksessa on yksityisen palveluntuottajan osalta säädetty kunnalle valvontaviranomaisen tehtäviä, mikä sujuvoittaa valvontaa. Oikeusturvaa olisi hyvä vielä varmistaa selventämällä oikeusturvakeinoja ja muutoksenhakua.

Tietovaranto on uudistus, joka tehostaa viranomaisten, varhaiskasvatuksen järjestäjien ja palveluntuottajien työtä. Tietoaineistojen kautta se tuo lisää avoimuutta ja läpinäkyvyyttä varhaiskasvatuksen järjestämiseen. Tietovarantoon tallennettaviin varhaiskasvatusta koskeviin tietoihin olisi hyvä selventää perhepäivähoitajan tietojen tallennus sekä lisätä myös lapsen kohdalla hänen äidinkieltensä. Tutkimuksen kannalta tietovarannon säilytysaikoja tai -muotoja voisi vielä tarkastella uudestaan.

6. Lapin aluehallintovirasto

Lapin aluehallintoviraston katsoo, että hallituksen esitys varhaiskasvatuslaiksi selkiyttää päivähoitoa ja varhaiskasvatusta koskevaa lainsäädäntöä. Luonnos varhaiskasvatuslaiksi on tarpeellinen, jotta hallinnonalavaihdos sosiaali- ja terveystoimesta opetus- ja kulttuuritoimeen saadaan vietyä loppuun. Lapsen etu on selkeästi kirjattu tavoitteeksi varhaiskasvatukselle.

Varhaiskasvatusympäristöön tehdyt lisäykset lapsen suojaamisesta väkivallalta, kiusaamiselta ja muulta häirinnältä on hyvä uudistus, mikä edellyttää entistä tietoisempaa ja suunnitelmallista ennaltaehkäisevää työtä.

Varhaiskasvatuksen laatua esitetään vahvistettavaksi nostamalla henkilöstön koulutustasoa. Lakiehdotuksessa esitetty henkilöstörakenne selkiyttää päiväkotien moniammatillisissa tiimeissä tehtävää työtä, ja antaa paremmat edellytykset kunkin ammattiryhmän koulutuksen erityisosaamisen hyödyntämiseen.

Aluehallintovirasto pitää tärkeänä, että varhaiskasvatuspalvelut määriteltäisiin selkeämmin lähipalveluiksi. Aluehallintoviraston näkemyksen mukaan pykälään 5 tehty lisäys liikenneyhteyksien ja kuljetusmatkojen osalta on tarpeellinen ja parantaa harvaan asutuilla alueilla varhaiskasvatuksen saavutettavuutta.

Aluehallintovirasto pitää tärkeänä, että lakiin kirjataan selkeä velvoite kunnalle huolehtia, että varhaiskasvatusta järjestetään kunnassa esiintyvän tarpeen mukaan suomeksi, ruotsiksi ja saameksi.

27.3.2018

Vuorohoitoa koskeva lainsäädäntö kaipaa tarkennusta ja toimintaympäristön omaleimaisuuden huomioimista. Vuorohoitopaikka tulisi taata myös perusopetuksen (1. ja 2. luokan) oppilaille koulun aloituksen jälkeen, mikäli lapsen iltaja yöaikaista huolenpitoa ei voida taata muulla tavoin. Varsinkin yksinhuoltajien ja vuorotyössä olevien lapset saattavat joutua olemaan pitkiä aikoja yksin kotona. Tarve tulee arvioida aina tapauskohtaiseksi sekä lapsen että perheen parhaaksi ja arvion tulisi olla mahdollista tehdä uudestaan, mikäli perheympäristössä tapahtuisi muutoksia.

Henkilöstön koulutustason nostaminen ja tehtävien selkiinnyttäminen on hyvä asia. Koulutuspaikkojen lisäämisestä huolimatta jää edelleen huoli siitä, miten koulutetut varhaiskasvatuksen opettajat ja johtajat kelpoiset henkilöt saadaan tulemaan ja pysymään varhaiskasvatuksen tehtävissä. Lakiesitys rajaa jatkossa sosionomitaustaisen henkilön osaamisen hyödyntämistä, ja tätä Lapin aluehallintovirasto ei kannata. Mikäli pitäydytään lakiesityksen ehdotuksessa opettajankelpoisuudesta, se vaarantaa työvoiman saatavuutta alueellisesti. Vaikka esitykseen sisältyy koulutusmäärien kasvattaminen, se ei todennäköisesti yksinomaan riitä, koska koko ala kärsii työvoimapulasta ja tuleva eläköityminen vaikeuttaa entisestään tilannetta. Tästä johtuen ei ole tarkoituksenmukaista heikentää jatkossa erilaisista korkeakouluväylyistä tulevien osaajien mahdollisuuksia toimia laaja-alaisesti eri kasvatus-, opetus- ja ohjaustyössä.

7. Lounais-Suomen aluehallintovirasto

Luonnos varhaiskasvatuslaiksi on tarpeellinen, jotta hallinnonalavaihdos sosiaali- ja terveystoimesta opetus- ja kulttuuritoimeen saadaan vietyä loppuun. Lapsen etu on selkeästi kirjattu tavoitteeksi varhaiskasvatukselle, mikä on erinomainen asia. Lakiluonnos sisältää myös joitakin teknisiä kirjauksia, jotka toivottavasti korjaantuvat lausuntokierroksen myötä. Virkatyönä muun työn ohessa tehty lakiluonnos on ollut suuritöinen ja kunnioitettava suoritus.

8. Länsi- ja Sisä-Suomen aluehallintovirasto

Länsi- ja Sisä-Suomen aluehallintovirasto pitää erinomaisena, että lausunnolla oleva lakiehdotus varhaiskasvatuslaiksi yhtenäistää varhaiskasvatuksen lainsäädäntöä. Lakiehdotuksessa on paljon hyviä uudistuksia. Lapsen etu on nostettu erilliseksi pykäläksi edistäen näin vahvemmin lasten oikeuksien toteutumista ja lapsen edun huomioon ottamista. Varhaiskasvatusympäristöön tehdyt lisäykset lapsen suojaamisesta väkivallalta, kiusaamiselta ja muulta häirinnältä on hyvä uudistus, mikä edellyttää entistä tietoisempaa ja suunnitelmallista ennaltaehkäisevää työtä.

Varhaiskasvatuksen laatua esitetään vahvistettavaksi nostamalla henkilöstön koulutustasoa. Lakiehdotuksessa esitetty henkilöstörakenne selkiyttää päiväkotien moniammatillisissa tiimeissä tehtävää työtä, ja antaa paremmat edellytykset kunkin ammattiryhmän koulutuksen erityisosaamisen hyödyntämiseen. Merkittävä parannus on esitys, jonka mukaan päiväkodin johtajan kelpoisuusvaatimus on siirtymäajan jälkeen vähintään kasvatustieteen maisterin tutkinto, johon sisältyy lastentarhanopettajan koulutus tai jota on täydennetty mainitulla koulutuksella sekä riittävä johtamistaito. Länsi- ja Sisä-Suomen aluehallintovirasto ehdottaa, että päiväkodin johtajan nimike muutettaisiin varhaiskasvatuksen johtajaksi. Näin yhtenäistettäisiin nimike vastaamaan

27.3.2018

muita uusia päiväkodin ammattinimikkeitä. Nimikkeenä varhaiskasvatuksen johtaja kuvaa paremmin lain edellyttämää pedagogisen johtajan tehtävää ja nykykäytäntöä, jossa johtaja johtaa useampia yksiköitä sekä mahdollisesti myös useita varhaiskasvatuksen toimintamuotoja.

Kunnalle on lakiehdotuksessa säädetty vastaava valvontaviranomaisen tehtävä kuin aluehallinto- ja Sosiaali- ja terveystieteiden lupa- ja valvontavirastolla yksityisten palvelujen tuottajien valvomiseksi. Toimivallan lisääminen kunnalle on tarpeellinen, koska se parantaa huomattavasti kunnan mahdollisuuksia puuttua epäkohtiin nopeasti. Lakiehdotuksessa yksityisten palvelujen tuottajien valvonta eri valvontaviranomaisten toimesta selkiintyy.

Länsi- ja Sisä-Suomen aluehallintovirasto esittää seuraavia muutoksia lakiehdotukseen:

- Varhaiskasvatuksen järjestämisvastuu säädetään varhaiskasvatuslaissa kunnalle kuntalain 8 ja 9 §:n mukaisesti.
- Lakiehdotuksessa tulee “vanhempi tai muu huoltaja” muuttaa muotoon huoltaja tai muu laillinen edustaja kuten perusopetuslaissa (628/1998).
- Päiväkodin lasten ja henkilöstön suhdeluvusta tulisi säätää varhaiskasvatuslaissa asetuksen sijaan. Laissa tulisi säätää tarkemmin suhdeluvun käyttö hoitoaikaperusteista palvelua käyttävissä päiväkodeissa tai rajata erillinen suhdeluvun käyttö alle viisi tuntia varhaiskasvatuksessa olevien osalta koskemaan vain esiopetuksessa olevia lapsia. Ryhmäkokoon tulisi saada maksimiluku esimerkiksi siten, että vaikka osa-aikaisten osalta paikkoja voidaan käyttää joustavasti, ryhmässä lapsia voi olla yhtäaikaaisesti läsnä enintään kokopäiväisten yli kolmivuotiaiden lasten maksimimäärä (24 lasta).
- Avoimen varhaiskasvatuksen toimintamuodot tulisi määrittellä lakiin tarkemmin.
- Varhaiskasvatuksen järjestämiseksi lähellä palvelujen käyttäjää tulisi laissa säätää lähipalvelun saavutettavuus.
- Turvapaikanhakijoilla tulee olla lakiehdotuksen 12 §:n mukaan oikeus varhaiskasvatukseen.
- Lakiehdotuksessa 7 §:n 3 momenttiin tulisi säätää kehittämistoiminta velvoittavaksi.
- Lakiehdotuksessa 9 §:ään tulisi lisätä: varhaiskasvatus saa kestää pääsääntöisesti enintään kymmenen tuntia yhtäjaksoisesti lukuunottamatta vuorohoitoa, jossa varhaiskasvatuksen kesto määrittyy lapsen vanhemman tai muun huoltajan työssäkäynnin tai opiskelun perusteella. Lisäksi ehdotetaan, että vuorohoidon määrittely olisi jo lain 1 §:ssä yhtenä varhaiskasvatuksen toimintamuotona.
- Lakiehdotuksessa käytetty käsite kokopäiväinen tulisi muuttaa vastaamaan varhaiskasvatuksen asiakasmaksuista annetun lain (1503/2016) mukaista käsitettä kokoaikainen. Perhepäivähoidon henkilöstön mitoitus tulisi säätää laissa asetuksen sijaan. Samalla tulisi poistaa mahdollisuus perustaa kolmen perhepäivähoitajan ryhmäperhepäiväkoti.
- Steinerpedagogisen päiväkodin henkilöstön kelpoisuus on tarpeellinen lisäys varhaiskasvatuslakiin, mutta muiden vaihtoehtopedagogiikkojen osalta ja myös kielipainotteisten varhaiskasvatusryhmien henkilöstön kelpoisuusehdot tulisi säätää lakiin.

27.3.2018

- Lakiehdotuksessa 33 § todetaan, että tehtävään voidaan ottaa enintään vuodeksi henkilö, jolla on suoritettujen opintojen perusteella riittävät edellytykset tehtävän hoitamiseen. Ammattitaitoisen ja laadukkaan varhaiskasvatuksen tarjoamisen näkökulmasta säännös on ongelmallinen.
- Täydennyskoulutuksen järjestämisen 39 § tulisi koskea myös yksityisen palvelujen tuottajia.
- Sosiaaliasiamiehen sijaan kunnissa tulisi olla tulevaisuudessa käytössä varhaiskasvatusasiamies / varhaiskasvatusasiahenkilö.
- Lakiehdotuksessa esitettyä 62 §:ää ehdotetaan selkiytettävän niin, että päätöksiin saisi hakea muutosta.
- Lakiehdotuksessa on useita turhia lainkohtaviittauksia, jotka tekevät laista vaikeaselkoisen.

Varhaiskasvatuksen tietovarannon käyttö vähentää merkittävästi hallinnollista työtä kunnissa, aluehallintovirastoissa ja tutkimuslaitoksissa. Tietovarannon käyttöönotto tuo alkuvaiheessa lisätyötä ja koulutustarvetta kunnille sekä yksityisille palvelujen tuottajille. Kuntien ja yksityisten palvelujen tuottajien moninaisten tiedonkeruujärjestelmien tähden tietovarannon käyttöönotto on haastavaa sekä teknisesti että käyttäjien näkökulmasta. Tietovarantoa koskeva käyttöönotto 1.8.2018 alkaen kunnan varhaiskasvatuksen järjestäjien ja lapsikohtaisten tietojen osalta tulee kunnille hyvin nopeasti. Siirtymäsäännös 1.1.2019 alkaen antaisi tietovarannon käyttöönottoon jouston varaa. Lisäksi 69 §:ssä 4 momentin kohdissa 4 ja 5 käsitteet järjestämismuodot ja toimintamuodot tulisi määritellä tarkemmin. Lisäksi tietojen säilyttämisen aika 5 vuotta ei ole riittävä tutkimustarkoituksiin.

9. Länsi- ja Sisä-Suomen aluehallintovirasto, Svenska enheten för bildningsväsendet

- Begreppsapparaten bör ses över ytterligare. För tillfället råder förvirring mellan anordnare och producent. Det bör noggrant preciseras vilket ansvar som tillfaller anordnaren och vilket som tillfaller den privata producenten.
- Titlarna inom småbarnspedagogiken saknar kongruens i den svenska översättningen då prepositionen varierar. Man bör konsekvent använda prepositionen inom för att undvika missförstånd.
- Termen asiakas känns inte lämplig inom småbarnspedagogiken. I den svenska översättningen har man dessutom valt att gå inför termen klient vilket sitter ännu sämre i sammanhanget. Ordet serviceanvändaren (palvelunkäyttäjä) är en bra term, men det är fortsättningsvis svårt att veta om det är barnet eller vårdnadshavarna som avses. Enklarest vore det att använda orden barn (lapsi) eller vårdnadshavare (huoltaja). Då man beskriver den privata småbarnspedagogiken är kund korrekt term eftersom vårdnadshavaren gör ett avtal med producenten och är då i ett kundförhållande.
- Otydliga formuleringar gör det svårt att i tillsynssammanhang göra rättvisa bedömningar. Uttryck som "med beaktande av" och "på lämpligt sätt" bör undvikas.

27.3.2018

10. Pohjois-Suomen aluehallintovirasto

16 § Ohjaus ja neuvonta

Nyt valmisteilla olevan maakunta- ja sote-uudistuksen jälkeistä aikaa silmällä pitäen kunnan tulee jatkossa tehdä maakunnan kanssa saumatonta yhteistyötä, jotta ohjausta ja neuvontaa tarvitsevat erityistä tukea tarvitsevat henkilöt/vanhemmat saavat asiantuntevaa ohjausta ja neuvontaa.

40 § Salassapito:

Säännös laajentaa viranomaisen toiminnan julkisuudesta annetun lain (62/1999) salassapitoa koskevien säännösten soveltamisen myös yksityisten palvelujen tuottajien järjestämään varhaiskasvatukseen. Tämä edellyttää yksityisten palveluntuottajien osaamista ja tietoa julkisuuslain sisällöstä, soveltamisesta ja tietojen antamiseen liittyvästä päätöksenteosta. Koska asia tulee olemaan yksityisille palveluntuottajille täysin uusi, olisi lainsäädäntöhankkeen yhteydessä varmistettava riittävä osaaminen lain toimeenpanoa varten yksityisille palveluntuottajille.

52 § Valvontaviranomaiset

Hallintolain (434/2003) 53 b §:n 3 momentin mukaan kahta vuotta vanhemmasta asiasta tehtyä hallintokantelua ei tutkita, ellei siihen ole erityistä syytä. Varhaiskasvatusta koskevien kantelujen osalta tulisi lainsäädännön olla yhdenmukainen muiden hallinnonalojen kanssa. Yli 5 vuotta vanhojen asioiden käsittely ei ole kenenkään oikeusturvan kannalta perusteltua ja tarkoituksenmukaista. PSAVI esittää, että HE:n valvontaviranomaisia koskevaa esitystä 52 § 2 momentin osalta täsmennetään hallintolain mukaiseksi. Mikäli varhaiskasvatuksen osalta katsotaan olevan perusteita poiketa em. hallintolain säännöksestä, tulisi perusteluihin kirjata vahvat ja perustellut syyt poikkeavalle menettelylle.

53 § Ohjaus, neuvonta ja sosiaaliasiamies

Sosiaaliasiamiehet neuvovat ja avustavat edelleen myös varhaiskasvatuksen asiakkaiden oikeuksiin liittyvissä kysymyksissä. Tältä osin toiminnan järjestäjillä on tällä hetkellä epätietoisuutta siitä, neuvovatko sosiaaliasiamiehet edelleen myös varhaiskasvatuksen osalta. Tältä osin tarvitaan lain toimeenpanovaiheessa laajaa tiedottamista asiakkaille mahdollisuudesta käyttää sosiaaliasiamiehen palveluja myös varhaiskasvatukseen liittyvien palvelujen osalta.

11. Opetushallitus

Ehdotetut muutokset ovat pääosin kannatettavia ja perusteltuja. Lakiesityksen tavoitteena on vahvistaa varhaiskasvatuksen merkitystä osana kasvatus- ja koulutusjärjestelmää, kehittää henkilöstön osaamista sekä vahvistaa varhaiskasvatuksen laatua ja vaikuttavuutta sekä säätää varhaiskasvatuksen tietovarannosta. Lapsen edun ensisijaisuuden (4 §) tulisi olla lain tulkintaa kaikilta osin ohjaavana yleisenä periaatteena.

Lakiesityksessä avoimen varhaiskasvatuksen osalta tehdyt täsmennykset ovat tarpeellisia. Vastaavat täsmennykset olisi tarpeen tehdä myös perhepäivähoidon osalta.

27.3.2018

Varhaiskasvatussuunnitelman perusteiden ohjaavuus parantuisi, jos laissa säädetyt tavoitteet ja sisällöt olisivat vielä selkeämmin määritelty eri toimintamuotojen osalta.

Opetushallitus pitää tärkeänä, että varhaiskasvatuksen kielestä säädetään varhaiskasvatuslaissa. Opetushallituksen mielestä laissa tulisi säätää lapsen oikeudesta saada varhaiskasvatusta äidinkielenä olevalla suomen tai ruotsin tai saamen kielellä. Lapsen oikeus saada varhaiskasvatusta omalla äidinkielellään voitaisiin sisällyttää 12 §:ään. Vastaavasti tulisi 5 §:n järjestämisvelvollisuutta tarkentaa niin, että kunnalla olisi velvollisuus varmistaa, että lapsen oikeus omakieliseen varhaiskasvatukseen toteutuu. Subjekttiivisen oikeuden toteutuminen edellyttäisi lähtökohtaisesti omakielistä lapsiryhmää.

Lakiesityksen 23 §:n mukaisesti henkilökohtainen varhaiskasvatussuunnitelma on laadittava päiväkodissa tai perhepäivähoidossa olevalle lapselle. On ristiriitaista, että perhepäivähoidon osalta laadinnan vastuusta ei ole säädetty. Päiväkodissa lapsen varhaiskasvatussuunnitelman laadinnasta voisi vastata ainoastaan yliopistokoulutettu varhaiskasvatuksen opettaja.

Lakiesitys sisältää päiväkodissa tapahtuvan varhaiskasvatuksen osalta merkittäviä muutoksia henkilöstörakenteen sekä henkilöstön kelpoisuuksien osalta. Lakiesitys vahvistaisi varhaiskasvatuksen laatua henkilöstön koulutustasoa nostamalla sekä tehtävänimikkeitä selkiyttämällä. Lakiluonnoksen 75§:n mukaisesti vuoteen 2030 mennessä kaksi kolmasosaa päiväkodin henkilöstöstä olisi korkeakoulututkinnon suorittaneita.

Esitys varhaiskasvatuksen henkilöstön tehtävänimikkeiden sekä kelpoisuuksien uudistamiseksi on pääsääntöisesti oikean suuntainen, mutta riittävän pitkä siirtymäaika on välttämätön, jotta nykyisen henkilöstön sekä alalle opiskelevien oikeudet kelpoisuuteen varmistetaan sekä mahdollistetaan kelpoisuuden edellyttämien opintojen täydentäminen joustavin järjestelyin. Pykälätasolla täsmennettyjen tehtävänimikkeiden sekä kelpoisuuksien myötä vahvistetaan varhaiskasvatuksen moniammatillisen yhteistyön kehittämistä siten, että kunkin ammattiryhmän osaamista voidaan parhaalla tavalla hyödyntää lasten kasvun, kehityksen ja oppimisen tukemiseksi.

Lakiesityksen 32 §:ssä säädettäisiin steinerpedagogiseen kasvatusopilliseen järjestelmään perustuvaa varhaiskasvatusta järjestävän päiväkodin henkilöstön kelpoisuusvaatimuksista sekä Opetushallituksen toimivallasta hyväksyä steinerpedagogisten varhaiskasvattajien opintojen opetussuunnitelma ja sen olennaiset muutokset ennen käyttöönottoa. Tehtävä olisi Opetushallitukselle uusi ja edellyttäisi henkilöstöresurssia ja työpanosta.

Lakiesityksen mukainen varhaiskasvatuksen tietovaranto olisi kokonaisuudessaan merkittävä uudistus ja myös uusi tehtävä Opetushallituksessa. Lakia toimeenpantaessa tulee varmistaa, että tehtävän hoitamiseen on varattuna riittävästi resursseja. Tietoteknisen osaamisen lisäksi tietojen yhdistämisessä tarvitaan myös varhaiskasvatuksen substanssiosaamista. Varhaiskasvatuksen tietovarannon siirtoa Opetushallituksen ylläpidettäväksi jo vuoden 2018 aikana

27.3.2018

on pidettävä liian tiukkana aikatauluna. Kehittämisen ja ylläpidon eriyttämistä on pidettävä ongelmallisena, koska Opetushallitus ei ole ollut mukana suunnittelemassa tietovarantoa. Teknisten ratkaisujen osalta ei voida varmistua siitä, että tietovaranto vastaisi Opetushallituksen kokonaisarkkitehtuurivaatimuksia ja olisi otettavissa ylläpitoon.

12. Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirasto

Vuoden 2013 alusta päivähoiton hallinnonala siirtyi sosiaali- ja terveysministeriöstä opetus- ja kulttuuriministeriöön. Samalla sosiaalihuoltolaki (719/1982) muutettiin siten, ettei lasten päivähoito ole enää sosiaalihuoltolain tarkoittamaa sosiaalipalvelua. Lasten päivähoitosta annettu lain (36/1973) nimi muuttui lakimuutoksella 1.8.2015 (580/2015) varhaiskasvatuslaiksi. Nykyinen varhaiskasvatuslaki sisältää useita viittauksia muihin lakeihin ja asetuksiin, kuten kumottuun sosiaalihuollon ammatillisen henkilöstön kelpoisuusvaatimuksista annettuun lakiin (272/2005), mikä on ollut omiaan tekemään laista vaikeaselkoisen.

Valvira pitää hyvänä lakiesityksen tavoitetta ajanmukaistaa varhaiskasvatuslakia ja selkiyttää lainsäädäntöä. Lisäksi Valvira pitää hyvänä sitä, että lakiehdotuksella pyritään saattamaan loppuun varhaiskasvatuksen hallinnonalasiirto sosiaali- ja terveysministeriöstä opetus- ja kulttuuriministeriölle.

Valvira tähdentää, että lakiehdotuksen yksityiskohtaisissa perusteluissa on 28 §:n kohdalla mainittu, että lähihoitaja on nimikesuojattu sosiaali- ja terveydenhuollon ammattinimike, joka on Valviran valvonnassa. 27 §:n kohdalla ei ole samankaltaista mainintaa. Lisäksi sosionomi on laillistettu sosiaalihuollon ammattihenkilö, joka on niin ikään Valviran valvonnassa. Varhaiskasvatuksen sosionomi on tärkeää erottaa sosiaalihuollon ammattihenkilölaissa tarkoitettusta sosionomista. Selkeyden vuoksi 27 §:n perustelutekstissä olisi hyvä tuoda ilmi, että varhaiskasvatuksen sosionomi ei lukeudu laillistettujen sosiaalihuollon ammattihenkilöiden joukkoon eikä siihen sovelleta sosiaalihuollon ammattihenkilölakia eikä varhaiskasvatuksen sosionomeja rekisteröidä sosiaalihuollon ammattihenkilöiden keskusrekisteriin.

Lakiehdotuksen 33 §:n mukaan, jos varhaiskasvatuksessa toimivan 26-31 §:ssä säädetyn henkilöstön tehtävään ei saada henkilöä, jolla on säädetty kelpoisuus, tehtävään voidaan ottaa enintään vuodeksi henkilö, jolla suoritettujen opintojen perusteella on riittävät edellytykset tehtävän hoitamiseen. Valviran näkemyksen mukaan 33 §:n perusteluissa ei ole riittävän tarkasti määritelty sitä, mitä tarkoitetaan suoritetuilla opinnoilla ja riittävillä edellytyksillä tehtävän hoitamiseen. Valviran näkemyksen mukaan perusteluissa tulisi tarkemmin ilmaista, minkälaiset opinnot hyväksytään, jotta henkilö voi toimia tilapäisesti varhaiskasvatuksen työtehtävissä.

Valvira pitää ongelmallisena sitä, että varhaiskasvatus ei ole sosiaalihuoltolain tarkoittamaa sosiaalipalvelua ja Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontaviraston ja aluehallintovirastojen ylläpitämään Valveri-rekisteriin tulisi lakiehdotuksen mukaan edelleen merkitä varhaiskasvatuksen palveluntuottajat kuntien ilmoitusten perusteella. Valveri-rekisteriin tehdyt merkinnät eivät ole tällä hetkellä ajan tasalla kirjavien rekisterimerkintäkäytäntöjen vuoksi. Lisäksi Valvira kiinnittää huomiota siihen, että

27.3.2018

varhaiskasvatuslain rekisterimerkinnot tulisi ottaa huomioon myös uudessa Sote-palvelutuottajarekisterissä (Soteri).

Lakiehdotuksen 52 §:ssä on säädetty valvontaviranomaisiksi kunnat, aluehallintovirastot ja Valvira. Valvira kiinnittää huomiota siihen, että Valvirassa ei ole sivistystoimen lupa- ja valvontatehtäviä toisin kuin aluehallintovirastoissa. Valviran rooli sivistystoimen valvontaviranomaisena on ollut käytännössä hyvin vähäinen.

Valvira pitää tärkeänä, että uutta varhaiskasvatuslakia säädettäessä otetaan huomioon suhde muuhun voimassa olevaan ja uudistumassa olevaan sosiaali- ja terveydenhuollon lainsäädäntöön. Lisäksi Valvira kiinnittää huomiota siihen, että terminologia eri lakien välillä olisi yhdenmukaista, myös tulevissa rekisterimerkinnöissä.

13. Terveyden ja hyvinvoinnin laitos

Luonnoksessa hallituksen esityksestä varhaiskasvatuslaiksi tulee hyvin näkyviin varhaiskasvatuksen kokonaisvaltaisuus sekä merkitys osana monialaista lapsi- ja perhepalveluiden kokonaisuutta. Varhaiskasvatuksella on suuri merkitys lasten vertaissuhteiden mahdollistajana, hyvinvoinnin ja oppimisen edistäjänä, varhaisena tukena, ehkäisevänä lastensuojeluna sekä lastensuojelun avopalveluna. Subjektiiivisella varhaiskasvatusoikeudella on koulutuspoliittisen merkityksen lisäksi keskeinen perhepoliittinen, työvoimapolitiittinen ja tasa-arvo-politiittinen merkitys, jolloin varhaiskasvatuksen päivähoito-oikeudellista merkitystä ei tule unohtaa. Varhaiskasvatusta tulisi kehittää edelleen moniammatillisena, yhdenvertaisuutta mahdollistavana ja lasten sekä perheiden tarpeiden mukaisena palveluna. THL toteaa, että

- Lasten ja perheiden eriarvoisuuden vähentämiseksi, ja jotta perheet voivat valita lapsen tilannetta tukevan varhaiskasvatuksen sekä vanhempien työssäkäyntiä parhaiten tukevan hoitojärjestelyn, kokopäiväinen subjektiivinen oikeus tulisi palauttaa lakiin
- Avoimen varhaiskasvatuksen määrittely on kannatettava uudistus. Avoin varhaiskasvatus tulisi tehdä perheille vielä paremmin todelliseksi vaihtoehdoksi määrittelemällä sille selkeät reunaehdot, kuten velvoittavuus suhteessa 3 §:n tavoitteisiin sekä henkilöstölle kelpoisuusvaatimukset
- Avointa varhaiskasvatusta tulisi kehittää yhteistyössä tulevien maakuntien lapsi- ja perhepalvelujen (perhekeskus) kanssa osana matalan kynnyksen palvelukokonaisuutta
- Henkilöstörakenteeksi esitetty 1+1+1 -malli tulisi mahdollistaa monialaisen osaamisen edistämiseksi. Tällöin lakiluonnoksen 37 §:stä tulisi poistaa sana vähintään ”...josta puolella varhaiskasvatuksen opettajan kelpoisuus”
- Päiväkodin johtajan tehtävään tulisi määritellä kelpoisiksi myös ylemmän AMK tutkinnon ja tarvittavat pedagogiset lisäopinnot suorittanut henkilö. Lisäksi pykälässä mainittu riittävä johtamistaito on epämääräinen ja vaatii täsmennystä
- Vuorohoidon määrittelemisen 13 §:ssä on kannatettavaa
- Liitteenä olevan asetuksen ensimmäisen pykälän määrittämä varhaiskasvatuksen korkeampi suhdeluku (1/13), kun lapsi on varhaiskasvatuksessa alle viisi tuntia päivässä, tulisi poistaa, jolloin suhdeluku olisi yhteneväinen lapsen varhaiskasvatuksessa olon ajasta riippumatta

27.3.2018

- Asiakkaan suostumuksen pyytäminen salassapidettävien tietojen luovuttamiseen on mainittu luonnoksen perusteluosiossa. Toimiminen asiakkaan kanssa avoimesti ja luottamusta herättävästi on kuitenkin äärimmäisen tärkeää yhteistyön ja siten lapsen edun kannalta ja tätä menettelyä tukisi, jos asiasta säädettäisiin lain pykälissä.
- Varhaiskasvatuksen tietovarannon osalta THL on tärkeä yhteistyökumppani, mikä tulisi ottaa huomioon useissa lain kohdissa.
- Varhaiskasvatuksen tietovarannon käyttötarkoituksen osalta on otettava huomioon, että on tilanteita, joissa on tarpeen evätä huoltajan oikeutta saada lastaan koskevaa tietoa.

Pääosin luonnos hallituksen esityksestä varhaiskasvatuslaiksi on selkeä ja johdonmukainen sekä esittää useita parannuksia nykyiseen varhaiskasvatuslakiin.

14. Kansaneläkelaitos

Varhaiskasvatuksen tietovaranto tarjoaa Kansaneläkelaitoksen toimeenpanemien lastenhoidon tukien myöntämiseksi tarpeellista tietoa. Jotta tietovarannosta saataisiin täysi hyöty, Kansaneläkelaitos tarvitsee lausunnossa eriteltyt, mahdollisimman luotettavat ja reaaliaikaiset tiedot sekä kunnallisen että yksityisen hoidon tuottajista. Tehokas tiedon saaminen keventää etuuskien hakemiseen ja myöntämiseen liittyvää prosessia myös asiakkaiden kannalta sekä hoidon tuottajien osalta.

15. Tilastokeskus

Tilastokeskus kiittää mahdollisuudesta antaa lausunto hallituksen esityksestä eduskunnalle varhaiskasvatuslaiksi ja eräksi siihen liittyviksi laeiksi.

Tilastokeskus suhtautuu myönteisesti lakiehdotuksen 13. luvussa kuvattuun varhaiskasvatuksen tietovarantoon. Tietovarannon henkilöperustaisuus antaa uusia mahdollisuuksia varhaiskasvatuksen tilastoinnin kehittämiseen.

Tilastokeskus voi hyödyntää uuden perustettavan varhaiskasvatuksen tietovarannon tietoja kansallisessa tilastoinnissa ja kansainvälisten tilastointivelvoitteiden täyttämässä. Varhaiskasvatukseen osallistuvien lasten ja varhaiskasvatuksen henkilöstön henkilötunnuksen saaminen Tilastokeskuksen käyttöön on välttämätön edellytys tietojen jatkokäytön kannalta. Tämä mahdollistaa tietojen yhdistämisen Tilastokeskuksen käytössä oleviin rekisteritietoihin.

Varhaiskasvatuksen tietovarannon tietoja voidaan hyödyntää Tilastokeskuksessa mm. koulutusta ja elinikäistä oppimista koskevien tilastojen tuottamisesta ja kehittämisestä annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EY) N:o 452/2008 edellyttämien tiedonantovelvoitteiden täyttämiseksi (toimeenpanoasetus komission asetus (EU) N:o 912/2013). Tilastokeskus raportoi asetuksen edellyttämiä tietoja EU:n tilastovirastolle Eurostatille. Asetuksen perusteella Eurostatille toimitettavat tiedot raportoidaan myös Unescon tilastoinstituutille UIS:lle ja OECD:lle.

Varhaiskasvatuksen tietovarannon tietoja voidaan myös mahdollisesti käyttää Tilastokeskuksessa EU-asetusten edellyttämien ja kansallisten otospohjaisten tiedonkeruiden varhaiskasvatusta koskevien perustietojen saamiseksi, jolloin tietoja ei tarvitse kysyä otospohjaisessa tiedonkeruussa vastaajilta erikseen. Tilastokeskus voi

27.3.2018

myös hyödyntää varhaiskasvatuksen tietovarannon tietoja tutkijapalvelujen ja mikrosimuloinnin aineistojen tuottamisessa.

Tilastokeskuksella on tilastolakiin perustuva oikeus saada tilastojen laatimisen kannalta välttämättömät rekisteritiedot maksutta. Tilastokeskus ei tee varhaiskasvatuksen järjestäjille kohdistuvaa suoraa tiedonkeruuta koskien lapsia ja henkilöstöä. Edellä mainitun EU-asetuksen N:o 912/2013 tiedonantovelvoitteet on täytetty perustuen Terveystieteiden ja hyvinvoinninlaitoksen (THL) osana sosiaalipalvelujen toimintatilaston tiedonkeruuta keräämään tietoon varhaiskasvatuksen lapsimääristä. Henkilöstötiedot on saatu perustuen Tilastokeskuksen työssäkäyntitilaston tietoihin. Varhaiskasvatuksen tietovarannon mahdollistaman suorasta tiedonkeruusta luopumisen aikaansaamia tiedonkeruukustannusten säästöjä ei siis koidu Tilastokeskukselle. Tiedonkeruuseen liittyviä vähäisiä säästöjä voi syntyä mikäli varhaiskasvatuksen tietovarannon tietoja voidaan hyödyntää joidenkin otospohjaisten tiedonkeruiden perustietojen saannissa, jolloin tietoja ei tarvitse kysyä otospohjaisten tiedonkeruiden vastaajilta. Tämän aiheuttaman kustannussäästön suuruutta on vaikea arvioida tässä vaiheessa, mutta se ei ole merkittävä. Näin ollen ehdotettuun määrärahasiirtoon ei ole Tilastokeskuksen osalta perusteita.

Lakiehdotuksessa ei oteta kantaa eri viranomaisten työnjakoon varhaiskasvatuksen tilastoinnissa. Tähän ja sen mahdollisiin kustannusvaikutuksiin palattaneen myöhemmin yhteistyössä eri viranomaistahojen kesken.

Lakiesityksen 72 pykälässä ”Tietovarannon tietojen säilytysaika” todetaan, että varhaiskasvatuksen tietovarannon tietoja säilytetään pääsääntöisesti 5 vuotta. Tietojen säilyminen myöhempää tilastointi- ja tutkimuskäyttöä varten olisi tärkeää varmistaa. Tilastokeskus säilyttää ja arkistoi tärkeimmät tilastoaineistot, mutta tietenkin vain niiltä osin kuin tiedot ovat tulleet Tilastokeskuksen käyttöön.

16. Kansallinen koulutuksen arviointikeskus

Karvi korostaa laadukkaan varhaiskasvatuksen merkitystä osana lapsen opinpolkua sekä kansallista koulutusjärjestelmää. Nyt lausunnoilla olevaan varhaiskasvatuslakiin on tehty parannuksia, joilla voidaan edelleen edistää varhaiskasvatuksen laadukasta toteutumista koko maassa ja siten varmistaa yhdenvertaiset edellytykset varhaiskasvatukseen osallistuvien lasten kokonaisvaltaiselle kasvulle, kehitykselle ja oppimiselle. Lakiluonnoksessa on kuitenkin lukuisia kohtia, joita tulee vielä täsmentää, jotta lapsen etu ja tasa-arvoinen kohtelu voivat toteutua.

Karvi toteaa, että lapsen edun ensisijaisuus korostaminen laissa on tärkeää. Karvi kuitenkin ehdottaa, että 4 § lisätään arvioinnin ulottuvuus, jolla edelleen varmistetaan lapsen edun toteutuminen myös varhaiskasvatuksen systemaattisessa arvioinnissa.

Varhaiskasvatuksen arviointia koskevaa pykälää Karvi pitää selkeänä. On kuitenkin välttämättömänä, että pykälässä säilytetään informatiivinen viittaus Kansallisesta koulutuksen arviointikeskuksesta annettuun lakiin (1295/2013). Varhaiskasvatuksen arviointikulttuuri ei ole vielä vakiintunutta, kuten Karvin meneillään olevan

27.3.2018

varhaiskasvatussuunnitelmien toimeenpanon arviointia koskevan hankkeen tulokset osoittavat.

Valtion ohjausjärjestelmää koskien Karvi ehdottaa, että pykälään 51 tehdään tarkennus viranomaistehtävien työnjakoon laadun arvioinnin osalta. Karvi katsoo, että pykälään tulisi lisätä arviointitehtävää koskeva informatiivinen momentti: Varhaiskasvatuksen ulkoisesta arvioinnista sekä arvioinnin kehittämisestä vastaa Kansallinen koulutuksen arviointikeskus.

Lakiluonnoksessa on pyritty selventämään varhaiskasvatukseen liittyvää käsitteistöä esimerkiksi avoimen varhaiskasvatuksen osalta. Kuitenkin se, mitä avoimella varhaiskasvatustoiminnalla eksplisiittisesti tarkoitetaan jää edelleen epäselväksi. Karvi esittää, että myös yksityisen varhaiskasvatuksen osalta lakiin tehdään selvennyksiä ja täsmennyksiä.

Karvi pitää huolestuttavana, että laissa ei oteta riittävästi kantaa lapsen kehityksen ja oppimisen tukeen. Karvi esittää, että tuen osalta lakiin tulisi tehdä täsmennyksiä linjassa esi- ja perusopetuslain kanssa. Lisäksi tulisi määrittää varhaiskasvatuksen henkilöstörakenne tukeen liittyen.

Edellä mainittujen lisäksi Karvi painottaa, että varhaiskasvatukseen toteutetut heikennykset koskien lapsen subjektiivista varhaiskasvatusoikeutta sekä ryhmäkokoa tulee peruuttaa uuden lain myötä.

17. Lapsiasiavaltuutetun toimisto

Lapsiasiavaltuutettu pitää varhaiskasvatuslain uudistamista erittäin tärkeänä ja sääntelyä selkeyttävänä lainsäädäntötoimena. Varhaiskasvatuksen oikeudellisen sääntelyn lähentyminen perusopetusta koskevaan sääntelyyn on perusteltua, kun varhaiskasvatus nähdään entistä vahvemmin pedagogisena toimintana, josta on suora jatkuma esiopetuksen kautta perusopetukseen.

Hallituksen esitysluonnos sisältää erityisen kohdan 4.3. Lapsivaikutukset, joka on erittäin myönteinen osoitus siitä, että lainvalmistelussa on pyritty pitämään lapsi sen keskiössä. Vaikutusarvioinnissa on käsitelty monipuolisesti uudistuksessa tehtäviä parannuksia tai tarkennuksia lapsen näkökulmasta. Puutteena lapsivaikutusten arvioinnissa on, että siitä ei käy ilmi, mihin tutkittuun tietoon arvio myönteisistä vaikutuksista perustuu tai missä määrin myönteisiä vaikutuksia on odotettavissa. Vaikutusarvioinnissa ei myöskään ole tunnistettu mitään kielteisiä vaikutuksia. Tällöin vaikutusten arviointi jää osin tavoitteiden kuvaamisen tasolle, joten arvioinnin perusteella ei voi tehdä päätelmiä siitä, kuinka vaikuttavia muutokset käytännössä tulevat olemaan.

Lapsiasiavaltuutettu pitää myönteisenä, että hallituksen esitysluonnoksessa on nyt tarkennettu puutteita, joita edellisessä laajemmassa varhaiskasvatuslain muutoksessa vuonna 2015 jäi toteuttamatta. Tällainen kohta on esimerkiksi muun varhaiskasvatuksen sijaan säätäminen avoimesta varhaiskasvatuksesta sekä sen tarkemmasta määrittelystä 1

27.3.2018

§:ssä ja sen perusteluissa. Lapsiasiavaltuutettu toistaa vuonna 2015 esittämänsä tarkennusehdotuksen 3 §:än yhdenvertaisuuden edistämisestä varhaiskasvatuksessa. Lapsiasiavaltuutettu ehdottaa lisäksi, että 3 §:n kohtaan 6 lisättäisiin tavoitteeksi antaa lapselle valmiuksia ymmärtää ja kunnioittaa perheiden moninaisuutta.

Lapsiasiavaltuutettu katsoo, että lapsen etu (4 §) tulisi kytkeä säännöksessä tai vähintään säännöksen perusteluissa varhaiskasvatuksen tavoitteisiin, joista säädetään lain 3 §:ssä.

Lapsiasiavaltuutettu pitää tärkeänä, että lähipalveluperiaatetta noudatetaan entistä selkeämmin varhaiskasvatuksessa. Palvelun saatavuus tulisi maanlaajuisesti toteuttaa yhdenvertaisin periaattein ja siten, että jokaisella lapsella on tosiasiallinen mahdollisuus osallistua varhaiskasvatukseen ilman hoitopäivää pidentäviä tai muulla tavoin hankalia kuljetuksia.

Esitysluonnoksessa ei ole huomioitu nimenomaisesti sairaalahoidossa olevien lasten oikeutta varhaiskasvatukseen. Varhaiskasvatuksen turvaaminen on yhtä lailla tärkeää kuin perusopetuksen saatavuuden turvaaminen sairaalakouluissa. Säännöksen tulisikin olla velvoittava. Oikeus varhaiskasvatukseen on lapsen subjektiivinen oikeus, joten lapsiasiavaltuutettu katsoo, että tämän oikeuden toteutuminen on varmistettava myös sairaalaolosuhteissa silloin, kun lapsi ja hänen huoltajansa haluavat lapsen siihen osallistuvan ja lapsen terveydentila sen sallii.

Lapsiasiavaltuutettu pitää välttämättömänä, toistaen edelliseen varhaiskasvatustilain laajempaan muutokseen 2015 lausumansa, että viittomakielen asemasta säädettäisiin varhaiskasvatustilain laissa sitovasti, vastaavalla tavalla kuin saamen kielen asemasta ehdotetaan säädettävän. Tältä osin viittaamme viittomakielilain eduskuntakäsittelyyn keväällä 2015.

Tilojen turvallisuus ja terveellisyys ovat erityisen tärkeitä tekijöitä laadukkaana varhaiskasvatuksen järjestämisessä, riippumatta siitä, missä tiloissa päivähoitoa järjestetään. Lapsiasiavaltuutettu katsoo, että ehdotetun säännöksen perustelut on kirjoitettu puhtaasti päiväkotien näkökulmasta ja jättää epäselväksi sen, missä määrin vaatimukset koskevat avointa varhaiskasvatusta.

Lapsiasiavaltuutettu pitää tärkeänä, että varhaiskasvatustilain suunnitteluun ja kehittämiseen otetaan lapset mukaan. Ehdotetun säännöksen mukaan lasta on suojattava väkivallalta, kiusaamiselta ja muulta häirinnältä, joka on erittäin tärkeä vaatimus. Aiheita on käsitelty laajasti, myös varhaiskasvatustilain osalta, opetus- ja kulttuuriministeriön kiusaamisen ehkäisyä miettineessä työryhmässä, joka luovuttaa raporttinsa 16.3.2018. Lapsiasiavaltuutettu katsoo, että hallituksen esitysluonnoksen yhdenmukaisuus työryhmän raportin kanssa olisi varmistettava huomioiden raportissa esitetyt lainmuutosehdotukset soveltuvin osin.

Lapsiasiavaltuutettu esittää, että jatkovalmistelussa harkittaisiin lakiin tehtävää lisäystä erityistä tukea koskevista säännöksistä vastaavalla tavalla kuin perusopetustilain laissa säädetään kolmiportaisesta tuesta. Varhaiskasvatustilain kehittyessä yhä vahvemmin pedagogiseen suuntaan on tarpeen, että lain tasolla on riittävän selkeästi säädetty tuesta, jota jo pienikin lapsi tarvitsee oppimiseen ja osallistumiseen varhaiskasvatustilain laissa.

27.3.2018

Lapsiasiavaltuutettu toistaa aiemmin julkaistun kannanoton, jossa lakiin ehdotettiin otettavaksi säännös voiton tavoittelun kiellosta yksityisessä varhaiskasvatustoiminnassa. Sääntelyn tulisi vastata perusopetus-lain 7 § 2 momenttia, jonka mukaan opetusta ei saa järjestää taloudellisen voiton tavoittelemiseksi.

Varhaiskasvatuksen ohjaus ja neuvonta kuuluvat jatkossa edelleen myös sosiaaliasiamiehen tehtäviin, jonka muut tehtävät liittyvät sosiaalihuoltoon. Pitkällä tähtäimellä sosiaaliasiamiehen osaaminen opetus- ja kulttuuriministeriön hallinnonalan tehtäviin voi heikentyä ja siten perheiden ohjauksen ja neuvonnan taso myös laskea. Lapsiasiavaltuutettu kehottaa kiinnittämään edellä mainittuun erityistä huomiota, ja miettimään vaihtoehtoisia ratkaisuja sosiaaliasiamiehen tehtävien hoitamiseksi tässä asiakokonaisuudessa. Asiantuntevan neuvonnan ja ohjauksen saaminen on erittäin tärkeää lapsen ja perheen oikeusturvan toteutumiseksi.

Lapsiasiavaltuutettu pitää erinomaisena ehdotuksena perustaa varhaiskasvatuksen tietovaranto ja korostaa sen hyödyntämistä varhaiskasvatuksen kehittämisessä. Ehdotuksen mukaan tietoja voidaan käyttää myös laissa säädetyin ehdoin (73 §) tutkimuskäyttöön. Lapsiasiavaltuutettu kannattaa tätä lämpimästi. Varhaiskasvatuksen järjestämisestä saatavaa tutkimustietoa tarvitaan, jotta voidaan tehdä sitä koskevia, lapsen edun mukaisia päätöksiä. Lapsiasiavaltuutettu ehdottaa, että tietovarantoa kehitettäisiin edelleen siten, että sinne kerättäisiin myös lasten omia näkemyksiä varhaiskasvatuksen järjestämisestä. Näiden näkemysten kirjaaminen tietovarantoon palvelisi erinomaisesti sekä tietovarannon käyttötarkoitusta koskevaan säännökseen kirjattuja tehtäviä että lapsilta kerättyyn tietoon liittyvää tutkimusta.

18. Tasa-arvovaltuutettu

Ei lausuttavaa

19. Tietosuojavaltuutetun toimisto

Tiivistelmä laadittu opetus- ja kulttuuriministeriön toimesta

Tietosuoja-asetuksen 1 artiklan 2 kohdan mukaan asetuksella suojellaan luonnollisten henkilöiden perusoikeuksia ja -vapauksia ja erityisesti heidän oikeuttaan henkilötietojen suojaan. Esimerkiksi varhaiskasvatustalouksien 3 §, 7 §, 12 §, 19 §, 23 §, 41 § ja 69 §:ien perusteella arvioiden varhaiskasvatuksessa tullaan käsittelemään varsin laajasti henkilötietoja, jotka ovat osin tietosuoja-asetuksen 9 artiklan mukaisia erityisiin henkilötietoryhmiin kuuluvia tietoja.

On tärkeää, että hallituksen esityksestä käy ilmi selvästi, millä tavoin tietosuoja-asetuksen kansallista liikkumavaraa tulnaisiin käyttämään. Kansallisen liikkumavaran käyttö on aina myös perusteltava erityislainsäädäntöä valmisteltaessa.

Henkilötietojen käsittelystä vastuussa oleva rekisterinpitäjä on määritelty tietosuoja-asetuksen 4 artiklan 7 kohdassa. Rekisterinpitäjällä tarkoitetaan luonnollista henkilöä tai

27.3.2018

oikeushenkilöä, viranomaista, virastoa tai muuta elintä, jos tällaisen käsittelyn tarkoitukset ja keinot määritellään unionin tai jäsenvaltion lainsäädännössä.

Tietosuoja-asetuksen 4 artiklan 8 kohdassa määritellään henkilötietojen käsittelijä, joka käsittelee henkilötietoja rekisterinpitäjän lukuun. Henkilötietojen käsittelijän vastuu on erilainen kuin rekisterinpitäjän, mikä ilmenee tietosuoja-asetuksen 24, 28 ja 29 artikloista. On tärkeää, että hallituksen esityksessä arvioidaan, mikä taho on kulloinkin henkilötietojen käsittelystä vastuussa oleva rekisterinpitäjä järjestettäessä varhaiskasvatusta sen eri toimintamuodoissa. Hallituksen esitysluonnoksessa ei ole käsitelty rekisterinpitäjyyttä varhaiskasvatuksen eri toimintamuodoissa eikä muiden henkilötietojen käsittelyyn osallistuvien asemaa.

Hallituksen esityksestä tulee selkeästi käydä ilmi, mihin tietosuoja-asetuksen 6 artiklan kohtaan henkilötietojen käsittely perustuu varhaiskasvatuksen eri toimintamuodoissa kunnan, kuntayhtymän ja yksityisen palvelujen tuottajan tuottamassa ja järjestämässä varhaiskasvatuksessa.

Siltä osin, kun varhaiskasvatusta sen eri toimintamuodoissa järjestettäessä käsitellään tietosuoja-asetuksen 9 artiklassa tarkoitettuja erityisiin henkilötietoryhmiin kuuluvia tietoja, tulee henkilötietojen käsittelyssä täyttyä myös jokin 9 artiklan 2 kohdan peruste. Esimerkiksi terveyttä koskevat tiedot kuuluvat erityisiin henkilötietoryhmiin. Kts. myös 4 artiklan 15 kohta sekä johdantokappale 35. Osa 9 artiklan 2 kohdan perusteista osa on suoraan sovellettavissa, osa edellyttää kansallista lainsäädäntöä, jossa säädetään asianmukaisista ja erityisistä toimenpiteistä rekisteröidyn perusoikeuksien ja etujen suojaamiseksi. Jäsenvaltiot voivat saman artiklan 4 kohdan mukaan myös pitää voimassa tai ottaa käyttöön lisäehtoja, mukaan lukien rajoituksia, jotka koskevat mm. terveystietojen käsittelyä. Käsittelyperusteen arvioinnissa on tarpeellista ottaa huomioon myös parhaillaan eduskuntakäsittelyssä oleva tietosuojalaki.

Lainsäätäjän tulee ankkuroida ehdottamansa käsittelyn oikeusperuste tietosuoja-asetuksen 6 artiklan ja 9 artiklan kulloinkin sovellettavaan kohtaan, jotta on mahdollista arvioida käsittelyn oikeusperusteen suhdetta kansalliseen liikkumavaraan.

Henkilötiedot on tietosuoja-asetuksen 5 artiklan 1 kohdan b alakohdan mukaan kerättävä tiettyä, nimenomaista ja laillista tarkoitusta varten, eikä niitä saa käsitellä myöhemmin näiden tarkoitusten kanssa yhteensopimattomalla tavalla. Henkilötietojen käsittelyn perusteen ohella hallituksen esitysluonnoksessa tulee arvioida kattavasti, minkälainen henkilötietojen käsittely on asianmukaista, olennaista ja tarpeellista varhaiskasvatuksen järjestämiseen kuuluvien eri tehtävien hoitamisessa.

Hallituksen esitysluonnoksessa ei ole käsitelty sitä, edellyttääkö esimerkiksi pykälien 10, 11 ja 24 tehtävien hoitaminen henkilötietojen käsittelyä ja jos edellyttää, henkilötietojen käsittely tulee arvioida tietosuoja-asetuksen perusteella. On myös tärkeää, että säännöksestä on selvästi pääteltävissä, että se koskee henkilötietojen käsittelyä eikä yksinomaan esimerkiksi tilastotietoja.

Lakiehdotus sisältää tietojen luovutusta koskevia säännöksiä, mutta hallituksen esitysluonnoksessa ei ole arvioitu niiden tietosuoja-asetuksen mukaisuutta. Tällaisia

27.3.2018

säännöksiä ovat esimerkiksi lakiluonnoksen 41 § ja 42 §. Lakiehdotuksen 47 § koskee henkilötietojen luovuttamista yksityisten palvelujen antajien rekisteristä julkiseen tietoverkkoon. Rekisteröidyn oikeudet seuraavat suoraan tietosuoja-asetuksesta, eikä muista oikeuksista voida kansallisesti säätää. Hallituksen esitysluonnoksessa ei ole arvioitu kielto-oikeuden suhdetta tietosuoja-asetuksen 21 artiklan mukaiseen vastustamisoikeuteen.

Lainvalmistelussa tulee arvioida ehdotettavaa sääntelyä kattavasti tietosuoja-asetuksessa säädettyjen tietosuojaperiaatteiden näkökulmasta. Se on erityisen tarpeellista, koska varhaiskasvatuksessa käsitellään lapsia koskevia erityisryhmiin kuuluvia tietoja muun muassa lasten tuen tarpeesta. Tietosuoja-asetuksen johdantokappaleen 51 mukaan tällaisia perusoikeuksien ja -vapauksien kannalta arkaluonteisia henkilötietoja on suojeltava erityisen tarkasti. Johdantokappaleessa 38 viitataan nimenomaisesti siihen, että erityisesti lasten henkilötietoja on pyrittävä suojaamaan.

Hallituksen esitysluonnoksessa ehdotetaan perustettavaksi uusi valtakunnallinen varhaiskasvatuksen tietovaranto, jonka tietosisältö on lakiehdotuksen 70 ja 72 §:ien perusteella varsin laaja. Valtuutettu pitää henkilötietojen käsittelyn kannalta hyvänä tavoitteena rekisterinpidon yhdenmukaistamista ja yhteneväisten tietorakenteiden kehittämistä ja huomauttaa, että jokainen rekisterinpitäjä on velvollinen osoittamaan, että se noudattaa tietosuoja-asetusta.

Tietosuojavaaltuutetun näkemyksen mukaan Tietovarannon ylläpidossa vaikuttaisi olevan kyse tiedonvälityksellisestä tai tietopalvelullisesta tarkoituksesta ilman, että rekisterinpitäjällä itsellään vaikuttaisi olevan varsinaisesti käyttöä ylläpitämilleen tiedoille. Käsittelyn tulisi olla silloin tarpeen yleistä etua koskevan tehtävän suorittamiseksi tai rekisterinpitäjälle kuuluvan julkisen vallan käyttämiseksi. Hallituksen esitysluonnoksessa ei ole arvioitu tarkemmin sääntelyn tarpeellisuutta ja oikeasuhtaisuutta edellä kerrottu huomioon ottaen.

Tietovarannon teknisenä ylläpitäjän toimisi lakiehdotuksen 67 §:n mukaan Opetushallitus. Tietosuoja-asetus ei tunne teknistä ylläpitäjää. Tietosuoja-asetuksen 4 artiklassa on määritelty rekisterinpitäjä ja henkilötietojen käsittelijä. Tietosuoja-asetuksen 26 artikla koskee yhteisrekisterinpitäjiä. Sen mukaan rekisterinpitäjiin sovellettavassa jäsenvaltion lainsäädännössä voidaan määritellä rekisterinpitäjien vastuualueet.

Esitysluonnoksessa ei ole huomioitu, että myös yhteystiedot voivat viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetun lain (julkisuuslaki) 24 §:n 31 kohdan perusteella olla salassa pidettäviä. Lisäksi ne voivat olla turvakiellon alaisia väestötietojärjestelmästä ja Väestörekisterikeskuksen varmennepalveluista annetun lain perusteella.

Lakiehdotuksen 73 §:n mukaan tietovarannosta voitaisiin luovuttaa tietoja viranomaisille silloin, kun niillä on lakiin tai laissa säädettyyn tehtävään perustuva tiedonsaantioikeus. Luovutettavien tietojen käyttötarkoituksia ja luovutusperusteita ei ole arvioitu tarkemmin tietosuoja-asetuksen näkökulmasta. Esitysluonnoksen perusteella jää myös osittain epäselväksi, miltä osin olisi kyse henkilötietojen luovuttamisesta ja milloin luovutettaisiin yksinomaan tilastotietoja.

27.3.2018

Esitysluonnoksessa ei ole käsitelty tietoaaineistojen tuottamisen perusteita tietosuoja-asetuksen näkökulmasta. Lisäksi tietoja voitaisiin luovuttaa tieteellistä tutkimusta varten, mutta asiaa ei ole arvioitu tietosuoja-asetuksen perusteella.

Viranomaisen oikeudesta saada tietoja tulee säätää lain tasolla. Viranomaisella voi olla oikeus saada ainoastaan tehtäviensä hoitamisen kannalta tarpeelliset ja välttämättömät tiedot. Kun henkilötietojen käsittely perustuu tietosuoja-asetuksen 6 artiklan 1 kohdan c tai e alakohtiin, voidaan saman artiklan 3 kohdan mukaisesti kansallisen liikkumavaran puitteissa säätää niistä tahoista ja tarkoituksista, joihin henkilötietoja voidaan luovuttaa.

Tietosuojavaaltuutetun näkemyksen mukaan hallituksen esitysluonnoksessa ei ole kattavasti arvioitu tietosuoja-asetuksen näkökulmasta henkilötietojen luovuttamista tietovarannosta.

Valtuutettu kiinnittää myös huomiota siihen, että valtakunnallista tietovarantoa suunniteltaessa arvioidaan myös lokitietojen käsittely. Valtuutettu myös toteaa, että tietovarannon perustamisesta sekä tietojen luovutuksista sieltä tulee tehdä kokonaisuudessaan tietosuoja-asetuksen 6 artiklan 4 kohdan edellyttämä välttämättömyys- ja oikeussuhteisuusarvio. Jatkovalmistelussa tuli myös selvittää, miltä osin järjestelmän käyttöön liittyvistä rekisteröidyn oikeuksista säädetään tietosuoja-asetuksella ja miten rekisteröidyn oikeudet turvataan oikeasuhtaisella tavalla. Myös valmisteltava tietosuojalaki tulee ottaa huomioon.

Lopuksi valtuutettu toteaa, että varhaiskasvatustilain valmistelun yhteydessä on tarpeellista tehdä 35 artiklan 3 kohdan b alakohdan perusteella vaikutustenarviointi, koska varhaiskasvatuksen järjestämisessä tullaan käsittelemään tietosuoja-asetuksen 9 artiklan mukaisia erityisryhmiin kuuluvia tietoja ja lisäksi lakiehdotuksessa ehdotetaan perustettavaksi valtakunnallista tietovarantoa.

20. Yhdenvertaisuusvaltuutettu

Yhdenvertaisuusvaltuutettu pitää uudistuksen tavoitteita myönteisinä. Yhdenvertaisuuden näkökulmasta uudistuksessa tulisi kuitenkin tehdä joitakin esitettyä vahvempia muutoksia ottaen erityisesti huomioon YK:n lapsen oikeuksien sopimuksen ja vammaisten henkilöiden oikeuksia koskevan sopimuksen velvoitteet sekä lapsen yhtäläinen oikeus yhdenvertaisuuteen palveluntuottajasta riippumatta.

Lausuntokierroksen jälkeen tulisi olla riittävästi aikaa ottaa lausunnot huomioon. Esityksen valmisteluaikataulu jättää valmistelijoille erittäin vähän aikaa tehdä lausuntokierroksen pohjalta tarvittavia muutoksia.

1 luku 3 § kohtaan 6 varhaiskasvatuksen tavoitteisiin tulee lisätä ”edistää yhdenvertaisuutta”.

2 luku 4 § Lapsen edun ensisijaisuuden perustelut on syytä kytkeä sitovaan kansainvälisoikeudelliseen säätelyyn. Lapsen etu on määriteltävä esitettyä tarkemmin, jotta sillä on riittävä vahva ohjausvaikutus.

27.3.2018

2 luku 6 § Turvapaikanhakijan tai vailla oleskeluoikeutta kunnassa oleskelevan lapsen oikeus varhaiskasvatukseen tulee säätää yksiselitteiseksi.

2 luku 8 § Varhaiskasvatuksen kielen osalta on huomioitava myös vammaisen lapsen oikeus kommunikaatioon esimerkiksi viittomakielellä tai muulla tarvitsemallaan tavalla.

2 luku 10 § Tehokkaan ja pedagogisesti tarkoituksenmukaisen häirintään, kiusaamiseen ja väkivaltaan puuttumisen varmistamiseksi varhaiskasvatusyksiköille on säädettävä velvoite laatia suunnitelma. Yhdenvertaisuusvaltuutettu katsoo, että varhaiskasvatusyksiköille tulee tulevaisuudessa säätää yhdenvertaisuuslaissa velvoite laatia yhdenvertaisuussuunnitelma vastaavasti kuin oppilaitoksilla jo on.

Pykälässä tulisi säätää yksiselitteisesti, että tilojen on oltava esteettömiä. Esteettömyyden merkitystä eri tavoin vammaisille ihmisille tulee avata pykälän perusteluissa.

2 luku 11 § Ruokailun tarjoaminen yhdenvertaisesti on tärkeää. Ruokailun tarjoamista ei pidä voida kiertää hoitoaikaa koskevilla palvelun järjestäjän tai tuottajan yksipuolisilla päätöksillä, vaan ruokailun tulee olla myös osa-aikaisessa hoidossa olevien lasten saatavilla.

3 luku 12 § Yhdenvertaisuusvaltuutettu kannattaa täyden subjektiivisen varhaiskasvatusoikeuden palauttamista. Valtuutettu korostaa, että tilanteissa, joissa lapsen varhaiskasvatusoikeutta rajataan, perheen tulee saada muutoksenhakukelpoinen päätös.

6 luku Varhaiskasvatuksen henkilöstön perus- ja täydennyskoulutukseen tulee sisällyttää tietoa yhdenvertaisuuslainsäädännöstä ja perus- ja ihmisoikeuksista, erityisesti YK:n lapsen oikeuksien sopimuksesta.

9 luku On tärkeää, että varhaiskasvatuslakiin otetaan lapsen edusta ja yhdenvertaisuuden edistämisestä riittävän vahvat kirjaukset, jotta niiden sitovuus ymmärretään myös yksityisessä varhaiskasvatuksessa. Kuntien tulee kiinnittää huomiota yhdenvertaisuusnäkökulmaan valitessaan varhaiskasvatuksen palveluntuottajia esimerkiksi palvelusetelijärjestelmässä sekä antaessaan näille ohjeistusta. Kuntien ja aluehallintovirastojen tulee valvontatehtävässään kiinnittää huomiota lasten yhdenvertaiseen kohteluun varhaiskasvatuksessa.

Vaikutusarvioinnit Esitykseen sisältyvät vaikutusarvioinnit vaikuttavat hyvin yleisluonteisilta ja enemmänkin toivottuja vaikutuksia kuvaavilta kuin tutkittuun tietoon perustuvilta tai määrällisiltä vaikutusarvioinneilta. Esityksestä ei ole tehty varsinaista yhdenvertaisuusvaikutusten arviointia. Esitykseen olisi tullut sisällyttää esimerkiksi arvio sen vaikutuksista eri tavoin vammaisten lasten kannalta. Yhdenvertaisuusvaltuutettu pitää ongelmallisena sitä, että vammaisten lasten tuen järjestämisestä ei esitetä säädettävän erikseen eikä erityisen tuen tarpeesta johtuvia vaikutuksia henkilöstömitoitukseen ole arvioitu.

27.3.2018

21. Saamelaiskäräjät

Luku 3, 12 §: Oikeus saamen kielen omaksumiseen ja oikeus sosiaalistumiseen omaan ikäryhmäänsä saamen kielellä pitäisi katsoa sellaiseksi oikeudeksi, jonka takia lapselle tulee järjestää varhaiskasvatusta kokopäiväisesti mikäli lapsen huoltajat niin haluavat, vaikka ehdot eivät muuten täytyisikään (esim. toinen vanhempi on kotona).

Luku 5, 22 §: Saamelaiskäräjät esittää, että säännöksessä veloitetaan varhaiskasvatuksen järjestäjä laatimaan erillinen varhaiskasvatussuunnitelma saamenkielistä varhaiskasvatusta varten samaan tapaan kuin perusopetuslaki velvoittaa opetuksen järjestäjät hyväksymään erillisen opetussuunnitelman suomen-, ruotsin- ja saamenkielistä opetusta varten (perusopetuslain 15 §). Saamelaisyhteisön kielellinen ja kulttuurinen tilanne poikkeaa huomattavasti suomenkielisen yhteisön tilanteesta. Saamen kielet ja saamelainen kulttuuri ovat uhanalaisia ja saamenkielisellä varhaiskasvatuksella on huomattavan suuri merkitys niiden ylisukupolvisen jatkuvuuden varmistamisessa.

Asian merkittävyyden vuoksi Saamelaiskäräjät pyytää asiassa saamelaiskäräjälain 9 §:n mukaista neuvottelua, ja pyytää ministeriötä olemaan yhteydessä ajankohdan sopimiseksi. Ennen neuvottelua Saamelaiskäräjät pyytää ministeriötä tutustumaan Oikeusministeriön laatimaan saamelaiskäräjälain 9 §:n mukaista neuvotteluvollisuutta koskevaan ohjemuistioon.

22. Tasa-arvoasian neuvottelukunta TANE

Tasa-arvoasiain neuvottelukunta (TANE) pitää erittäin hyvänä, että luonnoksessa varhaiskasvatuslaiksi on mainittu yhtenä tavoitteena antaa kaikille lapsille yhdenvertaiset mahdollisuudet varhaiskasvatukseen sekä edistää sukupuolten välistä tasa-arvoa. TANE:n näkemys on, että sukupuolten tasa-arvon edistäminen olisi kuitenkin lain yleisen tavoitteen lisäksi valtavirtaistettava lain muihinkin pykäliin.

TANE pitää tärkeänä 4 §:ään kirjattua lapsen edun ensisijaisuutta. On varmistettava, että varhaiskasvatus myös käytännössä mahdollistaa lapselle valintojen tekemisen ja kykyjen kehittämisen ilman sukupuoleen perustuvia ennakko-oletuksia tai rajoituksia.

TANE esittää lainsäädäntöön kirjattavaksi sukupuolisensitiivisen varhaiskasvatusympäristön (10 §) rakentamisen. Varhaiskasvatuksen toimintaympäristön tulee olla sellainen, että se ei ylläpidä sukupuolistereotypioita, vaan tukee lasten kasvua ilman sukupuolinormien asettamia rajoituksia. Nykyisin muun muassa lasten lelut ja kirjat ovat sukupuolittuneita, ja sukupuolittuneisuus näkyy myös esimerkiksi leikkitilojen järjestämisessä. Tätä sukupuolittuneisuutta pitää purkaa.

Tasa-arvoasiain neuvottelukunta korostaa, että sukupuolitietoisien ajattelutavan tulee olla myös osa vanhempien ja huoltajien kanssa käytäviä varhaiskasvatuskeskusteluja (20 §). Kaikilla lapsen vanhemmilla tulee olla tasa-arvoinen mahdollisuus saada tietoa lapsestaan ja osallistua aktiivisesti lasta koskevien suunnitelmien tekoon. Sukupuolinormit vaikuttavat myös varhaiskasvattajien oletuksiin lapsen vanhemmista, ja näitä oletuksia pitäisi pystyä haastamaan ja ottaa lähtökohdaksi perheiden moninaisuus.

27.3.2018

Samalla isien osallisuus päivähoiton toiminnassa ja kasvatustaluteluissa pitää ottaa erityisesti huomioon.

Opetushallituksen laatiessa varhaiskasvatuksen perusteita (21 §) tulee tasa-arvo- ja sukupuolinäkökulma huomioida läpileikkaavasti. Varhaiskasvatusta ohjaavissa suunnitelmissa tasa-arvokirjausten pitää olla konkreettisia ja kytkeytyä vahvasti käytäntöön

Varhaiskasvattajat vaikuttavat keskeisellä tavalla lasten käsitykseen sukupuolesta ja sukupuolieroista. Varhaiskasvatuksen opinnoista puuttuu yleinen opintokokonaisuus, joka käsittelee sukupuolta, sen moninaisuutta ja sukupuolten tasa-arvoa. Tällaista koulutusta pitää lisätä.

Varhaiskasvatus kytkeytyy sukupuolten välisen tasa-arvon ydinkysymyksiin. Lasten osalta on olennaista, kohdataanko heidät yksilöinä ilman kaavamaisia sukupuoliodotuksia. Henkilöstön näkökulmasta on huomattava, että henkilöstön asemaan tehtävillä muutoksilla vahvat tasa-arvovaikutukset, koska varhaiskasvatuksen henkilöstö on hyvin naisvaltaista. Lastentarhanopettajien palkkataso on matala, mikä vaikuttaa naisten ja miesten välisiin palkkaeroihin. Lisäksi mm. henkilöstön mitoitus vaikuttaa työn kuormittavuuteen. Laadukas ja riittävästi resursoitu varhaiskasvatus on myös lasten vanhempien kannalta keskeinen tasa-arvokysymys. Hyvin toimiva varhaiskasvatus on avainasemassa lasten vanhempien mahdollisuuksissa sovittaa työtä ja perhettä yhteen.

Jotta sukupuolten tasa-arvo toteutuisi varhaiskasvatuksessa, tasa-arvoa pitää tukea rakenteellisesti koulutuksen ja suunnittelun avulla.

Luonnoksessa varhaiskasvatuslainaiksi todetaan, että esityksellä ei arvioida olevan juurikaan sukupuolivaikutuksia lasten, varhaiskasvatuksen henkilöstön tai lasten huoltajien osalta. Kuitenkin lain tavoitteena on edistää sukupuolten välistä tasa-arvoa, ja kuten edellä lausunnossa on todettu, esityksellä on monia merkittäviä sukupuolivaikutuksia, joita ei voida jättää huomioimatta.

Varhaiskasvatuslain luonnokselle tulee ehdottomasti tehdä perusteellinen sukupuolivaikutusten arviointi.

23. Valtakunnallinen vammaisneuvosto VANE

VANE pitää tarkoituksenmukaisena, että varhaiskasvatuksen lainsäädäntö kootaan yhtenäiseksi kokonaisuudeksi ja siinä käytetään järjestelmällisesti samoja termejä. VANE pitää erityisen hyvänä lapsen edun ja pedagogiikan merkityksen korostamista varhaiskasvatuksessa. Nykytilan arvioinnissa on hyvin kuvattu varhaiskasvatuksen merkitystä muun muassa lasten hyvinvointiin, oppimiseen ja yhdenvertaisuuteen.

VANE haluaa korostaa vammaisten lasten oikeutta osallistua yhdenvertaisesti muiden lasten kanssa varhaiskasvatukseen ja saada siinä tarvitsemansa tuki varhaiskasvatuslain nojalla. Riittävä tuki on järjestettävä lähtökohtaisesti lapsen omassa asuin- ja kasvuympäristössä. Esimerkiksi lapsen tarvitsemien eri terapioiden on tarkoituksenmukaista tulla lapsen luo varhaiskasvatuspäivän aikana.

27.3.2018

VANE katsoo, että pykälätasolla tulisi olla kirjattuna vammaisen lapsen varhaiskasvatuksen ja hänen siinä tarvitsemansa tuen järjestäminen ensisijaisesti yleisessä varhaiskasvatusryhmässä ja muutoin vain poikkeustapauksissa silloin, kun se on lapsen edun kannalta perusteltua. Vammaisten lasten tarkoituksenmukaisen palvelukokonaisuuden järjestäminen edellyttää usein moniammatillista yhteistyötä, mikä laissa on hyvin huomioitu.

VANE huomauttaa, että lasten ja perheiden palveluihin on tehty viime vuosina useita, osin keskenään ristiriitaisia muutoksia, eikä niiden kokonaisvaikutuksia ole riittävästi arvioitu. Tilannetta tulisi arvioida ja korjata kansallisella lapsistrategialla, joka perustuisi YK:n lapsen oikeuksien sopimukseen ja huomioisi myös vammaissopimuksen. Erityistä huomiota tulisi kiinnittää kaikkein heikoimmassa asemassa oleviin lapsiin ja lapsiperheisiin sekä yhdenvertaisuuden toteutumiseen.

24. Kristillisdemokraattinen eduskuntaryhmä

Lapsen edun nostaminen kaikkein tärkeimmäksi tavoitteeksi on erittäin hyvä lisäys. Toteamme myös tyytyväisyytemme siihen, että lapsen hoitopäivän maksimipituus kirjataan lakiin, ruokailuihin osallistuminen selkeytetään, salassapitosäännökset yhtenäistetään perusopetuksen kanssa, yksityisen palveluntuottajan järjestämää varhaiskasvatusta koskevat pykälät otetaan lainsäädäntöön, päivähoitoryhmien maksimikoosta säädetään ja varhaiskasvatuksen valvonta ja ohjaus tehostuu.

Varhaiskasvatuksen määritelmässä korostuu pedagoginen näkökulma. Lisäksi KD eduskuntaryhmä haluaa muistuttaa lapsen kokonaisvaltaisista, iänmukaisista tarpeista, joissa korostuvat turvallisuus, läheisyys ja hoiva.

Erityisenä pedagogisena kysymyksenä nostamme esille lapsen perusoikeuden uskoon ja sen ilmaisemiseen. Katsomuskasvatuksen rooli jää lakiluonnoksessa epämääräiseksi. Lapsen omaa uskoa tulee varhaiskasvatuksessa ennemminkin suojella kuin kyseenalaistaa. Varhaiskasvatuksen tavoitteista puuttuu myös maahanmuuttajalasten kotouttamiseen liittyvät tavoitteet.

Kristillisdemokraattinen eduskuntaryhmä esittää, että lasten enimmäislukumäärä hoitajaa kohti tulee säätää lain tasolla. Eduskuntaryhmä ei kannata päivähoiton henkilöstön minimimitoituksesta poikkeamisen mahdollistamista emmekä kannata tämän säädöksen nostamista lainsäädännön tasolle. Lasten hoitajakohtaisen enimmäismäärän kasvattaminen, tilapäispoikkeamien salliminen ja kuntien erittäin tiukka talous sijaiskieltoineen ovat heikentäneet merkittävästi päivähoiton laatua ja turvallisuutta. Tähän tulee puuttua lainsäädännön tasolla pikaisesti.

Henkilöstön kelpoisuusvaatimusten ja koulutustason nostaminen lakiehdotuksen esittämällä tavalla ei saa kristillisdemokraattisen eduskuntaryhmän tukea. Eduskuntaryhmä toteaa, että henkilöstömitoituksesta tulisi säätää erikseen alle kolmevuotiaiden ja yli kolmevuotiaiden ryhmissä. Esitämme tätä pykälää muutettavaksi nykysääntelyn mukaiseksi alle kolmevuotiaiden ryhmässä. Alle kolmevuotiaiden lasten

27.3.2018

tarpeiden näkökulmasta on varsin perusteltua säilyttää nykyinen mitoitus. Sen sijaan yli kolmevuotiaiden ryhmässä ja erityisesti esiopetuksessa tarvitaan nykyistä vahvemmin yliopistotason lastentarhanopettajien pedagogista osaamista. Mitoituksia muutettaessa on erityisen tärkeää pitkä siirtymäaika ja sosionomien joustava mahdollisuus omaa tutkintoaan täydentämällä saavuttaa lastentarhanopettajan pätevyys.

25. Perussuomalaisen eduskuntaryhmä

Pidämme esitystä lähtökohtaisesti kannatettavana. Esitykseen liittyvät edellä kerrotut ongelmat vaativat kuitenkin vielä jatkotarkastelua. Erään erityisen ongelmallisen kokonaisuuden muodostavat varhaiskasvatuksen henkilöstön kelpoisuusvaatimusten kohtuuton tiukentaminen sekä työsuhteisiin liittyvät kysymykset. Ehdotuksen vakavana vaarana on, että kunnat eivät onnistu palkkaamaan riittävästi tarpeeksi koulutettua henkilökuntaa.

Korostamme samalla sitä, ettei varhaiskasvatuksen ryhmäkoista tule tehdä liian suuria. Myös alueellisesta yhdenvertaisuudesta on huolehdittava. Perussuomalaiset pitävät tärkeänä sitä, että sekä kunnallisella puolella että yksityisellä puolella asiakasmaksut pysyvät kohtuullisina. Emme kuitenkaan kannata yleistä maksutonta varhaiskasvatusta.

26. Suomen Sosialidemokraattisen Puolueen puoluehallitus

Sosialidemokraatit pitävät varhaiskasvatuksen kehittämistä yhtenä keskeisimpänä osana suomalaista koulutuspolitiikkaa. On tärkeää, että varhaiskasvatuksen lainsäädäntö siirtyy kokonaisuudessaan opetus- ja kulttuuriministeriön valmisteluun. Sosialidemokraattien mielestä lakiehdotuksella tulisi kehittämisen lisäksi myös korjata ne merkittävät heikennykset, mitä varhaiskasvatukseen on tehty tällä vaalikaudella.

Varhaiskasvatus on nimensä mukaisesti osa koulutusjärjestelmää. Varhaiskasvatus muodostaa pohjan myöhemmälle koulussa tapahtuvalle oppimiselle ja luo turvallista siirtymää kohti perusopetusta. Laadukkaan varhaiskasvatuksen merkitys lapsen tulevalle oppimiselle ja koulumenestykselle on kansainvälisissä tutkimuksissa todistettu. Varhaiskasvatus onkin varhaista syrjäytymisen ehkäisyä.

Sosialidemokraatit pitävät tavoiteltavana, että lähipäiväkodista muodostuu yhä vahvemmin osa lähikoulupolkua.

Lakiluonnoksessa korostetaan lapsen edun ensisijaisuutta. Subjektiivisen päivähoito-oikeuden rajaaminen ja yli 3-vuotiaiden ryhmäkokojen kasvattaminen Sipilän hallituksen toimesta sotii kuitenkin räikeästi tätä periaatetta vastaan. Sosialidemokraatit haluavat, että subjektiivisen päivähoito-oikeuden rajaaminen peruutetaan ja ryhmäkoot palautetaan takaisin vähintään nykyistä edeltävään tasoon.

Vuorohoidon osalta sosialidemokraatit ehdottavat, että pienille koululaisille (1. ja 2. luokat) tulisi taata vuorohoitopaikka myös koulun aloituksen jälkeen, mikäli lapsen iltaja yöaikaista huolenpitoa ei voida taata muulla tavoin.

27.3.2018

Subjekttiivisen päivähoito-oikeuden rajoittaminen on johtanut siihen, että kuntakohtaiset ratkaisut eroavat toisistaan. Kaikilla lapsilla ei ole enää yhtäläistä oikeutta laadukkaaseen varhaiskasvatukseen taustasta, vanhempien työmarkkina-asemasta ja asuinpaikasta riippumatta. Samassa yhteydessä päätetty varhaiskasvatuksen yli 3-vuotiaiden lapsiryhmien suurentaminen on toteutettu tai jätetty toteuttamatta ympäri maata hyvin eri tavalla. Yhdessä nämä varhaiskasvatuksen säästöt ovat johtaneet siihen, että lapsiryhmien suuruus vaihtelee hyvin paljon asuinpaikasta riippuen. Lasten ja perheiden eriarvoisuus on kasvanut riippuen siitä, missä kunnassa he asuvat.

Sosialidemokraattien mielestä lapsen tukemista varhaiskasvatuksessa tulee täsmentää. Sosialidemokraatit haluavat, että tuen vastuutaho ja taso on säädettävä kuntoon ja otettava huomioon varhaiskasvatuksen henkilöstön rakennetta kehitettäessä.

Sosialidemokraattien mielestä on tärkeää, että pedagogisen osaamisen lisäksi varhaiskasvatuksessa on myös yhteiskunnallista ja sosiaalialan osaamista, sillä varhaiskasvatus ei ole pelkästään lasten kanssa toimimista, vaan asiakkaana ovat koko perhe ja heidän tuen tarpeensa. Sosialidemokraatit pitävät kiinni educare-mallista, missä opetus, kasvatus ja hoito muodostavat toiminnallisen kokonaisuuden.

Sosialidemokraattien mielestä varhaiskasvatuksen moniammatillisuus toteutuu parhaiten siten, että päiväkodissa työskentelee sekä kandidaatteja, sosionomeja että lastenhoitajia.

Sosialidemokraatit haluavat, että yhdenmukaisen varhaiskasvatuslaadun ja koulutuksellisen tasa-arvon takaamiseksi kuntien yksityisten palveluntuottajien valvomiseen ja ohjaamiseen sekä tukemiseen ja ohjeistamiseen tulee kiinnittää entistä vahvemmin huomiota. Sosialidemokraattien mielestä varhaiskasvatuksen tulee olla pääsääntöisesti kunnan järjestämää eikä varhaiskasvatuksen voitontavoittelu saa vaarantaa varhaiskasvatuksen laatua, yhdenvertaisuutta eikä julkisen palvelun tarjontaa. Varhaiskasvatuksen rakenteet eivät saa johtaa ylisuurten voittojen tavoitteluun.

Sosialidemokraattien mielestä varhaiskasvatukseen osallistumisaste on nostettava eurooppalaiselle tasolle, 90-95 prosenttiin, sillä varhaiskasvatukseen osallistuminen luo pohjan myöhemmälle oppimiselle.

Sosialidemokraattien mielestä eriarvoistumisen ja segregaaation ehkäisy edellyttää myönteisen erityiskohtelun ulottamista myös varhaiskasvatukseen. Näin ollen niiden alueiden, joiden työttömyys, maahanmuutto tai tulotaso ovat keskimääräistä poikkeavalla tasolla, tulisi saada valtion lisärahoitusta valtionosuuden tai erillisrahoituksen kautta.

Sosialidemokraatit tavoittelevat maksutonta varhaiskasvatusta, joka olisi kaikkien lasten ja perheiden saavutettavissa. Ensiaskeleena tähän suuntaan voisi olla esimerkiksi maksuttoman esiopetuksen laajentaminen 5-vuotiaille ja kaikille lapsille tarjottava joustava maksuton osa-aikainen varhaiskasvatus. Maksuttoman varhaiskasvatuksen lisäksi jokaisella lapsella olisi oikeus täydentävään varhaiskasvatukseen.

27. Svenska riksdagsgruppen

27.3.2018

Högkvalitativ småbarnspedagogik är en investering som ger god avkastning. Forskning visar entydigt att en bra småbarnspedagogik har positiva effekter på skolgången långt upp i tonåren. Därför är det viktigt att stärka förutsättningarna för en god småbarnspedagogik.

Svenska riksdagsgruppen vill särskilt lyfta fram den enorma bristen på behörig svenskspråkig personal inom småbarnspedagogiken. Den saken måste tas på allvar om man vill lyckas med lagreformen. Behovet av behörig personal på svenskt håll bör tillgodoses. Nu saknas i lagutkastets motiveringsdel en analys av situationen på svenskt håll. Siffrorna visar entydigt att rekryteringen av behörig personal är ännu svårare inom den svenskspråkiga verksamheten. Svenska riksdagsgruppen framhåller vikten av att personalproblematiken på svenskt håll analyseras separat. Vi förutsätter att detta sker grundligt och att lagutkastets motiveringsdel kompletteras.

28. Vasemmistoliiton eduskuntaryhmä

Vasemmistoliiton eduskuntaryhmä näkee tärkeänä, että varhaiskasvatuslaissa korostuu lapsen oikeus varhaiskasvatukseen. On myös hyvä, että laissa korostuu pedagoginen näkökulma ja lapsen oikeus oppimiseen ja että varhaiskasvatus nähdään osana kasvatus- ja koulutusjärjestelmää. Erityinen tuki ja sen tavoitteet on määriteltävä nykyistä täsmällisemmin varhaiskasvatuslaissa.

Lasten yhdenvertaisuus ei tällä hetkellä toteudu, sillä lapsen oikeus kokoaikaiseen varhaiskasvatukseen on hänen huoltajiensa tilanteesta sekä lapsen kotikunnasta riippuvainen. Vasemmistoliiton eduskuntaryhmä painottaa, että lasten yhdenvertainen oikeus varhaiskasvatukseen toteutuu vain palauttamalla subjektiivinen varhaiskasvatusoikeus. Lisäksi yli 3-vuotiaiden lasten ryhmäkokoja on pienennettävä niin, että suhdeluku on yksi aikuinen seitsemää lasta kohti.

Vasemmistoliiton eduskuntaryhmän mukaan on siirryttävä kaksivuotiseen velvoittavaan esikouluun 5-6 -vuotiaille. Kaksivuotinen esikoulu vahvistaa entisestään varhaiskasvatuksen ja peruskoulun yhteistyötä sekä helpottaa lapsen koulutaipaleen aloittamista. Varhaisempi esiopetus helpottaa myös lapsen mahdollisten oppimishäiriöiden varhaisempaa huomaamista, ennaltaehkäisee myöhäisempiä ongelmia sekä tasoittaa lasten taustoista johtuvia eroja oppimisessa.

Vasemmistoliiton tavoitteena on maksuton varhaiskasvatus. Askeleena maksuttomuuden suuntaan Vasemmistoliitto esittää maksutonta kaksivuotista velvoittavaa esikoulua 5-6 -vuotiaille sekä maksutonta varhaiskasvatusta 3-4 -vuotiaille lapsille. Maksuttomaan varhaiskasvatukseen siirtymiseksi on laadittava yli vaalikausien ulottuva suunnitelma.

Varhaiskasvatuksen henkilöstörakenteesta tulee säätää niin, että ryhmässä olisi 1/3 kasvatustieteiden tutkinto (lastentarhanopettajan ja esiopetuksen pätevyys), 1/3 sosionomi-AMK (lastentarhanopettajan pätevyys) ja 1/3 soveltuva sosiaali- ja terveysalan tai kasvatusalan tutkinto, kuten lastenohjaajan tai lähihoitajan tutkinto (lastenhoitajan pätevyys). Henkilöstörakenteen muutoksille on varattava riittävä siirtymäaika.

27.3.2018

Lastenhoitajien ja sosionomitaustaisten lastentarhanopettajien täydennyskoulutusta on kehitettävä pedagogisten taitojen vahvistamiseksi. Lisäksi koulutuksen saatavuutta on parannettava. Sukupuolisensitiivinen kasvatusta ja yhdenvertaisuuskasvatusta otetaan tiiviiksi osaksi koko henkilökunnan koulutusta ja täydennyskoulutusta.

Vasemmistoliiton eduskuntaryhmä näkee tärkeänä, että saamenkieliselle varhaiskasvatukselle turvataan riittävä ja pysyvä rahoitus. Ruotsinkielisten lastentarhanopettajien aloituspaikkoja yliopistoissa on lisättävä, jotta ruotsinkielisten pätevien lastentarhanopettajien riittävä määrä voidaan jatkossa turvata.

Kuntia on nykyistä paremmin valvottava siinä, että lain sallima tilapäinen ja lyhytaikainen ryhmäkokojen ylitys ei saa olla jatkuvaa, eikä päivittäistä, eikä sitä saa käyttää säästökeinona. Se ei voi myöskään kestää koko toimintapäivän ajan. Kunnat on velvoitettava hankkimaan tarpeeksi vakituista varahenkilöstöä.

Vasemmistoliiton eduskuntaryhmä painottaa, että lisärahoitus lastentarhanopettajakoulutukseen ei auta, jos valmistuvat opettajat eivät pysy alalla huonon palkkauksen ja työn kuormittavuuden takia. Opetus- ja kulttuuriministeriön selvityksen mukaan suuri osa varhaiskasvatuksen henkilöstöstä harkitsee alan vaihtoa. Merkittävimmät syyt alanvaihtohaaveille ovat palkkaus, työn henkinen tai fyysinen kuormittavuus ja varhaiskasvatusalan vähäinen arvostus. Pelkkä koulutuspaikkojen lisääminen ei siis auta, vaan koko varhaiskasvatusalan palkkaukseen ja työoloihin on puuttava pikaisesti, jotta alalla riittää tulevaisuudessa pätevää työvoimaa.

Vasemmistoliiton eduskuntaryhmän mukaan voitontavoittelu on kiellettävä perusopetuksen tavoin myös varhaiskasvatuksessa.

29. Vihreä eduskuntaryhmä

Varhaiskasvatuslain luonnoksessa on joitakin parannuksia nykytilanteeseen. Vihreä eduskuntaryhmä kuitenkin painottaa, että varhaiskasvatuslain uudistamisessa on ensiarvoisen tärkeää palauttaa täysipäiväinen subjektiivinen päivähoito-oikeus sekä hallituskautta edeltänyt henkilöstömitoitus ja pienentää ryhmäkokoja. Jokaisen lapsen tasavertaisen mahdollisuuden osallistua varhaiskasvatukseen pitää toteutua. Ryhmäkokojen pienentäminen ja henkilöstömitoituksen palauttaminen yli 3-vuotiaiden kohdalla takaisin seitsemään lapseen aikuista kohden on niin lasten kuin työntekijöiden etu.

Lakiluonnoksessa ehdotetaan otettavaksi käyttöön uudet tehtävänimikkeet varhaiskasvatuksen opettaja ja varhaiskasvatuksen sosionomi. Lakiluonnoksesta tekee epäselvän se, että eri tehtävänimikkeillä työskentelevien henkilöiden työtehtävien painotuksia ei määritellä.

Vihreä eduskuntaryhmä painottaa, että turvapaikanhakijoiden lasten tulee päästä maksuttomaan ja laadukkaaseen varhaiskasvatukseen. Näin lapset oppivat suomalaisesta kielestä ja kulttuurista sekä heillä on mahdollisuus päästä tuen piiriin jo varhaisessa vaiheessa. YK:n lapsen oikeuksien sopimus takaa jokaiselle lapselle oikeuden ikätason mukaiseen hoivaan ja koulutukseen.

27.3.2018

Uuden lain puitteissa on varmistettava, että päiväkotiki on jatkossa haluttu työpaikka, jossa työskentelee sitoutuneita kasvattajia. Työntekijöiden pysyvyys on tärkeää erityisesti lasten näkökulmasta. Päiväkodin työolojen ja kannustimien on oltava tarpeeksi houkuttelevia, jotta tavoite korkeasti koulutetun työvoiman lisäämisestä toteutuu. On lapsen etu, että varhaiskasvatushenkilökunta ehtii myös suunnitella työtään ja lasten arkea sekä oppimista.

Vihreä eduskuntaryhmä huomauttaa myös, että yhä useampi kunta ulkoistaa varhaiskasvatuspalveluita palvelusetelien kautta yksityisille yrityksille, joissa esimerkiksi työntekijöiden työehdot saattavat olla heikommat ja noudatetaan eri työehtosopimusta. Aluehallintovirastojen mukaan yksityisten päiväkotien määrä on lähes kaksinkertaistunut vuodesta 2010.

Vihreä eduskuntaryhmä esittää, että päiväkotien mahdollisuus saada psykologin konsultaatiota tarpeen mukaan selvitetään. Kun lapsen ja perheen tuen tarpeet saadaan täytettyä mahdollisimman varhain, sillä on kauaskantoisia vaikutuksia.

Vihreä eduskuntaryhmä toteaa, että varhaiskasvatusta kehitettäessä tulisi siirtyä asteittain kohti maksuttomuutta aloittaen 5-vuotiaista.

30. Espoon kaupunki

Varhaiskasvatuslain määräyksiä tulee kehittää tavoitteellisempaan ja väljempään suuntaan. Paikalliselle soveltamiselle tulee olla riittävästi tilaa. Lakiesitys on osittain hyvin yksityiskohtainen. Toisaalta laki selkeyttää varhaiskasvatustoiminnan järjestämistä, kun siihen on koottu kaikki keskeiset varhaiskasvatustoimintaa koskevat säädökset.

Henkilöstöä koskevien säädösten uudistaminen osana varhaiskasvatuslakia edistää varhaiskasvatuksen tavoitteiden saavuttamista.

Valtionavustusten määrää tulee arvioida lakiesityksen tuomien kustannusten näkökulmasta niin, että varhaiskasvatuksen järjestämisestä ei synny kunnille lisäkustannuksia uuden varhaiskasvatuslain perusteella.

Opetus- ja kulttuuriministeriön tulee tulosohjauksellaan vaikuttaa siihen, että koulutusjärjestelmä tuottaa riittävästi varhaiskasvatuksen henkilöstöä.

Varhaiskasvatuspaikkoja kuvaavat käsitteet voisi johtaa johdonmukaisesti käsitteestä varhaiskasvatus esimerkiksi päiväkotiki > varhaiskasvatuyksikkö, perhepäivähoito > varhaiskasvatus hoitajan kotona. Espoon näkemys on, että varhaiskasvatuspaikaksi ei tule määritellä lain missään kohdassa lapsen kotia.

Perhepäivähoidolle asetetaan samat tavoitteet kuin päiväkodissa järjestettyyn varhaiskasvatukseen, vaikka esimerkiksi henkilöstön kelpoisuusvaatimukset eivät tue erityisesti pedagogisten tavoitteiden toteutumista perhepäivähoidossa.

27.3.2018

Kerhotoiminnan määrittelyyn sen päivittäisen tai viikoittaisen enimmäiskeston osalta tarvittaisiin tarkennuksia varhaiskasvatustalakiin.

Espoo ei ole ottanut käyttöön varhaiskasvatustalain mahdollistamia rajoituksia lasten varhaiskasvatusoikeuteen. Espoon valtuuston kanta on, että varhaiskasvatusoikeutta ei tule rajoittaa esimerkiksi lapsen huoltajien työmarkkina- asemasta johtuen.

Espoo ei myöskään ole ottanut eikä ottamassa käyttöön nykyisen päivähoitoasetuksen ja esityksen mukaista suhdelukua 1:8, vaan noudattaa mitoituksessa suhdelukua 1:7.

Päiväkodeissa lapsen varhaiskasvatussuunnitelman laatimisesta vastaa varhaiskasvatuksen opettajaksi kelpoinen henkilö. Laissa ei ole mainintaa, millaista kelpoisuutta laadinnasta vastaavalta henkilöltä edellytetään perhepäivähoidossa.

Lasten tuen tarpeeseen vastaaminen näkyy hyvin vähän koko lakiesityksessä. Lisäksi lapsen tuen järjestämiseen liittyvä käsitteistö ja toteuttamisen kuvaus eivät tue jatkumoa varhaiskasvatuksesta esiopetukseen ja edelleen perusopetukseen.

Varhaiskasvatuksen sosionomin rooli jää lakiluonnoksessa ja sen perusteluissa epäselväksi.

Päiväkodin johtajan nimikkeen sijaan tehtävään soveltuisi paremmin nimike varhaiskasvatustalokesikön johtaja. Lakiesityksessä ei ole mainittu, millaista kelpoisuutta edellytetään perhepäivähoidon johtamistehtävissä työskentelevältä henkilöltä.

Henkilöstörakenteen muutoksessa siirtymäajan tulisi olla pidempi.

35 §: ensimmäisessä momentissa tuntirajoiksi kolme vuotta täyttäneiden lasten määrälle on määritelty alle viisi tuntia ja vähintään viisi tuntia päivässä. Tuntirajoiksi tässä pykälässä ja varhaiskasvatustalokesituksen 1 §:ssä on muutettava enintään viisi tuntia ja yli viisi tuntia.

Tietovaranto uudistaisi varhaiskasvatuksen tietotuotanto- ja tiedonkeruutapoja merkittävästi. Keskitetty sähköinen kokoaminen on tarkoituksenmukaista ja vähentää pitkällä aikavälillä erillistä tiedonkeruutyötä. Joidenkin tietojen ajan tasalla pitäminen on erittäin ongelmallista. Siirtymäajoissa tietovarannon käyttöön ottoa tulisi porrastaa tarkemmalla tasolla siten, että määritellään esimerkiksi järjestäjä- ja lapsitiedoista vaihteittain tiedot, joiden tulee olla ajan tasalla.

31. Helsingin kaupunki

Lapsen edun ensisijaisuus on lakiehdotuksen keskeinen periaate, mikä on perusteltu ja hyvä ratkaisu. Samoin pedagogiikan korostaminen on lapsen edun kannalta tärkeää.

Avoimen varhaiskasvatuksen aiempaa tarkempi määrittely on varhaiskasvatuksen

27.3.2018

järjestäjän kannalta selkeä ja hyvä ratkaisu.

Varhaiskasvatus toteutuu jo nykyisin pääosin lähipalveluna, mutta se, että lähipalveluperiaate olisi kirjattuna lakiin on hyvä ja perusteltu asia.

Kasvun ja oppimisen tuen järjestämisen periaatteita ei ole käsitelty lakiehdotuksessa, mikä on järjestäjän kannalta ongelmallista.

Henkilöstön mitoitukseen ja henkilöstörakenteeseen liittyvät muutokset ovat hyviä ja perusteltuja. Henkilöstön koulutuksesta ja koulutetun henkilöstön saatavuudesta on kuitenkin huolehdittava.

Salassapitoon ja tietojen vaihtoon liittyvät uudistukset ovat hyviä ja helpottavat merkittävästi yhteistyötä ja tiedonsiirtoa perheiden kanssa.

Kaikkien lasten subjektiivinen oikeus kokopäiväiseen varhaiskasvatukseen ja aiemman lain ja asetuksen mukainen ryhmämitoitus tulisi palauttaa lakiin.

Varhaiskasvatuksessa tulee siirtyä maksuttomuuteen, tarvittaessa asteittain.

32. Jakobstad

Lagförslaget är som helhet bra.

En precisering av rätten till småbarnspedagogik för barn utan kommunplats eller i familjer som söker asyl bör göras.

De svenskspråkiga personalbenämningarna är alltför långa och svårhanterliga att använda.

Föreståndarnas behörighetskrav borde ses över ytterligare.

33. Jyväskylän kaupunki

Lain vahvuus on, että useampi varhaiskasvatusta ohjaava laki on sisällytetty uuteen lakiin. Tärkeänä lähtökohtana on lapsen edun korostaminen läpi varhaiskasvatuslain. Lapsen etu ei kuitenkaan toteudu ilman subjektiivisen varhaiskasvatusoikeuden palauttamista ja henkilöstömitoituksen palautusta ennalleen 1:7. Hyviä lisäyksiä ovat avoimen varhaiskasvatustoiminnan käsitteen käyttöönotto ja vuorohoidon lisäys lakiin. Henkilöstörakenteen muutos on välttämätön lain säädännössä asetettujen tavoitteiden saavuttamiseksi ja varhaiskasvatussuunnitelman mukaisen toiminnan toteuttamiseksi. Siirtymäaika uuteen henkilöstörakenteeseen voisi olla lyhyempi. On hyvä, että yksityisten varhaiskasvatuspalvelujen valvontaa koskevat säädökset on koottu varhaiskasvatuslain alle, vaikka puuttumaan on jäänyt palveluseteliä koskevat säädökset. Tiedonsiirtoa ja tietosuojaa koskevat kirjaukset helpottavat viranomaisten välistä yhteistyötä ja toimivat näin lapsen eduksi. Lakiin kirjattu varhaiskasvatuksen tietovarannon kokoaminen tuottaa kustannuksia, mutta edistää vertailtavan tiedon saatavuutta ja helpottaa eri tieteenaloilla tehtävää tutkimusta. Tietovaranto hyödyntää myös varhaiskasvatuksen kehittämistä.

27.3.2018

34. Kouvolan kaupunki

Varhaiskasvatustalain muutos on tervetullut. Lakiesityksen mukaisesti se kokoaa yhteen eri varhaiskasvatusta nykyään määrittäviä säädöksiä yhden lain alle. Tämä helpottaa ja jäsentää hyvin varhaiskasvatuksen järjestämistä ja siihen liittyviä prosesseja. Lapsen edun näkökulmasta lakiesitys tuo tasavertaisuutta varhaiskasvatuksen sisällön, järjestymisen sekä palvelun laatuun. Lakiesitys selkiyttää vastuita ja velvollisuuksia eri toimijoiden osalta.

35. Kuopion kaupunki

On hyvä asia, että varhaiskasvatustalain kootaan useassa eri sosiaalihuollon laissa olevat säännökset. Tämä tulee selkeyttämään nykyistä tilannetta. Erityisen hyvä tavoite on myös se, että tiedonsiirtoa helpotetaan esi- ja perusopetuksen sekä muiden palveluiden välillä.

Monialainen yhteistyö ja sen kehittäminen ovat tällä hetkellä erityisen tärkeitä asioita, koska maakunta- ja soteuudistus vievät suuren osan lapsiperhepalveluita toisen organisaation järjestettäväksi. Hyvä, että asia on nostettu tässäkin laissa vahvasti esille.

Tietovaranto nähdään positiivisena uudistuksena. Positiivista on myös se, että yksityiset varhaiskasvatuksen järjestäjät veloitetaan tallentamaan tietoja tietovarantoon. On tärkeää, että varhaiskasvatuksessakin päästään vertailemaan keskeisiä tietoja eri kuntien ja yksityisten palveluiden välillä. Kuntien täytyy saada selkeä aikataulu tietovarannon käyttöönotosta sekä yksityiskohtainen ohjeistus, jotta kuntien välinen vertailtavuus toteutuu.

Ammattinimikkeiden muutokset tulevat aiheuttamaan paljon pohdittavaa ja työtä kunnissa. On laadittava mm. uudet tehtäväkuvat ja työn vaativuuden arviointi. Uhkakuvana on ammattiryhmien välinen vastakkainasettelu. Nähtäväksi jää ko. uudistuksen palkkavaikutukset.

Toivomme, että OKM järjestää ja rahoittaa lisä- ja täydennyskoulutusta lakiuudistukseen liittyen, ettei henkilöstön täydennyskouluttaminen jäisi kuntien vastuulle.

36. Lahden kaupunki

Henkilöstöä koskevat määräykset ovat selkeitä ja luettavia. Henkilöstönäkökulmasta uudistus, jossa kootaan eri sosiaalihuollon laeista ja asetuksista säädökset samaan lakiin, on selkeyttä ja sovellettavuutta lisäävä muuttuvassa toimintaympäristössä. Tehtävänimikkeistö ja niihin liittyvät kelpoisuudet ovat selkeitä ja toimivia lapsen ja perheen edun näkökulmasta. Kun ryhmässä on monipuolinen koulutustausta, sillä turvataan lapsen varhainen tuki ja lapsen pedagoginen kehittyminen.

Vuoden 2030 alusta voimaan tuleva säädös siitä, että kasvatustalain, opetus- ja hoitotehtävissä toimivasta henkilöstöstä vähintään kahdella kolmasosalla tulee olla varhaiskasvatuksen opettajan tai sosionomin kelpoisuus, josta vähintään puolella varhaiskasvatuksen

27.3.2018

opettajan kelpoisuus ja että muilla tulee olla vähintään varhaiskasvatuksen lastenhoitajan kelpoisuus, on aikajaksone melko pitkä ja muuttaa tasapainoa selkeästi hoitotyöstä kasvatusyöhön. Painopisteen muuttaminen lisää kustannuksia ja voi vaikuttaa päteväen henkilöstön saatavuuteen.

37. Oulun kaupunki

Varhaiskasvatus on elinikäisen oppimisen ensimmäinen vaihe suomalaisessa kasvatus- ja koulutusjärjestelmässä. Lakiin on kirjattu entistä selkeämmin, että varhaiskasvatusta suunniteltaessa, järjestettäessä ja siitä päätettäessä on ensisijaisesti huomioitava lapsen etu. Oulun kaupunki pitää hyvänä, että useassa eri sosiaalihuollon laissa olevat säännökset kootaan varhaiskasvatustilakiin. Lain ohjausvaikutus paranee, kun kaikki varhaiskasvatusta koskevat säännökset löytyvät samasta laista. Lakiluonnos selkiyttää ja tarkentaa sisältöä käsitteellisesti.

Oulun kaupunki esittää, että tulevaisuudessa varhaiskasvatukseen säädetään erillinen laki palvelusetelistä. Palvelusetelin käyttökokemusten perusteella olisi tärkeää säätää erillinen laki, joka soveltuu kokonaisuudessaan varhaiskasvatuspalveluihin ja täsmentää vastuita ja velvollisuuksia palvelusetelillä järjestetyssä varhaiskasvatuksessa.

Lain valmistelu useassa osassa luo epävarmuutta ja jatkuvaa muutosta. Oulun kaupunki pitää tärkeänä, että erityistä tukea tarvitsevien lasten palvelujen turvaaminen julkisessa ja yksityisessä varhaiskasvatuksessa selvitetään lain seuraavassa vaiheessa. Tuen kolmiportaisuuden säätäminen vastaavatyypillisesti kuin perusopetuslaissa vahvistaa ja tukee lapsen oppimisen polkua.

Varhaiskasvatuksen henkilökunnan koulutustason nosto ja tiimin moniammatillisuus vahvistavat varhaiskasvatuksen laatua. Mahdollisuus täydentää tutkintoa myöhemmin tarvittavilla opinnoilla tuo joustavuutta varhaiskasvatuksen erilaisiin tehtäviin. Pitkä siirtymäaika vuoteen 2030 saakka antaa kunnille aikaa valmistautua ja suunnitella henkilöstöratkaisuja.

Oulun kaupunki pitää hyvänä esitysluonnoksen lähtökohtana, että lain muutos parantaisi tiedonkulkua varhaiskasvatuksen ja esi- ja perusopetuksen välillä sekä lapsen ja perheen muiden palvelujen välillä. Salassa pidettävät asiat on kirjattu yksityiskohtaisesti auki.

On tärkeää, että yksityistä varhaiskasvatusta koskeva osuus sisältyy hallituksen esitykseen varhaiskasvatuslaista ja varhaiskasvatusta tarkastellaan yhtenä kokonaisuutena. Yksityisen varhaiskasvatuksen osalta erityisen hyviksi kirjauksiksi Oulussa koetaan kunnan valvontaa koskevat kohdat.

Oulun kaupunki pitää hyvänä lakiin suunniteltua kansallista tietovarantoa. Kansallinen tietovaranto parantaisi tiedon luotettavuutta ja vähentäisi päällekkäistä hallinnollista työtä. Tällä hetkellä tietoa varhaiskasvatuksen henkilöstöstä, laadusta tai laajuudesta ei ole saatavissa kootusti ja yhdenmukaisesti yhdestä paikasta siten, että tieto olisi kattavaa, ajantasaista ja vertailukelpoista. Uudessa lakiesityksessä kerättäväksi esitettyjä kaikkia tietoja ei ole nykyisellään saatavilla mistään tietolähteestä.

Tietovarannon käyttöönotto edellyttää kunnilta paljon työtä esimerkiksi tietosisältöjen yhtenäistäminen ja tietojärjestelmien muutokset, näihin ei ole Oulussa varauduttu taloudellisesti tai muiden resurssien osalta. Luonnoksessa ehdotettu siirtymäsäännös on liian tiukka. Järjestelmän ja tietosisältöjen päivittämiseen annetaan kunnalle aikaa vuosi.

27.3.2018

Uusien kirjaamiskäytänteiden vieminen varhaiskasvatyüksiköihin osaksi jokaisen työntekijän arkikäytänteitä on iso muutos ja esitetty siirtymäaika koetaan liian lyhyeksi.

38. Porvoon kaupunki

Porvoon kaupunki pitää hyvänä, että varhaiskasvatyüksessä sovelletut useisiin eri sosiaalihuollon järjestämistä koskeviin lakeihin ja asetuksiin sekä lasten päivähoidosta annettuun asetukseen kuuluneet säännökset kootaan uuteen varhaiskasvatyükselakiin. Yksityisen palvelujen tuottajan järjestämän varhaiskasvatyüksän sisällyttäminen lakiin on tärkeää. Lain perusteella syntyvät ja luonteeltaan pysyvät kustannustenlisäykset tulee korvata kunnille täysimääräisesti.

Lakiluonnokseen on kirjattu kunnille uusia velvoitteita kuten lähipalvelu (5§) ja kunnan velvollisuus järjestää varhaiskasvatyüksä asumisen ja oleskelun perusteella (6§). Nämä aiheuttavat kunnille painetta lisätä palveluja eri puolille kuntaa ja voivat aiheuttaa lisäkustannuksia kunnille. Kuntien tulkinnot velvoitteista voivat olla erilaisia. Kuntien välinen kustannusten korvaus tulisi ilmaista selkeästi.

Varhaiskasvatyüksioikeuden rajaaminen 20 viikkotuntiin (12§) aiheuttaa paljon tarpeita poiketa siitä. Tarvetta laajemman varhaiskasvatyüksän järjestämiseen on monissa eri tilanteissa. Olisi paljon selkeämpää, että kaikille lapsille voitaisiin tarjota varhaiskasvatyüksä lapsen etu ja tarve huomioiden, ilman lakisääteistä tuntimäärää. Hyvä, että vuorohoito on kirjattu lakiin (13§). Jos vuorohoidon tarve poistuu lapselta, kunnalla tulee olla oikeus osoittaa toinen varhaiskasvatyüksipaikka.

Lakiluonnoksessa tulisi määritellä oppimisen ja kehityksen tuen toteuttaminen, rakenteet ja arviointi.

Henkilöstön koulutustason nosto on tärkeää ja korkeakoulutetun henkilöstön määrän lisääminen vastaa paremmin varhaiskasvatyüksän nykyisiä vaatimuksia. Koulutustaustojen esille nostaminen tehtävänimikkeitä uudistamalla on hyvä asia. Varhaiskasvatyüksän opettajan ja sosionomin tehtävien erilaisuus ja koulutustaustasta johtuvat tehtävien erot tulisi kirjata varhaiskasvatyüksä-asetukseen. Siirtymäsäännösten monet eri vaiheet voivat aiheuttaa sekaannusta lain käyttöönottovaiheessa.

Kun lain velvoittamana kelpoisuusvaatimukset täyttävän henkilöstön saaminen todennäköisesti vaikeutuu ja johtaa henkilöstökustannusten nousuun, tulee valtion korvata kunnille vastaavat henkilöstömenojen lisäykset täysimääräisesti.

Alle viisi tuntia päivässä varhaiskasvatyüksessä oleville yli kolmevuotiaille on asetuksessa määritelty suhdeluku, josta tulisi luopua. Yhtä aikaa läsnä olevien lasten määrä voi olla kohtuuttoman suuri alle viisi tuntia päivässä olevien yli kolmevuotiaiden lasten ryhmissä. Sosiaaliasiamies (53§) on liian etäällä varhaiskasvatyüksästä ja ei todennäköisesti pysty neuvomaan varhaiskasvatyüksälain soveltamisessa. Laissa on tarkemmin määriteltävä miten muistutus eroaa yleisestä tyytymättömyydestä, reklamaatiosta ja kielteisistä palautteista (54§). Hyvä, että kunnalla oikeus huomautuksen antamiseen (57§).

Varhaiskasvatyüksän tietovaranto on hyvä ja tärkeä asia. Tietovarannon käyttöönoton aikataulu 2018-2010 arveluttaa. Erilaiset tietojärjestelmät ja niiden toimivuus siirrettäessä tietoja tietovarantoon huolestuttaa. Tietovarannon käyttöönottoa tulisi siirtää

27.3.2018

esimerkiksi vuoteen 2020, jotta jäisi valmistautumisaikaa lain voimaantulon jälkeen. Tämä mahdollistaisi tietojen siirron kerralla, eikä siirtymäaikoja tarvittaisi.

39. Rovaniemen kaupunki

Kokonaisuutena lakiesitys nostaa lapsen edun ja hyvinvoinnin keskiöön. Henkilöstön koulutustason nostaminen ja täydennyskoulutusvelvoite vahvistavat varhaiskasvatuksen laatua. Varhaiskasvatusta koskevat lait on koottu esityksessä yhteen lakiin, joka selkeyttää varhaiskasvatuksen järjestämistä ja toteuttamista. Salassapidon ja yksityisyyden suojan yhdenmukaistaminen perusopetuslain kanssa helpottaa monialaista yhteistyötä ja lapsen edun toteutumista. Yksityisen varhaiskasvatusta koskevat säädökset on kirjattu selkeästi. Varhaiskasvatuksen tietovarannon toteutuminen on kannatettavaa. Vuorohoitoa koskeva lainsäädäntö kaipaa tarkennusta ja omaleimaisuutensa huomioimista. Varhaiskasvatuksen erityisopettajien minimimäärä suhteessa varhaiskasvatuksessa olevien lasten määrään olisi hyvä määritellä.

40. Savonlinnan kaupunki

Lain voimaan tuleminen 1.8.2018 olisi tärkeää. Hienoa, että saadaan varhaiskasvatuslaki, joka kumoaa nykyisen lain ja päivähoitoasetuksen. Hyvää on myös se, että eri sosiaalihuollon laissa olevat säädökset kootaan tähän lakiin. Uusi laki ei juurikaan muuta asiakkaan oikeuksia eikä tuo kunnille uusia velvollisuuksia, mikä on nyt hyvä, koska muutoksia on lähiaikoina ollut paljon. Laki vahvistaa varhaiskasvatuksen asemaa koko koulutusjärjestelmässä, korostaa henkilöstön pedagogista vastuuta ja osaamista lapsen edun näkökulmasta. Laki painottaa myös lapsen oikeutta varhaiskasvatukseen, lapsen näkökulmaa ja huoltajien kuulemista. Laki on sekä varhaiskasvatuksen järjestäjälle; kunnalle, että toiminnan toteuttajalle; päiväkodille, vaativa. Perhepäivähoidotoiminnalle laki on liian vaativa.

41. Tampereen kaupunki

Luonnoksessa on varhaiskasvatuksen toimintamuodoksi määritelty päiväkotihoido, perhepäivähoido ja avoin varhaiskasvatus, ei enää ns. muu varhaiskasvatus. Laki ei ota kantaa esiopetusikäisten lasten iltapäivätoiminnan järjestämiseen esim. kerhomuotoisena toimintana, kun esiopetus järjestetään koulun tiloissa. Hallitusohjelman alkuperäisenä tavoitteena on ollut mahdollistaa esiopetuksessa olevan lapsen hoito maksullisena kerhotoimintana. Esiopetusikäisten lasten päivän tulisi muodostaa yhtenäinen kokonaisuus, jossa yhteistyö perusopetuksen ensimmäisen luokan kanssa iltapäivällä tarjoaisi lasten kannalta monipuoliset harrastamisen mahdollisuudet.

Toisessa luvussa on useita myönteisiä muutoksia ja tarkennuksia. Siinä mm. tarkennetaan varhaiskasvatusoikeutta. Eli jatkossa lapsella on lain mukaan oikeus varhaiskasvatukseen, vaikka hänellä ei ole Suomessa kotikuntaa. Näin esim. turvapaikan hakijoilla on myös oikeus varhaiskasvatukseen. Monialaisen yhteistyön pykälä on hyvä, se varmistaa yhteistyön sosiaali- ja terveystalveluiden kanssa jatkossakin. Lisäksi on hyvä, että kiusaamisen ehkäiseminen on kirjattu lakiin.

27.3.2018

Luvussa kolme vuorohoidon tarkentaminen nähdään selkeyttävänä täsmennyksenä vuorohoidon järjestämisen kannalta. Luvussa 4 mainitaan muualta muuttavat perheet erillisenä hakijaryhmänä. Kahden viikon ja neljän kuukauden sääntöjen pitäisi toimia myös heidän kohdallaan.

Luvun 6 henkilöstö, kelpoisuusvaatimukset ja niiden siirtymäsäännökset koetaan sekä hyvänä että lisäkustannuksia aiheuttavana uudistuksena. Kustannukset Tampereelle olisivat merkittävät. Uudistus vastaa tämän päivän lapsiryhmän ja perheiden tarpeisiin. Se huomioi pedagogisen näkökulman lisäksi sosiaalipedagogisen näkökulman. Hyvää on myös se, että työntekijä voi halutessaan täydentää vanhan tutkintonsa eli laki huomioi elinikäisen oppimisen ajatuksen myös henkilöstön näkökulmasta. Riittävä siirtymäaika kuitenkin tarvitaan, jotta varhaiskasvatuksen opettajiksi saadaan lisää päteviä kasvatustieteen kandidaatteja.

Luku 7 Kunnilla tulisi olla jatkossakin mahdollisuus järjestää varhaiskasvatusta vain suhdeluvun mukaan huomioiden uudenlaiset oppimisympäristöt ja erilaiset toimintatavat. Esimerkkinä tästä on ns. kotialuetoiminta, jossa hyvin suunnitelluissa tiloissa toimii neljä varhaiskasvatuksen ammattilaista ja toteuttaa pienryhmätoimintaa. Lukuun kirjattu täydennyskoulutusvelvoite on hyvä ja myös se, että velvoittavuus koskee myös yksityistä varhaiskasvatusta. Perhepäiväkodin tulisi olla kahden työntekijän kokonaisuus.

Luku 8 yhdenmukaistaa ja selkeyttää tiedon vaihdon ja salassapidon käytännöt, koska ne vastaavat esi- ja perusopetuksen lainsäädäntöä. Lapsen varhaiskasvatuksen toimijoilla on oikeus saada oleelliset tiedot tarvittavilta tahoilta lapsen varhaiskasvatuksen järjestämiseksi.

Luvussa 13 säädetään varhaiskasvatuksen tietovarannosta ja käyttöönoton aikataulusta. Tämä on tärkeä uudistus yhdenmukaisen tietojen keruun kannalta, mutta uudistukseen tarvitaan ehdotettua pidempi siirtymäaika. Isona haasteena ovat erilaisten järjestelmien rajapintojen toimiminen.

42. Turun kaupunki

Keskeisinä muutoksina nähdään:

Lapsen edun korostaminen, 4 §: n hyvä nostaa esille lapsen edun ensisijaisuus.

7 §: Lapsen oppimisen, kasvun ja kehityksen tuki vaatii selkeyttämistä. Tavoitteeksi tulisi asettaa kolmiportaisen tuen järjestäminen esiopetuksen ja perusopetuksen mallin tavoin. Lapsen oppimisen, kasvun ja kehityksen tuen järjestämiseen vaikuttavat määräykset selkeytyisivät jos ne koottaisiin yhdeksi kokonaisuudeksi, vrt. perusopetuksen lainsäädäntö.

Uudessa laissa tulisi palauttaa kaikkien lasten subjektiivinen varhaiskasvatusoikeus. Lisäksi ryhmäkokojen suhdeluvut tulisi palauttaa vähintään nykyistä lainsäädäntöä edeltävälle tasolle.

27.3.2018

Henkilöstörakenteen muutos; Henkilöstön rakenteen ja kelpoisuuden muutokset ovat tervetulleita, lähtökohtaisesti varhaiskasvatuksen laatua parantavia toimenpiteitä.

Tietovaranto; Varda-tietovaranto tulee helpottamaan vertailukelpoisen tiedon saantia.

Käyttöönoton ja tietojen tallennuksen järjestäminen ja työajan kohdentaminen kuntatasolla vaatii suunnittelua ja resursointia. Aikataulu 1 ja 3 momentin voimaantulon osalta on haasteellinen, se tulee vaatimaan merkittävässä määrin tietohuoltotyötä kunnissa.

Taloudelliset vaikutukset

Uusi varhaiskasvatustaloudelliset vaikutukset
laki ei ole kustannusneutraali, vaan henkilöstörakenteen muutos kasvattaa palkkakustannuksia heti voimaantulon jälkeen ja siten heikentää kuntien rahoitusasemaa. Valtion tulee kompensoida kustannusten kasvu kunnille.

43. Vantaan kaupunki

Tiivistelmä laadittu opetus- ja kulttuuriministeriön toimesta.

1. Varhaiskasvatuksen järjestäminen

Vantaan kaupunki pitää tärkeänä, että yksityisen palveluntuottajan tulee ottaa huomioon palveluja tuottaessaan lapsen kehityksen ja oppimisen tuen tarpeet kunnan linjauksia vastaavalla tavalla.

Pykälässä 7 säädetään monialaisesta yhteistyöstä. Varhaiskasvatukselle asetettujen lapsen edun mukaisten yhteistyövelvoitteiden tulisi sisältyä myös opetuksen, liikunnan, kulttuurin ja muiden lakiehdotuksessa mainittujen tahojen ohjaavassa lainsäädännössä, jotta monialainen yhteistyö ja kehittäminen toteutuisi kaikkia osapuolia velvoittavana.

Pykälässä 11 säädetään ravinnosta ja ruokailusta. Säädöksen sisältämä linjaus ruokailun järjestämisestä kaikille läsnä oleville lapsille on sisällöltään epätarkka muotoilu. Aterioiden tarjoaminen tulisi liittää pikemminkin lapsen varhaiskasvatuksessa oloaikaan ja käytettyyn varhaiskasvatuspalveluun sekä ravitsemustarpeisiin perusopetuksen lainsäädäntöä vastaavalla tavalla.

2. Oikeus varhaiskasvatukseen

Laajempaan varhaiskasvatusoikeuteen (12 §) tulisi lisätä laajemmin vanhemman työllistymistä edistäviin kaikkiin voimassa oleviin toimenpiteisiin osallistuminen. Tämä vähentäisi tulkinnanvaraisuutta vanhemman ja varhaiskasvatuspaikan välillä erilaisissa muuttuvissa työllisyyttä koskevissa säädöksissä ja olosuhteissa.

Lain perusteluosassa todetaan, että laajemman oikeuden arvioinnissa tulisi tarvittaessa tukeutua ulkopuoliseen arvioon. Vantaan kaupungin näkemyksen mukaan varhaiskasvatusoikeuden arvioinnin tulisi olla niin selkeää, ettei siihen tarvitse käyttää ulkopuolisia arvioijia. Kaikissa tilanteissa lapsen edun tulee olla ensisijaisena

27.3.2018

lähtökohtana. Vantaan kaupungin näkemyksen mukaan uudessa varhaiskasvatuslaissa kaikille lapsille tulisi taata oikeus kokopäiväiseen varhaiskasvatukseen.

Lapsen varhaiskasvatusoikeuden laajuus vahvistettaisiin muutoksenhakukelpoisella päätöksellä perheen pääasiallisen elämäntilanteen perusteella.

Esityksessä ei oteta kantaa siihen, miten kunta laskuttaa perhettä näissä tilanteissa. Laskutuksen osalta säädökseen jää liikaa tulkinnanvaraisuutta. Vantaan kaupungin näkemyksen mukaan maksulain ja varhaiskasvatuslain perusteet tulee yhdenmukaistaa päätöksenteon selkeyttämiseksi.

3. Menettelysäännökset

Vantaan kaupunki pitää myönteisenä ohjausta ja neuvontaa koskevaa säännöksen lisäystä nykyiseen lainsäädäntöön nähden (16 §). Pykälässä 17 säädetään varhaiskasvatukseen hakemisesta. Muutto toiseen kuntaan työn tai opiskelun takia on selkeä täsmennys tilanteissa, kun lapsen varhaiskasvatusarpeen alkamisajankohtaa ei ole ennakoitavissa. Selkeyttä lakiin tuo myös maininta siitä, että avoimeen varhaiskasvatukseen hakemisesta kunta päättää itse. Pykälää 18 pidetään selkeyttävänä.

Pykälässä 19 säädetään varhaiskasvatusoikeuteen liittyvistä menettelyistä. Kunnan on tarjottava lapselle mahdollisuus osallistua päivittäin tai osaviikkoisesti varhaiskasvatukseen. Voiko kunta päättää, ettei se järjestä osaviikkoista varhaiskasvatusta?

Varhaiskasvatuslaissa ja varhaiskasvatuksen asiakasmaksulaissa käytettävät käsitteet tulisi yhdenmukaistaa. Varhaiskasvatuslaissa käytetään kokopäiväisen varhaiskasvatuksen käsitettä ja varhaiskasvatuksen asiakasmaksulaissa kokoaikaisen varhaiskasvatuksen käsitettä.

4. Varhaiskasvatuksen suunnittelu ja arviointi

Vantaan kaupunki pitää hyvänä sitä, että lakiehdotuksessa on uutena lisäyksenä ehdotettu sosiaali- ja terveydenhuollon viranomaisia koskevaa varhaiskasvatuksen järjestäjän pyynnöstä tapahtuvaa osallistumisvelvoitetta lapsen varhaiskasvatussuunnitelman laatimiseksi (23 §). Pykälässä 24 säädetään varhaiskasvatuksen arvioinnista, mutta arviointivelvoitteen sisältö jää lakiesityksessä yleiselle tasolle.

Vantaan kaupunki pitää hyvänä sitä, että lakiehdotuksessa on uutena lisäyksenä ehdotettu sosiaali- ja terveydenhuollon viranomaisia koskevaa varhaiskasvatuksen järjestäjän pyynnöstä tapahtuvaa osallistumisvelvoitetta lapsen varhaiskasvatussuunnitelman laatimiseksi.

5. Henkilöstö ja kelpoisuusvaatimukset

Vantaan kaupunki pitää myönteisenä lain perusteluosassa esitettyä tavoitetta selkiyttää eri tiete- ja osaamistaustasta tulevan henkilöstön tehtäviä varhaiskasvatuksessa. Esitetyt nimikkeet ja tehtävät mahdollistavat moniammatillisista henkilöstörakenteista säättämisen henkilöstön osaamisen paremmin tunnistavalla tavalla.

27.3.2018

Tällä hetkellä Vantaan kaupungin lastentarhanopettajista joka viidennellä ei ole tehtävään vaadittavaa kelpoisuutta. Vaje on noin 150 lastentarhanopettajaa. Tämä vuoksi Vantaa pitää myönteisenä sitä, että lastentarhanopettajakelpoisuuden saavuttaminen olisi lainsäädännöllisesti mahdollista myös jo suoritettua tutkintoa täydentämällä.

Työssä on runsaasti lähihoitajia ja sosionomeja, jotka voisivat täydentää opintojaan lastentarhanopettajan pätevyuden saamiseksi. Sen lisäksi Vantaan kaupunki pitää erityisen myönteisenä sitä, että lainsäätäjät on ehdotuksessaan täydentänyt nykyistä säädöstä muun henkilöstön osalta.

Vantaan kaupunki pitää myönteisenä sitä, että päiväkodin johtajan tehtävän kelpoisuusvaatimusta on nostettu ylemmäksi korkeakoulututkinnoksi vuoteen 2030 mennessä. Sen sijaan lain perusteluosassa esitetty näkemys, että toiminnasta vastaavan päiväkodin johtajan kelpoisuutena voisi vuoteen 2030 saakka olla vain varhaiskasvatuksen opettajan tehtävä ja riittävä johtamistaito kapeuttaa Vantaan kaupungin näkemyksen mukaan tehtävään hakeutuvan henkilöstön määrää ja johtajien osaamisprofiilia.

Vantaan kaupungin näkemyksen mukaan lain perusteluosassa esitetty näkemys siitä, että päiväkodilla tulee olla toiminnasta vastaava johtaja, jonka kelpoisuusvaatimuksena vuonna 2030 olisi vähintään kasvatustieteen maisterin tutkinto, johon sisältyy lastentarhanopettajan koulutus, ei ole tarkoituksenmukainen ratkaisu. Yhden päiväkodin johtaminen ei arviomme mukaan ole riittävän vetovoimainen johtamistehtävä tulevaisuuden kasvatustieteen maistereille. Pohdittavaksi jää, onko tarkoituksenmukaista, että päiväkodin johtajan tehtävään pääsee etenemään vain yhden tieteenalan eli kasvatustieteen tiedeperustaan pohjautuvalla koulutuksella?

Vantaan kaupungin näkemyksen mukaan johtamistehtävän urapolun pitäisi olla avoin kaikille varhaiskasvatuksen henkilöstöryhmille. Vantaa ehdottaa, että vuoteen 2030 saakka päiväkodin johtajan ammatillisiin johtamistehtäviin ovat kelpoisia kasvatustieteen kandidaatin tutkinnon suorittaneet henkilöt, joihin on sisältynyt lastentarhanopettajan koulutus sekä sosiaali- ja terveys alan ammattikorkeakoulututkinnon suorittaneet henkilöt, kun tutkintoon ovat sisältyneet vaaditus vähintään 60 opintopisteen laajuiset varhaiskasvatuksen opinnot.

Lakia täydentävässä asetuksessa tulisi määritellä tarkemmin varhaiskasvatuksen erityisopettajan palvelujen kattavuus (25 §). Jos varhaiskasvatuksen sosionomin opinnot eivät riitä varhaiskasvatuksen erityisopettajan opintojen pohjaksi, tulee varmistaa, että varhaiskasvatuksen opettajia jatkaa erikoistumisopintoihin. Näin taataan riittävä määrä varhaiskasvatuksen erityisopettajia tulevaisuudessa (30 §).

6. Henkilöstön mitoitus, rakenne ja täydennyskoulutus

Vantaan kaupunki pitää kannatettavana lakiehdotuksen perusteluosassa esitettyä yhden ryhmän –määrittelytapaa alle 3v lasten osalta. Sen sijaan yli 3v lasten osalta ryhmämäärittely voi olla joustavampaa. Määrittely ei vastaa nykyistä pedagogista toimintatapaa sekä joustavaa lapsiryhmien muodostamista, eikä kyseistä määrittelyä

27.3.2018

esiinny muissa pohjoismaissa. Ehdotetun lain pykälä 34 on riittävä varhaiskasvatuksen ryhmien muodostamisen kannalta.

Pykälässä 35 säädetään päiväkodin henkilöstön mitoituksesta. Vantaan kaupungin näkemyksen mukaan asetuksessa tulee säätää suhdeluvut erikseen neljä tuntia päivässä varhaiskasvatuksessa oleville ja enemmän kuin neljä tuntia päivässä varhaiskasvatuksessa oleville kolme vuotta täyttäneille lapsille. Säättämällä suhdeluvut erikseen 4 tuntia päivässä olevalle lapselle, olisi säädös paremmin yhteydessä 20 tuntia viikossa tapahtuvaan lapsen subjektiiviseen varhaiskasvatusoikeuteen. Mikäli päiväkodissa on yksi tai useampia kehityksen ja oppimisen tuen tarpeessa olevia lapsia, tulee lasten yksilölliset tarpeet huomioida resurssien kohdentamisessa.

Lakiehdotuksessa nyt käytössä olevat suhdeluvut säilyvät ennallaan. Tämä aiheuttaa ristiriidan varhaiskasvatuksen asiakasmaksulakiin nähden. Olisi toivottavaa määritellä osa-aikaisen ja kokoaikaisen varhaiskasvatuksen raja varhaiskasvatuslaissa ja varhaiskasvatuksen asiakasmaksulaissa yhtenäisiksi.

Lakiehdotuksen pykälässä 37 säädetään päiväkodin henkilöstön rakenteesta. Vantaan kaupunki pitää myönteisenä lakiehdotukseen sisältyvää esitystä päiväkodin henkilöstön rakenteeksi, jonka mukaan kasvatus opetus- ja hoitotehtävissä toimivasta henkilöstöstä vähintään kahdella kolmasosalla tulee olla varhaiskasvatuksen opettajan tai sosionomin kelpoisuus, josta vähintään puolella varhaiskasvatuksen opettajan kelpoisuus. Muilla tulee olla vähintään varhaiskasvatuksen lastenhoitajan kelpoisuus.

Yksityisen varhaiskasvatuksen osalta henkilöstörakenteen muutos nostaa tuotantokustannuksia ja luo paineita lakisääteisen yksityisen hoidon korottamiseksi.

Säädöksellä parannetaan henkilöstön koulutustasoa, mikä on edellytys varhaiskasvatuksen laadun kehittämiseksi.

Vantaan kaupunki pitää pykälässä 39 ehdotettua täydennyskoulutusta ja asetuksella annettavia tarkempia säädöksiä kannatettavina. Täydennyskoulutusvelvoite tulisi määritellä varhaiskasvatusta koskevassa lainsäädännössä myös työntekijälle ei vain varhaiskasvatuksen järjestäjälle.

7. Salassapito ja tietojen vaihto

Esityksen mukaan varhaiskasvatuksen asiakkuus ei olisi enää lähtökohtaisesti salassa pidettävä tieto (40 §). Vantaan kaupungin mukaan muutos on perusteltu. Lasten yksityisyyden suojan näkökulmasta on perusteltua, että julkisuuslain salassapitosäännökset laajennetaan koskemaan myös yksityistä varhaiskasvatuksen järjestäjää. Lasten tietoja on käsiteltävä samojen periaatteiden nojalla riippumatta palvelun järjestämistahosta.

Vantaa kaupunki kannattaa täsmennystä lapsen varhaiskasvatuksen ja opetuksen järjestämisen kannalta välttämättömien tietojen siirtämisestä aikaisemmalta varhaiskasvatuksen järjestäjältä uudelle varhaiskasvatuksen järjestäjälle. Kysymys liittyy erityisesti yksityisen ja kunnallisen varhaiskasvatuksen väliseen tiedonsiirtoon.

27.3.2018

Suunnittelun, arvioinnin ja valvonnan tiedonsaantia koskeva säännös (42 §) vastaa sisällöltään perusopetuslakia ja yksityisistä sosiaalipalveluista annetun lain sisältöä. Vastaavan säännöksen sisällyttäminen varhaiskasvatuslakiin yhdenmukaistaa ja selkeyttää sääntelyä.

8. Yksityisen palvelujen tuottajan järjestämä varhaiskasvatus

Vantaa kaupunki pitää hyvänä sitä, että lakiesitykseen on koottu yhteen yksityisen varhaiskasvatuksen valvontaan ja ohjaukseen liittyvät säädökset.

9. Varhaiskasvatuksen tietovaranto

Haasteena tietovarannon tietojen keräämisessä (70§) on tiedon laadun ja yhtenäisyyden hallinta. Tietorakenteen rakentamisesta ja ylläpidosta voi tulla kunnille kustannuksia tietojärjestelmien muutostöinä, jos käytössä ei ole pilotissa olevaa tietojärjestelmää. Kaikilla yksityisillä palveluntuottajilla, kuten esim. yksityisillä perhepäivähoitajilla ja muilla ns. pienillä palveluntuottajilla ei ole edellytyksiä toimia tietovarannon ylläpitäjinä ja rekisterinpitäjinä. Yksityisistä perhepäivähoitajista ja heillä hoidossa olevista lapsista on tiedot Kansaneläkelaitoksella, joka maksaa yksityisen hoidon tukea. Tietojen saamisen varmistamiseksi, olisi hyvä hyödyntää Kelan tietoja.

Haasteena nykyisten henkilöstöjärjestelmien osalta on se, että lapsiryhmää ei ole kirjattu työntekijän tietoihin eikä myöskään työskentelykieltä (70 §) Lisäksi vuokratyötä tekevien tietoja ei tallenneta henkilöstöjärjestelmiin. Näiden tietojen syöttäminen vaatii kunnilta lisäresurssia, joka tuottaa kustannuksia.

Järjestäjän ja lasten tietojen osalta lain voimaan tulo 1.8.2018 on haasteellista etenkin pienien kuntien ja niiden kuntien ja tuottajien osalta, joilla ei ole käytössä tietojärjestelmää varhaiskasvatustietojen tallentamiseen. (77 §)

44. Helsingin yliopisto

Hajallaan olevien säännösten kokoaminen uuteen varhaiskasvatuslakiin on selkeä parannus.

Lapsen edun korostaminen menettelyissä ja päätöksenteossa (4§) on tärkeä sisällyttää lakiin.

Eri toimintamuotojen (päiväkoti, perhepäivähoito, avoin varhaiskasvatus) välisten erojen kuvaus tulee sisällyttää sekä lakiin että varhaiskasvatussuunnitelman perusteisiin.

Opetus- ja kulttuuriministeriön teettämän Varhaiskasvatuksen kehittämisen tiekartan vuosille 2017–2030 linjausten tulisi näkyä vielä selkeämmin laissa. Tiekartta on tutkittuun tietoon perustuva huolella laadittu dokumentti, joka on linjassa hallinnonalaa ja lainsäädäntöä koskevien aikaisempien päätösten kanssa. Esitysluonnos nostaa

27.3.2018

teknisessä mielessä henkilöstön koulutustasoa, mutta ei korjaa riittävästi nykyistä sosiaali- ja terveystieteiden koulutusten ylläpidosta henkilöstössä.

Esityksessä todetaan lisästarve yliopistojen varhaiskasvatuksen opettajankoulutuksissa ja tähän tulee osoittaa riittävät resurssit pitkälle aikavälille.

Esityksessä todetaan, ettei sosiaalialan koulutuksissa ole lisäämistarvetta. Perusteluosion lukujen valossa näkyy selvästi, että sosionomeja on koulutettu ja koulutetaan edelleen liikaa suhteessa lastentarhanopettajakoulutusten opiskelijamääriin. Valtiovallan tulee ohjata hallittuun vähennykseen niissä sosiaalialan koulutuksissa, jotka tuottavat varhaiskasvatuksen sosionomeja. Vapautuvia resursseja tulee ohjata opettajankoulutukseen. Huomiota kiinnittää myös lastentarhanopettajien (10 000 euroa/opiskelija/vuosi) ja sosionomien (30 000 euroa/opiskelija/vuosi) koulutusten hintaero.

Siirtymäaika henkilöstöä koskeville muutoksille on tarpeen, mutta esitetyssä lakiluonnoksessa se on liian pitkä. Lakiin tulee kirjata, että 37 § mukaiseen henkilöstörakenteeseen siirtyminen alkaa välittömästi lain tultua voimaan ja vuoden 2030 alusta sitä sovelletaan täysimääräisesti. Siirtymä tapahtuu henkilöstön luonnollisen poistuman kautta.

Siirtymäaika myös sosiaalialan koulutukseen valituille on esityksessä liian pitkä: varhaiskasvatuksen opettajan kelpoisuutta ei tule myöntää opiskelijoille, jotka on valittu sosiaalialan koulutukseen vuoden 2018 jälkeen – ei enää 2019 aloittaville.

Lain tulee ohjata voimakkaasti varhaiskasvatuksen järjestäjiä (kuntia) siirtymään lain mukaiseen henkilöstömitoitukseen, muuten uudistus on vaarassa vesittyä.

45. Itä-Suomen yliopisto

Hajallaan olevien säännösten kokoaminen uuteen varhaiskasvatukseen on selkeä ja tärkeä parannus.

Avoin varhaiskasvatus jää kuitenkin liian löyhästi säännöstellyksi.

Lapsen edun korostaminen menettelyissä ja päätöksenteossa (4§) on tärkeä sisällyttää lakiin.

Lapsen edun toteutuminen saattaa vaarantua koulussa tapahtuvassa esiopetuksessa, kun lapselta poistuu varhaiskasvatusoikeus.

Henkilöstörakennetta koskevat muutokset ovat ja niiden tulee pohjautua Opetus- ja kulttuuriministeriön teettämään Varhaiskasvatuksen kehittämisen tiekarttaan vuosille 2017–2030. Tiekartta on erittäin huolella laadittu tutkittuun tietoon pohjautuva selvitys. Se on linjassa hallinnonalaa ja lainsäädäntöä koskevien aikaisempien päätösten kanssa. Sen tulee näin ollen ohjata myös lainvalmistelun uusimpia vaiheita.

VakaVai-hankkeen tuloksia tulee myös käyttää lainvalmistelun pohjana.

27.3.2018

Siirtymäaika henkilöstöä koskeville muutoksille on välttämätön. Nyt esitetyssä luonnoksessa se on kuitenkin aivan liian pitkä. Huomioitavaa on, että luonnostekstissäkin myönnetään esitetyn siirtymäajan pituus.

Lakiin tulee kirjata, että 31 § ja 37 § mukaiseen henkilöstörakenteeseen siirtyminen alkaa välittömästi lain tultua voimaan ja vuoden 2030 alusta sitä sovelletaan täysimääräisesti. Siirtymä tapahtuu ennen vuoden 2030 alkua henkilöstön luonnollisen poistuman kautta. Siirtymäaika sosiaalialan koulutukseen valituille on esityksessä liian pitkä: varhaiskasvatuksen opettajan kelpoisuutta ei tule myöntää opiskelijoille, jotka on valittu koulutukseen vuoden 2018 jälkeen – ei siis enää 2019 aloittaville. Luonnoksessa todetaan, että sosiaalialan koulutuksissa ei ole lisäämistarvetta. Esityksen perusteluosiossa olevien lukujen valossa näkyy selvästi, että sosionomeja on koulutettu ja koulutetaan edelleen liikaa suhteessa lastentarhanopettajakoulutusten opiskelijamääriin. Valtiovallan tulee ohjata maltilliseen vähennykseen niissä sosiaalialan koulutuksissa, jotka tuottavat varhaiskasvatuksen sosionomeja ja vapautuvat resurssit tulee ohjata opettajankoulutukseen. Huomiota kiinnittää myös lastentarhanopettajien (10 000 euroa/opiskelija/vuosi) ja sosionomien (30 000 euroa/opiskelija/vuosi) koulutusten hintaerot.

Siirtymäaika varhaiskasvatuksen erityisopettajan tehtäviin hakeutuville sosionomeille on liian pitkä.

Esityksessä todetaan lisästarve yliopistojen varhaiskasvatuksen koulutuksissa. Riittävät resurssit on turvattava.

Lain tulee ohjata voimakkaasti varhaiskasvatuksen järjestäjiä (kuntia) siirtymään lain mukaiseen henkilöstömitoitukseen, muuten henkilöstörakenteen korjaaminen on vaarassa vesittyä.

Lain edellyttämät tasa-arvonäkökohdat (3 §, 6. mom.) ja niiden kytkeminen laajempiin yhteiskunnallisiin, kulttuurisiin, historiallisiin ja poliittisiin näkökulmiin tulee huomioida henkilöstön perus- ja täydennyskoulutuksessa.

46. Jyväskylän yliopisto

Lausunrossamme otamme kantaa niihin kohtiin, joihin esitämme muutoksia. Muilta osin pidämme uutta lakiluonnosta tervetulleena ja hyvin perusteltuna. Erityisesti kiitämme lapsen edun ensisijaisuuden korostamista.

Esitämme, että varhaiskasvatusoikeuden rajaaminen 20 tuntiin poistetaan ja subjektiivinen varhaiskasvatusoikeus palautetaan kaikille lapsille.

Esitämme, että lakiin lisätään uutena tavoitteena, että varhaiskasvatuksessa taataan pysyvät vuorovaikutussuhteet myös lasten kesken, ei vain lasten ja henkilökunnan välille. Esitämme, että laki ohjaa konkretisoimaan järjestäjätason varhaiskasvatussuunnitelmia yksiköiden ja ryhmien tarpeiden mukaisesti.

27.3.2018

Esitämme, että varhaiskasvatuksen arviointi tapahtuu säännöllisesti ja riittävän usein itsearviointina ulkopuolisen arvioinnin lisäksi. Perusteosioihin on selkeytettävä, miten arviointitietoa tulisi käyttää ja miten siitä tulisi tiedottaa eri tahoille.

Lakiluonnoksen kokonaisuudessa huolta aiheuttavat erityisesti seuraavat kysymystä:

1. Alle viisi tuntia varhaiskasvatuksessa olevien lasten ryhmät paisuvat nyt asetuksen mukaisessa muodossa ylisuuriksi. On vaikea löytää perusteita sille, että alle viisi tuntia päivässä varhaiskasvatuksessa olevat lapset tarvitsisivat läsnäoloaikanaan vähemmän aikuisen yksilöllistä huomiota ja ohjausta kuin yli viisi tuntia olevat. Miten tämä on perusteltavissa, kun otetaan huomioon lapsen edun ensisijaisuus?

2. Miten varmistetaan, että varhaiskasvatustalon tavoitteet toteutuvat avoimessa varhaiskasvatustoiminnassa, jonka henkilöstön pätevyydestä, määrästä, ryhmäkoosta tai suhdeluvusta ei säädetä mitään?

Lakiin ei saa jäädä sellaisia porsaanreikiä, jotka mahdollistavat varhaiskasvatuksen järjestäjille sen, että varhaiskasvatusta toteutetaan säästösyistä lapsen edun vastaisesti.

47. Oulun yliopisto

Oulun yliopisto pitää varhaiskasvatuksen lainsäädännön uudistamisen jatkamista hyvänä jatkumona varhaiskasvatuksen hallinnonalan muutokselle. Lapsen etu ja varhaiskasvatuksen pedagogiikan korostaminen ovat erinomaisia lähtökohtia uudistuvalla varhaiskasvatustalolle. Luonnos uudeksi varhaiskasvatustaloksi selkiyttää varhaiskasvatuksessa käytettävää terminologiaa ja lain sovellusalaa.

Oulun yliopisto pitää valitettavana sitä, että hallituksen esityksessä lapsen oikeus varhaiskasvatukseen on rajattu 20 tuntiin viikossa ja tätä laajempi varhaiskasvatusoikeus perustuu tarveharkintaan.

Henkilöstörakenteeseen esitetyt uudistukset ovat pääpiirteissään kannatettavia. Nimikemuutokset selkiinnyttävät tehtävänkuvia ja mahdollistavat erilaisten koulutusten tuottaman parhaan osaamisen esilletulon. Kun varhaiskasvatustalossa on rakenteellisesti osa koulutuspolitiikkaa, ylemmän korkeakoulututkinnon edellyttäminen ensin johtotehtäviin ja myöhemmin myös muihin tehtäviin on linjassa perusopetuksessa vaadittavien kelpoisuuden kanssa. Ylempää korkeakoulututkintoa tulee edellyttää myös varhaiskasvatuksen erityisopettajilta. Uudistettujen kelpoisuussäännösten voimaantuloa tulee varhentaa.

Päiväkotiryhmien muodostamisen ja henkilöstömitoituksen osalta olisi toivonut lain valmistelussa rohkeutta tarttua tutkimuksen esiin nostamiin ongelmiin. Oulun yliopisto ehdottaakin, että päiväkotien lapsiryhmien muodostamiseen ja henkilöstön mitoittamiseen liittyviä säännösesityksiä tarkennetaan.

27.3.2018

Myös tuen tarpeessa olevan lapsen huomioiminen lasten määrässä sekä aikuisten ja lasten suhdeluvusta poikkeaminen tulee määritellä nykyistä selkeämmin.

Kuntien velvoitetta yksityisten varhaiskasvatuspalveluiden valvontaan tulee niinkään tarkentaa. Varhaiskasvatuksen tietovarannon sisällyttämistä lakiluonnokseen Oulun yliopisto pitää kannatettavana.

48. Tampereen yliopisto

Tampereen yliopisto katsoo, että lakiluonnoksessa esitetyt, jo aiempaa säädöstä vastaavat tavoitteet varhaiskasvatukselle ovat linjassa kansainvälisten sopimusten kanssa. Varhaiskasvatuslain tulee varmistaa koulutuksellisen tasa-arvon ja yhdenvertaisten mahdollisuuksien toteutuminen varhaiskasvatuksessa. Tampereen yliopisto ehdottaa, että varhaiskasvatukseksi määriteltyä toimintaa tarkastellaan kaikissa varhaiskasvatukseksi nimitettävissä toimintamuodoissa yhtenäisin kriteerein. Toimintaa, johon osallistuminen olisi satunnaista, tai jonka pedagogisesta toiminnasta ei vastaa varhaiskasvatuksen opettaja, ei kutsuttaisi varhaiskasvatukseksi. Lapsen edun ja lasten koulutuksellisen tasa-arvoisuuden toteutumisen varmistamiseksi Tampereen yliopisto ehdottaa samoja varhaiskasvatuslain säädöksiä toteutettavan kaikkeen varhaiskasvatukseen, mukaan luettuna esiopetusta täydentävää, koulun tiloissa toteutettavaan varhaiskasvatukseen ja avoimeen varhaiskasvatukseen. Tampereen yliopisto näkee subjektiivisen varhaiskasvatusoikeuden rajaamisen 20 viikkotuntiin monin tavoin pulmallisena ja ehdottaa rajauksen poistoa.

Tampereen yliopisto hyvänä, että ammattiryhmien henkilöstönimikkeen erotetaan toisistaan omilla käsitteillään ja että varhaiskasvatusyksiköiden johtajien kelpoisuusvaatimukseksi asetetaan maisterin tutkinto ja varhaiskasvatuksen opettajan pätevyys. Tampereen yliopisto katsoo, että lain tavoitteiden saavuttamiseksi olisi säädettävä, että jokaisessa lapsiryhmässä tulisi olla vähintään yksi varhaiskasvatuksen opettaja.

Tampereen yliopisto huomauttaa, että lain perusteluissa esitettyjen ja lakiin kirjattujen tavoitteiden toteutuminen ei ole realistista, ellei lain monitulkintaisi kirjauksia esimerkiksi järjestämisvelvoitteesta ja varhaiskasvatuspaikasta täsmennetä.

Kaiken kaikkiaan Tampereen yliopisto pitää hyvänä, että varhaiskasvatuksessa sovelletut useisiin eri lakeihin ja asetuksiin kuuluneet säännökset kootaan keskitetympin uuteen varhaiskasvatuslakiin ja että nyt puuttuvaksi jäävät säädökset erityisen tuen järjestämisestä ja palvelusetelistä laaditaan mahdollisimman pian.

49. Turun yliopisto

On erittäin myönteistä, että varhaiskasvatuslaissa halutaan korostaa lapsen etua ja oikeutta varhaiskasvatukseen. Sen sijaan jää epäselväksi, mitä tarkoitetaan avoimella varhaiskasvatus toiminnalla: millaisia erilaisia toimintoja siihen kuuluu, jotka voidaan määritellä varhaiskasvatukseksi. Varhaiskasvatuksenhan on määritelty olevan ”lapsen suunnitelmallista ja tavoitteellista kasvatuksen, opetuksen ja hoidon muodostamaa kokonaisuutta, jossa painottuu erityisesti pedagogiikka”. Perhepäivähoidon rinnastaminen päiväkotien tavoin varhaiskasvatukseksi on ongelmallista, koska

27.3.2018

perhepäivähoidon toiminta, hoitajan koulutus ja kelpoisuudet ovat erilaiset perhepäivähoidossa. Perhepäivähoitajalla ei ole pedagogista koulutusta. Näin ollen samojen tavoitteiden toteuttaminen perhepäivähoidossa kuin varhaiskasvatuksessa päiväkodeissa on erittäin korkea vaatimus.

Perheillä pitää olla aito valinnan mahdollisuus varhaiskasvatuspalveluissa, ja etenkin lähipalveluna. On väärin, että perhe saa paikan perhepäivähoidosta, vaikka haluaa lapsensa päiväkotiin. Kuntien pitää toteuttaa varhaiskasvatuspalveluja todellisen tarpeen mukaan ja vanhempien valinnanmahdollisuuksia kunnioittaen ja ne turvaten.

On tärkeää, että laissa on säädös: lasta tulee suojata väkivallalta, kiusaamiselta ja muulta häirinnältä. Lakiin tulisi kirjata myös lapsen oikeus varhaiskasvatukseen lähipalveluna.

Toimitiloista tulisi säätää tarkemmin. Käytännössä monin paikoin päiväkotien tilat eivät vastaa pedagogisia ja toiminnallisia tarpeita.

Subjekttiivisen oikeuden rajaaminen asettaa lapset ja perheet eriarvoiseen asemaan, vaikka varhaiskasvatuksen pitäisi olla mm. koulutuksellista tasa-arvoa ja yhdenvertaisuutta edistävää jo perustaltaan. Lapsen mahdollisuudet osallistua varhaiskasvatukseen eivät voi riippua siitä, mikä vanhempien työ- tai muu tilanne on.

Laissa ei ole huomioitu eikä uudistettu enemmän ja yksilöllisempää tukea tarvitsevien lasten säädöksiä. Kaikki lapset ovat oikeutettuja yleiseen tukeen. Tehostettua tai erityistä tukea tarvitsevien lasten aseman tulee olla linjassa jatkumoon esi- ja perusopetuksen säädösten kanssa. Taloudellisesti, yhteiskunnallisesti ja yksilön kannalta kannattavinta on investoida varhaislapsuuteen.

Varhaiskasvatuksessa korostuu pedagogiikka, mutta laissa käytetään usein termiä toimenpide. Samoin käytetään epämääräistä käsitettä tuki. Nämä tulisi määritellä, sillä pedagogiikka ei ole pelkkää tukea ja toimenpiteitä.

Varhaiskasvatuksen arviointia tulisi laissa tarkentaa. Varhaiskasvatuksen laatu vaihtelee hyvin paljon. Laissa säädetään myös, että varhaiskasvatuksessa pitää olla riittävä määrä henkilöstöä. Säädetyt ryhmäkoot suhteessa henkilöstön määrään eivät nykyisin toteudu siten kuin pitäisi. Laissa pitää säätää yksityiskohtaisemmin riittävydestä.

Perusopetuksessa kaikilta opettajilta edellytetään opettajan pedagogiset opinnot, luokanopettajilta lisäksi opettavien aineiden opinnot. Koska varhaiskasvatuksessa painottuu pedagogiikka, tulisi henkilöstön olla suurimmaksi osaksi kelpoisuudeltaan ja pätevyydeltään opettajankoulutuksesta valmistuneita opettajia, eikä lailla tulisi vahvistaa sosiaalihuollollista ja sosiaalityön osuutta moniammatillisuuden nimissä. Opettajana toimivalla henkilöllä tulee olla opettajan koulutus ja tutkinto. Lain suuntana voisi olla varhaiskasvatuksen opettajien maisteritasoinen tutkinto, johon sisältyvät opettajan pedagogiset opinnot.

Kelpoisuusehtoihin pitäisi lisätä mahdollisuus suorittaa varhaiskasvatuksen ammatilliset opinnot myös muille kuin KK-tutkinnon suorittaneille. Pedagogisten opintojen tulisi vastata kasvatustieteen aineopintoja, mikä tilanne useimmiten onkin. Tämä vastaisi

27.3.2018

hallitusohjelman vaatimukseen kelpoisuusehtojen väljentämisestä. Uudistus toisi uutta osaamista ja vastaisi myös laadullisesti vaatimukseen, että vieraita kieliä ym. pitäisi alkaa opettaa jo ennen kouluikää.

Päiväkodin johtajan kelpoisuus on hyvin selkeästi määritelty. Esitetyt nimikkeet varhaiskasvatuksen opettaja, varhaiskasvatuksen sosionomi, lastenhoitaja, varhaiskasvatuksen erityisopettaja ja perhepäivähoitaja ovat selkeä parannus aiempaan, mutta vain väliaikainen ratkaisu. Perusmallin tulisi olla 2 opettajankoulutuksen kautta pätevyyden ja kelpoisuuden saanutta varhaiskasvatuksen opettajaa +1 lastenhoitaja/ryhmä. Lastenhoitajalla voi olla soveltuva tutkinto, mutta jää tarkentamatta, että tutkinnon tulee olla pienten lasten hoitoon ja kasvatukseen soveltuva.

Varhaiskasvatuksen erityisopettajalla tulee olla opettajankoulutuksessa hankittu opettajakelpoisuus ja lisäksi erityisopetuksen tehtäviin ammatillisia valmiuksia antavat opinnot tai kasvatustieteen maisterin tutkinto pääaineena erityispedagogiikka. Siirtymäsäännöksissä annettu aika (2030) on liian pitkä. Opettajankoulutuksessa on juuri nostettu lastentarhanopettajankoulutuksen sisäänottomääriä. Esiopetuksen tullessa lakisääteiseksi siirtymäsäännökset olivat paljon lyhyempiä.

Varhaiskasvatuksen ryhmistä tulee säätää selkeämmin. Henkilöstön ja lasten välistä suhdelukua tulee pikemminkin alentaa, sillä jo nyt lapsiryhmien koot ovat aivan liian suuria. Ryhmäkoot voisi säätää samoin kuin esim. Ruotsissa (alle 3v. max 3 /kasvatushenkilö, yli 3v. max 5/kasvatushenkilö). Säädöksiä ei ole siitäkään, minkä kokoinen ryhmä voi olla, jos siinä on yksi tai useampi tukea tarvitseva lapsi.

Säädöksistä puuttuvat inklusion mukaiset integroidut erityisryhmät ja erilliset ryhmät, joihin tukea tarvitsevilla lapsilla tulee olla oikeus tarpeidensa mukaisesti. Nämä ryhmät tulee vihdoin kirjata lakiin, ja näille ryhmille tulee määritellä myös ryhmä koko. Suomalainen varhaiskasvatus ja varhaiserityiskasvatus/-opetus ovat olleet kauan aikaansa edellä: periaatteena ja käytäntönä on ollut inklusiivisuus koko niiden historian. Parasta ja tehokkainta inklusiivista kasvatusta ja opetusta ovat ja ns. tavallisten päiväkotien yhteydessä olevat integroidut erityisryhmät ja erityisryhmät. Rakenteelliset ja pedagogiset tukitoimet tulee säätää velvoittavasti.

Varhaiskasvatuksen tehokkuutta mitataan kunnissa käyttö- ja täyttöasteilla, joissa parhain tuottavuus saavutetaan sillä, mitä enemmän lapsia ja mitä vähemmän on henkilökuntaa. Pienen lapsen kehitys ja oppiminen edellyttävät kuitenkin edelleen, että henkilöstöllä on mahdollisuudet toteuttaa lasten tarpeiden kannalta laadullisesti korkeatasoista pedagogista ja kasvatuksellista toimintaa suunnitelmallisesti ja johdonmukaisesti. Tämä on myös tutkimuksen todennettu.

Tilapäinen poikkeaminen suhdeluvusta (36§) tulee määritellä erittäin yksiselitteisesti, sillä nyt voimassa oleva säädös on tulkinnanvarainen, ja sitä myös tulkitaan väärin.

Opettajankoulutuksen saaneen henkilöstön määrä on hälyttävän alhainen, joten korjausliike tulee aloittaa välittömästi. Siirtymäsäännös tässäkin kohdassa on aivan liian pitkä. Pykälien 31 ja 37 voimaantuloaika siirtymäaika voi olla korkeintaan viisi vuotta.

27.3.2018

Täydennyskoulutus on tärkeää ja sen tulee kohdentua henkilöstön tarpeisiin. Eri henkilöstöryhmien tarpeet voivat olla erilaiset. Laissa on sana riittävästi. Kenen tehtävä on arvioida, paljonko on riittävästi?

Tulevaa ajatellen on huolestuttavaa, ettei lakiluonnoksen mukaan yksityiselle palveluntuottajalle ole tarkkaa määritelmää. Varhaiskasvatuksen maksuttomuutta sekä yksityisten päiväkotien asemaa tulisi myös selvittää.

50. Åbo Akademi

Sammanfattningsvis ställer vi oss bakom förslagen i § 26-33, men anser att alla som blir behöriga som lärare i småbarnspedagogik även får behörighet att medla förskoleundervisning. För att realisera t.ex. kompletterade utbildningar som nödvändigtvis inte leder till examen krävs ekonomiskt stöd från ministeriet.

51. Ammattikorkeakoulujen rehtorineuvosto ARENE ry

Lain lähtökohtana olevan monialaisen, suunnitelmallisen ja tavoitteellisen varhaiskasvatustoiminnan takaamiseksi on tärkeää, että päiväkodeissa on riittävästi korkeakoulutasoisen tutkinnon suorittanutta ja minipuolisen osaamisen omaavaa henkilökuntaa. Lakiluonnos sisältää korkeakoulutettujen määrän lisäämisen varhaiskasvatuksessa, mitä Arene pitää kannatettavana.

Jotta lain edellyttämä henkilöstömitoitus saavutettaisiin, on kuitenkin kiinnitettävä huomiota eräisiin luonnoksen ongelmakohtiin. Erityisesti huomio kohdistuu jäykkiin kelpoisuusrakenteisiin, hierarkkisuuteen tehtävänkuvaluonnoksissa sekä kelpoisuuksien laajentamiseen koulutuksia täydentämällä. Arenen kanta on, että sosionomin varhaiskasvatuksen opettajan kelpoisuus on säilytettävä.

Lain haasteena on se, että kunnissa on jatkossakin pulaa kelpoisesta henkilökunnasta. Kasvatustieteen kandidaatteja suosiva esitys ei turvaa lain lähtökohtaa monialaisuuden turvaamiseksi ja nostaa yhden, saman tasoisen korkeakoulutetun ryhmän toisen edelle kelpoisuuksissa ja etenemismahdollisuuksissa urapolulla.

Sosionomikoulutus antaa laaja-alaiset sosiaalialan työn osaamisen perustiedot ja -taidot sekä teoreettiset perusteet toimia asiantuntijatehtävissä. Sosionomikoulutuksen tavoitteena on kouluttaa asiantuntijoita ihmisten hyvinvoinnin, elämänhallinnan ja osallisuuden tukemiseen ja edistämiseen.

Sosionomi (AMK) -tutkintoon johtavan koulutuksen perusta on monitieteinen ja oppiminen tapahtuu moniammatillisissa oppimisympäristöissä. Tästä johtuen koulutuksen tuottama ammatillinen osaamisperusta on laaja-alainen, minkä lisäksi sosionomi (AMK) -tutkinto tarjoaa myös substanssispesifin erikoisosaamisen.

27.3.2018

Sosionomikoulutuksen parissa työskentelevät opettajat edustavat tiedeperustaltaan muun muassa sosiaalipolitiikka, sosiaalityötä, sosiaalipedagogiikkaa, sosiologiaa, kasvatustiedettä ja varhaiskasvatusta sekä psykologiaa. Sosionomi (AMK) -tutkintoon johtavan koulutuksen tietoperusta rakentuukin yhteiskunta- ja kasvatustieteille.

Sosionomit (AMK) saavat koulutuksessaan vahvan sosiaalipedagogisen ja varhaiskasvatuksen osaamisen. Osaaminen vastaa varhaiskasvatuslaissa (580/2015) sekä Opetushallituksen (OPH) julkaisemassa Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2016 -dokumentissa määriteltyjä tavoitteita. Yleisperiaatteina ammattikorkeakouluissa järjestettävissä varhaiskasvatuksen opinnoissa ovat lapsen edun ensisijaisuus, lapsen mielipiteen huomioon ottaminen sekä yhdenvertaisen ja tasa-arvoisen kohtelun vaatimus. Sosiaali- ja opetusalan eettiset lähtökohdat ja arvoperusta muodostavat vankan pohjan sosionomien (AMK) osaamiselle varhaiskasvatuksessa.

Sosionomi (AMK) -tutkinto-ohjelmissa keskeiset varhaiskasvatuksen oppimistavoitteet koostuvat lapsen ja lapsiryhmän ohjaamisesta sekä perheiden arjen moninaisten tilanteiden tunnistamisesta ja tukemisesta. Erilaisten asiakasryhmien ohjaus sekä elinikäisen oppimisen periaate omaksutaan monipuolisten teoreettisten opintojen, yhteistoiminnallisten työtapojen sekä käytännön harjoitusten kautta (esim. harjoittelut, simulaatiot ja opinnäytetyö).

Sosionomi (AMK) -tutkinnon lisäksi voi osassa ammattikorkeakouluista suorittaa sosionomi (YAMK) -tutkinnon. Sosionomi (YAMK) -tutkinto antaa valmiuksia toimia erityisesti varhaiskasvatuksen hallinnollisissa sekä johtotehtävissä. Tutkinto-ohjelman suorittaneella on vahva ja monipuolinen palvelujen järjestelmäosaamisen erikoisasiantuntijuus, perus- ja erityistason palvelujen kehittämiseen tarvittava osaaminen.

Sosionomeilla on näin ollen syvälle menevää erikoisosaamista liittyen ihmisen elämänkaaren eri vaiheisiin. Varhaiskasvatuksen parissa työskentelevät sosionomit ovat keskeisessä asemassa laadukkaan kansallisen varhaiskasvatusjärjestelmän ylläpitämisessä. Lapsen ja perheiden kasvua tulee tukea sekä akateemisella kasvatustieteiden osaamisella että sosiaalialan korkeakoulujen tuottamalla ammatillisella osaamisella. Lisäksi tarvitaan lapsen arkea tukevaa toisen asteen koulutuksen tuottamaa osaamista.

Suomalaisen varhaiskasvatusjärjestelmän pitkäjänteisen kehittämisen mahdollistamiseksi tulee työntekijöiden elinikäinen oppiminen sekä asiantuntijuuden rakentuminen turvata joustavilla koulutusketjuilla. Varhaiskasvatuksessa tarvitaan vastaisuudessakin pedagogisen osaamisen ohella myös sosiaalialan osaamista. Tämä lakiesitys rajaa jatkossa sosionomitaustaisen henkilön osaamisen hyödyntämistä, ja tätä Arene ei kannata.

52. Ammattiosaamisen kehittämissyhdistys AMKE ry

Pykälässä esitetään varhaiskasvatuksen henkilöstön rakenteeseen merkittäviä muutoksia, joita Ammattiosaamisen kehittämissyhdistys AMKE ry ei sellaisenaan tue.

27.3.2018

Lakiluonnoksessa tai sen taustalla olevissa selvityksissä ei tunnisteta ammatillisen toisen asteen suorittaneiden kasvatuksen, ohjauksen ja varhaispedagogiikan osaamista eikä ammatillisten tutkintojen 1.8.2018 voimaan astuvia, uudistuneita ammattitaitovaatimuksia. Samalla se jättää huomioimatta lapsiryhmien varsin monenlaiset hoivan ja kasvatuksen tarpeet.

Lakiluonnoksessa esitetään varhaiskasvatuksen henkilöstön rakenteeseen merkittäviä muutoksia, joita Ammattiosaamisen kehittämissyhdystys AMKE ry ei sellaisenaan tue. Esitys varhaiskasvatuksen henkilöstörakenteeksi on mekaaninen ja rajaa eri koulutusten välistä yhteistyötä. Lisäksi se ei tue laaja-alaisia työssä kehittymisen polkuja. Eri koulutustaustaisten tiimimäisen työotteen sijasta esitys tuonee hierarkiaa työyhteisöihin eikä tue moniammatillisuuden hyödyntämistä.

Erityisen ikävää on, että lakiluonnoksessa tai sen taustalla olevissa selvityksissä ei tunnisteta ammatillisen toisen asteen suorittaneiden kasvatuksen, ohjauksen ja varhaispedagogiikan osaamista eikä ammatillisten tutkintojen 1.8.2018 voimaan astuvia, uudistuneita ammattitaitovaatimuksia. Samalla se jättää huomioimatta lapsiryhmien varsin monenlaiset hoivan ja kasvatuksen tarpeet. Koulutuspolitiikan näkökulmasta on harmillista, että se toteutuessaan hidastaa kasvatuksen kentällä muilla aloilla nousussa olevien väyläopintojen rakentumista.

Toteutuessaan lain uudistukset alkavat todennäköisesti vaikuttaa rekrytointeihin jo lähitulevaisuudessa. Kun alalla on samaan aikaan eläköitymässä laajasti ihmisiä, niin tällä on merkitystä työvoiman saatavuudelle. Epärealistiset ja kustannuksiltaan mittavat tiukennukset kelpoisuusvaatimuksiin tulisivat johtamaan laajenevaan henkilöstöpulaan sekä erityisesti lastenohjaajien työsuhteiden muuttumiseen määräaikaisiksi. Osaavien ja työhönsä sitoutuneiden ammatillisen koulutuksen suorittaneiden lastenhoitajien näkökulmasta uudistus siis ei vahvistaisi lainkaan varhaiskasvatuksen laatua.

53. Suomen ammattikoulutuksen johtajat SAJO ry

Yleiset säännökset ovat selkeät. Lakiluonnoksessa on hyvin korostunut lapsen edun ensisijaisuuden korostuminen, lähipalveluperiaate sekä yhteistyö sekä niitä koskevat säädökset. Lapsen ja vanhempien osallisuus on huomioitu ja kirjattu hyvin.

Luvussa 6 §:ssä 28 varhaiskasvatuksen lastenhoitajan kelpoisuudesta on huomioitava, että ilmaisu soveltuva sosiaali- ja terveysalan perustutkinto tulee korvata ilmaisulla sosiaali- ja terveysalan perustutkinto, johon sisältyy soveltuva osaamisala.

Perusteluna edellä olevalle se, että tässä tarkoitetaan nimenomaan varhaiskasvatustyöhön soveltuvaa osaamisalaa. (Sosiaali- ja terveysalan tutkinto on yksi kokonaisuus, osaamisala voi olla ko. tarkoitukseen soveltuva tai soveltumaton, ei tutkinto.)

Luvussa 7 henkilöstörakenteen painotuksen muuttamiselle siten, että vähintään kaksi kolmasosaa henkilöstöstä on varhaiskasvatuksen opettajia tai sosionomeja ja vain yksi kolmasosa varhaiskasvatuksen lastenhoitajia ei ole osaamisesta tai tämän hetken varhaiskasvatuksen laadusta lähteviä perusteita. Varhaiskasvatuksen työtehtäviin sisältyy kasvatusta, opetusta ja hoitamista eikä niitä voida etenkin pienten lasten hoidossa tehdä

27.3.2018

erillisinä toisistaan. Kasvatus ja ohjausalan perustutkinnon ja lasten ja nuorten kasvatuksen ja hoidon osaamisalan suorittaneen lähihoitajan koulutukseen sisältyy pedagogiikkaa ja se antaa valmiudet varhaiskasvatuksen tehtävissä toimimiseen.

Lisäksi henkilöstörakenteen muutoksen on arvioitu lisäävän kuntien palkkamenoja 39 miljoonalla eurolla vuodesta 2017 vuoteen 2030, jolloin henkilöstörakenteen tulisi siirtymäsäädöksen mukaan olla esitetyn mukainen. Voidaan kysyä, onko tämän kaltaiselle kustannusten lisäykselle riittävät perustelut?

54. Korkeasti koulutettujen työmarkkinakeskusjärjestö Akava ry

Tiivistelmä tehty opetus- ja kulttuuriministeriön toimesta

Akavan mukaan laadukas varhaiskasvatus edistää naisten työelämään osallistumista, työelämän tasa-arvon sekä perheiden arjen sujuvuuden parantamisessa. Varhaiskasvatus on laaja kokonaisuus, jossa keskeistä on tasapaino lapsen perusturvallisuuden vahvistamisen, yksilöllisiin tarpeisiin vastaamisen sekä psyykkisen ja sosiaalisen kasvun sekä oppimisen edistämisen kesken.

Varhaiskasvatuslakiin on palautettava aiempi säättely henkilöstömitoituksesta. Riittävä henkilöstömitoitus on laadukkaan ja turvallisen varhaiskasvatuksen perusta. Riittävän mitoitus on varmistettava koko toiminta-ajaksi. Varhaiskasvatuslain tavoitteiden saavuttamiseksi pedagogiseen varhaiskasvatukseen osallistumista on lisättävä ja maksuttomuutta laajennettava nykyisestä.

Akavan mukaan subjektiivisen varhaiskasvatusoikeuden rajausta tulee purkaa. On tärkeää, että jokaisessa varhaiskasvatuksen ryhmässä toteutuu henkilöstön koulutus rakenne, jossa kaksi kolmesta vastuullisesta työntekijästä on korkeasti koulutettuja. Varhaiskasvatuslakiin on lisättävä lapsiryhmässä tehtävää työtä tukemaan asiantuntijapalveluja, joita tarjoavat konsultoivat psykologit, varhaiskasvatuksen kuraattorit ja perhetyöntekijät.

55. Hyvinvointialan liitto ry

Hyvinvointialan liitto pitää varhaiskasvatuslain päivittämistä lähtökohtaisesti hyvänä asiana. Liitto tukee niin sanottua educare-mallia, jossa opetus, hoiva ja hoito muodostavat toiminnallisen kokonaisuuden.

Yksityinen varhaiskasvatus on välttämätön osa palveluverkkoa ja että yksityisiä ja julkisia tuottajia tulee kohdella lähtökohtaisesti yhdenmukaisin periaattein. Hyvinvointialan liitto kannattaa sitä, että varhaiskasvatuksen valvonta ja rekisteri järjestettäisiin vastaisuudessa Luovan toimintana.

Kunnat ja asiakkaat valitsevat mielellään yksityiset palvelut kuten viime vuosina laajentunut palvelusetelipohjainen tuotanto osoittaa. Lainsäädännöllä ei ole tarkoitus säädellä kansalaisten arkipäivän valintoja.

27.3.2018

Julkisen ja yksityisen varhaiskasvatuspalvelun kilpailuneutraaliteetin turvaamiseksi Kelan maksaman yksityisen hoidon tuen tasoa on korotettava päivähoitomaksujen alennusta vastaavasti, jotta perheillä on mahdollisuus valita yksityinen hoito. Yksityisen hoidon tuki on jäänyt vuosiin myötä jälkeen.

Varhaiskasvatussuunnitelman laatimisessa tulee hyväksikäyttää ko. perheen parhaiten tuntevien työntekijöiden asiantuntemusta ilman, että asiasta säädetään koulutukseen liittyen tarpeettoman tarkasti laissa. Suunnittelutyö päiväkodissa tulee siis tehdä moniammatillisessa tiimissä. Hyvinvointialan liitto haluaa pitää kiinni moniammatillisesta työkuulttuurista. Hallinnollisten johtotehtävien osalta on epätarkoituksenmukaista rajata henkilöiden koulutustaustaa. Varhaiskasvatuksen henkilöstörakennetta ei tule muuttaa siten, että se lisää vaatimuksia henkilöstön mitoituksen tai pätevyyden osalta tai jäykistää muutoin nykyisiä toimintamalleja.

Lakia säädettyessä tulee taata, että kaikki lain voimaantulohetkellä työssä olevat henkilöt ovat kelpoisia tehtäviinsä uuden lain määräyksistä poiketen. Tilapäinen poikkeaminen tulee sallia yhden vuoden sijasta pidemmäksi esimerkiksi kahden tai kolmen vuoden ajaksi.

Lakiluonnos lähtee tiukkarajaisesti kolmen kasvattajan ja lapsien muodostamasta ryhmästä. Päiväkodin ydintoimintamalli on parhaimmillaan kuin pienoisysteiskunta: kaikenikäiset elävät ja toimivat yhdessä.

Salassapitosäännöksiä on selkeytettävä. Lapsen tuen tarve, tukitoimet ja niiden toteuttamista koskevat tiedot sekä lasta koskevat henkilökohtaiset arviot olisivat salassa pidettäviä. Hyvinvointialan liiton näkemyksen mukaan olisi määriteltävä tarkasti kenelle oikeus edellä mainittuihin tietoihin annetaan ja miten tiedot tulee olla suojattu.

Hyvinvointialan liitto pitää varhaiskasvatustietojen keskittämistä sähköisesti tietovarantoon hyvänä. Yksittäisen palveluntuottajan näkökulmasta tallennettavien tietojen määrä on kuitenkin iso vaatimuskokonaisuus. Asia on yksityisille toimijoille uusi ja siirtyminen järjestelmään 1.1.2020 lukien on käytännössä epärealistista toteuttaa. Ehdotammekin vähintään viiden vuoden siirtymäaikaa yksityisille toimeenpanijoille.

Hyvinvointialan liitto näkee lakikokonaisuuden siirtymäajat hyvänä muutosten voimakkuuden vuoksi. Liitto esittää, että vuosi 2030 on tarkistuspiste, jolloin arvioidaan siirtymäajan tarve esimerkiksi vuoteen 2035. Tämä on ehdottoman tärkeää, mikäli lakiehdotuksessa esitetyt henkilöstörakennemuutokset toteutetaan, vaikka yksityisen sektorin varhaiskasvatusammattilaiset eivät niitä kannata. Lain toimeenpanon kannalta on tärkeää, että säädökset vastaavat realistisesti toimintaympäristössä olevaa tilannetta.

56. Julkisten ja hyvinvointialojen liitto JHL ry

Nyt viimeistään on korjattava varhaiskasvatuslaissa jo olevat epäkohdat kuten subjektiivisen varhaiskasvatusoikeuden rajaaminen sekä mahdollisuus ryhmäkoko- ja

27.3.2018

suhdelukumääräysten jatkuvaan rikkomiseen. Lain noudattamisen valvontaan on puututtava ja annettava vaikuttavat ja tehokkaat keinot puuttua rikkomuksiin.

Lakiluonnoksen henkilöstörakennetta ja kelpoisuusehtoja koskevat esitykset perustuvat virheellisiin laskelmiin. Lain voimaan tulemiseen on otettava aikalisä, jotta laskelmat saadaan tarkastettua. Tämä olisi myös hyvän lainvalmistelun periaatteiden mukaista.

Lakiluonnos ei kehitä varhaiskasvatuksen laatua tehokkaimmalla, nopeimmalla, taloudellisimmalla tai kestävimällä tavalla. Päinvastoin lakiuudistuksen henkilöstörakennetta ja kelpoisuusehtojen rajausta koskevat esitykset on laadittu yksinomaan yliopistokoulutettujen lastentarhanopettajien näkökulmasta. Lakia uudistetaan nyt vain yhden ammattiryhmän ehdoilla. Lain uudistamisessa tämä ei ole hyväksyttävää. Samalla varhaiskasvatuspalvelujen tuottajien mahdollisuutta vaikuttaa henkilöstörakenteeseen rajoitetaan jäykästi.

Ammattikorkeakoulusta valmistuneiden sosionomitaustaisten lastentarhanopettajien ja kasvatustieteen kandidaatin tutkinnon suorittaneiden lastentarhanopettajien tehtävien eriyttäminen sekä edellisten lukumäärän vähentäminen on keinotekoista ja lyhytnäköistä eikä tunnista ammattikorkeakoulusta valmistuneiden lastentarhanopettajien pedagogista osaamista.

Myöskään lastenhoitajien lukumäärän vähentämiselle ei ole perustetta. Lastenhoitajien ammatillisiin tutkintoihin sisältyy pedagogista koulutusta – ja nyt uudistettuihin tutkintoihin vielä aikaisempaa enemmän. Ammatillisen koulutuksen hankkineiden varhaiskasvatuksen ammattilaisten pedagogista osaamista voidaan kehittää parhaiten täydennyskoulutuksella. Henkilöstörakenteeseen ja kelpoisuuksiin ei ole perusteltua eikä tarkoituksenmukaista puuttua laissa esitetyllä tavalla raskaasti ja hitaasti.

Perhepäivähoitoa ei lakiesityksessä kehitetä lainkaan. Lakiesityksessä on oltava kehittämiseen johtavia määräyksiä myös tätä toimintamuotoa koskien.

JHL:n esitykset:

JHL:n näkemyksen mukaan malli, jossa varhaiskasvatuksen henkilökunnasta vähintään kolmasosalla on lastentarhanopettajan kelpoisuus ja muilla varhaiskasvatuksen lastenhoitajan kelpoisuus, on toimiva ja palvelee parhaiten myös varhaiskasvatuksen järjestäjien paikallisia tarpeita. JHL ei kannata lakiluonnoksessa esitettyä kaavamaista henkilöstörakenteen muutosta, joka ei tunnista eri ammattiryhmien pedagogista osaamista.

Lakiluonnoksessa esitetty siirtymäaika henkilöstörakennetta ja henkilöstön kelpoisuuksia koskeville uudistuksille perustuu virheelliselle laskelmalle. Lain voimaan tulemiseen on otettava aikalisä, jotta laskelmat saadaan tarkastettua. Lakiluonnoksessa esitetty henkilöstörakenteen muutos yhdessä varhaiskasvatuksen kasvavan kysynnän ja henkilöstöpulan kanssa johtanee tilanteeseen, jossa kunnat eivät kykene täyttämään lain velvoitteita. Tulee laatia uusi suunnitelma, joka pohjautuu ajan tasalla oleviin luotettaviin ja virheettömiin tilastotietoihin ja realistiseen arvioon.

27.3.2018

Lastentarhanopettajaksi tulee voida valmistua myös jatkossa ammattikorkeakoulun ja yliopiston kautta. JHL katsoo, että lakiluonnoksessa lastentarhanopettajan kelpoisuus rajataan perusteettomasti varhaiskasvatuksen sosionomien ulottumattomiin. Varhaiskasvatuksen henkilöstön kelpoisuusehtoja ei ole perusteltua kiristää. Myös tulevaisuudessa ammattikorkeakouluista valmistuneille sosionomeilla tulee olla kelpoisuus lastentarhanopettajaksi.

Ammatillisen varhaiskasvatuksen tehtävissä työskentelevät ovat pedagogiikan ammattilaisia. Kestävä ja realistinen tapa huolehtia riittävästä pedagogisesta osaamisesta on vahvistaa lisäkoulutuksella kaikkien varhaiskasvatuksen ammattiryhmien osaamista.

Hoito- ja kasvatushenkilön määrä on säilytettävä entisellään. Jos lakiluonnoksen mukainen henkilöstörakenne toteutuisi, olisi luotava hankitun osaamisen huomioivat jatkokoulutuspolut lastenhoitajille ja varhaiskasvatuksen sosionomeille, jotta myös varhaiskasvatuksen ammatillisen polun kulkijat voisivat kouluttautua lastentarhanopettajaksi.

Lastenhoitajan nimike on muutettava pedagogiseksi lastenhoitajaksi. Nimike vastaa koulutusten antamaa osaamista ja pedagogisen koulutuksen merkitystä hoitotyössä.

JHL kannattaa lakiluonnoksen perusteluissa esitettyä aloitetta, jossa asetukselle säädetään, että perhepäivähoitajan ammattitutkinnon tai kasvatus- ja ohjauksen ammattitutkinnon suorittaneet perhepäivähoitajat voivat päteviytyä päiväkodin lastenhoitajiksi täydentämällä ammattitutkintoa varhaiskasvatuksen pedagogisen toiminnan opinnoilla. Esitys on erittäin tarpeellinen.

Päiväkodeissa suhdeluvun on toteuduttava lapsiryhmäkohtaisesti eikä kuten esityksessä esitetään nykyisen kaltaisesti koko varhaiskasvatusyksikköä tarkasteltaessa. Lakiin on lisättävä henkilökunnalle ilmoitusvelvollisuus kun ryhmäkoko tai suhdelukua koskevia määräyksiä rikotaan. Julkiselle sektorille on lakiin lisättävä velvoite omavastuusuunnitelman laatimiseen. Varhaiskasvatuspalveluita tuottavan olisi toimitettava omavalvonnan kautta saatu tieto ryhmäkoko- ja suhdelukuylytyksistä aluehallintoviranomaiselle vuosittain.

Varhaiskasvatusoikeuden rajaaminen 20 tuntiin viikossa tietyissä perheen tilanteissa ei vastaa lapsen etua eikä myöskään käsillä olevan lakiesityksen tavoitteita varhaiskasvatuksen osallisuuden kasvattamiseksi. Varhaiskasvatus on jokaisen lapsen oikeus. Siksi subjektiivisen varhaiskasvatusoikeuden rajaus tulee poistaa. Näin mahdollistetaan varhaiskasvatusoikeuden tasa-arvoinen toteutuminen.

JHL esittää, että yhdenvertaisuuden toteutumiseksi varhaiskasvatuspalveluissa otetaan käyttöön valtakunnallisesti yhdenmukainen asiakasmaksujärjestelmä.

JHL esittää, että julkisesti rahoitettuja varhaiskasvatuspalveluja tuottavalle yksityiselle varhaiskasvatuspalvelujen tuottajalle säädetään lakisääteinen voittokatto, jolla turvataan palvelun laatu ja kustannustason kohtuullisuus. Taloudelliselle voitolle on asetettava enimmäismäärä yksityisen palveluntuottajan tuloksesta. Lakiin on myös kirjattava

27.3.2018

yksityiselle palveluntuottajalle velvollisuus käyttää määrätty osuus tuotostaan palvelun kehittämiseen.

Syrjäytymisen ehkäisy varhaiskasvatuksen keskeisenä tavoitteena samoin kuin varhaiskasvatuksen tehtävä työn ja perhe-elämän yhteensovittamisen mahdollistajana tulee kirjata varhaiskasvatuksen tavoitteisiin.

Myös perhepäivähoitoa on kehitettävä. Perhepäivähoidon lapsilleen hoitomuodoksi valinneille vanhemmilla on myös oltava oikeus saada varahoito perhepäivähoitomuotoisena.

Avoimeen varhaiskasvatukseen tulee määritellä tuntimäärä, jota edellytetään, jotta kyse on avoimesta varhaiskasvatustoiminnasta. Henkilöstörakennetta ja -mitoitusta koskevissa määräyksissä on myös säädettävä vuorohoitoon ja avoimeen varhaiskasvatukseen vastaavat henkilöstörakenne- ja mitoitusmääräykset.

JHL kannattaa lakiluonnoksen esitystä, jolla pyritään puuttumaan selkeämmin lapsen kohtamaan kiusaamiseen, häirintään ja väkivaltaan.

Lakiluonnoksessa esitetty velvollisuus ruokailun järjestämiseen kaikille läsnä oleville lapsille, varhaiskasvatuksessa vietetystä ajasta riippumatta, on kannatettava ja tasa-arvoa lisäävä esitys.

JHL katsoo, että tietovarantoon ollaan nyt myös keräämässä tietoja, jotka eivät ole varhaiskasvatuksen kehittämisen ja seuraamisen kannalta välttämättömiä ja jotka ovat EU:n tietosuojasetuksen (EU GDPR:n) vastaisia.

57. KT Kuntatyönantajat

KT Kuntatyönantajat ei pidä hyvänä sitä, että ammattinimikkeistä säädetään laissa, eikä pidä tarkoituksenmukaisena eriyttää nykyisen yleisesti käytössä olevan lastentarhanopettaja -nimikkeen jakautumista varhaiskasvatuksen opettajaksi ja varhaiskasvatuksen sosionomiksi. KT Kuntatyönantajat esittää, että sekä kasvatustieteen kandidaatin, että sosionomin tutkinnoilla ja riittävillä varhaiskasvatuksen opinnoilla saisi kelpoisuuden toimia varhaiskasvatuksen opettajana.

KT Kuntatyöntekijät vastustaa esitystä, jonka mukaan sosionomikoulutus pohjalla ei ole enää jatkossa kelpoisuutta toimia päiväkodin johtajana. Esitämme päiväkodinjohtajan kelpoisuudeksi soveltuvaa ylempää korkeakoulututkintoa ja riittävää johtamistaitoa.

KT Kuntatyöntekijät näkee ongelmallisena lakiluonnoksen 37 §:n, jonka mukaan vähintään kahdella kolmasosalla päiväkodin kasvatus-, opetus-, ja hoitotehtävissä toimivalla henkilöstöllä tulee olla varhaiskasvatuksen opettajan tai sosionomin kelpoisuus, joista vähintään puolella varhaiskasvatuksen opettajan kelpoisuus. Säännös muuttaisi huomattavasti päiväkodin henkilöstön rakennetta nykyisestä

ja johtaisi KT Kuntatyönantajien arvion mukaan tuhansien lastenhoitajien irtisanomisiin ja kelpoisten varhaiskasvatuksen opettajien saatavuusongelmiin. Pula kelpoisista

27.3.2018

varhaiskasvatuksen opettajista johtaisi toistuviin tilapäisiin poikkeamisiin kelpoisuusvaatimuksista ja lakiluonnoksen 33 §:n mukaiseen määräaikaisten työsuhteiden käyttöön.

KT Kuntatyönantajat pitää ehdotettua siirtymäaikataulua liian lyhyenä ja katsoo että, mikäli päiväkodin henkilöstön rakennemuutos toteutetaan, voitaisiin siirtymäaika pidentää. Tällä voitaisiin välttää osa irtisanomisista ja taata kelpoisen henkilöstön riittävyys.

Mikäli muutos henkilöstön rakenteen osalta toteutetaan tulisi kaksi kolmasosaa työntekijöistä olla joko varhaiskasvatuksen opettajia tai varhaiskasvatuksen sosionomeja. Näiden ammattiryhmien keskinäistä suhdetta ei ole tarpeen määrittellä tarkemmin.

KT Kuntatyönantajat katsoo, että aikaa opintojen loppuunsaattamiselle kelpoisuuden saamiseksi tulisi pidentää laissa esitetystä.

KT Kuntatyöntekijät pitää esityksen arviota palkkakustannusvaikutuksesta liian alhaisena. KT Kuntatyönantajien arvion mukaan henkilöstörakenteen muuttaminen tulee kasvattamaan kunnallisen päiväkotitoiminnan työvoimakustannuksia 49,4 miljoonaa euroa, eli 2,3 prosenttia. Työvoimakustannusten ja henkilöstön lukumäärien muutokset on laskettu tämän hetken tasossa. Todellinen kustannusvaikutus tulee olemaan huomattavasti suurempi.

Mikäli varhaiskasvatuksen opettajat ja varhaiskasvatuksen sosionomit eriytetään omiksi ammattiryhmiksi ja varhaiskasvatuksen kelpoisuusvaatimuksia yleisestikin korotetaan, voivat nämä toimenpiteet johtaa palkkakustannusten nousuun. Näitä ei ole otettu huomioon esityksen taloudellisissa vaikutuksissa. KT Kuntatyönantajat korostaa, että lakimuutoksesta aiheutuva palkkakustannusten nousu tulee kompensoida kunnille täysimääräisenä.

KT Kuntatyönantajat katsoo, ettei lakiehdotuksen 70 §:n kohdissa 3 ja 4 esitettyjä tietoja ole perusteltua tallentaa tietovarantoon.

58. Lastentarhanopettajaliitto LTOL

Lastentarhanopettajaliitto pitää luonnosta varhaiskasvatuslaiksi hyvänä. Varhaiskasvatuksessa on käynnistynyt lapsen oppimista ja kehitystä vahvistava toimintakulttuurin muutos, jota esitetty varhaiskasvatuslakiluonnos edistää. Tämä on hyvä ja tärkeä suunta. Varhaiskasvatusluonnos tukee varhaiskasvatusjärjestelmän kiinnittymistä osaksi yhtenäistä kasvatus- ja koulutusjärjestelmää.

On hyvä, että lakiluonnoksessa korostetaan lapsen edun huomioonottamista sanamuodoltaan vahvempana ja sen halutaan ohjaavan vahvemmin viranomaistoimintaa varhaiskasvatusta järjestettäessä. Esitys vuorohoidon järjestämisestä omana pykälänään on myös hyvä.

Lastentarhanopettajaliitto toteaa, että lakiluonnoksessa esitetyt keskeiset elementit pedagogiikan vahvistamiseksi ovat päiväkotien henkilöstörakenteen kehittäminen sekä päiväkotien henkilöstön nimikkeiden ja kelpoisuuksien määrittely koulutustaustojen

27.3.2018

mukaan. Koulutustaustojen mukaiset tehtävänimikkeet kohdentavat varhaiskasvatustyön vastuut koulutuksen tuottaman osaamisen mukaan. Tämä on päiväkotien monialaisen yhteistyön onnistumisen näkökulmasta välttämätön uudistus, jotta varhaiskasvatustyö tukee parhaalla mahdollisella tavalla lasten oppimista, kasvua ja kehitystä.

Päiväkotien henkilöstörakenteen muutos vastaa sitä osaamisvaatimusta, joka varhaiskasvatustoiminnalle on keskeisillä valtakunnan tason ohjausasiakirjoilla asetettu. Varhaiskasvatuksen osaamisvaatimukset ovat muuttuneet ja syventyneet ja muutostarve henkilöstörakenteessa on ilmeinen.

Esityksen mukaan sekä varhaiskasvatuksen erityisopettajalta että päiväkodin johtajalta edellytetään varhaiskasvatuksen opettajankoulutusta. Lisäksi päiväkodin johtajan kelpoisuus nostetaan kasvatustieteen maisteritutkinnoksi. Nämä ovat varhaiskasvatuslaadun kannalta merkittäviä linjauksia ja ovat yhtenäisiä päiväkotien henkilöstörakenteen ja osaamistavoitteiden noston kanssa. On hyvä, että ehdotettu säädös päiväkodin johtajuudesta koskee myös yksityisiä päiväkoteja. Varhaiskasvatuksen hallinnolliseen johtotehtävään tulee säätää kelpoisuusvaatimukset erikseen ja varhaiskasvatuksen hallinnollisiin johtotehtäviin tulee myös sisältyä vaatimus varhaiskasvatuksen opettajan kelpoisuudesta.

Päiväkotien suunniteltu henkilöstörakenteen muutos, yhdistyneenä pedagogisen koulutuksen saaneiden opettajien tulevaan eläköitymisen runsaaseen määrään merkitsee suurta yliopistojen varhaiskasvatuksen opettajakoulutuspaikkojen lisästarvetta. Yliopistojen varhaiskasvatuksen opettajankoulutuksen aloituspaikkoja tulee kasvattaa merkittävästi, jotta esitetty henkilöstörakenne saavutetaan. Yliopistojen varhaiskasvatuksen opettajakoulutus tarvitsee pitkän kehittämisohjelman, ja sille kohdistetun rahoituksen. Varhaiskasvatukseen suuntautuneiden maisteritutkintojen ja varhaiskasvatuksen erityisopettajien määrät tulee varmistaa vastaamaan varhaiskasvatuksen edellyttämiä tarpeita.

Lastentarhanopettajaliitto katsoo, että varhaiskasvatuksen määritelmä jää lakiesityksessä vajaaksi. Määritelmässä tulee selkeämmin kuvata pedagogisen varhaiskasvatuksen reunaehdot. Lapsen tukea koskevat säädökset ovat suuri heikkous, jotka on tosin luvattu valmistella hanketyönä. Varhaiskasvatuksen opettajan kelpoisuusvaatimukseksi on säädettävä varhaiskasvatukseen suuntautuneen kasvatustieteen maisterin tutkintovaatimus. Lastentarhanopettajaliitto esittää, että subjektiivinen varhaiskasvatusoikeus tulee palauttaa kokoaikaiseksi. Oulun yliopiston VakaVai-hankkeen tulosten johtopäätöksissä todettiin, että vuoden 2016 varhaiskasvatuksen lainsäädännön muutosten vaikutukset ovat tuottaneet jatkuvaa liikettä ja vaihtuvuutta lapsiryhmien rakenteeseen. Tämä on keskeinen varhaiskasvatuksen laatua heikentävä tekijä.

59. Opetusalan Ammattijärjestö OAJ ry

Opetusalan Ammattijärjestö OAJ pitää luonnosta varhaiskasvatuslaiksi hyvänä. On tärkeää, että samaan lakiin kootaan kaikki varhaiskasvatusta koskevat säädökset.

27.3.2018

Keskeisin varhaiskasvatuksen laatua edistävä uudistus on päiväkotien henkilöstön osaamis- ja koulutustason nosto. Kelpoisuuksien täsmentäminen vahvistaa ammatillisuutta ja kohdentaa eri koulutusten ja tieteenalojen tuoman osaamisen tarkoituksenmukaisesti. Näin varmistetaan moniammatillisuus. Uudistus edistää varhaiskasvatustutkimukseen kirjattujen tavoitteiden ja varhaiskasvatussuunnitelman perusteiden toteutumista, ja tukee henkilöstön hyvinvointia ja ammatissa kehittymistä.

Yliopistojen varhaiskasvatuksen opettajankoulutusta tulee lisätä määrätietoisesti, jotta esitetty päiväkodin henkilöstörakenne saavutetaan. Varhaiskasvatuksen opettajankoulutus tarvitsee pitkän kehittämissuunnitelman, ja sille yliopistoihin kohdennetun riittävän rahoituksen.

Nykyinen yliopistollinen lastentarhanopettajankoulutus on kokonaisuus, jossa opettajan tehtäviin valmistavia opintoja on n. 170 tutkinnon 180 opintopisteestä. Vain 60 op:n laajuiset varhaiskasvatukseen ja esiopetukseen liittyvät opinnot eivät voi tuottaa riittävää osaamista vaativassa varhaiskasvatustyössä. Huolta herättää myös, että osa ammattikorkeakouluista tuottaa kyseisiä opintoja verkko-opintoina. Tutkinnolta tulee aina edellyttää alalle suuntautumista, mikä tulee varmistaa lisäämällä tutkinnon määritykseen sana soveltuva (26-27, 31 §:t ja siirtymäsäädökset 76§).

Varhaiskasvatuksen erityisopettajilta tulee aina edellyttää opettajankoulutusta. On hyvä, että perusteluissa todetaan, että sosiaalialan tutkinnot eivät sisällä riittävästi varhaiskasvatus- ja kasvatustieteellisiä opintoja varhaiskasvatuksen erityisopettajan erikoistumisopinnojen pohjaksi.

Varhaiskasvatustutkimukseen tulisi ehdotuksen myötä säädös päiväkodin johtajuudesta, mikä koskee myös yksityisiä päiväkoteja. OAJ kannattaa em. uudistusta sekä päiväkodin johtajan kelpoisuusvaatimusten nostamista kasvatustieteen maisteriksi. Johtaminen edellyttää kasvatustieteellistä tutkintoa ja vankkaa varhaiskasvatuksen osaamista. On tärkeää, että päiväkodin johtajalta edellytetään varhaiskasvatuksen opettajan kelpoisuus kasvatustieteen maisterin tutkinnon ohella. Varhaiskasvatukseen suuntautuneiden maisterin tutkintojen määrät tulee varmistaa vastaamaan varhaiskasvatuksen edellyttämiä tarpeita.

OAJ pitää tärkeänä, että siirtymäsääntöihin turvataan kelpoisuuksien säilyminen henkilöillä, jotka ovat aiemmin olleet tehtäviin kelpoisia.

Lakiesityksessä varhaiskasvatuksen määritelmä jää keskeneräiseksi. Määritelmässä tulee tarkemmin säädellä pedagogisen varhaiskasvatuksen toteutumisen reunaehdot. OAJ pitää suurena puutteena sitä, että esityksestä puuttuvat lapsen tukea koskevat säädökset, jotka tosin luvataan valmistella hanketyönä.

Tietovarantoa, tietosuojaa ja salassapitoa koskevien säädösten selkeyttäminen on esityksen mukaisesti kannatettavaa ja edistää varhaiskasvatuksen kehittämistä.

27.3.2018

60. Suomen ammattiliittojen keskusjärjestö SAK

Suomen Ammattiliittojen Keskusjärjestö SAK ry jakaa hallituksen esityksessä esitetyt varhaiskasvatuksen tavoitteet. Kuitenkin yleisesti ottaen hallituksen poukkoileva politiikka varhaiskasvatuksen suhteen ei ole antanut selkeää kuvaa siitä, millaisen tulevaisuuden hallitus piirtää varhaiskasvatuksen merkitykselle.

Varhaiskasvatukseen ja sen saatavuuteen tehdyt parannukset, kuten varhaiskasvatuksen asiakasmaksujen alentaminen tietyiltä tuloluokilta ja yli 5-vuotiaiden maksuttoman varhaiskasvatuksen kokeilu, on mitätöity päinvastaisella politiikalla. Sipilän hallituksen aikana muun muassa varhaiskasvatuksen ryhmäkokoja on suurennettu ja varhaiskasvatusoikeutta on rajoitettu. Nämä toimenpiteet taistelevat hallituksen itselleen asettamia tavoitteita vastaan, ja asettavat lapset eriarvoiseen asemaan mm. alueittain ja vanhempien työtilanteen mukaan.

SAK näkee, että varhaiskasvatuksen henkilöstön moniammatillisuus on vahvuus, joka huomioi hyvin lasten erilaiset tarpeet. SAK ei kannata erillisten pätevyysien muodostamista eri korkeakoulusektoreilta valmistuneille ammattilaisille. Sosionomien osaaminen vastaa tasoltaan yliopistoista valmistuneita kandidaatin tutkinnon suorittaneita ja nykytilanne on toimiva. Sosionomikoulutuksen ja ammatillisen koulutuksen tutkintoja kehittämällä on mahdollista vastata hyvin muuttuviin osaamistarpeisiin. Ammatillisen tutkinnon suorittaneille ammattikorkeakoulutus on luonteva jatkokoulutusväylä.

SAK pitää erittäin kannatettavana, että sosionomit voivat täydentää tutkintoaan myös jälkikäteen. Nykyinen kirjaus, joka mahdollistaa pätevyyden saamisen vain tutkinnon aikana suoritetun kokonaisuuden kautta, on täysin opetus- ja kulttuuriministeriön elinikäisen oppimisen linjausten vastainen ja moraalisesti kestävä.

SAK kannattaa usean eri varhaiskasvatuksesta sovellettujen lakien kokoamista yhdeksi kattavaksi laiksi. Tämä selkeyttää muun muassa ammattihenkilöiden mahdollisuuksia soveltaa säännöksiään, mutta erityisesti helpottaa oikeuksiaan selvittävän henkilön saada vaivatta tietoja laista.

61. Sosiaalialan korkeakoulutettujen ammattijärjestö Talentia ry

Sosiaalialan korkeakoulutettujen ammattijärjestö Talentian näkemyksen mukaan varhaiskasvatuksen laatu ei parane varhaiskasvatustieteen lakiluonnoksessa esitetyillä toimenpiteillä. Varhaiskasvatustieteen lakiesitys sisältää suuria muutoksia päiväkotien henkilöstön nimikkeisiin ja henkilöstörakenteeseen. Varhaiskasvatustieteen lakiesityksessä on paikoin vaikea havaita lapsen edun ensisijaisuutta. Esitys on osin laadittu yhden henkilöstöryhmän edun mukaisesti eli kasvatustieteen kandidaatteja suosivaksi.

Varhaiskasvatustieteen korkeakoulututkinnon suorittaneen henkilöstön saatavuus tulee turvata säilyttämällä sosionomeilla oikeus toimia varhaiskasvatuksen opettajan ja päiväkodin johtajan tehtävissä osaamisensa mukaisesti.

27.3.2018

Korkeakoulutettujen määrän lisääminen varhaiskasvatuksessa on hyvä muutosesitys. Varhaiskasvatustalokilunokksessa on henkilöstölaskelmissa esitetty todellisuutta pienemmät määrät nykyisestä henkilöstöstä. Talentian laskelmien mukaan korkeakoulutetun henkilöstön saatavuus esitetyn mukaisesti ei ole mahdollista. Kun huomioidaan henkilöstön tarve, koulutusten aloituspaikat, alalta poistuvat ja eläköityvät, ei varhaiskasvatuksen opettajia ole tarpeeksi vuoteen 2030 mennessä, johon henkilöstörakenteen muutoksen siirtymäaika on asetettu. Lastentarhanopettajan tehtävän eriyttäminen kahdeksi eri tehtäväksi, opettajan ja sosionomin, tuo henkilöstön saatavuuden näkökulmasta myös paljon ennakoimattomuutta. Jatkossa tarvitaan edelleen kaksi koulutusväylää varhaiskasvatuksen opettajan tehtäviin ja aloituspaikkojen määrää tulee lisätä yliopistojen lisäksi myös ammattikorkeakouluissa. Vain näin voidaan turvata korkeakoulutettujen määrän lisääminen kahteen kolmasosaan lapsiryhmän henkilöstöstä ja riittävä korkeakoulutetun henkilöstön saatavuus varhaiskasvatuksen opettajan tehtäviin.

Ei ole olemassa tutkimuksellista näyttöä siitä, että sosionomitaustainen opettaja suoriutuisi tehtävästään heikommin kuin kasvatustieteen kandidaatit. Päinvastoin, tuoreen Ammattikorkeakoulujen rehtorineuvosto Arenen tekemän selvityksen mukaan varhaiskasvatukseen suuntautuneen sosionomin ydinosaaminen painottuu juuri opettajuuteen ja opettamisen ydinosaamiseen. Lisäksi opinnot sisältävät laajan kokonaisuuden lähijohtamisesta ja kasvatusyhteisön pedagogisen toiminnan johtamisesta. Tätä selvitystä ei kuitenkaan huomioitu varhaiskasvatustalokilunokksasta laadittaessa.

Keinotekoinen jako opettajan ja sosionomin tehtäviin lisää hierarkiaa ja tehtävien ja roolien epäselvyyttä päiväkodeissa.

Kaikille henkilöstöryhmille tulee turvata uralla eteneminen ja selkeät opintopolut jatko- ja täydennyskoulutuksiin.

Sosionomeille on annettava oikeus toimia esiopetusryhmän opettajana. Tarvittaessa pitää arvioida lisäkoulutuksen tarve. Sosionomeille on lisäksi turvattava selkeä opintopolku erityislastentarhanopettajan tehtävään. Sosionomilla ja sosionomi YAMK-tutkinnon suorittaneella tulee olla mahdollisuus edetä päiväkodin johtajan ja varhaiskasvatuksen hallinnollisiin johtotehtäviin.

Varhaiskasvatukseen tarvitaan lapsiryhmässä toimivan henkilöstön tueksi moniammatillinen tukihenkilöstö.

Päiväkotiin ja varhaiskasvatuksen hallintoon tarvitaan ryhmässä työskentelevän henkilöstön lisäksi varhaiskasvatuksen kuraattoreita ja perhetyöntekijöitä, palveluohjaajia, erityisopettajia ja muita erityistyöntekijöitä. Tukipalvelut varmistavat kunnan ja mahdollisen maakunnan saumattoman yhteistyön.

Lapsen edun ensisijaisuus tulee näkyä myös varhaiskasvatustalokilunokksissa – subjektiivinen oikeus varhaiskasvatukseen tulee palauttaa ja päiväkotiryhmien kasvattajien ja lasten suhdelukuja pienentää.

27.3.2018

Varhaiskasvatuslaissa tulee määritellä tarkemmin kasvattajien ja lasten suhdeluvun toteutuminen ryhmäkohtaisesti ja koko aukioloajan aikana. Myös tilapäinen poikkeaminen tulee määritellä nykyistä tarkemmin. Lapsen oikeus tarvitsemiinsa tukipalveluihin tulee turvata.

62. Sosiaali- ja terveysalan ammattijärjestö Tehy ry

- Lakiesityksen mukaan tulee lapsen edun ensisijaisuus olla toiminnan järjestämisessä sekä lain tulkintaa ohjaavana periaatteena.
- Subjekttiivisen päivähoito-oikeuden rajaaminen vuonna 2016 on asettanut lapset eriarvoiseen asemaan asuinkunnasta riippuen. Kaikilla lapsilla tulee olla yhtäläinen oikeus varhaiskasvatukseen perheen arvioidessa lapsen osallistumisen määrän.
- Vuorohoidon erityispiirteet tulee huomioida lainsäädännössä. Vuorohoidossa tulee olla oma henkilöstömitoitus.
- Lapsen kehityksen ja oppimisen tuesta tulee kirjata pykälät.
- Riittävä henkilöstö (25§) on laadukkaan varhaiskasvatuksen edellytys. Pykälä ei anna työkaluja siihen, että varhaiskasvatuksessa olisi jokaisena toimintapäivä riittävä henkilöstö.
- Varhaiskasvatuksen henkilöstön kelpoisuusehtoja ei pidä kiristää. Jako varhaiskasvatuksen lastentarhanopettajiin ja varhaiskasvatuksen sosionomeihin ei ole perusteltu.
- Jos päiväkodin johtajan pätevyudeksi halutaan ylempi korkeakoulututkinto, pitää sosionomi YAMK -tutkinto huomioida pätevänä koulutuksena.
- Päiväkodin johtajilta tulee vaatia johtamisosaamista.
- Kannatamme lakiesityksen ehdotusta, että varhaiskasvatuksen lastenhoitajaksi olisivat kelpoisia jatkossa lähihoitajat, jotka ovat suorittaneet koulutusohjelmaopinnot lasten ja nuorten hoidosta ja kasvatuksesta.
- Siirtymäsäännöksen tulee taata ennen lain voimaantuloa kelpoisten ja ammattiin opiskelevien kelpoisuus myös jatkossa.
- 35§ säännös ryhmän enimmäiskoosta on tärkeä.
- Henkilöstön mitoitus tulee palauttaa yli 3-vuotiaiden osalta aikaisemman lainsäädännön mukaiseksi eli 1 kasvattaja / 7 lasta tai vielä pienemmäksi.
- Erityisesti alle 3-vuotiaiden ryhmässä tulee säilyttää nykyinen henkilöstörakenne.
- Lain tulee velvoittaa henkilöstömitoituksen noudattamiseen koko hoitopäivän ajan sekä siihen liittyvän varahenkilöjärjestelmän luomiseen.
- Mitoitukseen tulee laskea ainoastaan ryhmässä läsnä olevat kasvattajat ja sitä tulee jatkossa tarkastella ryhmäkohtaisesti. Mitoituksessa poikkeamisesta pitää säätää velvoittavammin.
- Kaikkien ammattiryhmien täydennyskoulutus on tärkeä asia.
- Varhaiskasvatuksen valvontaa tulee tehostaa. Henkilökunnan ilmoitusvelvollisuus tulee lisätä lakiin.
- Esityksen vaikutuksia ei ole arvioitu kaikilta osin. Esityksen toteutuessa vähenee lastenhoitajien määrää 9000:lla. Arvio siitä, mihin lastenhoitajat työllistyvät puuttuu kokonaan. Lapsivaikutuksia arvioitaessa ei ole arvioitu, miten lapsen etu toteutuu henkilöstörakennetta muutettaessa. Henkilöstövaikutusten arvioinnit puuttuvat kokonaan.

27.3.2018

•Varhaiskasvatuksen hallinnonalasiirrosta huolimatta tullaan perustuslakivaliokunnan tulkinnan mukaan varhaiskasvatusta myös vastaisuudessa arvioimaan perustuslain mukaisena sosiaalipalveluna.

Uusi varhaiskasvatuslaki ei ratkaise päiväkotien suurimpia ongelmia. Nyt tulee säätää laki, joka takaa arjen toiminnan; lapsen edun ensisijaisuuden, riittävän henkilöstömitoituksen, varhaiskasvatuksen tavoitteiden saavuttamisen, jokaisen lapsen yksilöllisen kohtaamisen ja tarpeiden huomioimisen sekä turvallisuuden.

63. Suomen lähi- ja perushoitajaliitto SuPer ry

Lasten varhaiskasvatuksen suurin ongelma ei ole työntekijöiden koulutustaso, vaan liian suuri hoitoryhmien koko. Varhaiskasvatuksen laatu ei parane yliopistokoulutettuja lastentarhanopettajia lisäämällä, vaan huolehtimalla siitä, että henkilöstöä on tarpeeksi lapsiryhmissä koko toiminta-ajan. SuPer esittää palautettavaksi henkilöstön ja lasten suhdeluvuksi 1:7 kolme vuotta täyttäneiden osalta.

Subjekttiivisen varhaiskasvatusoikeuden rajaaminen tulee poistaa.

Nyt eduskunnan käsittelyyn tulevan varhaiskasvatuslain muutosesitykset pohjautuvat liian yksipuolisesti rakennettuun pedagogiseen näkemykseen ja siinä esitettyjen toimenpide-ehdotusten toteuttaminen henkilöstörakenteiden muuttamisineen vaatii liian pitkän siirtymäajan. Varhaiskasvatuksen ongelmia niillä ei todellisuudessa pystytä korjaamaan, mutta varhaiskasvatuksen toimintaympäristö saadaan useiksi vuosiksi tai jopa vuosikymmeniksi sellaiseen kaaostilaan, jonka aiheuttamia seurauksia joudumme maksamaan todella pitkään.

Mikäli lakiesityksen mukaiset toimenpiteet henkilöstörakenteessa tehdään, johtaa se suurempiin lapsiryhmiin ja yhä suurempaan lasten ja henkilöstön kuormittumiseen. Erityisen ongelmalliseksi tilanteen tekee se, että yliopistokoulutuksen saaneita lastentarhanopettajia ei ole saatavilla ja näitä vakansseja joudutaan täyttämään määräaikailla sijaisilla. Tämä puolestaan tulee johtamaan jatkuvaan henkilöstön vaihtumiseen lapsiryhmissä.

Alle kolmevuotiaiden ryhmissä parhaiten arkea tukeva henkilöstö koostuu läsnäolevista kasvattajista ja henkilöstörakenteesta, jossa 2/3 on lastenhoitajia. (Lähihoitaja, lastenohjaaja)

Sallitaan paikallisen harkintavallan käyttö kolme vuotta täyttäneiden ja sitä vanhempien lasten ryhmien henkilöstörakenteessa. Jos ryhmässä on lapsia, joilla on pitkäaikaissairaus tai vamma, silloin henkilöstöstä 2/3 voi olla myös toisen asteen koulutustaustaisia lastenhoitajia. (lähihoitaja)

Henkilöstörakenne tulee säilyttää ennallaan, koska se on tehokas ratkaisu ja lisää pysyvyyttä lapsiryhmiin. Varsinkin alle kolme vuotiaiden ryhmissä tulee varmistaa henkilöstön hoidollinen osaaminen ja läsnäolo säilyttämällä kaksi lastenhoitajaa ryhmässä. Kaikkien ammattiryhmien pedagoginen osaaminen tulee varmistaa täydennyskoulutuksella.

27.3.2018

Varhaiskasvatuksen lastenhoitajan kelpoisuusehdoksi pitää asettaa sosiaali- ja terveysalan perustutkinto ilman osaamisala tai koulutusohjelma rajauksia. Näin varmistetaan osaavan henkilöstön saatavuus ja myös vammaisten sekä pitkäaikaissairaiden lasten varhaiskasvatusaikana tarvitseman osaamisen saatavuus.

Lapsiryhmän suhdeluvun ylityksiin pitää pystyä puuttumaan nykyistä paremmin. Suhdelukuja pitää tarkistella arjen näkökulmasta, ryhmäkohtaisesti. Lakiin on lisättävä henkilökunnan ilmoitusvelvollisuus sekä kaikille palveluntuottajille (julkinen ja yksityinen) omavalvontasuunnitelman tekeminen. Palveluntuottajan on seurattava ryhmäkohtaisesti suhdelukuja sekä raportoitava niistä kunnan toimielimelle, jonka on ryhdyttävä toimiin asioiden parantamiseksi, kun epäkohtia tai puutteita havaitaan.

Vuorohoidon henkilöstömitoituksesta pitää säätää oma pykälä sekä avoimen varhaiskasvatuksen mitoituksesta omansa.

64. Toimihenkilökeskusjärjestö STTK

STTK kannattaa varhaiskasvatuksen kehittämistä ja laadun parantamista, keskiössä lapsen etu sekä varhaiskasvatuksen määritelmän mukaisesti tasapainoinen hoidon, kasvatuksen ja ikäkaudelle soveltuvan opetuksen kokonaisuus.

Laadun varmistamiseksi tärkeimmät toimet ovat nyt riittävän pienet lapsiryhmät ja ammattilaistiimin riittävä läsnäaika lapsille, oikea henkilöstömitoitus joka toteutuu koko kasvatuspäivän ajan ja myös poikkeustilanteissa, sekä koko kasvattajatiimin säännöllinen täydennyskoulutus. Nämä on varmistettava lainsäädännöllä.

Ehdotetut muutokset henkilöstön kelpoisuuteen ja kasvattajatiimin rakenteeseen eivät ole kannatettavia, ja kyseiset pykäläluonnokset tulee poistaa. Tällöin myöskään siirtymäaikoja ei tarvita. Laadukas varhaiskasvatus toteutetaan parhaiten nykyisellä hyvin toimivalla henkilöstörakenteella ja kelpoisuuksilla. Luonnostellut muutokset ovat myös Suomen yleisten koulutuspoliittisten linjauksien sekä korkea-asteen koulutuksen kehittämisen vastaisia. Ehdotetut muutokset vaikeuttaisivat pätevän pysyvän henkilökunnan saamista sekä vaikeuttaisivat riittävää kasvatushenkilöstön läsnäajan turvaamista lapsille. Näin palvelun laatu heikentyisi ja syntyisi paineita lyhentää palveluaikaa perheille. Terveytensä tai sosiaalisen tilanteen takia tukea tarvitsevien lapsien moniammatillisen palvelun tarvetta varhaiskasvatuksessa ei ole valmistelutyössä riittävästi huomioitu.

Varhaiskasvatus on tärkeätä myös perheiden hyvinvoinnille sekä työelämän ja yhteiskunnan tasa-arvokehitykselle. Vaikutusarvioinnit lakiesitysluonnoksessa jäivät puutteellisiksi mm. henkilöstö- ja tasa-arvovaikutuksien osalta.

Lisäkustannukset oli arvioitu todellisia alhaisemmiksi.

Kaikkien lapsien oikeus kokopäiväiseen kasvatuspalveluun tulee palauttaa sekä kumota tehty henkilöstömitoituksen heikennys. Henkilöstön työssä jaksamiseen, hyvään

27.3.2018

työilmapiiriin ja toisia kunnioittavaan yhteistyöhön on nyt erityinen tarve varhaiskasvatuksessa.

65. Suomen Yrittäjät ry

Varhaiskasvatusta ei tule ylipedagogisoida, vaan kasvatus, lapsen kehittymisen tukemien sekä oppiminen tulee olla tasavertaisia tavoitteita.

Palveluiden tuottamisessa yksityisten toimijoiden tulee olla esim. palveluseteleiden mitoituksessa ja päiväkodin toimintaan liittyvissä vaatimuksissa tasavertaisessa asemassa yksityisten toimijoiden kanssa.

Pätevyyksien osalta tulee lastentarhan opettajan ja varhaiskasvatukseen erikoistuneen sosionomin olla tasavertaisessa asemassa myös tulevaisuudessa. Koulutusta tulee kehittää voimakkaasti, siten että nimikkeet ovat yhtenäisiä, mutta erikoistuminen mahdollistaa moniammatillisen toiminnan.

Päiväkodin johtajaksi tulee olla kelpoinen maisterin lisäksi myös johtamiskokemusta omaava kandi tai sosionomi.

66. Kirkkohallitus

- Suomen ev.-lut. kirkon kirkkohallitus katsoo, että varhaiskasvatuslaissa tulisi mainita myös perustuslain 11 §, joka turvaa sekä enemmistön että vähemmistön oikeuden omaan uskontoonsa.
- Kirkkohallitus pitää tärkeänä, että lapsen huoltajalla on oikeus päättää lapsen varhaiskasvatuksen järjestämisestä. Sen vuoksi kirkkohallitus edellyttää, että lapsen huoltajille tarjottavassa paikallisessa ohjauksessa ja neuvonnassa pidetään esillä myös Suomen ev.-lut. kirkon seurakunnan tarjoamia varhaiskasvatuspalveluita.
- Kirkkohallitus edellyttää, että paikallisiin varhaiskasvatussuunnitelmiin tulee kirjata myös yhteistyötahot mukaan lukien Suomen ev.-lut. kirkon seurakunta. Lain tulee turvata aidosti monialainen yhteistyö eri toimijoiden välillä.
- Kirkkohallitus pitää lapsen edun mukaisena, että lapsen varhaiskasvatussuunnitelmaan kirjataan lapsen kielellinen, kulttuurinen, uskonnollinen ja katsomuksellinen tausta sekä siihen liittyvät lapsen varhaiskasvatuksen toteuttamiseen vaikuttavat asiat.
- Kirkkohallitus näkee myönteisenä, että varhaiskasvatuksen lastenhoitajan kelpoisuus on saavutettavissa nimenomaan kasvatus- ja ohjausalan perustutkinnon kautta, koska varhaiskasvatus on osa yhteiskunnan kasvatus- ja koulutusjärjestelmää, eikä osa sosiaalipalveluita, kuten aiemmin.
- LISÄKSI kirkkohallitus esittää, että lakiehdotuksen 7 § 3 momentti muutetaan muotoon:

Varhaiskasvatuksen järjestäjä voi kehittää toimintaansa yhteistyössä kuntien ja muiden varhaiskasvatuksen järjestäjien, korkeakoulujen, oppilaitosta, tutkimuslaitosten, järjestöjen, seurakuntien sekä muiden toimijoiden kanssa.

27.3.2018

67. Lastensuojelun Keskusliitto ry

- Lastensuojelun Keskusliitto peräänkuuluttaa YK:n lapsen oikeuksien sopimuksen varaan rakentuvaa, pitkäjänteistä ja kokonaisvaltaista lapsipolitiikkaa. Keskeinen keino edistää tätä on valmistella ja laatia kansallinen lapsistrategia. Osana kansallista lapsistrategiaa tulisi luoda selkeät ja johdonmukaiset päämäärät ja tavoitteet myös laadukkaan varhaiskasvatuksen kehittämiseksi.
- On erittäin kannatettavaa, että lapsen edun ensisijaisuus nostetaan aiempaa vahvempaan asemaan, ja sen asemaa varhaiskasvatuksen järjestämistä ja lain tulkintaa ohjaavana yleisenä periaatteena korostetaan. Samalla Lastensuojelun Keskusliitto muistuttaa, että lain toimeenpanoon tulee varata riittävät resurssit. Lapsen oikeuksien sopimus ei toteudu itsestään vaan se edellyttää aktiivista täytäntöönpanoa. On myös keskeistä, että sopimuksen tunnettuutta parannetaan niin kunnallisten päätöksentekijöiden kuin lasten kanssa työskentelevien parissa.
- Lastensuojelun Keskusliitto pitää keskeisenä, että esitysluonnosta tarkennetaan esiopetusta täydentävän varhaiskasvatuksen osalta ja täsmennetään, mitä esiopetusta täydentävällä varhaiskasvatuksella tarkoitetaan. Keskusliitto korostaa, että esiopetusta täydentävää varhaiskasvatusta ei tule voida järjestää kerhotoimintana, joka poikkeaa merkittävästi päiväkodissa tai perhepäivähoidossa järjestettävästä varhaiskasvatuksesta. Laki on tällä hetkellä esiopetusta täydentävän varhaiskasvatuksen toimintamuodon osalta epäselvä.
- Lastensuojelun Keskusliitto esittää, että samalla kun varhaiskasvatustilaa uudistetaan, korjataan ne merkittävät heikennykset, joita varhaiskasvatukseen on viime vuosien aikana tehty. Tämä liittyy niin subjektiivisen varhaiskasvatusoikeuden rajaamiseen kuin suhdeluun tehtyihin muutoksiin. Myös lapsen tukemista koskevat säännökset tulee uudistaa pikaisesti.
- Nyt lausuttavana olevana esityksessä eri ammattiryhmien väliset työtehtävät ja tehtävänimikkeet esitetään selkeytettäväksi siten, että kunkin ammattiryhmän koulutuksen tuomaa osaamista voidaan parhaiten hyödyntää. Lähtökohtaisesti Lastensuojelun Keskusliitto pitää tavoitetta työtehtävien selkeyttämisestä hyvänä. Samalla keskusliitto pitää tärkeänä, että suomalaisen varhaiskasvatusjärjestelmän keskeinen vahvuus eli osaavan ja laajan koulutustaustan omaavan henkilöstön merkitys tunnustetaan. Lastensuojelun Keskusliitto pitää huolestuttavana sitä, että esitykseen ei sisälly kattavaa henkilöstömuutosten vaikutusten arviointia. Toisaalta esityksessä ei myöskään tarkemmin avata sitä, millaisia tehtävänkuvia ollaan rakentamassa. Tämä on keskeinen kysymys niin varhaiskasvatukseen kuin kaikkien ammattiryhmien tulevien työnkuvien kannalta.
- On hyvä, että esityksessä korostetaan monialaisen yhteistyön merkitystä niin yleisellä, palveluiden järjestämisen tasolla kuin yksittäisen lapsen tukemisessa. Lastensuojelun Keskusliitto kiinnittää kuitenkin huomiota siihen, että yhteistyövelvoite on kuvattu esityksessä varsin avoimesti. Keskusliitto painottaa, että lapsen hyvinvoinnin kannalta koko perhe on keskeisessä asemassa. Esityksessä olisikin syytä korostaa yhteistyön

27.3.2018

merkitystä myös tästä näkökulmasta. Keskusliitto myös esittää, että yhteistyövelvoitetta selkeytettäisiin sosiaalihuoltolakiin sisältyvän ohjaus- ja yhteydenottovelvollisuuden kuvauksella. Vastaavanlainen tarkennus tulisi sisällyttää myös ohjausta ja neuvontaa koskevan 16 §:n perusteluihin. Lapsen ja perheen tuen saamisen ja eri hallinnonalojen välisen tehokkaan yhteistyön näkökulmasta on tärkeää, että eri viranomaisten vastuut yhteistyön aloittamisesta olisivat nykyistä selkeämmin esillä.

68. Mannerheimin Lastensuojeluliitto ry

Mannerheimin Lastensuojeluliitto (MLL) pitää tärkeänä varhaiskasvatustalainsäädännön uudistamista. Nykyisen varhaiskasvatustalain pohjana on edelleen päivähoitolaki vuodelta 1973. Nyt luonnoksella oleva esitys parantaa varhaiskasvatusta koskevan talainsäädännön systematiikkaa ja ymmärrettävyyttä. Ehdotetut muutokset ovat pääosin kannatettavia.

MLL pitää erittäin hyvänä, että lapsen edun ensisijaisuus sisällytetään nimenomaisena säännöksenä varhaiskasvatustalakiin. Lapsen oikeuksien sopimuksen mukaan kaikessa lapsiin liittyvässä päätöksenteossa ja toiminnassa on asetettava lapsen etu ensisijalle. Lapsen edun mukaisten ratkaisujen tulee olla lähtökohta sekä varhaiskasvatusta koskevissa päätöksenteossa että varhaiskasvatuksen toteuttamisessa. Lapsen edun sisällön lähtökohtana ovat lapsen oikeuksien sopimuksessa turvatut oikeudet. Varhaiskasvatuksen tavoitteissa koskevassa 3 §:ssä tulee hyvin esiin lapsen oikeuksien sopimuksen keskeiset lähtökohdat varhaiskasvatuksessa.

Lapsen etu määritetään yhden lapsen osalta lapsen edun arvioinnilla ja lapsiryhmän (esim. päiväkodin lapset tai kunnan varhaiskasvatuksen piirissä olevat lapset) lapsivaikutusten arvioinnilla. Lapsen edun periaate edellyttää aktiivista soveltamista. Lapsen edun ensisijaisuuden toteutumisen varmistamiseksi MLL esittää, että 4 §:ään lisätään säännös lapsen edun ja lapsivaikutusten arvioinnista.

MLL pitää erittäin hyvänä lähipalveluperiaatteen kirjaamista lakiin (5 §). Säännös on yleinen toimintaa ohjaava säännös, joten sen täytäntöönpanoon on kiinnitettävä erityistä huomiota. Vaarana on, että säännöksen tehokkuus jää heikoksi.

MLL pitää erittäin hyvänä, että varhaiskasvatustalinsäädännön 10 §:ään esitetään sisällytettäväksi nimenomaista säännöstä velvoitetta suojella lasta väkivallalta, kiusaamiselta ja muulta häirinnältä. MLL esittää, että varhaiskasvatustalinsäädännön järjestäjälle säädetään velvoite suunnitelman laatimiseen lasten suojelemiseksi väkivallalta, kiusaamiselta ja häirinnältä.

MLL kannattaa esitettyjä säännöksiä varhaiskasvatustalinsäädännön henkilöstön kelpoisuusvaatimuksista ja päiväkodin henkilöstön rakenteesta. Koulutettu ja osaava henkilökunta on keskeinen varhaiskasvatustalinsäädännön laatutekijä. Lakiluonnoksen säännökset henkilöstöstä ja sen kelpoisuusvaatimuksista selkeyttävät nykyistä tilannetta. Varhaiskasvatustalinsäädännössä tarvitaan moniammatillista osaamista ja esitetyt säännökset tukevat tätä. Esitykset mahdollistavat monipuolisen henkilöstörakenteen ja osaamisen varhaiskasvatustalinsäädännössä.

27.3.2018

MLL pitää ehdotusta varhaiskasvatuksen tietovarannon perustamisesta kannatettavana. Tietovaranto edistää viranomaisten monialaista yhteistyötä sekä edistää tietoon perustuvaa päätöksentekoa ja toiminnan järjestämistä varhaiskasvatuksessa. Se parantaa mahdollisuuksia varhaiskasvatuksen järjestämisen ohjaukseen, seurantaan, valvontaan ja arviointiin.

MLL pitää lakiluonnoksen merkittävänä puutteena sitä, ettei siinä korjata varhaiskasvatukseen viime vuosina tehtyjä heikennyksiä: varhaiskasvatusoikeuden rajausta, varhaiskasvatushenkilöstön määrän vähentämistä suhteessa lasten määrään ja ryhmäkokojen suurentamista. MLL esittää, että henkilöstömitoituksen suhdeluku palautetaan aiemman sääntelyn mukaiseksi eli 1 työntekijä 7 lasta kohden. MLL esittää myös, että osa-aikaisessa varhaiskasvatuksessa säädettäisiin samasta suhdeluvusta kuin kokoaikaisessa varhaiskasvatuksessa.

MLL pitää merkittävänä puutteena, ettei lakiluonnos sisällä tarkempia säännöksiä (erityistä) tukea tarvitsevien lasten tuen järjestämisestä. MLL pitää tärkeänä, että varhaiskasvatukseen sisällytetään lapsen erityisen tuen järjestämistä koskevat säännökset. Valmistelun lähtökohtana voi olla perusopetuslain mukainen kolmiportainen tuki (yleinen, tehostettu ja erityisen tuki) sovellettuna varhaiskasvatusympäristöön. Tärkeintä on, että lapsen tarvitsema tuki järjestetään joustavasti, varhaisessa vaiheessa ja riittävässä laajuudessa.

MLL esittää, että varhaiskasvatukseen kirjataan myös varhaiskasvatuksen konsultoivat psykologipalvelut. Varhaiskasvatukseen psykologipalvelut tukisivat varhaiskasvatukseen valmiuksia vastata lasten kehityksellisiin tarpeisiin ja erityisen tuen tarpeisiin. Konsultoitujen palvelujen avulla vahvistettaisiin kykyä havaita lasten kehityksessä ja vanhemmuudessa ilmenevää tuen tarvetta. Palvelujen avulla voidaan suunnitella ja tarjota tukea lapsille ja vanhemmuuteen.

69. Sairaaloiden lastentarhanopettajat SAILA ry

Valmisteilla olevan varhaiskasvatukseen tehtävänä on varmistaa kaikille lapsille todellinen, tasa-arvoinen mahdollisuus osallistua varhaiskasvatukseen omien edellytystensä ja elämäntilanteensa mukaan. Lapsen etu ja oikeudet, yhdenvertaisuus, tasa-arvon toteutuminen ja syrjäytymisen ehkäisy jää tyhjäksi puheeksi, jos varhaiskasvatukseen lainsäädäntöä ei uloteta koskemaan myös sairaaloiden varhaiskasvatusta.

Kun lain tekstiin kirjataan kaikki lapset ja jokaisella lapsella, niin silloin se edellyttää, että myös pitkäaikaissairaat lapset saavat heille kuuluvan mahdollisuuden leikkiä, oppia, kasvaa ja kehittyä sairautensa ja hoitojen asettamien haasteiden rajoissa. Asia koskee vuositasolla satoja lapsia ja on ajankohtainen kaikissa lapsia hoitavissa yksiköissä sairaanhoitopiireittäin. Pitkäaikaissairaat lapset viettävät usein toistuvia, pitkiä jaksoja osastolla, eivätkä he voi sieltä pois ollessaankaan sairautensa tai vammansa ja niihin liittyvien hoitojen ja infektioriskin vuoksi osallistua tarjolla oleviin varhaiskasvatustilaisuuksiin. Tilanne saattaa kestää viikkoja, kuukausia tai vuosia.

27.3.2018

Heidän oikeutensa osallistua, olla osallisia, tulla kuulluksi ja saada vaikuttaa, tulee turvatuksi vain, jos sairaaloiden varhaiskasvatuksen suunnittelu ja järjestäminen tulee kirjatuksi lakiin velvoittavana ja tasavertaisena päivähoidon varhaiskasvatuksen rinnalle.

Sairaaloissa toteutettava varhaiskasvatus on osa kokonaiskuntoutusta ja lapsen hyvää hoitoa. Varhaiskasvattaja on sairaalan moniammatillisen tiimin jäsen, jolta edellytetään pedagogista osaamista, lapsen kehityksen tuntemusta ja kykyä perehtyä lapsen hoitoon ja tutkimuksiin liittyviin asioihin. Ammattitaitoisen varhaiskasvattajan merkitys korostuu poikkeuksellisessa toimintaympäristössä. Varhaiskasvattaja on lapselle leikin mahdollistaja, vertaisryhmä ja leikki- ja oppimisympäristön luoja.

Se, mitä meiltä puuttuu on lain suoma turva työllemme. Ei ole asetusta, joka määrittäisi kelpoisuusvaatimukset tai säätäisi pedagogisen henkilöstön määrän suhteessa potilaspaikkoihin. Eikä veloitetta, joka edellyttäisi sairaaloita palkkaamaan varhaiskasvatuksen opettajia ja erityisopettajia vastaamaan lasten moninaisiin tarpeisiin leikin, opin ja kasvun eri vaiheissa. Eikä tahoja, joka tarjoaisi tähän kaikkeen tarvittavaa, räättälöityä täydennyskoulutusta.

Sairaaloiden lastentarhanopettajat SAILA ry on useassa yhteydessä tuonut esiin nämä lainsäädännön puutteet ja epäkohdat, jotka ovat lapsen edun vastaisia ja rikkovat lasten tasa-arvoista oikeutta saada tarvitsemiaan varhaiskasvatuksen palveluita siten, kuin heidän todelliset tarpeensa edellyttävät.

Nyt kun kyse on lapsen oikeudesta varhaiskasvatukseen, edellytämme, että tämän valmistelussa olevan lain kohdalla asiat saatetaan ajan tasalle ja siihen kirjaamalla varmistetaan sairaaloiden varhaiskasvatukselle oikeudet ja mahdollisuudet toteuttaa varhaiskasvatusta vaativassa ja poikkeuksellisessa oppimisympäristössä, osana laadukasta valtakunnallista varhaiskasvatusjärjestelmää.

70. Snellman-Korkeakoulu

Snellman-korkeakoulu ehdottaa seuraavia kohtia täydennettäväksi Hallituksen esitykseen Varhaiskasvatuslaiksi:

Ehdotamme 32 §:n toiseen momenttiin seuraavaa lisäystä: Sen lisäksi, mitä kelpoisuuksista tässä laissa säädetään, myös henkilö, joka on suorittanut 1 momentissa tarkoitettut steinerpedagogiset varhaiskasvattajan opinnot, on kelpoinen toimimaan steinerpedagogiseen kasvatusopilliseen järjestelmään perustuvaa varhaiskasvatusta järjestävässä päiväkodissa sellaisissa tehtävissä, joissa edellytetään 26 §:ssä *ja 31 §:ssä* tarkoitettua kelpoisuutta. (Ks. HE sivu 90, koskien 32 §)

Ehdotamme 76 §:n kuudenteen momenttiin seuraavaa lisäystä: Tässä siirtymäsäännöksessä määrätyt lisäopinnot eivät koske ennen vuotta 2005 kelpoisuuden saaneita steinerpedagogisia varhaiskasvattajia.

Lisäopintoja ei ole perusteltua edellyttää, koska Steiner-varhaiskasvatuksen opettajan kelpoisuudesta on aiemmin säädetty Steiner-koulusta annetussa asetuksessa (625/1977)

27.3.2018

21 §:ssä ja Opetustoimen henkilöstön kelpoisuusvaatimuksista annetussa asetuksessa (986/1998) 21 §:ssä sekä sen pohjalta Opetushallituksen viimeksi antamassa määräyksessä (40/011/2010). Katsomme tämän perusteella, että 1977-2005 välisenä aikana steinerpedagogisen varhaiskasvattajan kelpoisuus on määritelty.

71. SOSTE Suomen sosiaali ja terveys ry

SOSTE myönteisenä toteaa:

-Varhaiskasvatuksen määritelmä ja tavoitteet ovat selkeät ja kattavat. Käsitteen muu varhaiskasvatus korvaaminen avoimena varhaiskasvatuksena sekä käsitteenä ja toimintamuotona että toiminnan sääntelyn rajautumisena harvempiin säännöksiin on kannatettavaa.

-Lapsen edun ensisijaisuutta vahvistaa, että se on heti alussa omana pykälänään ja mainitaan sen ohjaavuudesta varhaiskasvatuksen suunnittelussa, järjestämisessä ja päätöksenteossa.

-Ehdotus sisältää lapsen kehityksen, oppimisen ja hyvinvoinnin tuen tarpeen mukaisen eri tahojen välisen moniammatillisen yhteistyön. Varhaiskasvatuksen yhteistyö kunnan eri palvelujen kanssa niin, että ne muodostavat saumattoman ja joustavan kokonaisuuden, on lapsen ja perheen etu. SOSTE haluaa painottaa, että tuki on järjestettävä lähtökohtaisesti varhaiskasvatusympäristössä, joka on lapsen luontainen kehitysympäristö.

-Ehdotettu sääntelyn täsmentäminen päivähoitopaikan järjestämisvelvollisuudessa koskien lapsia, joiden turvapaikkaprosessi on kesken, on kannatettavaa. Ensisijaisena kriteerinä mainittu lapsen edun huomioiminen on tärkeää.

-Kiusaamisen ehkäisy, siihen puuttuminen sekä suunnitelmallisuus on esityksessä nostettu pykälätasolle.

-Ehdotuksen uusi 13 §, joka koskee vuorohoidon ulottamista subjektiiviseen päivähoito-oikeuteen, on selkeyttävä täsmennys vuorohoidon järjestämiseksi vanhemman työssäkäynnin tai opiskelun ollessa kyseessä.

-Lakiesityksen tavoitteena on nostaa varhaiskasvatus koulutusjärjestelmän keskeiseksi osaksi. Henkilöstörakenteessa korostuu pedagoginen osaaminen, mistä syystä henkilöstön koulutustasoa nostetaan.

SOSTE esittää huolen:

-Alueellisen tasa-arvoisuuden toteutumisen uuden henkilöstörakenteen toteutumisesta siirtymäajan jälkeen vuoden 2030 alusta. Alueilla, joilla on vaikeuksia saada riittävästi henkilökuntaa, kelpoisuusvaatimusten täyttäminen voi olla vaikeaa. Tällöin on uhkana, että pedagogisen varhaiskasvatuksen taso alueellisesti vaihtelee ja lapset ovat siinä suhteessa eriarvoisessa asemassa.

-Lakiesitys ei ehdota muutosta vuoden 2016 alusta voimaan tulleeseen yli 3-vuotiaiden lasten ja kasvattajien määrän suhteen muuttumiseen 1/7:stä 1/8:aan. Lapsimäärän kasvu heikentää lapsen laadukasta varhaiskasvatusta ja yksilöllisten tarpeiden huomioimista ollen siten riski lasten henkiselle ja fyysiselle turvallisuudelle, henkilöstön jaksamiselle ja siten varhaiskasvatuslain tavoitteitten toteutumiselle.

SOSTE ehdottaa:

27.3.2018

- Lain toimeenpanon yhteydessä tulisi varmistaa varhaiskasvatusympäristön kannustavuus ja mahdollisuudet lasten liikkumiseen ja siten liikunnallisen elämäntavan omaksumisen käynnistämiseksi.
- Varhaiskasvatuksessa tarjottavien ruokavalintojen tulee perustua tuoreisiin varhaiskasvatuksen ruokailusuosituksiin (Terveyttä ja iloa ruoasta – varhaiskasvatuksen ruokailusuositus (Valtion ravitsemusneuvottelukunta, 2018). Suositukset on laatinut laaja asiantuntijaryhmä ja ne perustuvat tutkittuun näyttöön.
- Subjekttiivisen päivähoito-oikeuden rajaus tulisi poistaa, mikä aidosti takaisi kaikille lapsille oikeuden täysimittaiseen pedagogiseen varhaiskasvatukseen.
- Tietovarannon yhteyteen, esimerkiksi tutkimuksellisesta näkökulmasta ja kunnille varhaiskasvatuksen järjestämisen näkökulmasta, voisi sisällyttää lasten kokemustiedon keräämisen.

72. Steinerkasvatuksen liitto

Steinerkasvatuksen liitto toivoo, että uusi varhaiskasvatuslaki turvaa steinerpäiväkotien toimintamahdollisuudet jatkossakin. Steinerpäiväkoteja on ollut Suomessa jo vuodesta 1967. Tällä hetkellä steinerpäiväkoteja on Suomessa 42.

Vanhempien mahdollisuus perustaa ja valita yleisinhimillistä vaihtoehtopedagogiikkaa toteuttava päiväkotilapsille on jatkossakin tärkeä osa nykyaikaista kansalaisyhteiskuntaa (Lissabonin sopimus 14. artikla). On tärkeää, että steinerpäiväkodeilla säilyy aiempien vuosikymmenten tavoin edellytykset täydentää ja moniarvoistavaa suomalaista varhaiskasvatusta.

Steinerkasvatuksen liitto ehdottaa seuraavia kohtia täydennettäväksi Hallituksen esitykseen Varhaiskasvatuslaiksi:

32 § Steinerpedagogisen päiväkodin henkilöstön kelpoisuus

Pykälässä tulisi säätää selkeämmin Steinerpedagogisen päiväkodin varhaiskasvatuksen opettajan ja toiminnasta vastaavan johtajan kelpoisuus. Tällöin se vastaisi myös pykälän tarkoitusta.

Ehdotamme 32 §:n toiseen momenttiin seuraavaa lisäystä: Sen lisäksi, mitä kelpoisuuksista tässä laissa säädetään, myös henkilö, joka on suorittanut 1 momentissa tarkoitettua steinerpedagogista varhaiskasvattajan opinnon, on kelpoinen toimimaan steinerpedagogiseen kasvatusopilliseen järjestelmään perustuvaa varhaiskasvatusta järjestävässä päiväkodissa sellaisissa tehtävissä, joissa edellytetään 26 §:ssä *ja 31 §:ssä* tarkoitettua kelpoisuutta.

Ks. HE sivu 90:

Toisessa momentissa säädettäisiin kelpoisuusvaatimuksista. Laissa säädettyjä kelpoisuusvaatimuksia sovelletaan myös steinerpäiväkoteihin. Steinerpedagogiseen kasvatusopilliseen järjestelmään perustuvaa varhaiskasvatusta järjestävässä päiväkodissa olisi varhaiskasvatuksen opettajana kelpoinen toimimaan myös henkilö, joka on suorittanut 1 momentissa säädetyt steinerpedagogiset varhaiskasvattajan opinnon.

27.3.2018

*Henkilö, joka on suorittanut steinerpedagogiset varhaiskasvattajan opinnot, ja jolla on 31 §:ssä edellytetty riittävä johtamistaito, olisi myös kelpoinen toimimaan toiminnasta vastaavana johtajana steinerpedagogiseen kasvatusopilliseen järjestelmään perustuvaa varhaiskasvatusta järjestävässä päiväkodissa.

76§ Henkilöstöä koskeva siirtymäsäännös

Ehdotamme 76 §:n kuudenteen momenttiin seuraavaa lisäystä: määrätyt lisäopinnot eivät koske ennen vuotta 2018 kelpoisuuden saaneita steinerpedagogisia varhaiskasvattajia.

Lisäopintoja ei ole perusteltua edellyttää, koska steinervarhaiskasvatuksen opettajan kelpoisuudesta on aiemmin säädetty steinerkoulusta annetussa asetuksessa (625/1977) 21 §:ssä ja Opetustoimen henkilöstön kelpoisuusvaatimuksista annetussa asetuksessa (986/1998) 21 §:ssä sekä sen pohjalta annetussa Opetushallituksen määräyksessä (40/011/2010). Myös opetusministeriö on vielä vuoden 2005 jälkeenkin (6.11.2006) todennut, että Snellman-korkeakoulussa suoritettut varhaiskasvattajan opinnot tuottavat kelpoisuuden steinerpäiväkotien hoito- ja kasvatustehtäviin (Opetusministeriön lausunnossa s.4 eduskunnan apulaisoikeusasiamiehelle 27/022/2006).

Näemme tämän perusteella, että 1977-2018 välisenä aikana steinerpedagogisen varhaiskasvattajan kelpoisuus on määritelty, jolloin ennen lain voimaantuloa valmistuneilla tulisi säilyä kelpoisuus toimia steinerpäiväkodin varhaiskasvatuksen opettajana. Tämä olisi tasa-arvoisesti linjassa esimerkiksi sosionomien kanssa.

73. Suomen Kuntaliitto

Kuntaliitto pitää lakiluonnosta kokonaisuutena onnistuneena ja selkeänä. On hyvä, että sosiaalihuollon säädösten soveltaminen loppuu ja varhaiskasvatuksesta säädetään kokonaisuudessaan omassa laissa.

Kuntaliitto nostaa esiin muutamia keskeisiä lakiluonnokseen liittyviä haasteita ja esittää niiden osalta muutoksia. Lakiluonnoksen 6 §:ssä veloitetaan kuntaa järjestämään palvelua tietyissä tapauksissa muillekin kuin kotikunnan lapsille tai lapsille joilla ei ole kotikuntaa. Kuntaliitto vaatii lakiin lisäystä vailla kotikuntaa olevien lasten varhaiskasvatuksen järjestämisen kustannuskorvauksista. Valtion tulee korvata kunnalle vailla kotikuntaa olevien lasten osalta varhaiskasvatuksen järjestämisestä aiheutuneet kustannukset täysimääräisinä. Lisäksi Kuntaliitto vaatii pykälään lisäystä siitä, miten kuntien väliset korvaukset toteutetaan tilanteessa, jossa kunta joutuu järjestämään varhaiskasvatusta toisen kunnan asukkaalle pykälässä esitettyjen syiden vuoksi.

Kuntaliitto esittää 16 §:n poistamista. Kuntaliitto ei pidä erityislakiin sisältyvää sääntelyä tältä osin tarpeellisena. Hallintolain mukainen neuvontavelvoite on riittävä

Kuntaliitto ei pidä hyvänä sitä, että ammattinimikkeistä säädetään laissa. Päiväkotitoiminnan osalta henkilöstön jakautuminen kolmeen eri nimikkeeseen hankaloittaa varhaiskasvatuksen toteuttamista. Kuntaliitto ei pidä tarkoituksenmukaisena eriyttää nykyisen yleisesti käytössä olevan lastentarhanopettaja -nimikkeen jakautumista

27.3.2018

varhaiskasvatuksen opettajaksi ja varhaiskasvatuksen sosionomiksi. Kuntaliitto esittää, että sekä kasvatustieteen kandidaatin, että sosionomin tutkinnoilla ja riittäväillä varhaiskasvatuksen opinnoilla saisi kelpoisuuden toimia varhaiskasvatuksen opettajana.

Päiväkodin johtajan kelpoisuusvaatimuksen osalta Kuntaliitto pitää pöyristyttävänä tilannetta, että jatkossa sosionomikoulutuksella ei ole enää kelpoisuutta toimia päiväkodin johtajana. Tämä kapea-alaistaa varhaiskasvatuksen johtamisosaamista ja johtajuutta. Kuntaliitto esittää päiväkodinjohtajan kelpoisuudeksi soveltuvaa ylempää korkeakoulututkintoa johon sisältyy tai jota on täydennetty lastentarhanopettajan tai sosionomin koulutuksella. Kuntaliitto vaatii, että mikäli muutos henkilöstön rakenteen osalta toteutetaan tulisi kaksi kolmasosaa työntekijöistä olla joko varhaiskasvatuksen opettajia tai varhaiskasvatuksen sosionomeja. Näiden ammattiryhmien keskinäistä suhdetta ei ole tarpeen määritellä tarkemmin.

Asetusluonnoksen 2 §:ssä määritellään perhepäivähoidon lasten määrästä. Kuntaliitto pitää huonona sitä, että perhepäivähoidon mitoitusta ei muuteta nykyisestä. Kuntaliitto esittää perhepäivähoidolle uutta mitoitusta siten, että perhepäivähoidossa voidaan samanaikaisesti järjestettävää varhaiskasvatusta enintään viidelle lapselle mukaan luettuina perhepäivähoitajan omat alle kouluikäiset lapset.

Kuntaliitto esittää, että 53 §:n viittaus sosiaaliamiehen ja lakiin sosiaalihuollon asiakkaan asemasta ja oikeuksista annettuun lakiin tulee poistaa. Samoin 54 §:n muistutusta koskevalta osin tulee poistaa. Kuntaliitto ei pidä varhaiskasvatustalakiin jätettyjä viittauksia sosiaalihuollon lainsäädäntöön enää tarpeellisina.

Esityksen mukaan tiedonsiirto toteutettaisiin varhaiskasvatuksen järjestäjiltä rajapintojen ja muiden tiedonsiirtomekanismien avulla. Esityksessä on arvioitu kehittämis- ja ylläpitokustannuksia, mutta arvioitu kuntiin kohdistuvat toteuttamisvaiheen lisäkustannukset vähäisiksi. Käyttöönottovaiheen kuntien kustannusvaikutusten arviointi jää myöhemmäksi. Kuntaliitto on huolissaan kuntien kustannusvaikutusten puutteellisuudesta ja edellyttää, että uusista ja laajenevista tehtävistä valtio korvaa kunnille aiheutuvat kustannukset täysimääräisesti. Kuntaliitto huomauttaa, että varhaiskasvatuksen osalta tietojen kerääminen tulisi rajoittua vain sellaisiin tietoihin, joiden kerääminen on tarpeellista varhaiskasvatuksen järjestämiseksi.

Kuntaliitto huomauttaa, että lakimuutoksesta aiheutuu kunnille hallinnollista työtä ja koulutustarpeita. Niiden osalta esityksessä ei ole esitetty laskelmia. Kuntaliitto vaatii tältä osin tarkennuksia taloudellisten vaikutusten arviointiin.

74. Suomen Monikkoperheet ry

Suomen Monikkoperheet ry kiittää mahdollisuudesta lausua lakiesityksen sisällöstä ja ehdottaa seuraavia muutoksia lain yksityiskohtaisiin perusteluihin kaksos-, kolmos- ja nelosperheiden eli monikkoperheiden tarpeiden näkökulmasta:

Suomen Monikkoperheet ry esittää yksityiskohtaisiin perusteluihin (s. 73) täydennystä: "Säännös asettaisi ennen kaikkea kunnalle veloitteen pyrkiä suunnittelemaan ja

27.3.2018

järjestämään palveluja ja palveluverkostoa asutus ja liikenneyhteydet huomioiden. Koska säännöksen tavoitteena on mahdollistaa lapselle ja hänen perheelleen enemmän yhteistä aikaa, asettaisi säännös kunnalle lisäksi velvoitteen pyrkiä järjestämään saman perheen lapsille varhaiskasvatuspaikat aina samasta varhaiskasvatusyksiköstä, riippumatta siitä haetaanko lapsille paikkaa toimikauden alkaessa vai kesken toimikauden. Kyseessä on yleinen kunnan toimintaa ohjaava säännös, jolla ei luotaisi oikeuksia varhaiskasvatuksen asiakkaille."

Suomen Monikkoperheet ry esittää yksityiskohtaisiin perusteluihin (s. 80-81) täydennystä: "Kokopäiväisen varhaiskasvatusoikeuden järjestämisen syynä voisi olla myös perheen ongelmien ennaltaehkäiseminen. Esimerkiksi jos perheeseen syntyy samalla kertaa useampia lapsia tai jos varhaiskasvatusikäisten monikkolasten perheeseen syntyy uusi lapsi, voi vanhempien sisarusten varhaiskasvatus ennaltaehkäistä vanhempien uupumista. Vastaavanlainen tilanne voi syntyä, jos perheeseen syntyy keskonen, vammaisen tai sairas lapsi tai perheen kotona oleva vanhempi tai perheen muu lapsi on pitkäaikaissairas tai vammaisen."

Suomen Monikkoperheet ry esittää lisäystä yksityiskohtaisiin perusteluihin 17 §:ää koskien: "Mikäli varhaiskasvatuksen tarve johtuu 12 § 4 momentissa mainitusta perheen olosuhteesta ja siitä syystä, että perheeseen on syntymässä tai syntyy keskonen tai samalla kertaa useampia lapsia, kunnan on pyrittävä järjestämään varhaiskasvatuspaikka viipymättä tiedon saatuaan. Mikäli varhaiskasvatuksen tarve ennakoimattomasti laajentuu 12 § 4 momentissa mainitun perheen olosuhteen ja sen vuoksi, että perheeseen on syntymässä tai syntyy keskonen tai samalla kertaa useampia lapsia, kunnan on kuitenkin järjestettävä laajentuneen tarpeen mukainen varhaiskasvatuspaikka välittömästi saatuaan tiedon tarpeen muutoksesta."

75. Suomen UNICEF ry

Suomen UNICEF kiittää opetus- ja kulttuuriministeriötä mahdollisuudesta lausua varhaiskasvatuslakiehdotuksesta. Suomen UNICEF katsoo lapsen oikeuksien komitean Suomelle antamien suositusten mukaisesti (CRC/C/FINCO/4, kohta 9), että tehokas keino yhtenäistää lainsäädäntöä yleissopimuksen mukaiseksi on kirjata YK:n lapsen oikeuksien sopimus tiukasti erillislakien perusteluihin ohjaavaksi asiakirjaksi. Varhaiskasvatuslain yleisissä perusteluissa lapsen oikeuksien sopimus otetaankin esille, mutta sen keskeisiä yleisperiaatteita ei avata. Kyseisessä alaluvussa olisi tärkeää ottaa tässä kohtaa esille myös artikla 29, joka määrittää opetuksen ja kasvatuksen tavoitteita sisältäen velvoitteen ihmisoikeuskasvatuksesta. Varhaiskasvatuksen tavoitteisiin (3 §) tulee lisätä vaade ihmisoikeuskasvatuksesta sekä yhdenvertaisuuden ja syrjimättömyyden edistämisestä. Yksityiskohtaiset perustelut tulee sitoa lapsen oikeuksien sopimukseen. Sopimuksen neljä yleistä periaatetta tulee viimeistään tässä kohdin avata selkeästi: 1. Syrjimättömyys (artikla 2), 2. Lapsen edun harkinta (artikla 3), 3. Oikeus elämään ja kehittymiseen (artikla 6) sekä 4. Lapsen näkemysten kunnioittaminen (artikla 12). Nämä lisäykset ovat tärkeitä myös sen takia, että ymmärretään lain tavoitteiden taustalla oleva kansainvälinen ihmisoikeusnormisto, joka ohjaa kansallista viranomaistoimintaa. Suomen UNICEF pitää tärkeänä, että lapsen etu on laissa omana pykälänään (4 §). Perusteluissa olisi tärkeä korostaa myös lapsen mielipiteen selvittämistä ja sen

27.3.2018

huomioonottamista lapsen etua määriteltäessä. Perusteluissa olisi tärkeä avata, mitä asioita lapsen edun harkinnassa tulisi vähintään huomioida ja sitoa nämä kohdat lapsen oikeuksien sopimukseen ja lapsen oikeuksien komitean yleiskommentteihin, sillä muuten lapsen edun harkinta voi jäädä puutteelliseksi. Lapsen etua on harkittava sekä yksittäisen lapsen, lapsiryhmän ja yleensä lasten kannalta ja että harkinta on tapaus- ja tilannekohtaista. Varhaiskasvatuslaki tulee olla kirjattu niin, että se takaa kaikille lapsille oikeuden varhaiskasvatukseen, kuten esimerkiksi turvapaikanhakijalapsille ilman tulkinnanvaraa (5 § Järjestämisestä vastuussa oleva kunta). Kunnassa oleskelevälle lapselle, jolla ei ole kotikuntaa, on järjestettävä varhaiskasvatusta.

Varhaiskasvatuksen yhtenä keskeisenä tavoitteena tulee olla ihmisoikeuksia ja lapsen oikeuksia kunnioittavan toimintakulttuurin toteutuminen ja tämä tulee kirjata, lapsen oikeuksien sopimuksen yleisperiaatteet huomioiden, itse lakiin tai lain perusteluihin. Varhaiskasvatusympäristön (10 §) tulee olla sellainen, että lapsella on mahdollisuus kehittyä lapsen oikeuksien sopimuksen artiklan 29 mukaisesti täyteen potentiaaliinsa. Suomen UNICEF pitää erinomaisena, että laissa säädetään varhaiskasvatuksen perusteista (21 §). Lapsen oikeuksien sopimus, lapsen oikeuksien varhaiskasvatukseen liittyvät yleiskommentit ja ihmisoikeuskasvatus tulee mainita varhaiskasvatussuunnitelman perusteissa. Lapsen oikeuksien sopimus ja ihmisoikeuskasvatus tulee sisältyä varhaiskasvatuksen henkilöstön perus- ja täydennysopintoihin, jotta lain asettamiin varhaiskasvatuksen tavoitteisiin voidaan päästä. Riittävä henkilöstö on edellytys varhaiskasvatuksen tavoitteiden ja lapsen oikeuksien toteutumiseksi. Henkilöstön minimimäärä tulisi kirjata lakiin siten, että ei olisi mahdollista syntyä nykyisenkaltaisia tilanteita, joissa ”poikkeustilanteet” yleistyvät ja varhaiskasvatuksen laatua ja lasten turvallisuutta ei kyetä turvaamaan. Myös yksityisten palveluntarjoajien tulee noudattaa kaikessa varhaiskasvatoiminnassaan yhdenvertaisuutta ja syrjimättömyyttä. Taloudelliset seikat eivät voi mennä toiminnan tarkoituksena olevan varhaiskasvatuksen periaatteiden edelle. Perustelutekstissä tulee myös viitata lapsen oikeuksien sopimukseen ja lapsen oikeuksien komitean kommenttiin nro 5 (CRC/GC/2003/5). On tärkeää, että lapsivaikutuksia on arvioitu. Lapsivaikutusten arvioinnista kertovassa perustelutekstin alaluvussa ei kuitenkaan tuoda esiin mitään negatiivisia vaikutuksia. Onko arviointi suoritettu tarpeeksi monipuolisesti? Lapsivaikutuksia ei myöskään tarkastella juurikaan yhdenvertaisuusnäkökulmasta.

76. Suomen Vanhempainliitto ry

Vanhempainliitto pitää luonnosta varhaiskasvatuslaiksi pääosin hyvänä. Lapsen edun ensisijaisuus on tärkeä lähtökohta ja on hyvä, että se on nostettu omaksi pykäläkseen. Vanhempainliitto toivoo subjektiivisen varhaiskasvatusoikeuden palauttamista. Vanhempainliiton mielestä vanhempainliiton tulee itse voida määrittää varhaiskasvatuksen tarve. Lapsen varhaiskasvatuksen määrä ei voi olla riippuvainen vanhempien työmarkkina-asetmasta tai asuinpaikkakunnasta. Tämä johtaa selkeään eriarvoitumiskehitykseen. Varhaiskasvatusoikeuden rajauksella ei myöskään ole saavutettu merkittäviä kustannusvaikutuksia. VakaVai tutkimus on nostanut esiin vanhempien kritiikin lasten ja perheiden tasavertaisuuden vähenemisestä ja lasten vertaissuhteiden pysyvyydestä.

Vanhempainliitto pitää ohjauksesta ja neuvonnasta säätämistä tärkeänä. Vanhempainliiton mielestä vanhempainliiton tulee saada palveluohjauksesta täsmälliset tiedot

27.3.2018

varhaiskasvatuksen eri toimintamuodoista ja tarjolla olevista vaihtoehtoista, joiden pohjalta he voivat tehdä päätöksen varhaiskasvatuspaikasta. Pidämme tärkeänä, että kunta tarjoaa aina 12§:n 1 momentissa tarkoitetun varhaiskasvatusoikeuden piirissä olevalle lapselle mahdollisuuden päivittäin (4h/pvä) järjestettyyn osa-aikaiseen varhaiskasvatukseen. Osa-aikaisena järjestetty varhaiskasvatus rauhoittaa lapsiryhmien toimintaa ja estää ryhmien ylitäytön. Osa-aikaisen varhaiskasvatuksen rinnalla on kuitenkin säilytettävä mahdollisuus osaviikkoiseen varhaiskasvatukseen, koska perheiden tilanteet ovat hyvin moninaisia.

Vanhempainliitto pitää hyvänä, että henkilöstörakennetta kehitetään ammattinimikkeitä selkeyttämällä. Esitetyt ammattinimikkeet ja kelpoisuusvaatimukset ovat selkeät. Koulutustaustan mukaiset ammattinimikkeet kohdentavat vastuut koulutuksen tuottaman osaamisen kannalta parhaalla mahdollisella tavalla. Vanhempien/hoitajien tulee voida luottaa siihen, että ryhmästä tai päiväkodista riippumatta henkilöstörakenne nimikkeitä myöten on samanlainen.

Esitys siitä, että kunnan käytössä on oltava käytössä tarvetta vastaava määrä erityisopettajan palveluja on kannatettava. Tämän tulee koskea kaikkea julkisin varoin tuettua päiväkotitoimintaa. Varhaiskasvatuksen järjestäjän ei tule voida irtisanoa lapsen vanhempien/hoitajien kanssa solmittua sopimusta, mikäli lapsella ilmenee tuen tarvetta.

Suurena puutteena koemme sen, että esityksestä puuttuvat lapsen tukea koskevat säädökset eli ns. kolmiportainen tuki, joka tulisi säätää samoin kuin perusopetuslaissa.

77. Suomen varhaiskasvatuksen erityisopettajat SVEOT

Suomen varhaiskasvatuksen erityisopettajat Sveot ry kiittää mahdollisuudesta antaa lausunto varhaiskasvatuslaista. Lakiesityksen julkaisemisen yhteydessä on kerrottu, että yksityiskohtaisemmat lapsen tuen järjestämiseen liittyvät säädökset tullaan valmistelevaan erillisen työryhmän toimesta. Pidämme ratkaisua valitettavana, sillä tuen säädökset tarvittaisiin pikimmiten yhdenmukaistamaan tuen järjestämisen käytäntöjä ja lasten saamaa tukea. Edellytämme valmistelun käynnistämistä nopeasti ja riittävien resurssien osoittamista sen loppuun saattamiseksi. Kannatamme siirtymistä varhaiskasvatuslaissa kolmiportaiseen tukeen sovittaen malli ikäryhmän tarpeisiin ja varhaiskasvatuksen ominaispiirteisiin.

Lakiesitys sisältää lukuisia kannatettavia uudistuksia ja ohjaa kokonaisuudessaan varhaiskasvatuksen uudistamista ehdottomasti oikeaan suuntaan. Lakiesitys sitoutuu lapsen oikeuksien julistukseen ja lapsen edun ensisijaisuuteen, joita pidämme tärkeinä. Ryhmäkokosäädökset (1:8 yli kolmevuotiailla) ja subjektiivisen varhaiskasvatusoikeuden säilyminen rajattuna vaikeuttavat kuitenkin lapsen edun mukaisten päätösten tekemistä ja lapsen tarvitseman tuen toteutumista. Ryhmäkokosäädöksessä tulee vähintään palata suhdelukuun 1:7 ja subjektiivisen varhaiskasvatusoikeuden rajaus poistaa. Suhdelukujen ylitykseen liittyvät lyhytaikaiset ylitykset on kuvattava laissa nykyistä yksityiskohtaisemmin, sillä nykyinen muotoilu aiheuttaa runsaasti epäselvyyksiä ja mahdollistaa lain kiertämisen lapsen edun vastaisesti. Suomi on sitoutunut YK:n

27.3.2018

vammaisten henkilöiden oikeuksia koskevaan yleissopimukseen, joka tulee mainita varhaiskasvatuksen järjestämisen lähtökohtana.

Lakiesitys kuvaa varhaiskasvatuksen johtajan, opettajan, erityisopettajan, sosionomin ja lastenhoitajan ammattinimikkeet ja koulutuksen. Pidämme näitä ja korkeakoulutettujen osuuden nostoa $\frac{2}{3}$ henkilöstöstä välttämättöminä ja erittäin tervetulleina uudistuksina. Siirtymäsäädöksiä pidämme sinänsä kannatettavina, mutta siirtymäaika vuoteen 2030 on pitkä. Varhaiskasvatuksen erityisopettajien osalta voidaan näkemyksemme mukaan siirtyä edellyttämään varhaiskasvatuksen opettajan/kandidaatin tutkintoa erikoistumis- tai maisterikoulutuksen pohjalla jo huomattavasti aiemmin, sillä ammattikorkeakoulututkinnon suorittaneiden osuus varhaiskasvatuksen erityisopettajaopintoihin valittavista on pieni.

Lakiesityksessä säädetään varhaiskasvatuksen erityisopettajan palveluiden saatavuudesta (25 §), tuen toteuttamisesta (erityisesti rakenteellisen tuen muodot, 35 § ja 38 §) ja erityisopettajan vastuista lapsen tukemisen prosessissa (esim. 23 §). Näitä säädöksiä tulee ehdottomasti tarkentaa ja/tai muuttaa nykyisestä. Erityisopettajan erityispedagogista osaamista tulee hyödyntää sekä tuen tarpeiden kartoittamiseen, tukitoimenpiteiden suunnitteluun ja toteuttamiseen sekä niiden arviointiin silloin, kun lapsella on tuen tarve (ks. 23 §). Lisäksi lapsella on oltava oikeus yksilöllisesti suunniteltuun erityisopetukseen. Useiden rakenteellisten tuen muotojen tulee olla yhtä aikaa mahdollisia (ryhmäkoon pienennys, henkilöstörakenne ja avustaja, ks. 35 § ja 38 §). Varhaiskasvatusta tulee voida toteuttaa myös erityisopettajan opetuksessa ja pienennetyssä ryhmässä lähipalveluna, kun lapsen etu ja tarpeet tätä edellyttävät. Yksityisille palveluntuottajille tulee osoittaa sama velvollisuus järjestää lapselle tämän tarvitsema tuki ja varhaiskasvatuksen erityisopettajan palvelut kuin kunnallisen palvelun osalta säädetään (ks. 25 §).

78. Svenska Finlands folkting

I utlåtandet tar Folktinget ställning till frågor som har särskild betydelse för den svenskspråkiga befolkningen. Folktinget

- yrkar på att 5 § förtydligas med en skrivning som betonar att de tvåspråkiga kommunerna bör ordna småbarnspedagogik separat för vardera språkgruppen

- yrkar på att undervisningsspråket definieras i 8 § samt att ett tillägg om att tvåspråkiga barn ska få småbarnspedagogik på det språk som vårdnadshavaren väljer för sitt barn tas in i paragrafen - att uttrycket ”serviceanvändaren blir betjänad på det språk han eller hon väljer” i 8 § ersätts med "Brukare av småbarnspedagogik får undervisning på det språk vårdnadshavaren väljer, antingen finska eller svenska"

Beträffande § 65 förutsätter Folktinget att

- att digitala tjänster ska fungera likvärdigt på de båda nationalspråken svenska och finska - att det genast från början, det vill säga då digitala tjänster planeras och utvecklas, bör finnas klara strategier för hur de digitala systemen ska byggas upp så att de båda språkgruppernas rätt till service och information på det egna språket tillgodoses,
- att de båda språkversionerna av en digital tjänst ska skapas samtidigt och

27.3.2018

- att den digitala tjänsten kan tas i bruk vid samma tidpunkt för de båda språkgrupperna

79. Vammaisfoorumi ry

Varhaiskasvatuksen lainsäädäntöä uudistaessa on syytä erikseen huomioida vammaisten henkilöiden oikeuksia koskevan yleissopimuksen velvoitteet, erityisesti 7. artikla vammaiset lapset ja 24. artikla koulutus.

Vammaisfoorumi korostaa vammaisyleissopimuksen 4. artiklan 3 kohdan velvoitetta: laadittaessa ja toimeenpantaessa lainsäädäntöä ja politiikkoja, joilla yleissopimusta pannaan täytäntöön, tulee neuvotella tiiviisti vammaisten henkilöiden kanssa ja aktiivisesti osallistaa heidät, mukaan lukien vammaiset lapset heitä edustavien järjestöjen kautta. Vammaisten vanhempien ja lasten osallistumis- ja vaikuttamismahdollisuudet tulee turvata yhdenvertaisesti muiden kanssa.

Voimassa olevan lain 1 §:n 5 momentin mukaan varhaiskasvatuksessa olevalle lapselle voidaan järjestää myös tarpeelliset kuljetukset. Kiinnitämme huomiota siihen, ettei vastaavaa säännöstä ole tarkoitus sisällyttää uuteen lakiin. Vammaisen lapsen osalta kuljetus saattaa olla merkittävä osa hänen tarvitsemaansa palvelukokonaisuutta, joten kuljetusmahdollisuudesta tulee mainita myös uudessa laissa. On erittäin tärkeää, että jatkossakin erityisesti ne vammaiset lapset, joiden kuntoutuksen ja kehityksen kannalta päiväkotiin meneminen nähdään tarpeellisena, myös käytännössä pääsevät jo ennen esikouluikää varhaiskasvatuksen piiriin.

Vammaisfoorumi ehdottaa, että lisätään varhaiskasvatuksen määritelmään sana ”kuntoutus”, koska varhaiskasvatus on merkittävässä roolissa vammaisten lasten kuntoutuksen toteutumisessa. On erittäin tärkeää säätää tarkemmin siitä, miten lapsen tarvitsema varhaiskasvatuksen tuki järjestetään. Lapsen oikeudesta varhaiskasvatukseen osallistumisen edellyttämään tukeen tulee säätää varhaiskasvatuslaissa, Tällä hetkellä tuki toteutuu hyvin vaihtelevasti eri kunnissa, koska tätä sääntelyä ei ole. Vammaisen lapsi ei näin ollen useinkaan voi käytännössä osallistua varhaiskasvatukseen yhdenvertaisesti muiden lasten kanssa. Jos tukea koskevia pykälä ei ehditä valmistella mukaan tähän lakiin, Vammaisfoorumi vaatii, että niiden valmistelu aloitetaan joka tapauksessa pikaisesti ja pyritään saamaan ne mukaan lakiin niin pian kuin mahdollista. Vammaisjärjestöt tulee YK:n vammaisopimuksen edellyttämällä tavalla ottaa mukaan tähän valmistelutyöhön. Lapselle tulee säätää vahva oikeus hänen tarpeidensa mukaisiin tukitoimiin (esimerkiksi avustajaan, apuvälineisiin, kommunikaatiomenetelmiin ja kommunikaation ja vuorovaikutuksen tukeen), joiden avulla hän pystyy osallistumaan varhaiskasvatukseen yhdenvertaisesti muiden lasten kanssa.

Varhaiskasvatuksen esteettömyys ja saavutettavuus turvattava vammaisyleissopimuksen edellyttämällä tavalla laaja-alaisesti. YK:n vammaisopimus edellyttää velvoittavampaa sanamuotoa 10 § säädökseen varhaiskasvatusympäristöstä:

”Toimitilojen ja toimintavälineiden on oltava asianmukaisia ja niissä on huomioitava esteettömyys ja niihin on tehtävä vammaisen lapsen tarpeiden mukaiset kohtuulliset mukautukset esteettömyyden turvaamiseksi.”

27.3.2018

Varhaiskasvatusyksikön tilojen niin sisällä kuin ulkona on oltava esteettömyydeltään sellaisia, että myös vammaiset lapset voivat käyttää tiloja. Tilojen ja toimintavälineiden on oltava esteettämiä, saavutettavia ja turvallisia, jotta ne edistävät ja tukevat vammaisen lapsen varhaiskasvatusta.

Varhaiskasvatuksen subjektiivinen varhaiskasvatusoikeus vammaisperheille. Yksityisen varhaiskasvatuksen yhdenvertaisuushaasteet otettava tarkempaan tarkasteluun.

80. Suomen Lastenhoitoalan Liitto ry

Suomen Lastenhoitoalan Liitto SLaL ry, toteaa, että varhaiskasvatustilakiluonnos ei ratkaise ongelmia, jotka tällä hetkellä haittaavat ja vaikeuttavat toimintaa sekä lapsen edun toteutumista varhaiskasvatuksessa. Nyt tulee säätää laki, joka takaa arjen toiminnan; lapsen edun ensisijaisuuden, riittävän henkilöstömitoituksen, varhaiskasvatuksen tavoitteiden saavuttamisen, jokaisen lapsen yksilöllisen kohtaamisen ja tarpeiden huomioimisen sekä turvallisuuden.

Suomen Lastenhoitoalan Liitto toteaa, että lakiluonnoksessa esitetty tavoite tulevasta henkilöstörakenteesta ei ole realistinen ja se perustuu virheellisiin laskelmiin.

- Lakiesityksen mukaan tulee lapsen edun ensisijaisuus olla toiminnan järjestämisessä sekä lain tulkintaa ohjaavana periaatteena.
- Subjektiivisen päivähoito-oikeuden rajaaminen vuonna 2016 on asettanut lapset eriarvoiseen asemaan asuinkunnasta riippuen. Kaikilla lapsilla tulee olla yhtäläinen oikeus varhaiskasvatukseen perheen arvioidessa lapsen osallistumisen määrän.
- Vuorohoidon erityispiirteet tulee huomioida lainsäädännössä. Vuorohoidossa tulee olla oma henkilöstömitoitus.
- Lapsen kehityksen ja oppimisen tuesta tulee kirjata pykälät.
- Riittävä henkilöstö (25§) on laadukkaan varhaiskasvatuksen edellytys. Pykälä ei anna työkaluja siihen, että varhaiskasvatuksessa olisi jokaisena toimintapäivä riittävä henkilöstö.
- Ehdotetut muutokset henkilöstörakenteessa herättävät suuren huolen siitä, kuinka turvataan lapsiryhmässä läsnä olevat kasvattajat.
- Jako varhaiskasvatuksen lastentarhanopettajiin ja varhaiskasvatuksen sosionomeihin ei ole perusteltu. Varhaiskasvatuksen lastenhoitajaksi parhaan kelpoisuuden omaavat lähihoitajat, jotka ovat suorittaneet koulutusohjelmaopinnot lasten ja nuorten hoidosta ja kasvatuksesta.
- Jos päiväkodin johtajan pätevyudeksi halutaan ylempi korkeakoulututkinto, pitää sosionomi YAMK -tutkinto huomioida päteväenä koulutuksena.
- Päiväkodin johtajilta tulee vaatia pedagogisen osaamisen lisäksi osaamista henkilöstöjohtamisesta.
- Kannatamme lakiesityksen ehdotusta, että varhaiskasvatuksen lastenhoitajaksi olisivat kelpoisia jatkossa lähihoitajat, jotka ovat suorittaneet koulutusohjelmaopinnot lasten ja nuorten hoidosta ja kasvatuksesta.
- Siirtymäsäännöksen tulee taata ennen lain voimaantuloa kelpoisten ja ammattiin opiskelevien kelpoisuus myös jatkossa.
- 35§ säännös ryhmän enimmäiskoosta on tärkeä.

27.3.2018

- Varhaiskasvatus on tärkeätä myös perheiden hyvinvoinnille sekä työelämän ja yhteiskunnan tasa-arvokehitykselle.
- Henkilöstön mitoitus tulee palauttaa yli 3-vuotiaiden osalta aikaisemman lainsäädännön mukaiseksi eli 1 kasvattaja / 7 lasta tai vielä pienemmäksi.
- Erityisesti alle 3-vuotiaiden ryhmässä tulee säilyttää nykyinen henkilöstörakenne.
- Lain tulee velvoittaa henkilöstömitoituksen noudattamiseen koko hoitopäivän ajan sekä siihen liittyvän varahenkilöjärjestelmän luomiseen.
- Mitoitukseen tulee laskea ainoastaan ryhmässä läsnä olevat kasvattajat ja sitä tulee jatkossa tarkastella ryhmäkohtaisesti. Mitoituksessa poikkeamisesta pitää säätää velvoittavammin.
- Kaikkien ammattiryhmien täydennyskoulutus on tärkeä asia.
- Varhaiskasvatuksen valvontaa tulee tehostaa. Henkilökunnan ilmoitusvelvollisuus tulee lisätä lakiin.
- Esityksen vaikutuksia ei ole arvioitu kaikilta osin. Esityksen toteutuessa vähenee lastenhoitajien määrää 9000:lla. Arvio siitä, mihin lastenhoitajat työllistyvät puuttuu kokonaan. Lapsivaikutuksia arvioitaessa ei ole arvioitu, miten lapsen etu toteutuu henkilöstörakennetta muutettaessa. Henkilöstövaikutusten arvioinnit puuttuvat kokonaan.

81. CGI Suomi Oy

Käsitteet kokopäiväinen ja kokoaikainen, joista ensimmäinen esiintyy varhaiskasvatuslaissa ja toinen laissa varhaiskasvatuksen asiakasmaksuista, ovat omiaan aiheuttamaan sekaannusta. Yhteneväisyys termien käytössä selkeyttää asiakkaan käsitystä siitä, että Varhaiskasvatuslaki ja Laki varhaiskasvatuksen asiakasmaksuista ovat samaan viitekehykseen kuuluvia.

Samaa epätarkkuutta ilmenee termien "riittävä" ja "välttämättömät" käytössä. Tulkinnat termien sisällöllisestä laajuudesta voivat olla hyvinkin kuntakohtaisia. Näin ollen tulkintaerot eivät kohtele varhaiskasvatuksen asiakkaita tasa-arvoisesti.

Tietojen luovuttamista koskevat säädökset vaativat tarkennusta toimenpiteiden osalta. Lakiin tai lain soveltamisohjeisiin tarvitaan tarkemmat määritelmät selkiyttämään, mitä tietoja luovutus tai pyyntö koskee. Mitkä tahot sisältyvät määritteeseen varhaiskasvatuspalvelujen tuottaja, jolla on oikeus saada tietoja?

Varhaiskasvatuslain voimaantulon aikataulu on tietovarannon ja sen käyttöönoton kannalta erittäin haasteellinen. Jotta kunnat voisivat varautua muutoksiin toiminnassaan ja tietojärjestelmissään, tulisi tietovarannon ja tietojen siirtämisen voimaantulossa olla siirtymäaika

82. Tieto Finland Oy

Kaikkien kuntien ja kuntayhtymien samanaikainen tietovarannon käyttöönotto 1.8.2018 alkaen tulee olemaan erittäin haastavaa. Ehdotamme 70§:n 1 ja 3 momentissa tarkoitettujen tietojen siirtoa porrastetusti siten, että kunnille ja järjestelmätoimittajille annetaan siirtymäaika (esim 2 kk) tietovarannon käyttöönottoon.

27.3.2018

Laissa ei selkeästi oteta kantaa esiopetuslasten käsittelyyn. Toivoisimme selkeämpää kuvausta (3 momentti) siitä, miten varhaiskasvatusjärjestelmässä olevat esiopetuslapset siirretään tietovarantoon.

83. Visma InCommunity Oy

Osalle kunnista tietovarannon käyttöönoton aikataulu on liian tiukka.

Muut lausunnon antaneet

84. Heinolan kaupunki

Uusi laki vahvistaa varhaiskasvatuksen laatua nostamalla henkilöstön koulutustasoa ja selkiyttämällä tehtävänimikkeitä. Tulevaisuudessa päiväkodeissa työskentelee moniammatillisena tiiminä varhaiskasvatuksen opettajia, varhaiskasvatuksen sosionomeja ja lastenhoitajia. Luonnoksessa lapsen etu on nostettu keskiöön, ja lasta on suojattava väkivallalta, kiusaamiselta ja häirinnältä. Tietosuojanormit päivitetään mahdollistamaan digitaalinen yhteydenpito kotien ja päiväkotien välillä.

Heinolan varhaiskasvatuksessa työskentelee tällä hetkellä lastentarhanopettajan tai päiväkodinopettajan tehtävänimikkeellä noin 40 % henkilökunnasta, joka on uuden lain linjauksen mukainen. Heinola ei ole rajoittanut päivähoito-oikeutta ja käytössä on jatkuvat hoitosuhteet, joten lapsen etu on hyvin huomioitu. Tietosuojakäytännöt tullaan päivittämään uuden lain tasolle lain voimaantulon jälkeen.

85. Jämsän kaupunki

Lapsen edun ensisijaisuus (4 §) varhaiskasvatuksen suunnittelussa, järjestämisessä ja toteutuksessa. Kunnan velvollisuutta järjestää varhaiskasvatusta (5 § ja 6§) on selkeytetty. Varhaiskasvatusympäristössä (10 §) huomioidaan sekä fyysinen, psyykinen että sosiaalinen toimintaympäristö.

Oikeus vuorohoitoon (13 §) on määritelty tarkemmin ja se selkeyttää sen järjestämisvelvollisuutta: " Vuorohoitoa on järjestettävä lapselle, joka tarvitsee sitä vanhemman tai muun huoltajan työn tai opiskelun vuoksi".

Lapsen huoltajille järjestettävän varhaiskasvatuspalvelujen ohjauksen ja neuvonnan (16 §) velvoittavuus korostuu luonnoksessa. Tämä velvoittaa kuntia panostamaan selkeämmin varhaiskasvatuksen palveluohjaukseen.

Luonnos selkeyttää varhaiskasvatuksen henkilöstöä, eri ammattiryhmiä ja kelpoisuuksia. Uudet ammattinimikkeet ovat varhaiskasvatuksen opettaja (26 §), varhaiskasvatuksen sosionomi (27 §), varhaiskasvatuksen lastenhoitaja (28 §), perhepäivähoitaja (29 §), varhaiskasvatuksen erityisopettaja (30 §) ja päiväkodin johtaja (§ 31). 25 § säädetään päiväkodin toiminnasta vastaavasta johtajasta. Lain perusteluiden mukaan päiväkodin johtaja voi vastata useiden, myös eri toimintamuotojen ja yksiköiden toiminnasta .

27.3.2018

Luonnoksessa ei määritellä erikseen perhepäivähoidosta vastaavaa esimiestä tai hänen kelpoisuuttaan eikä varhaiskasvatuksen muuta esimerkiksi hallinnollista johtajuutta. Lain perusteluiden mukaan kunta voi järjestää johtamisen tarkoituksenmukaisella tavalla ja hallinnollisen johtajan kelpoisuusehdot voidaan määritellä paikallistasolla.

Luonnoksen mukaan päiväkodissa kasvatus-, opetus- ja hoitotehtävissä toimivasta 35 §:ssä tarkoitettusta henkilöstöstä vähintään kahdella kolmasosalla tulee olla varhaiskasvatuksen opettajan tai sosionomin kelpoisuus, joista vähintään puolella varhaiskasvatuksen opettajan kelpoisuus. Muilla tulee olla vähintään varhaiskasvatuksen lastenhoitajan kelpoisuus. Lakiin sisältyy siirtymäsäännös (75 § ja 76 §), jolloin henkilöstön kelpoisuuksia (31 §) ja mitoitusta (37 §) ja koskevat pykälät tulevat voimaan 1.1.2030. Kelpoisuusvaatimuksille tulee olla riittävän pitkä siirtymäaika, jotta erityisesti varhaiskasvatuksen opettajiksi kelpoisia kasvatustieteen kandidaatteja saadaan koulutuksen kautta riittävästi työelämään ja työskentelemään varhaiskasvatuksessa. Tämä antaa varhaiskasvatuksen järjestäjille mahdollisuuden ennakoida muutoksesta tulevia kustannusvaikutuksia.

Luonnoksessa veloitetaan varhaiskasvatuksen järjestäjää huolehtimaan henkilöstön ammattitaitoa ylläpitävästä ja kehittävästä täydennyskoulutuksesta (39 §). Täydennyskoulutuksen merkitys korostuu kelpoisuusvaatimusten muuttuessa. Mahdollisuus pätevoityä ja saada kelpoisuus täydennyskoulutuksen avulla on tärkeää.

Salassapitoon (40 §) ja oikeuteen poiketa salassapitovelvoitteista (41 §) kohdat selkeyttävät toimintaohjeita ja yhteistyötä eri tahojen välillä.

Varhaiskasvatuksen tietovaranto on tärkeä uudistus tietojen keruun ja saamisen yhdenmukaistamiselle varhaiskasvatuksen järjestäjien ja keskeisten viranomaisten (OKM, OPH, kunnat, aluehallintovirastot, Valvira, Kela, THL, Karvi, Tilastokeskus) päätöksen teon pohjaksi. Käyttöönnotosta johtuvien kustannusten selvittäminen on tärkeää ennen varsinaista käyttöönottoa.

Uudistuksen taloudelliset vaikutukset on huomioitava kuntien valtionosuuksia määriteltäessä.

86. Kirkkonummen kunta

Kirkkonummen kunta pitää hyvänä, että varhaiskasvatuksessa sovelletut useisiin eri lakeihin ja asetuksiin sekä lasten päivähoidosta annettuun asetukseen kuuluneet säädökset kootaan nyt uuteen varhaiskasvatukseen lakiin. Yksityisen palvelujen tuottajan järjestämän varhaiskasvatuksen sisällyttäminen lakiin on myös tärkeää. Lain perusteella syntyvät ja luonteeltaan pysyvät kustannustenlisäykset tulee korvata kunnille täysimääräisesti.

Laissa tulisi määritellä kehityksen ja oppimisen tuen toteuttaminen, rakenteet ja arviointi kuten esi- ja perusopetuksessa (jatkumo).

Perhepäivähoidon osuus on luonnoksessa jäänyt vähälle huomiolle.

27.3.2018

Henkilöstön koulutustason nosto on tärkeää ja korkeakoulutetun henkilöstön määrän lisääminen vastaa paremmin varhaiskasvatuksen nykyisiä vaatimuksia. Tehtävänimikkeiden uudistaminen on hyvä asia ja tuo varhaiskasvatuksen tälle vuosituhannele. Varhaiskasvatuksen opettajan ja sosionomin tehtävien erilaisuus ja koulutustaustasta johtuvat tehtävien erot tulisi kirjata varhaiskasvatuksen asetukseen. Molempia tarvitaan.

Mikäli lain kelpoisuusvaatimukset täyttävän henkilöstön saaminen vaikeutuu ja johtaa henkilöstökustannusten nousuun, tulee valtion korvata kunnille vastaavat henkilöstömenojen lisäykset täysimääräisesti.

Hyvä, että on lisätty myös kunnalle työkaluksi mahdollisuus antaa huomautus (57§).

Varhaiskasvatuksen tietovaranto on hyvä asia. Tietovarannon käyttöönoton aikataulu 2018-2020 on tiukka. Toimivatko jo hankitut tietojärjestelmät niin kuin niiden pitäisi, jotta tiedot saadaan suoraan järjestelmästä? Onko pienillä yksityisillä palveluntuottajilla mahdollisuuksia rekisterinpitäjiksi? Siirtymäajat ovat hyviä.

87. Mikkelin kaupunki

Luonnoksessa (10 §) nähdään, että kohdassa ”Lasta tulee suojata väkivallalta, kiusaamiselta ja muulta häirinnältä.” on todella tärkeä asia nostettu esiin. Tällä tavoin on velvollisuus kiinnittää huomiota entistä enemmän ja sensitiivisemmin mahdollisiin kiusaamistilanteisiin mahdollisimman varhain. Lapsen edun näkökulmaa (4 §) on hyvä korostaa entistä enemmän varhaiskasvatusta suunniteltaessa, järjestettäessä ja siitä päätettäessä.

Vuorohoidon tarkentaminen (13 §) nähdään selkeyttävänä täsmennyksenä vuorohoidon järjestämisen kannalta.

Riittävä siirtymäaika on tärkeää, jotta varhaiskasvatuksen opettajiksi päteviä kasvatustieteen kandidaatteja saadaan koulutettua työelämään lisää. Uusi henkilöstörakenne huomioi monipuolisesti pienten lasten hoidon lisäksi hyvin pedagogisen näkökulman ja lisäksi sosiaalipedagogisen näkökulman lasten nykypäivän kasvatukseen liittyvänä.

Varhaiskasvatuksen tietovaranto on tärkeä uudistus yhdenmukaisten tietojen keruun ja saamisen näkökulmasta keskeisille viranomaisille (OKM, OPH, kunnat, AVI:t, Valvira, Kela, THL, Karvi, Tilastokeskus) päätöksenteon pohjaksi.

88. Raahen kaupunki

Uusi varhaiskasvatustalaki kattaa paljon tärkeitä asioita, joista ehkä tärkein on lapsen edun ensisijaisuus. On erittäin tärkeää, että henkilöstön koulutus erotetaan ammattinimikkein (osaamisalueittain). Henkilöstön rakenne jatkossa takaa pedagogisen osaamisen,

27.3.2018

hyvinvoinnin sekä hoivan ja huolenpidon. On tärkeää, että kaikki ammattiryhmät saavat omat pykälänsä lakiin.

Vuorohoidon ja tuen tarpeiden osuus jää vielä kevyeksi. Kaipaamme tarkennuksia vuorohoitoon esim. lasten varhaiskasvatuksessa olevaan aikaan (vapaapäivien määrä tiettyinä ajanjaksona). Tehostetun ja erityisen tuen tarpeen lasten asiat jäävät vielä määrittelemättä; kolmiportainen tuki ei tullut vielä lakiin.

Tämä laki on kuitenkin erittäin hyvä ja tervetullut askel varhaiskasvatukselle! Kiitos!

89. Raision kaupunki

Lain osalta kehitettävää jää edelleen vuorohoidon toteuttamisessa ja sen säätelyssä sekä lapsen tuen tarpeen järjestämisessä.

Henkilökunnan koulutustason nostaminen ja tehtävien selkiennyttäminen on hyvä asia. Koulutuspaikkojen lisäämisestä huolimatta jää edelleen huoli siitä, miten koulutetut varhaiskasvatuksen opettajan ja johtajan tehtäviin kelpoiset henkilöt saadaan tulemaan ja pysymään varhaiskasvatuksen tehtävissä tällä palkkatasolla.

90. Suomen kulttuuriperintökasvatuksen seura

- Erityiskiitos, että lain lähtökohtana on nyt selkeämmin lapsen etu.
- Yleinen kulttuuriperinne-->korvataan jaettu kulttuuriperintö
- Järjestöjen huomioiminen yhteistyötahoina on erittäin kannatettavaa – on lasten edun mukaista kannustaa monipuoliseen yhteistyöhön sekä asiantuntemuksen ja esimerkiksi eri materiaalien löytämiseen
- Varhaiskasvatusympäristön tulee olla monipuolinen, tukea myös osallistumista ja hyvinvointia ja sen tulee huomioida myös ulkotilat ja ulkona oppiminen.
- Lapselle tulee taata oman äidinkielen opetus. Ymmärrystä kulttuureista ja dialogia tulee edistää aktiivisesti. Monikielisyyden ja -kulttuurisuuden tulee olla luonteva osa varhaiskasvatusta ja lasten arkea päiväkodissa (esimerkiksi lasten juhlaperinteen moninaisuuden huomioiminen juhlia järjestettäessä).
- Moniammatillinen henkilöstö on laadukkaan varhaiskasvatuksen tae. Pedagogisen osaamisen vahvistaminen on kannatettavaa.

91. Suomen Yksityisten Perhepäivähoitajien Edustajisto SYPE

Hyvänä asiana erityisesti koulutukseen kannustavat kelpoisuusvaatimukset. Koulutuksen myötä arvostus perhepäivähoitoa kohtaan toivottavasti nousee.

Tarkennusta luonnos vaatii kohdassa 44§ 12. Aiemmin / tällä hetkellä palo- ja terveystarkastajien lausuntoja vaaditaan vain päiväkodeilta ja ryhmiksiltä. Perhepäivähoitajan työpaikka on oma koti, perheen asumiseen tarkoitettu asunto, joka on hyväksytty asumiskäyttöön jo ennen perhepäivähoitotoiminnan aloittamista. Kunnan edustajien tarkistuskäynnillä huomattaisiin, jos asunto jostakin syystä ei enää täyttäisi asetettuja vaatimuksia. Pelastusviranomaisen, terveydensuojeluviranomaisen ja rakennusvalvontaviranomaisen hyväksyntä tarvittaisiin vain päiväkodissa ja ryhmiksessä.

27.3.2018

92. Pääkaupunkiseudun ateistit ry

Tavoitepykälän 3 kohdasta 6 pitää poistaa ateisminvapaudelle tuhoisat sanat "yleistä [lue: valtakirkollista] kulttuuriperinnettä" sekä "uskonnollista ja katsomuksellista". Varhaiskasvatussuunnitelman perusteiden yhteinen katsomuskasvatus on epäonnistunut, mahdoton ajatus.

On erittäin hyvä, etteivät 7 §:n perustelut mainitse seurakuntia, sillä edes voimassa olevan 11 e §:n perusteiden rajaus seurakunnista kerhotoiminnan järjestäjinä ei ole estänyt seurakuntia pyrkimästä opettamaan jopa koko päiväkotiryhmää.

On tärkeätä, että huoltajilla on oikeus pitää lapsi kotihoidossa mahdollisella yhteiskunnan tuella (14 §) ja näin säästää lapsi uskontoiselta katsomuskasvatukselta.

93. Suomen Varhaiskasvatus ry

Suomen Varhaiskasvatus ry kiittää mahdollisuudesta lausua lakiluonnoksesta.

Lausunnolla oleva varhaiskasvatustilanne sisältää tärkeitä ja keskeisiä seikkoja lapsen edun ja yhtenäisen opinpolun turvaamiseksi.

Tasa-arvoisen varhaiskasvatuksen takaamiseksi kaikille lapsille Suomen Varhaiskasvatus ry toivoo kuitenkin tarkennettavan ryhmäkokoja ja esiopetuksen ohella tapahtuvaa varhaiskasvatuksen järjestämisen tapaa. Tilapäisten ryhmäkokojen ylittämistä ei tulisi sallia, ja resursseja olisi kohdennettava tämän turvaamiseksi. Johtamisen ja erityisesti pedagogiikan johtamisen merkitystä tulisi kirkastaa johtajien koulutuksen ja vastuualueiden määrittelyllä. Yhdistys kannattaa lakiluonnokseen kirjattua henkilöstörakenteen muutosta, jossa kasvattajatiimin muodostavat varhaiskasvatuksen opettaja, varhaiskasvatuksen sosionomi ja varhaiskasvatuksen lastenhoitaja.

Suomen Varhaiskasvatus ry toivoo myös, että varhaiskasvatuksen valvontaa ja arviointia kehitetään valtakunnallisesti, ja siihen kirjataan lakiin selkeät toimintatavat, joita sekä julkisen että yksityisen varhaiskasvatuksen järjestäjän ja tarjoajan tulee noudattaa. Yksityisen varhaiskasvatuksen palvelutuotanto tulisi olla luvanvaraista ja linjassa perusopetuslaissa määritellyn perusopetusta koskevan lainsäädännön kanssa.

94. Erilaisten oppijoiden liitto ry

Erilaisten oppijoiden liitto ry lähestyy lausunnossaan hallituksen esitystä eduskunnalle varhaiskasvatusta oppimisvaikeuksien, erilaisen oppijan sekä lasten ja lasten vanhempien sekä varhaiskasvatuksen työntekijöiden näkökulmasta.

- On merkittävää, että lapsen etu on nostettu kaiken kattavaksi päämääräksi Yhdistyneiden kansakuntien lapsen oikeuksia koskevasta yleissopimuksen pohjalta. Haasteena on, miten se pystytään toteuttamaan varhaiskasvatuksen kaikissa muodoissa sekä erilaisissa olosuhteissa.

27.3.2018

- Yhdenvertaisuuden ja tasa-arvon toteutumiseksi kaikilla lapsilla tulee olla subjektiivinen oikeus varhaiskasvatukseen ja varhaiskasvatuksen tulee olla maksutonta. Tämän tulee olla tavoite.
- Onnistunut varhaiskasvatus tarvitsee riittävät taloudelliset resurssit, oikeanlaiset ja oikein mitoitettun henkilöstön, toimintaa sopivat ja riittävät tilat, tarvittavat esteettömät toimintavälineet ja oppimisen apuvälineet.
- Varhaiskasvatus on lapsen ja nuoren kehityksen kannalta tärkeintä aikaa, silloin rakennetaan lapsen polkua oppimisen tielle itsetuntemusta ja itseluottamusta rakentamalla onnistumisien kannustamana.
- Tutkimuksin on todettu, että oikeanlaiset toimenpiteet ja kannustava tuki varhaiskasvatuksessa ovat tehokkaimpia syrjäytymisen ehkäisemisessä.
- Mitä varhemmin tunnistetaan lapsen tuen tarve ja löydetään oikeat keinot ja apuvälineet oppimisen tukemiseen sitä varmemmin taataan selviytyminen opinpolulla ja muutenkin elämässä.
- On olemassa runsaasti tietoa lapsen varhaisesta kehityksestä sekä oppimisvaikeuksien ennakoitavuudesta, sen tulisi olla kaikkien lasten kanssa työskentelevien tiedossa, samoin kuin erilaiset tuen keinot ja oppimisen apuvälineet.
- Varhaiskasvatuksen ammattilaisten koulutustason nostaminen on tärkeää ja lapsen edun mukaista.
- Siirtymävaiheessa on tärkeää huomioida, että työntekijöidenjoukossa on henkilöitä, joilla on oppimisvaikeuksia. Heille samoin kuin muille alalle opiskeleville tulee taata tukea oppimisessa.
- Onnistuneen varhaiskasvatuksen takaa lapsen edun näkökulmasta oikein mitoitettu, oikeanlaiset ammattilaiset. Jokaisessa päiväkodissa tulisi olla työntekijä, jolla on varhaiskasvatuksen erityisopettajankoulutus. On myös taattava, että perhepäivähoidossa ja yksityisillä palvelun tuottajilla on käytössä riittävästi erityisopetuspalveluja.
- Varhaiskasvatuksen työntekijöiden palkkauksen tulee vastata koulutustasoa sekä työn vaativuutta. Näin saadaan paras ammattilaisjoukko työskentelemään lastemme parhaaksi.
- Varhaiskasvatuksen ammattilaisten peruskoulutuksessa, kouluttautuivat he mihin tehtävään tahansa tai toimivat minkä muotoisessa varhaiskasvatuksen toiminnassa, tulisi kaikille tarjota riittävät tiedot ja taidot eri tavoin ja eriaikaisesti kehittyvien ja oppivien lasten kanssa.
- Suomessa on olemassa runsaasti tutkimustietoa, erilaisuuden ilmenemisestä sekä erilaisista tukitoimista. Jos varhaiskasvatuksen ammattilainen ei ole saanut tätä tietoa peruskoulutuksesta toiminnan järjestäjän tulee huolehtia, että työntekijälle tarjotaan täydennyskoulutusta.
- Kiusaamisen ehkäiseminen tulee olla yksi varhaiskasvatuksen tavoitteista, varhain luotu ymmärtävä, yhdessä toimisen kulttuuri voidaan toimintatapa siirtää peruskouluun. Moni oppimisvaikeuksinen on ollut kiusattu lapsesta lähtien. Ryhmän ulkopuolelle jäädessään hänestä itsestään voi tulla kiusaaja.
- Yhteisen kansallisen tietovarannon perustaminen on tärkeää, toiminnan kehittämisen kannalta ja erityisesti tietojen siirron kannalta lapsen näkökulmasta.
- Digitaaliseen yhteydenpitoon siirryttäessä on huomioitava, että kaikilla ei ole mahdollisuuksia ja osaamista siirtyä digitaalisen yhteydenpitoon. Heille on taattava tasa-arvon toteutumiseksi muunlainen yhteydenpito.

27.3.2018

95. Suomen Ympäristökasvatuksen Seura ry

Lausuntomme on useamman tahon yhteinen ja sen ovat allekirjoittaneet seuraavat järjestöt:

Suomen Ympäristökasvatuksen Seura ry - FEE Suomi (Sinikka Kunttu, toiminnanjohtaja)
Suomen luonto- ja ympäristökoulujen liitto ry (Kati Vähä-Jaakkola, vs. toiminnanjohtaja)
WWF Suomi (Essi Aarnio-Linnanvuori, ympäristökasvatuksen asiantuntija)
Luonto-Liitto ry (Salla Tuomivaara, toiminnanjohtaja)
Natur och Miljö rf (Bernt Nordman, verksamhetsledare)
Suomen nuorisokeskusyhdystys ry (Eija Pietilä, toiminnanjohtaja)
Lasten ja nuorten puutarhayhdistys ry (Eeva-Maija Bergholm, toiminnanjohtaja)
Pidä Lappi Siistinä ry (Leo Pitkänen, hallituksen pj)
Pirkanmaan ympäristökasvatus ry (Petra Lattunen, puheenjohtaja)
Pirkanmaan ympäristökasvatuksen yhteistyöryhmän (PYY) työvaliokunta Pырstö (Petra Lattunen, puheenjohtaja)

Kestävän elämäntavan edistämisen, luontokokemusten tärkeyden sekä monipuolisen varhaiskasvatusympäristön tulisi näkyä varhaiskasvatuslaissa. Kestävän elämäntavan edistäminen on vahvasti mukana varhaiskasvatussuunnitelman perusteissa, jossa on mm. määritelty, että ”varhaiskasvatus perustuu elämän, kestävän elämäntavan ja ihmisoikeuksien kunnioittamiseen sekä ihmisarvon loukkaamattomuuteen.” Lisäksi varhaiskasvatussuunnitelman perusteissa todetaan, että ”varhaiskasvatuksessa tunnistetaan ja noudatetaan kestävän elämäntavan periaatteita niin, että sosiaalinen, kulttuurinen, taloudellinen ja ekologinen ulottuvuus huomioidaan.”

Kestävän elämäntavan edistäminen on leimallisesti mukana myös esi- ja perusopetuksen sekä lukion opetussuunnitelmien perusteiden tavoitteissa ja sisällöissä. Myös nuorisolain tavoitteiden toteuttamisen lähtökohdissa nämä ovat keskeisesti mukana. Johdonmukaisuus ja jatkumo varhaiskasvatuksesta kaikkiin kouluasteisiin on oleellisen tärkeää. On tärkeää, että perusta luonnon kunnioittamiselle ja kestävään elämäntapaan luodaan varhaiskasvatuksessa ja mahdollistetaan jatkumo ylemmille kouluasteille.

Varhaiskasvatuksen tavoitteissa (luku 1, Yleiset säännökset, 3 §) tulisi luonto ja luontokokemukset lisätä taiteiden ja kulttuuriperinnön sekä kulttuuriperinteen rinnalle. Näitä tavoitteita käsittelevissä kohdissa luontoa ja luontokokemuksia ei tällä hetkellä lakiluonnoksessa mainita lainkaan. Tavoitteissa tärkeää olisi tuoda esiin luonnon ymmärtäminen ja kunnioittaminen: jokaisella lapsella tulisi olla oikeus oppia tuntemaan luontoa ja mahdollisuudet oman luontosuhteen rakentamiselle.

Varhaiskasvatusympäristö (luku 2, Varhaiskasvatuksen järjestäminen, 10 §) tuli varhaiskasvatuslaissa määritellä huomattavasti esitettyä laajempaan. Laissa tulisi huomioida sisätilojen ja välineiden lisäksi myös luonto, pihat ja muut ulkona oppimisen mahdollistavat ympäristöt osana varhaiskasvatusympäristöä. Varhaiskasvatussuunnitelman perusteissa nähdään oppimisympäristöt laajemmin sisältäen luonnon, pihat, leikkipuistot ja muut rakennetut ympäristöt. Varhaiskasvatussuunnitelman mukaan ”ne tarjoavat kokemuksia, materiaaleja ja

27.3.2018

monipuolisia mahdollisuuksia leikkiin ja tutkimiseen. Niitä hyödynnetään liikunta- ja luontoelämysten ja oppimisen paikkoina.” Tämä varhaiskasvatusympäristön monipuolisuus tulisi näkyä myös varhaiskasvatuslaissa.

Lausunnon yhdessä antaneet järjestöt antavat kiitoksen lainvalmistelijoille siitä, että monialaisessa yhteistyössä ja kehittämisessä (luku 2, Varhaiskasvatuksen järjestäminen, 7 §) on huomioitu yhteistyö myös järjestöjen kanssa.

Ravintoa ja ruokailua (luku 2, Varhaiskasvatuksen järjestäminen, 11 §) käsittävään pykälään esitetään lisättäväksi se, että huomioitaisiin vastuullisuuteen ohjaava ruokakasvatus osana ruokailua. Varhaiskasvatuksessa ruokailu on paljon muutakin kuin ravintoa. Ympäristökasvatuksen ja kestävä elämäntavan edistämisen tulisi läpäistä kaikkea toimintaa varhaiskasvatuksessa. Ekologisuuden huomioiminen ja vastuullisuus ravinnossa ja ruokailussa on osa sitä.

96. Ammattiliitto Pro ry

- Subjektiiivinen päivähoito-oikeus on palautettava 40 tuntiin.
- Varhaiskasvatuksen ryhmäkokoja on pienennettävä.
- Tasa-arvon edistäminen tulee nostaa vahvemmin varhaiskasvatuksen tavoitteeksi.
- Häirinnän ja syrjinnän vastainen työ on aloitettava jo varhaiskasvatuksessa. Tätä varten on laadittava tarvittavat suunnitelmat.
- Perheiden ja lasten moninaisuus on huomioitava paremmin.

Ammattiliitto Pro keskittyy lausunnossaan työelämään liittyviin kysymyksiin.

On huolestuttavaa, että Suomessa varhaiskasvatuksen osallistumisaste on merkittävästi muita Pohjoismaita alemmalla tasolla. Sipilän hallitus on muuttanut varhaiskasvatuslakia 2015 ja 2016. Erityisesti subjektiiivisen päivähoito-oikeuden rajaamisella ja ryhmäkokojen kasvattamisella on ollut negatiivisia vaikutuksia. Päätöksen laskivat varhaiskasvatuksen laatua ja toimintaa ja sitä kautta heikensivät vanhempien mahdollisuuksia työnhakuun, opiskeluun tai työssä käymiseen. Tämä heijastuu erityisesti naisten työmarkkinatilanteeseen. Ammattiliitto Pro vaatii, että subjektiiivinen päivähoito-oikeus palautetaan 40 tuntiin ja varhaiskasvatuksen ryhmäkokoja pienennetään.

Ammattiliitto Pro pitää varhaiskasvatusta keskeisenä tekijänä, kun puhutaan työurien pidentämisestä, perhe- ja työelämän yhteensovittamisesta, naisten ura- ja palkkakehityksestä sekä koulutuksen ja työelämän segregaaion vähentämisestä. Tämän vuoksi laaja-alaisen tasa-arvonäkökulman sisällyttäminen varhaiskasvatuslain uudistamiseen on tärkeää.

Varhaiskasvatuksessa on siirryttävä sukupuoli- ja tasa-arvotietoiseen ohjaukseen ja opetukseen. Tällä tarkoitetaan samojen oikeuksien, velvollisuuksien ja mahdollisuuksien takaamista kaikille lapsille sukupuolesta tai sukupuolen ilmaisusta riippumatta. Toimintamallit on huomioitava kaikessa toiminnassa, toiminnan suunnittelussa ja arvioinnissa sen eri tasoilla sekä varhaiskasvatushenkilöstön koulutuksessa ja täydennyskoulutuksessa.

27.3.2018

Esityksen mukaan lasta tulee varhaiskasvatuksessa suojata väkivallalta, kiusaamiselta ja muulta häirinnältä. Kaikenlaisen syrjinnän, kiusaamisen ja häirinnän poistamiseen on kiinnitettävä huomiota jo varhain. Myös varhaiskasvatuksessa tulee jatkossa laatia häirinnän vastainen suunnitelma, toiminnallinen tasa-arvosuunnitelma ja yhdenvertaisuussuunnitelma. Tällä hetkellä velvollisuus koskee vain kouluja ja esiopetusta.

Varhaiskasvatuksen käytännön järjestelyillä on tärkeä merkitys perheen ja työn yhdistämisen onnistumisessa. Ammattiliitto Pro kannattaa esityksen lisäystä lähipalveluperiaatteesta, jonka mukaan varhaiskasvatuspalvelu tulee pyrkiä tarjoamaan lähellä asukkaita. Uusi pykälä vuorohoidosta edesauttaa lain yhtäläistä noudattamista asuinpaikasta riippumatta ja edistää lapsen oikeutta varhaiskasvatukseen iltaisin, öisin, viikonloppuisin ja arkipyhinä silloin kun lapsi tarvitsee sitä huoltajan työssäkäynnin tai opiskelun vuoksi.

Lisäksi perheiden ja lasten moninaisuus on huomioitava paremmin.

97. Suomen Psykologiliitto

Suunnitellut uudistukset varhaiskasvatukseen ovat hyviä.

Psykologiliitto haluaa kuitenkin kiinnittää huomiota lakiluonnoksen keskeiseen puutteeseen, joka asettaa varhaiskasvatukseen täysin eriarvoiseen asemaan muiden kouluasteiden kanssa: varhaiskasvatuksesta puuttuu lakisääteinen oikeus psykologin palveluihin. Varhaiskasvatukseen on sisällytettävä velvoite varhaiskasvatukseen psykologista.

Suomessa astui 1.8.2014 voimaan uusi yhtenäinen oppilas- ja opiskelijahuollon laki, joka takaa psykologipalvelut kaikille kouluasteille esiopetukseen, perusopetukseen sekä lukioihin ja ammatillisiin oppilaitoksiin. Tämä oli historiallinen ja tärkeä uudistus. On välttämätöntä, että sama oikeus psykologipalveluun koskee myös varhaiskasvatusta. Tämä on ehdottoman tärkeää sekä varhaiskasvatuksessa olevien lasten ja heidän perheidensä että varhaiskasvatuksen vaativaa työtä tekevien ammattilaisten kannalta.

Ei ole mitään perustetta sille, että lainsäädäntö takaa psykologipalvelut esiopetuksesta alkaen aina toisen asteen oppilaitoksiin saakka, mutta herkimmissä kehitysvaiheissa olevat alle kouluikäiset lapset ja heidän kanssaan työskentelevät jäävät vaille kasvuyhteisössä olevaa psykologin asiantuntijuutta. Psykologi osana varhaiskasvatukseen arkea tukee henkilöstön osaamista ja jaksamista ja varmistaa näin osaltaan päivähoidon laatua.

Suomen Psykologiliitto vaatii, että uuteen varhaiskasvatukseen sisällytetään velvoittava maininta varhaiskasvatukseen psykologista vastaavalla tavalla, kuin lakiehdotuksen 23, 25 ja 30 §:ssä on jo mainittu varhaiskasvatukseen erityisopettaja. Tämä tapahtuu pykälämuutoksien (23 ja 25 §) sekä uudella pykälällä (31 §).

Varhaiskasvatukseen pedagogista asiantuntijuutta sekä sosiaali- ja hoitoalan osaamista (26 § - 31 §) täydentämään tarvitaan psykologi. Lakiehdotuksen 7 §:ssä mainittu monialainen

27.3.2018

yhteistyö ei nykyisellään vastaa varhaiskasvatuksen psykologiasiantuntijuuden tarpeeseen riittävässä määrin eikä mielekkäällä tavalla. Esimerkiksi neuvolapsykologin (terveyskeskuspsykologin) palvelut keskittyvät pääsääntöisesti yksittäisten lasten ja perheiden ongelmien tutkimiseen ja hoitamiseen. Varhaiskasvatuksen psykologityön keskiössä on hyvinvoinnin edistäminen, ongelmien ennaltaehkäisy sekä varhainen toiminta kehitys- ja kasvatusongelmissa. Varhaiskasvatuksen psykologin tulee olla läsnä päiväkodin arjessa, konsultoida varhaiskasvatuksen henkilöstöä ja johtoa sekä osallistua suunnittelu- ja kehittämistyöhön. Psykologityön tarve varhaiskasvatuksessa on luonteeltaan jatkuvaa ja suunnitelmallista, ei tilapäistä tai harvoin esiintyvää.

Varhaiskasvatukseen liittyvä ohjaus ja neuvonta (16 §) edellyttää psykologin asiantuntijuuden hyödyntämistä. Varhaiskasvatuksen psykologiasiantuntijuus on välttämätöntä, jotta varhaiskasvatuksen suunnittelu ja arviointi lapsen kehityksen ja oppimisen tueksi (21 § - 24 §) voivat toteutua. Myös muilla kouluasteilla psykologit ovat keskeisesti mukana tuen tarpeen arvioinnissa, suunnittelussa, toteutuksessa sekä kehittymisen arvioinnissa. Psykologin tulee olla mukana niin varhaiskasvatuksen yleisessä suunnittelu- ja arviointityössä kuin tarpeen mukaan myös yksittäistä lasta koskevassa suunnittelutyössä.

Varhaiskasvatuksen psykologityön ensi vaiheen jalkauttaminen Suomen 311 kuntaan niin, että joka kunnassa on (keskimäärin) yksi varhaiskasvatuksen psykologin vakanssi voidaan toteuttaa vuosien 2019–2022 aikana vaiheittain. Ensi vaiheen täyden kattavuuden (= keskimäärin yksi psykologi peruskuntaa kohden) vuosikustannukset ovat 18,6 miljoonaa euroa.

98. Kuurojen Liitto

Tiivistelmä tehty opetus- ja kulttuuriministeriön toimesta

Kuurojen Liitto ry on erittäin huolissaan siitä, että hallituksen esitys varhaiskasvatuslaiksi ei ole huomionnut viittomakieltä käyttävien lasten *kielellisiä oikeuksia*, vaikka muilta osin yhdenvertaisuus on melko hyvin kirjattu. YK:n yleissopimus vammaisten henkilöiden oikeuksista, joka on ratifioitu myös Suomessa ja siis velvoittaa viranomaisia laintasoisesti, nostaa viittomakielet nimenomaisesti esille viidessä eri artiklassa. Viittomakielilaki (359/2015) on ollut pian kolme vuotta voimassa, mutta edelleen sen velvoitteet sivuutetaan lainsäädännössä.

Viittomakieltä käyttävillä lapsilla *kielellinen näkökulma* on olennainen saavutettavuuden kannalta: koska he eivät kuule ryhmässä käytettävää puhetta, heidän mahdollisuutensa saada hoivaa ja tukea kehitykselleen edellyttää viittomakielen tai viittomakielestä johdettujen puhetta tukevien tai korvaavien kommunikaatiomenetelmien käyttöä.

Lisäksi on tärkeää huomata, että viittomakielilain 1 § 2.mom ei rajaa pois viittomakieltä käyttäviä kuulevia lapsia, jotka käyttävät viittomakieltä omana kielenään. Lain velvoittamana varhaiskasvatuksessa tulee huomioida myös heidän kielelliset oikeutensa. Ehdotamme, että § 8 VARHAISKASVATUKSEN KIELI lisätään seuraavat lauseet (alleviivattu):

27.3.2018

Kunnan on huolehdittava siitä, että lapsi voi saada varhaiskasvatusta lapsen äidinkielenä olevalla suomen tai ruotsin kielellä tai saamen kielilain (1086/2003) 3 §:n 1 kohdassa tarkoitetulla saamen kielellä tai viittomakielilain (359/2015) 1 §:n tarkoitetulla viittomakielellä. Kaksikielisessä kunnassa ja kaksikielisiä tai sekä suomen- ja ruotsinkielisiä kuntia käsittävässä kuntayhtymässä varhaiskasvatus järjestetään kunnan tai kuntayhtymän molemmilla kielillä siten, että palvelunkäyttäjä saa palvelua valitsemallaan kielellään, joko suomeksi tai ruotsiksi. Lisäksi tulee huolehtia viittomakielisen lapsen oikeudesta saada viittomakielistä varhaiskasvatusta kunnassa esiintyvän tarpeen mukaisesti.

99. Oulun yliopiston varhaiskasvatuksen opiskelijoiden ainejärjestö Lastarit Ry

Mielestämme uusi varhaiskasvatustalaki vastaa varhaiskasvatuksen nykyisiin sekä tuleviin tarpeisiin. Toivoisimme lakiin lisää täsmennyksiä ja tiettyihin kohtiin selkeämpiä määrittelyjä, jotta tulkinnallisuudelle ei annettaisi niin paljon tilaa. Olemme sitä mieltä, että laki kokonaisuudessaan ajaa yksittäisten lasten etuja ja noudattaa pitkälti YK:n Lapsen oikeuksien sopimusta. Laki purkaa epäselvyyksiä käytännön varhaiskasvatustyössä, selkeyttää laadukkaan varhaiskasvatuksen edellytyksiä ja tavoitteita. Lain taustalta on selkeästi huomattavissa suomalaisen varhaiskasvatuksen arvot ja eettiset periaatteet.

Tämän hetken resurssien näkökulmasta osa tavoitteista vaikuttaa hyvinkin kunnianhimoisilta, joten toivomme valtion päätöksentekooielimiltä selkeää panostusta tulevaisuuden sukupolvien hyvinvoinnin takaamiseen sekä suomalaisen sivistys- ja kulttuurivarannon vaalimiseen. Toivomme, että ennen voimaantuloa lakiuudistusta arvioitaisiin pitkäjänteisesti lapsen oikeuksien näkökulmasta sen kaikilta osin. Lisäksi pyydämme, että lakiuudistus pyritään toteuttamaan lapsen kasvurauhaa suojellen poliittisilta Poliittisen Pitkä siirtymäaika mahdollistaa osaltaan tämän.

100. Suomen Opiskelijakuntien liitto SAMOK ry

SAMOK pitää sosionomi-koulutettujen pätevyysmahdollisuuksien heikentämistä ongelmallisena.

SAMOK pitää lakiluonnoksen tavoitteita varhaiskasvatuksen henkilöstön osaamisen nostamisesta kannatettavina.

SAMOK uskoo henkilöstön osaamistason noston tukevan varhaiskasvatuksen laatua.

SAMOK pitää tärkeänä että sosionomeilla on jatkossa hyvät mahdollisuudet täydennyskoulutusta erilaisiin varhaiskasvatuksen tehtäviin.

SAMOK pitää esityksen tavoitetta nostaa varhaiskasvatuksen työntekijöiden osaamista hyvänä. Varhaiskasvatuksen kehittymisen kannalta on tärkeää että jatkossa varhaiskasvatuksessa työskentelee jatkossa useampi korkeakoulutettu. SAMOK uskoo henkilöstön osaamistason noston tukevan varhaiskasvatuksen laatua.

SAMOKin näkemyksen mukaan on kuitenkin hyvin ongelmallista että lakiluonnos ei tunnista sosionomien pedagogista osaamista ja valmiuksia toteuttaa hyvää, pedagogista

27.3.2018

varhaiskasvatusta. Lakiluonnos rakentaa hierarkkista ja jäykkää henkilöstörakennetta varhaiskasvatukseen. Lakiesityksen tehtäväjako varhaiskasvatuksen opettajan ja sosionomin tehtäviin on keinotekoinen eikä vastaa työelämän todellisia tarpeita.

Suomen korkeakoulutus perustuu duaalimalliin, jossa alemmat korkeakoulututkinnot tunnistetaan saman arvoisiksi. Lakiluonnoksessa tämä tunnistaminen on unohdettu ja yliopiston kandiditutkinto nostetaan tutkintojen viitekehyksessä samalla tasolla olevan ammattikorkeakoulututkinnon yläpuolelle. SAMOKin kanta on, että sosionomitutkinnon varhaiskasvatuksen opettajan kelpoisuus on säilytettävä.

Sosionomit (AMK) saavat koulutuksessaan vahvan sosiaalipedagogisen ja varhaiskasvatuksen osaamisen. Osaaminen vastaa varhaiskasvatuslaissa (580/2015) sekä Opetushallituksen (OPH) julkaisemassa Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2016 -dokumentissa määriteltyjä tavoitteita. Onkin kyseenalaista että vaikka kumpikaan alempi tutkinto ei ole muuttunut, uuden lain myötä niiden kelpoisuus muuttuu.

Sosionomi (AMK) -tutkinnon lisäksi voi osassa ammattikorkeakouluista suorittaa sosionomi (YAMK) -tutkinnon. Sosionomi (YAMK) -tutkinto antaa valmiuksia toimia erityisesti varhaiskasvatuksen hallinnollisissa sekä johtotehtävissä. Tutkinto-ohjelman suorittaneella on vahva ja monipuolinen palvelujen järjestelmäosaamisen erikoisasantuntijuus, perus- ja erityistason palvelujen kehittämiseen tarvittava osaaminen. Tällä tutkinnolla tulisi olla kelpoinen päiväkodin johtajan tehtäviin.

SAMOK pitää myös ongelmallisena että lausuntopyyntö lakiluonnoksesta on osoitettu lastentarhanopettajia kouluttaville yliopistoille mutta ei sosionomeja kouluttaville ammattikorkeakouluille.

101. Suomen Opettajaksi Opiskelevien Liitto SOOL ry, Suomen ylioppilaskuntien liiton (SYL), Ebe ry:n, Varkaat ry:n, ITU ry:n, Lastarit ry:n, Lastopet ry:n ja Sulo ry:n yhteinen lausunto

Tiivistäen voidaan todeta, että luonnos uudeksi varhaiskasvatuslaiksi tuo tervetulleita muutoksia päiväkodin henkilöstörakenteeseen, henkilöstön ammattinimikkeisiin ja kelpoisuusvaatimuksiin sekä kommunikaatioon kodin ja päiväkodin välillä. Joitakin täsmennyksiä valveutunut lukija kuitenkin jää kaipaamaan. Erityisesti pitkät siirtymäajat henkilöstörakennetta ja kelpoisuusvaatimuksia koskevissa muutoksissa eivät vakuuta perusteluillaan. Olisi syytä määritellä tarkemmin kunnilta edellytettävät toimintatavat näiden muutosten käytännön toteutuksen suhteen. Tarkennusta vaatii myös varhaiskasvatuksen määritelmä, minkä lisäksi lakiin tulee luoda kokonaisuudessaan varhaiskasvatukseen sopivat tuen hallinnolliset kehykset.

102. Barnträdgårdsläro utbildningen, Pedagogiska fakulteten vid Helsingfors universitet

* Barnets rätt till småbarnspedagogik är ett viktigt ställningstagande som är i överensstämmelse med internationella och nationella överenskommelser

27.3.2018

* Barnets rätt till småbarnspedagogik garanteras genom att varje daghem har behörig personal, dvs. lärare inom småbarnspedagogik, utbildade i småbarnspedagogik vid universiteten

* Som en konsekvens av förslagen om personalstrukturen i lagtexten behövs en utveckling av hur personal med olika utbildningar kan på ett högkvalitativt sätt arbeta i mångprofessionella team för barnets bästa

103. Keskosvanhempien yhdistys Kevyt

Keskosvanhempien yhdistys Kevyt kiittää mahdollisuudesta lausua lakiesityksen sisällöstä ja ehdottaa seuraavia muutoksia keskoslasten perheiden tarpeiden näkökulmasta:

Lakiesityksen 10 pykälän kohdalla korostamme, että Lasten erilaisuus tulee ottaa positiivisella tavalla huomioon varhaiskasvatusympäristössä.

Lakiesityksen 12 pykälän hallituksen esityksessä tulee säilyttää maininta, että lapselle on järjestettävä kokoaikaista varhaiskasvatusta, jos perheeseen on syntymässä/syntynyt useampi kuin yksi lapsi samanaikaisesti tai jos perheeseen syntyy keskoslapsi/keskoslapset.

Lakiesityksen 17 pykälän varhaiskasvatuspaikan hakemista koskevaan pykälää tulisi täydentää seuraavasti: Mikäli tarve ennakoimattomasti laajentuu 12 pykälän 4 momentissa säädetyn perheen olosuhteiden takia siksi, että syntyvä/syntyvät lapset syntyvät keskosina, kunnan on kuitenkin järjestettävä laajentuneen tarpeen mukainen varhaiskasvatuspaikka välittömästi saatuaan tiedon tarpeen muutoksesta.

Lasten tuen tarpeeseen vastaamisen tulisi näkyä lakiesityksessä vahvemmin. Tukimuotoja tulee olla riittävän monenlaisia, koska lasten tilanteet ovat hyvin erilaisia. Tukimuotoja täytyy myös todellisuudessa käytössä ja saatavilla ilman, että vanhemmat joutuvat tekemään valtavasti työtä niiden hakemisessa. Kaikilla vanhemmilla ei ole mahdollisuutta, osaamista tai voimia tukimuotojen hakemiseen, mutta on lapsen oikeus ja etu saada riittävä tuki.

Kevyt haluaa myös kiinnittää huomiota siihen, että varhaiskasvatuksen tulisi olla alueellisesti tasalaatuista, jotta lasten oikeudet eri puolilla maata toteutuvat tasavertaisina. Lapsia ei saa asettaa eriarvoiseen asemaan asuinpaikan perusteella. Tämän toteutumisesta on huolehdittava lakia sovellettaessa ja tätä on myös seurattava tehokkaasti.

104. Vapaa-ajattelijain Liitto ry

Uskonnollinen ja katsomuksellinen sitouttamattomuus lakiin

Ehdotamme selkeyden vuoksi, että nykyisissä varhaiskasvatussuunnitelman perusteissa oleva linjaus sitouttamattomuudesta - "Varhaiskasvatus on uskonnollisesti, katsomuksellisesti ja puoluepoliittisesti sitouttamaton." - sisällytetään myös varhaiskasvatuslakiin, sen kolmanteen pykälään. Näin vahvistetaan linjausta ja edistetään sen toteuttamista käytännössä kautta maan.

27.3.2018

Lain 43 § mukaan varhaiskasvatus rekisteröidyn yhdistyksen järjestämänä olisi yksityistä, mutta valtionkirkon seurakunnan tai rekisteröidyn uskonnollisen yhdyskunnan järjestämän ei olisi. Pykälän mukaan palvelun tuottaja ei saisi esimerkiksi olla asetettu konkurssiin. Konkurssilain 3 § mukaan valtionkirkkojen seurakuntia ei voi asettaa konkurssiin, mutta vastaava rajoitus ei koske muita uskonnollisia yhdyskuntia.

Olisi näin ollen luontevaa kirjata 43 § perusteluihin, että rekisteröidyn uskonnollisen yhdyskunnan järjestämä varhaiskasvatus on yksityistä.

105. Valtion liikuntaneuvosto

Tiivistelmä laadittu opetus- ja kulttuuriministeriön toimesta

Valtion liikuntaneuvosto pitää varhaiskasvatustaloudista yhtenä keskeisimmistä valtionohjaukeinoista parantaa lasten ja nuorten kokonaisvaltaista kehitystä, hyvinvointia ja terveyttä. Neuvosto painottaa lakiuudistuksen ja sen toimeenpanossa muun muassa sitä, että lasten ja vanhempien arki on olennaisesti muuttunut niistä ajoista, jolloin varhaiskasvatustaloudista vuosikymmeniä sitten säädettiin. Yksi konkreettisimmista esimerkeistä on fyysisen aktiivisuuden väheneminen, joka on noussut 2010-luvun keskeiseksi globaaliksi terveyshaitaksi. Väestötasolla liikunnallisuuden puute näkyy jo nyt miljardiluokan suorina että epäsuorina kansantaloudellisina kustannuksina.

Tuoreiden suositusten mukaan alle 8-vuotiaiden lasten päivään pitäisi sisältyä vähintään kolme tuntia liikuntaa eri muodoissa. Valtaosalla 3-vuotiaista sekä kolmasosalla 3-6-vuotiaista lapsista suositukset eivät tällä hetkellä toteudu. Huolestuttavinta on, että jo kolmen vuoden iässä fyysisen aktiivisuuden määrä ja passiivinen elämäntapa alkavat urautua. Ylipaino-ongelmat, motoristen perustaitojen rapautuminen ja epäterveellisten elintapojen kasautuminen vaarantavat jo nyt lasten hyvinvointia ja terveyttä keskeisellä tavalla.

Neuvosto painottaa, että varhaiskasvatustaloudista tavoitetta, edistää jokaisen lapsen iän ja kehityksen mukaista kokonaisvaltaista kasvua, kehitystä, terveyttä ja hyvinvointia, ei ole mahdollista saavuttaa ilman varhaiskasvatustoiminnan kokonaisvaltaista liikunnallistamista ja perheiden kokonaisvaltaista tukemista terveyteen ja hyvinvointiin liittyvissä kysymyksissä. Ratkaisevassa asemassa tulevat olemaan lain toimeenpanon riittävä resursointi ja toteutumisen seuranta sekä varhaiskasvatustaloudista henkilöstön riittävä osaamistaso.

Tuore tutkimustieto vahvistaa liikkumisen tärkeyden myös kehitettäessä kognitiivisia taitoja ja oppimisvalmiuksia, kuten keskittymiskyky, tiedonkäsittely- ja muistitoiminnat. Perusta positiiviselle koetulle pätevyydelle ja käsitykselle itsestä oppijana rakentuu varhaislapsuudessa.

Neuvosto painottaa, että jotta laissa säädetyt tavoitteet voivat toteutua, tulee kiinnittää huomiota seuraaviin asioihin. Henkilöstön osaamista lasten liikkumisen edistämisessä tulee kehittää kaikilla koulutusasteilla ja tahoilla. Tutkimusten mukaan keskeisin lapsen liikkeen rajoittaja on varhaiskasvatustaloudista osaaminen ja asenne. Päiväkodin johtajalla ja

27.3.2018

perhepäivähoidon ohjaajalla on keskeinen vastuu liikuntamyönteisen toimintakulttuurin muodostajana. Tutkintonimikkeet itsessään eivät riitä, vaan keskeiseen asemaan nousee, kuinka varhaiskasvatushenkilöstön perus- ja täydennyskoulutusten sisältöjä kyetään kehittämään. Nykyisellään liikunnan ja liikkumisen opettaminen varhaiskasvatushenkilöstön koulutuksessa on erittäin niukkaa.

Liikuntaneuvosto painottaa, että varhaiskasvattajien koulutuksen sisältöjä ja minimimääriä liikunnan osalta tulisi valtakunnallisesti ohjata nykyistä vahvemmin. Varhaiskasvatuksen henkilöstön liikunta- ja hyvinvointiosaaminen tulee varmistaa määritellyn täydennyskoulutusveloitteen avulla.

Neuvosto painottaa, että ratkaisevaa lain tavoitteiden saavuttamisen näkökulmasta on riittävän henkilöstön turvaaminen yksiköihin. Liikkumisen näkökulmasta riittämätön henkilöstön määrä vaikuttaa suoraan lasten liikkumismahdollisuuksiin. Liikkumista saatetaan rajoittaa turvallisuussyihin vedoten. Päiväkotipäivät ovat tutkimusten mukaan fyysisesti varsin passiivisia ja ulkoilu saatetaan jättää kokonaan väliin. Osassa päiväkotieja ohjattua liikuntaa ei järjestetä lainkaan.

Varhaiskasvatusympäristöjä tulee Neuvoston mukaan kehittää liikkumista edistäviksi. Valtion liikuntaneuvosto pitää välttämättömänä, että lain toimeenpanon yhteydessä varmistetaan varhaiskasvatusympäristön kannustavuus liikkumisen näkökulmasta. Tutkimukset osoittavat, että päivähoiton fyysisillä olosuhteilla ja varusteilla sekä päiväkodin lähellä sijaitsevilla liikkumismahdollisuuksilla on suuri merkitys lapsen päivittäisen fyysisen aktiivisuuden määrään. Tällä hetkellä vain alle 20 prosenttia pihaluista ja alle 40 prosenttia sisätiloista voidaan katsoa liikkumisen näkökulmasta hyvätasoisiksi. Myös välineistö on usein puutteellista.

Neuvosto esittää, että tietovaranto mahdollistaisi lapsen liikkumisen ja hyvinvoinnin seuraamisen. Valtion liikuntaneuvosto nostaa esiin, että tietovarantoa suunniteltaessa otettaisiin huomioon lapsen liikkumisen ja hyvinvoinnin seuraaminen ja tukeminen. Tietovarantoa olisi mahdollista myös hyödyntää varhaiskasvatusympäristöjen arvioinnissa.

Neuvosto toteaa, että lasten vasu-keskustelut ovat luonteva hetki pohtia vanhempien kanssa lasten liikkumista ja fyysisesti aktiivisen leikkimisen ja ulkoilun määrää. Liikuntaneuvosto painottaa fyysisen aktiivisuuden ja sen aktivoinnin sisällyttämistä yksilölliseen varhaiskasvatussuunnitelmaan ja sen arviointiin.

Liikuntaneuvosto tuo esiin, että Suomi on ratifioinut vammaissopimuksen vuonna 2016 ja sopimus on Suomessa osa kansallista lainsäädäntöä. Tämä velvoittaa viranomaistahoja ottamaan kaikessa toiminnassaan huomioon vammaisten henkilöiden oikeuksien toteutuminen ja edistäminen. YK:n vammaisyleissopimuksen 19 artikla käsittelee elämistä itsenäisesti ja osallisuutta yhteisöissä. Artiklan mukaisesti koko väestölle tarkoitetut palvelut tulee olla vammaisten henkilöiden saatavissa yhdenvertaisesti muiden kanssa. Valtion liikuntaneuvosto pitää tärkeänä YK:n yleissopimuksen velvoitteiden ja yhdenvertaisuuslain (1325/2014) nostamista mukaan hallituksen esityksen lainsäädäntöä kuvaavaan lukuun 2.1.

27.3.2018

Valtion liikuntaneuvosto pitää kannatettavana, että uudistettavan lain 7 §:n mukaan kunnan on varhaiskasvatusta järjestettäessä toimittava yhteistyössä opetuksesta, liikunnasta ja kulttuurista, sosiaalihuollosta, lastensuojelusta, neuvolatoiminnasta ja muusta terveydenhuollosta vastaavien sekä muiden tarvittavien tahojen kanssa.

106. Valtion ravitsemusneuvottelukunta

Valtion ravitsemusneuvottelukunta (VRN) esittää, että lakiehdotukseen tulisi sisällyttää tarkoituksenmukaisuus -periaate ruokailun järjestämisessä, kuten se on nykyisessä laissa (vrt. 2 b §). Ehdotus sanamuodosta: "Ruokailu järjestetään tarkoituksenmukaisesti ja ohjatusti kaikille läsnä oleville lapsille."

Perustelu: Lasten aterioiden ja välipalojen järjestämisessä on tärkeää ottaa huomioon varhaiskasvatuspäivän kokonaisuus, toiminnan luonne ja lapsen iän mukaiset tarpeet ravitsemuksessa ja ruokailussa.

VRN esittää, että nykyisessä laissa oleva momentti "Valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä ravinnon terveellisyydestä ja tarpeellisuudesta ja ruokailun toteuttamisesta varhaiskasvatuksessa" sisällytetään myös uuteen lakiin. VRN on antanut vasta tammikuussa 2018 ensimmäiset kansalliset varhaiskasvatuksen ruokailusuositukset, jotka kattavat sekä tarjotun ruoan ravitsemuslaadun, ruokailun järjestämisen ja pedagogisesti ohjatun ruokailun ja ruokakasvatuksen. Ruokailu ja ruokakasvatus ovat tavoitteellisesti ja sisällöllisesti määritetty vasta nyt ensimmäistä kertaa valtakunnallisissa varhaiskasvatussuunnitelman perusteissa (2016), joiden käyttöönotto on monilta osin kesken. Minkäänlaista seurantatietoa toteutumisesta ja käytännöistä ei ole vielä olemassa. On tärkeää, että tässä tilanteessa säilytetään laissa mahdollisuus säätää lasten ravitsemuksesta, ruokailusta ja sen järjestämisestä tilanteen vaatiessa myös tarkemmin asetuksella. On seurattava, että lapsen etu toteutuu myös ravitsemuksen, syömään oppimisen ja ruokakasvatuksen osalta.

107. Naisasialiitto Unioni

Tiivistelmä tehty opetus- ja kulttuuriministeriön toimesta.

Hallituksen ehdotuksessa uudeksi varhaiskasvatuslaiksi kannatettavaa on lapsen edun ensisijaisuuden korostaminen. Naisasialiitto Unioni katsoo, että lapsen edun mukaista on subjektiivisen päivähoito-oikeuden palauttaminen sekä ryhmäkokojen pienentäminen. Kuntien tulisi järjestää lasten edun nimissä myös varhaiskasvatusta turvapaikanhakijoille ja paperittomana kunnan alueella oleskeleville.

Lisäys lapsen suojelemiseksi väkivallalta, kiusaamiselta ja muulta häirinnältä on erittäin tärkeä. Naisasialiitto Unioni katsoo, että varhaiskasvatusympäristön turvallisuuden suunnitelmallisessa varmistamisessa tulee huomioida Varhaiskasvatussuunnitelman perusteiden velvoittama sukupuolisensitiivinen näkökulma.

Merkittävä osa lasten välisestä kiusaamisesta liittyy sukupuoleen ja sukupuolen ilmaisuun. Sukupuoltaan epätyypillisesti tai moninaisesti ilmaiseva lapsi voi olla alttiimpi kiusaamisen kohteeksi joutumiselle. Jos aikuinen ei tiedosta varhaiskasvatusarjen

27.3.2018

sukupuolittavia käytäntöjä ja niiden mahdollista vaikutusta kiusaamistilanteissa, ne voivat jäädä huomaamatta ja siten puuttumatta ja purkamatta. Erityisen ongelmallista on, jos henkilöstössä on asenteita, joissa sukupuolen moninaisuutta ei tunnisteta, tunnusteta tai hyväksytä.

Naisasialiitto Unioni pitää tärkeänä, että pykälässä tai sen perusteluissa korostetaan varhaiskasvatusympäristön turvallisuutta seuraavalla lisäyksellä: Ympäristön turvallisuudessa tulee huomioida lapsen mahdollisuus ilmaista sukupuoltaan yksilöllisesti. Ympäristö, jossa lapsilta ei odoteta normatiivisten sukupuoliroolien mukaista käytöstä ja jossa lasten annetaan ilmaista itseään yksilöllisesti on turvallisuuskysymys.

Henkilömitoitus tulee palauttaa entiselle tasolle. Henkilöstömitoituksen pienentäminen on varhaiskasvatuksessa työskentelevien mukaan aiheuttanut jopa vaaratilanteita.

Kaikilla lapsilla tulee olla tasa-arvoinen pääsy varhaiskasvatuspalveluihin. Sen vuoksi tavoitteena tulee olla asteittainen siirtyminen kohti maksutonta varhaiskasvatusta.

108. Sosiaalialan ammattikorkeakoulu-verkosto

Tiivistelmä laadittu opetus- ja kulttuuriministeriön toimesta.

Lain lähtökohtana olevan monialaisen, suunnitelmallisen ja tavoitteellisen varhaiskasvatustoiminnan takaamiseksi on tärkeää, että päiväkodeissa on riittävästi korkeakoulutasoisen tutkinnon suorittanutta henkilökuntaa.

Verkosto kiinnittää erityisesti huomiota esityksen jäykkiin kelpoisuusrakenteisiin, hierarkkisuuteen tehtävänkuvaluonnoksissa sekä kelpoisuuksien laajentamiseen koulutuksia täydentämällä. Jos lakiesitys etenee ehdotetussa muodossa, vaarana on, että kunnat joutuvat jatkossakin tyytymään lainvastaiseen henkilöstömitoitukseen ja pulaan kelpoisesta henkilökunnasta. Kasvatustieteen kandidaatteja suosiva esitys ei turvaa lain lähtökohtaa monialaisuuden turvaamiseksi ja nostaa yhden, samantasoisien korkeakoulutetun ryhmän toisen edelle kelpoisuuksissa ja etenemismahdollisuuksissa urapolulla.

Verkoston mukaan sosionomin varhaiskasvatuksen opettajan kelpoisuus on säilytettävä. Lakiluonnos ei mahdollista sosionomien toimimista varhaiskasvatuksen opettajana. Esitys ei myöskään mahdollista etenemistä erityisopettajaksi, esiopettajaksi eikä päiväkodin johtajaksi. Korkeakoulututkinnon suorittaneella sosionomilla tulee olla koulutustaan vastaavat vastuut ja tehtävät, joten pedagoginen ja monialainen vastuu tulee jakaa korkeakoulutetun henkilöstön kesken joustavasti ja koulutusten tuottamaa osaamista hyödyntäen. Verkosto viittaa Ammattikorkeakoulujen rehtorineuvoston Arenen vuonna 2017 tekemään selvitykseen sosionomien varhaiskasvatusosaamisesta 2017.

Verkoston näkemyksen mukaan ei ole tutkimuksellista näyttöä siitä, että sosionomitaustainen opettaja suoriutuisi tehtävästään heikommin opettajana tai esimiehenä kuin kasvatustieteen kandidaatit. Tämän johdosta ei ole perusteita jäykistää

27.3.2018

kelpoisuuksia entisestään, vaan tarjota joustavia mahdollisuuksia kunnille rakentaa tarkoituksenmukaisia ryhmiä, joissa toteutuu korkeakoulutettujen tutkintojen määrä 2/3 ja tavoitetila olisi kaksi varhaiskasvatuksen opettajaa erilaisista koulutuspoluista.

Lakiehdotus on syrjivä. Sosionomi (YAMK) –tutkinnon osaamista lakiehdotus ei tunnista ollenkaan, vaikka sen tulisi soveltua jatkossakin varhaiskasvatuksen esimies-, asiantuntija- ja johtamistehtäviin. Näiden tehtävien poissulkeminen ylemmän ammattikorkeakoulututkinnon suorittaneilta ei perustu koulutuksen tuottaman osaamisen arviointiin eikä tehtävissä vaadittaviin kompetensseihin tai niissä suoriutumiseen.

Lakiesitys tuottaa eriarvoisuutta ja heikentää perusteettomasti kelpoisuuksia työelämässä. Varhaiskasvatuksen opettajan tehtäviin aiemmin ja siirtymäkaudella sosionomin tutkinnon suorittaneet ovat kelpoisia, mutta vastaavat opinnot myöhemmin suorittaneet eivät enää saa kelpoisuutta.

Lapsen varhaiskasvatussuunnitelman laadinta on säilytettävä myös sosionomin vastuualueena. Sosionomin opettajankelpoisuus on säilytettävä varhaiskasvatuksen opettajan tehtäviin. Ei tarvita hierarkkista rakennetta kahden tasavertaisen ja suomalaisen korkeakoulujärjestelmän mukaisen tutkinnon välille.

Esityksen 27 §:n perusteluissa varhaiskasvatuksen sosionomin peruskoulutuksena todetaan sosiaali- ja terveystieteiden AMK-tutkinto, mikä antaa liian väljän pohjan, ja mahdollistaneen myöhemmin tulkintoja, joissa varhaiskasvatuspätevyys voi tulla muille AMK-tutkinnon suorittaneille kuin sosionomeille. Lausunnon mukaan kelpoisuudeksi pitäisi selvästi ja ehdottomasti määritellä sosionomitutkinto tai vastaava aikaisempi tutkinto kriteeriksi.

Jos lakiesityksen ehdotus vain kasvatustieteiden kandidaattien opettajankelpoisuudesta toteutuu, se vaarantaa työvoiman saatavuuden alueellisesti. Yliopistollista koulutusta ei ole riittävästi tarjolla esimerkiksi Pohjois- ja Itä-Suomessa. Ammattikorkeakouluverkosto on alueellisesti huomattavasti kattavampi.

Lakiehdotus on syrjivä, sillä sosionomikoulutuksen perustalta henkilö ei voi edetä urallaan ja käyttää ammatillista osaamistaan ja kapasiteettiaan työssä verrattuna siihen, miten lakiehdotus kuvaa kasvatustieteiden kandidaattien mahdollisuuksia edetä ammatillisesti ja urallaan.

Jos lainsäätäjän ehdottama varhaiskasvatuksen sosionomi –nimike toteutuu lakiehdotuksen mukaisesti on varhaiskasvatuksen sosionomin tehtäväkuva ja vastuut on selkeytettävä:

- vastata yhteistyöstä vanhempien/huoltajien kanssa
- vastata moniammatillisesta verkostotyöstä (perhekeskukset, sote-palvelut, neuvola, koulut, erityisopetus)
- vastata varhaiskasvatuksessa toteutettavasta matalan kynnyksen perhetyöstä
- pedagoginen vastuu tulee jatkossakin ehdottomasti jakaa varhaiskasvatuksen kandidaattien ja sosionomien kesken perustuen sosionomien koulutukseen sisältyviin pedagogisiin opintoihin.

27.3.2018

Koulutukselliset umpiperät tulee poistaa:

- erityisopettajan opintoihin hakukelpoisuus tulee määrittää myös varhaiskasvatuksen sosionomitutkinnon pohjalta
- eteneminen johtajaksi mahdollistettava sosionomi (YAMK)-tutkinnon suorittaneille.

Sosionomeille tulee taata mahdollisuus täydentää opintojaan ja osaamistaan *suoraan* myös varhaiskasvatuksen erityisopettajan kelpoisuuteen.

Kelpoisuusvaatimuksena päiväkodin toiminnasta vastaavan johtajan tehtävään tulee olla sosionomi (YAMK) pykälässä 31 kuvatun kasvatustieteen maisterintutkinnon ohella. Perusteluna on, että sosionomi (YAMK) –tutkinto tuottaa osaamista sekä johtamiseen että työelämän ja osaamisen kehittämiseen ja se on Master -tasoinen kansallisesti ja kansainvälisesti tunnustettu tutkinto.

Sosionomi (YAMK) on työskennellyt joko opettajana tai varhaiskasvatuksen sosionomina varhaiskasvatuksen opettajan työparina ja lapsen sosiaalisissa verkostoissa esim. perhetyötä tehden kolmen vuoden ajan ennen opintojen täydentämistä, on hänen taitonsa johtaa työyhteisöä ja pedagogisia asiantuntijoita lähtökohdiltaan paremmat kuin yliopistosta suoraan ilman työkokemusta valmistuneella. Olisi käsittämätöntä, jos työnantaja ei saisi valita näistä vaihtoehdoista soveltuvimpaa henkilöä tehtävään.

Verkosto katsoo, että henkilöstörakennetta koskevaa ehdotus syrjii sosionomeja, siinä ei ole esitetty vähimmäismitoitusta sosionomeille kuten muissa ammattiryhmissä. Esitys lisää hierarkiaa ja vähentää korkeakoulutetun henkilöstön sitoutumista työyhteisöissä. Tekstiehdotus on muotoiltu siten, että välttämättä päiväkotiin ei lakisääteisesti jatkossa ole tarvetta rekrytoida yhtään sosionomia, sillä sosionomien vähimmäismäärä puuttuu ehdotuksesta kokonaan. Jäykän kolmiosaisen rakenteen tilalle tulisi olla malli 2 + 1 – vähintään kahdella kolmesta olisi kandidaatin tai sosionomin tutkinto ja kolmannella vähintään lastenhoitajan kelpoisuus.

Sosionomeille tulee taata mahdollisuus täydentää joustavasti opintojaan ja osaamistaan esiopetuksen tehtäviin kohtuullisilla lisäopinnoilla.

Jos sosionomi ei ole tulevaisuudessa kelpoinen varhaiskasvatuksen opettajan tehtävään, tulisi olla mahdollisuus täydentää tutkintoaan tiekartan täydennyskoulutusehdotuksen mukaan 25op, erityisesti tilanteessa, jossa sosionomi jo toimii varhaiskasvatuksen opettajan tehtävässä. Sosionomeille tulee taata mahdollisuus pätevoityä suoraan erityisopettajaksi sosionomitutkinnon pohjalta.

Henkilöstöä koskevan siirtymäsäädöksen aikataulu on liian tiukka, jos laki tulee voimaan 1.8.2018.

109. Karelia Ammattikorkeakoulu Oy

Lain lähtökohdana olevan monialaisen, suunnitelmallisen ja tavoitteellisen varhaiskasvatustoiminnan takaamiseksi on tärkeää, että päiväkodeissa on riittävästi

27.3.2018

korkeakoulutasoisen tutkinnon suorittanutta ja minipuolisen osaamisen omaavaa henkilökuntaa.

Jotta lain edellyttämä henkilöstömitoitus saavutettaisiin, on kuitenkin kiinnitettävä huomiota eräisiin luonnoksen ongelmakohtiin. Erityisesti huomio kohdistuu jäykkiin kelpoisuusrakenteisiin, hierarkkisuuteen tehtävänkuvaluonnoksissa sekä kelpoisuuksien laajentamiseen koulutuksia täydentämällä. Sosionomin varhaiskasvatuksen opettajan kelpoisuus on säilytettävä.

Lain haasteena on se, että kunnissa on jatkossakin pulaa kelpoisesta henkilökunnasta. Kasvatustieteen kandidaatteja suosiva esitys ei turvaa lain lähtökohtaa monialaisuuden turvaamiseksi ja nostaa yhden, saman tasoisen korkeakoulutetun ryhmän toisen edelle kelpoisuuksissa ja etenemismahdollisuuksissa urapolulla.

Sosionomikoulutus antaa laaja-alaiset sosiaalialan työn osaamisen perustiedot ja -taidot sekä teoreettiset perusteet toimia asiantuntijatehtävissä. Sosionomikoulutuksen tavoitteena on kouluttaa asiantuntijoita ihmisten hyvinvoinnin, elämänhallinnan ja osallisuuden tukemiseen ja edistämiseen.

Sosionomi (AMK) -tutkintoon johtavan koulutuksen perusta on monitieteinen ja oppiminen tapahtuu moniammatillisissa oppimisympäristöissä. Tästä johtuen koulutuksen tuottama ammatillinen osaamisperusta on laaja-alainen, minkä lisäksi sosionomi (AMK) -tutkinto tarjoaa myös substanssispesifin eri-koisosaaamisen.

Sosionomikoulutuksen parissa työskentelevät opettajat edustavat tiedeperustaltaan muun muassa sosiaalipolitiikka, sosiaalityötä, sosiaalipedagogiikkaa, sosiologiaa, kasvatustiedettä ja varhaiskasvatusta sekä psykologiaa. Sosionomi (AMK) -tutkintoon johtavan koulutuksen tietoperusta rakentuukin yhteiskunta- ja kasvatustieteille.

Sosionomit (AMK) saavat koulutuksessaan vahvan sosiaalipedagogisen ja varhaiskasvatuksen osaamisen. Osaaminen vastaa varhaiskasvatuslaissa (580/2015) sekä Opetushallituksen (OPH) julkaisemassa Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2016 -dokumentissa määritellyjä tavoitteita. Yleisperiaatteina ammattikorkeakouluissa järjestettävissä varhaiskasvatuksen opinnoissa ovat lapsen edun ensisijaisuus, lapsen mielipiteen huomioon ottaminen sekä yhdenvertaisen ja tasa-arvoisen kohtelun vaatimus. Sosiaali- ja opetusalan eettiset lähtökohdat ja arvoperusta muodostavat vankan pohjan sosionomien (AMK) osaamiselle varhaiskasvatuksessa.

Sosionomi (AMK) -tutkinto-ohjelmissa keskeiset varhaiskasvatuksen oppimistavoitteet koostuvat lapsen ja lapsiryhmän ohjaamisesta sekä perheiden arjen moninaisten tilanteiden tunnistamisesta ja tukemisesta. Erilaisten asiakasryhmien ohjaus sekä elinikäisen oppimisen periaate omaksutaan monipuolisten teoreettisten opintojen, yhteistoiminnallisten työtapojen sekä käytännön harjoitusten kautta (esim. harjoittelut, simulaatiot ja oppinäytetyö).

Sosionomi (AMK) -tutkinnon lisäksi voi osassa ammattikorkeakouluista suorittaa sosionomi (YAMK) -tutkinnon. Sosionomi (YAMK) -tutkinto antaa valmiuksia toimia erityisesti varhaiskasvatuksen hallinnollisissa sekä johtotehtävissä. Tutkinto-ohjelman

27.3.2018

suorittaneella on vahva ja monipuolinen palvelujen järjestelmäosaamisen erikoisasantuntijuus, perus- ja erityistason palvelujen kehittämiseen tarvittava osaaminen.

Sosionomeilla on näin ollen syvälle menevää erikoisosaamista liittyen ihmisen elämänkaaren eri vaiheisiin. Varhaiskasvatuksen parissa työskentelevät sosionomit ovat keskeisessä asemassa laadukkaasti kansallisen varhaiskasvatusjärjestelmän ylläpitämisessä. Lapsen ja perheiden kasvua tulee tukea sekä akateemisella kasvatusosaamisella että sosiaalialan korkeakoulujen tuottamalla ammatillisella osaamisella. Lisäksi tarvitaan lapsen arkea tukevaa toisen asteen koulutuksen tuottamaa osaamista.

Suomalaisen varhaiskasvatusjärjestelmän pitkäjänteisen kehittämisen mahdollistamiseksi tulee työntekijöiden elinikäinen oppiminen sekä asiantuntijuuden rakentuminen turvata joustavilla koulutusketjuilla. Varhaiskasvatuksessa tarvitaan vastaisuudessa pedagogisen osaamisen ohella myös sosiaalialan osaamista. Tämä lakiesitys rajaa jatkossa sosionomitaustaisen henkilön osaamisen hyödyntämistä, ja tätä Karelia-ammattikorkeakoulu ei kannata.

110. Lahden ammattikorkeakoulu

Lain lähtökohdat ovat Lahden ammattikorkeakoulun näkemyksen mukaani kannatettavia. Sen sisältämä korkeakoulutettujen määrän lisääminen varhaiskasvatuksessa on hyvä perusta laadukkaasti kehittyvän varhaiskasvatuksen takaamiseksi.

Lakiluonnoksen mukaisen henkilöstömitoituksen saavuttaminen kuitenkin edellyttää, että esityksen mukaisista jäykistä kelpoisuusrakenteista ja hierarkkisista tehtävänkuivistä ei säädetä. Lakiluonnos näyttäätyy kasvatustieteen kandidaatteja suosivana ja ei siten turvaa lain lähtökohdaksi olevaa monialaisuutta ja nostaa yhden, samantasoisien korkeakoulutetun ryhmän toisen edelle kelpoisuuksissa ja etenemismahdollisuuksissa urapolulla.

Sosionomikoulutus antaa laaja-alaiset sosiaalialan työn osaamisen perustiedot ja -taidot sekä teoreettiset perusteet toimia varhaiskasvatuksen asiantuntijatehtävissä. Sosionomi (AMK) -tutkintoon johtavan koulutuksen perusta on monitieteinen ja oppiminen tapahtuu moniammatillisissa oppimisympäristöissä. Tästä johtuen koulutuksen tuottama ammatillinen osaamisperusta on laaja-alainen, minkä lisäksi sosionomi (AMK) -tutkinto tarjoaa myös substanssispesifin erikoisosaamisen. Lahden ammattikorkeakoulun selkeä kanta on, että sosionomin varhaiskasvatuksen opettajan kelpoisuus on säilytettävä ja tasarvoisuus työyhteisöissä turvattava.

Sosionomi (YAMK) -tutkinto antaa valmiuksia toimia erityisesti varhaiskasvatuksen hallinnollisissa sekä johtotehtävissä. Tutkinto-ohjelman suorittaneella on vahva ja monipuolinen palvelujen järjestelmäosaamisen erikoisasantuntijuus, perus- ja erityistason palvelujen kehittämiseen tarvittava osaaminen. Sosionomi (YAMK) -tutkinto onkin siten tunnustettava kelpoisuusvaatimuksena päiväkodin toiminnasta vastaavan johtajan tehtävään.

27.3.2018

Lakiluonnos ei tue hallitusohjelman tavoitteena olevaa kelpoisuusehtojen väljentämistä ja pätevyysien joustavoittamista. Se rajaa eri koulutuksen suorittaneiden mahdollisuuksia työskennellä laaja-alaisesti ja joustavasti varhaiskasvatuksen kasvatus-, opetus- ja hoitotehtävissä. Lakiluonnos rajaa jatkossa sosionomitaustaisen henkilön osaamisen hyödyntämistä. Keinotekoinen jako eri koulutustaustan ammattiryhmien välillä tuo vain hierarkiaa työyhteisöihin, eikä tue erilaisesta koulutuksesta saadun osaamisen hyödyntämistä lapsen ja perheiden hyväksi. Se myös rakentaa nykyisen koulutuspolitiikan vastaisesti koulutuksellisen umpiperän varhaiskasvatukseen erikoituneille sosionomeille.

111. Diakonia-ammattikorkeakoulu Oy

Lain lähtökohtana olevan monialaisen, suunnitelmallisen ja tavoitteellisen varhaiskasvatus-toiminnan takaamiseksi on tärkeää, että päiväkodeissa on riittävästi korkeakoulutasoisen tutkinnon suorittanutta henkilöstöä. Lakiluonnos sisältää esityksen korkeakoulutettujen määrän lisäämisestä varhaiskasvatuksessa, mitä voi pitää edellytyksenä laadukkaan varhaiskasvatuksen toteutumiselle ja kehittämiselle. Lakiluonnoksessa on kuitenkin ongelmakohtia. Erityisesti huomio kiinnittyy jäykkiin kelpoisuusrakenteisiin, hierarkisuuteen tehtäväkuvaluonnoksissa sekä kelpoisuuksien laajentamiseen täydennyskoulutuksilla.

Sosionomin (AMK) varhaiskasvatuksen opettajan kelpoisuus on säilytettävä. Lakiluonnos ei mahdollista sosionomien (AMK) toimimista varhaiskasvatuksen opettajana. Esitys ei myöskään mahdollista etenemistä esiopettajaksi, varhaiskasvatuksen erityisopettajaksi eikä päiväkodin johtajaksi. Lakiehdotuksen mukaan tuleva varhaiskasvatuksen sosionomi ainoastaan osallistuu pedagogiseen toimintaan ja kasvatustieteiden kandidaatti (sis. varhaiskasvatuksen ammatillisia opintoja) vastaa toiminnasta. Korkeakoulututkinnon suorittaneella sosionomilla (AMK) tulee olla koulutustaan ja ammatillista osaamistaan vastaavat vastuut ja tehtävät varhaiskasvatuksessa, joten pedagoginen vastuu tulee jakaa korkeakoulutetun henkilöstön kesken joustavasti ja koulutusten tuottamaa ammatillista osaamista hyödyntäen.

Ammattikorkeakoulujen rehtorineuvosto Arene teki sosionomien varhaiskasvatusosaamisesta 2017 laajan selvityksen. Sen mukaan sosionomin (AMK) ammatillista ydinosaamista varhaiskasvatuksen opettajana ovat muun muassa seuraavat asiat:

- lapsen oikeudet,
- lasten osallisuuden ja hyvinvoinnin edistäminen,
- pedagogisen toiminnan suunnittelu, toteutus, dokumentointi ja arviointi,
- tutkimuksellisten menetelmien soveltaminen ja saatujen tulosten hyödyntäminen varhaiskasvatuksen käytäntöjen kehittämisessä,
- lasten vertaissuhteiden sekä perheiden kasvatusyhteisöjen ja yhteisöllisyyden vahvistaminen,
- moniammatillinen yhteistyö,
- palveluohjaus ja verkostotyö perheiden palvelujärjestelmässä,
- yhteiskunnallinen vaikuttamistyö varhaiskasvatuksen kehittämisessä sekä
- lähijohtaminen ja kasvatusyhteisön pedagogisen toiminnan johtaminen.

27.3.2018

Lakiesitys heikentää sosionomien ammatillisen ja urakehityksen mahdollisuuksia varhaiskasvatuksessa. Nykytilanteessa lastentarhanopettajan tehtäviin voi saavuttaa kelpoisuuden kahta korkeakoulutusväylää pitkin. Tällöin on mahdollista päiväkotij- ja ryhmätasolla hyödyntää eri koulutus- ja tutkintotaustojen tuomaa synergiaetua joustavasti. Lakiehdotus tuottaa tehtävärakenteisiin hierakkisen asetelman, joka ei edistä osaamisen täysimääräistä hyödyntämistä ja moniammatillisuutta käytännön varhaiskasvatustyössä.

112. Laurea Ammattikorkeakoulu

Sosionomin varhaiskasvatuksen opettajan kelpoisuus on säilytettävä. Lakiesitys heikentää sosionomien ammatillisen kehittymisen ja urakehityksen mahdollisuuksia varhaiskasvatuksessa. Varhaiskasvatuksen toiminta ei selkeydy uudella lailla.

113. Metropolia Ammattikorkeakoulu

Tiivistelmä laadittu opetus- ja kulttuuriministeriön toimesta.

Metropolia Ammattikorkeakoulun lausunto täydentää Sosiaalialan Ammattikorkeakouluverkoston lausuntoa Metropolia Ammattikorkeakoulun ja pääkaupunkiseudun varhaiskasvatuksen toimintaympäristön näkökulmasta.

Metropolia Ammattikorkeakoulu toteaa, että sosionomi (AMK)-tutkinto ja kasvatustieteen kandidaatin tutkinto ovat tasavertaisia ja rinnasteisia. Tällä hetkellä varhaiskasvatukseen suuntautuvat opiskelijat suorittavat 210 op, joista vähintään 90 op on varhaispedagogiikkaan suoraan liittyviä. Tämän lisäksi opiskelija suorittaa varhaiskasvatustyötä tukevia sosiaalialan opintoja, jotka antavat valmiuksia toimia tavoitteellisesti ja monialaisesti varhaiskasvatuksessa. Sosionomitutkinnon laajuus on 30 op kandidaatin tutkintoa laajempi, sisältäen mm. monikulttuurisuuteen ja kokonaisvaltaiseen hyvinvointiin liittyviä opintoja.

Metropolia Ammattikorkeakoulun mukaan lakiluonnos sivuuttaa tämän tasavertaisuuden ja asettaa kandidaatin osaamisen sosionomin osaamista tärkeämmäksi kelpoisuusvaatimuksissa, tehtäväkuvauksissa ja etenemismahdollisuuksissa. Tämä ei ole yhteiskunnan, lasten ja perheiden tai yksilön kannalta kestävä ratkaisu, kun tavoitteena on päinvastoin joustavoittaa mahdollisuuksia.

Sosionomi (YAMK) -tutkinto ja varhaiskasvatuksen maisteri-tutkinto ovat tasavertaisia ja rinnasteisia. Metropolian ylemmässä ammattikorkeakoulututkinnossa on laajat lasten, nuorten ja perheiden sosiaaliseen hyvinvointiin liittyvät opintokokonaisuudet. Opinnot sisältävät myös 15 op johtamisen opintoja. Tutkinto on antanut hyvät valmiudet toimia varhaiskasvatuksen esimies- ja asiantuntijatehtävissä. Sosionomeilta edellytetään lisäksi kolmen vuoden työkokemusta varhaiskasvatuksesta ennen jatko-opintoja.

27.3.2018

Lakiluonnoksessa esimiestehtävät rajautuvat vain varhaiskasvatuksen maistereiden tehtäväksi sivuuttaen perusteetta kokonaan ylemmän ammattikorkeakoulututkinnon antamat valmiudet tähän tehtävään.

Suuri kelpoisten lastentarhanopettajien puute pääkaupunkiseudulla on varhaiskasvatuksen järjestäjille ja kouluttajille jo nyt iso haaste. Näkemyksemme mukaan lakiesitys heikentää tilannetta edelleen. Pääkaupunkiseudulla on suuri tarve myös englanninkielentaitoisesta varhaiskasvatushenkilöstöstä, johon Metropolia ainoana korkeakouluna tällä hetkellä vastaa.

Esitämme, että kunnilla tulee olla jatkossa mahdollisuus palkata soveltuvaa korkeakoulutettua työvoimaa joustavasti lasten ja perheiden tarpeiden mukaan. Jotta kahden koulutuspolun hyödyt saataisiin yhteiskunnan käyttöön, tulisi kiinnittää jatkossa suurta huomiota korkeakoulujen väliseen yhteistyöhön. Tämä loisi myös edellytykset täydentää joustavasti erilaisia tutkintoja aiempi osaaminen hyväksi lukien.

114. Humanistinen ammattikorkeakoulu

Liian rajatut kelpoisuusehtomääritykset eivät ole tarkoituksenmukaisia. Tämän vuoksi ei ole tarkoituksenmukaista heikentää erilaisista korkeakouluväylistä tulevien osaajien mahdollisuuksia toimia laaja-alaisesti eri kasvatus-, opetus- ja ohjaustyössä.

115. Sateenkaari Koto Oy

3§ Varhaiskasvatuksen tavoitteet. Kohta 7) ,joka koskee lapsen yksilöllisen tuen tarpeen tunnistamista ja tuen järjestämistä, vaatii selkeämpää ilmaisua ja sisällön avaamista. Ehdotamme, että kohta muotoillaan uudestaan; esimerkiksi näin: tunnistaa lapsen yksilöllisen tuen tarpeen ja järjestää tukea monialaisessa yhteistyössä lapsen edun vaatimalla tavalla.

4§ Lapsen edun ensisijaisuus on tärkeää. On myös huomattavan tärkeää, että laki turvaa lapsen edun toteutumisen suunniteltaessa, järjestettäessä ja päätettäessä erityislapsen varhaiskasvatusmuodosta ja sijoituksesta. Esim. päiväkotia ei aina ole ympäristönä lapsen edun kannalta paras vaihtoehto erityistä tukea tarvitsevalle lapselle.

7§ Lapsen kehityksen tuki ja monialainen yhteistyö vaatii tarkennusta. Kolmiportainen tuen malli tarvitaan, jotta myös erityishoidon ja -kasvatuksen tarve on selkeästi lain määrittelemää.

23§ Hienoa, että jos esim. lapsen erityisen suuri tuen tarve vaatii, niin voidaan edellyttää sosiaali- ja terveydenhuollon viranomaisten osallistumista lapsen varhaiskasvatussuunnitelman arvioinnin tekemiseen.

116. Touhula Varhaiskasvatus Oy

Suhtaudumme myönteisesti varhaiskasvatuslain päivittämiseen. Yhtiö haluaa kuitenkin nostaa muutamia asioita esiin.

27.3.2018

- Toivomme että lainsäätäjät huomioivat tarpeeksi pitkät siirtymäajat mm. tietovarantoon siirtymisessä ja henkilöstön kelpoisuusehtojen osalta.
- Tietovarannon tietopyynnot ovat laajuudessaan poikkeukselliset. Toimintaa ei seurata näin tarkalla tasolla yhtiössäkään erityisesti henkilöstöön kohdistuvan tiedon osalta.
- Pienten lasten hoito ja hoiva tulisi huomioida erityisesti. Yhtiö kannattaa Educare - mallia jossa nämä muodostavat toiminnallisen kokonaisuuden.
- Yksityistä ja kunnallista tuottamista tulee kohdella yhdenmukaisin periaattein.
- lakiluonnos kaventaa moniammatillisuutta, kun sen pitäisi säilyttää jopa kasvattaa sitä
- Vanhemmillä tulee säilyä oikeus valita haluamansa varhaiskasvatus, ja heillä tulee olla oikeus päättää perheensä asiat arjen sujuvuuden kannalta.
- Sekä kunnallisen ja yksityisen valvonta tulisi järjestää riippumattomasti. Valvonnan käytännöt tulee olla myös valtakunnallisesti yhdenmukaiset.
- Uudessa laissa tulee erityisesti huomioida että se ei jäykistä nykyisiä tai uusia toimintamalleja.

Suomalainen varhaiskasvatuksen on todettu olevan maailman parasta. Tavoitteena on säilyttää tämä asema.

117. Päivähoito Villa Leppis Oy

Tiivistelmä laadittu opetus- ja kulttuuriministeriön toimesta.

Päiväkotien lapsiryhmien maksimikoosta ja kasvattajien ja lasten välisestä suhdeluvusta tulee säätää laissa. Suhdelukua tulee pienentää nykyisestä. Lausunnossa ehdotetaan, että suhdeluvusta säädetään portaittain seuraavasti: enintään neljä alle 3-vuotiasta, kuusi 3-5 -vuotiasta ja seitsemän 6 -vuotiasta yhtä ryhmän kasvattajaa kohden. Sisarusryhmissä (joissa on eri ikäisiä lapsia) suhdeluku voisi olla 1:4 tai 1:5 riippuen ryhmän ikärakenteesta.

Mitoitusta tulee tarkastella ryhmäkohtaisesti eikä päiväkotikohtaisesti. Ryhmässä saisi olla enintään kolmea varhaiskasvattajaa vastaava määrä lapsia. Juhlien tms. sekä esimerkiksi jonkun toimintatuokion aikana ryhmiä voidaan yhdistää hetkellisesti.

Osa-aikaisessa varhaiskasvatuksessa säädettäisiin samasta suhdeluvusta kuin kokoaikaisessa varhaiskasvatuksessa yhdenvertaisuuden periaatteen mukaisesti.

Lausunnossa ehdotetaan henkilöstömitoituksesta poikkeamisesta säätämistä myös perhepäivähoidossa ja pykälän 38 uudelleen muotoilua seuraavasti:

38§ Päiväkodin ja 2-3- hoitajan perhepäiväkodin mitoituksesta poikkeaminen

Päiväkodissa ja 2-3 hoitajan perhepäiväkodissa voidaan poiketa 35 §:ssä tarkoitetuista suhdeluvuista, jos lasten keskimääräiset varhaiskasvatuspäivät ovat jatkuvasti huomattavasti vähäisemmät kuin toimintapäivät. Poikkeaminen voi tapahtua siten, ettei lapsia ole ryhmässä yhtä aikaa paikalla enempää kuin suhdeluku edellyttää.

27.3.2018

Lisäksi 35 §:ssä tarkoitetuista suhdeluista voidaan poiketa tilapäisesti ja lyhytaikaisesti (enintään kuluva toimintakauden loppuun asti) laajennettaessa lapsen varhaiskasvatusta 17 §:n 4 momentissa tarkoitettulla tavalla. Suhdeluku voi kuitenkin ylittyä enintään kahdella lapsella päiväkodissa ja enintään yhdellä lapsella 2-3 hoitajan perhepäiväkodissa.

Päiväkodissa ja 2-3 hoitajan perhepäiväkodissa saa poiketa säädetyistä päiväkodin mitoituksesta äkillisen ja ennakoimattoman syyn ilmetessä toimintapäivän aikana. Mitoituksesta poikkeaminen ei saa jatkua kuin kyseisen toimintapäivän loppuun saakka. Pakottavien syiden takia poikkeaminen voi jatkua tätä pidempään, mitoitusta on kuitenkin saatettava lain mukaiseksi viimeistään toisena toimintapäivänä syyn ilmenemispäivästä lukien, paitsi silloin jos lapsia on ryhmässä paikalla ennalta ilmoitetusti enintään kaksi lasta yli suhdeluvun. Ylitys sallitaan tässä tapauksessa neljän päivän ajan poislukien syyn ilmenemispäivä.

Päiväkodin henkilöstön rakenne tulee säilyttää nykyisen kaltaisena eli siten että kolmen kasvattajan ryhmässä vähintään yhdellä tulee olla vähintään lastentarhanopettajan tai sosionomi Ito:n kelpoisuus ja kahdella vähintään lastenhojaajan kelpoisuus.

Korkeakoulutettujen määrän lisääminen joka ryhmässä ei kuitenkaan ole automaattinen varhaiskasvatuksen laadun taakka. Lisäksi se lisää merkittävästi varhaiskasvatuksen kuluja ja on hyvin hidas prosessi. Paljon nopeampia ja tehokkaampia keinoja lisätä varhaiskasvatuksen laatua ovat: 1) Ryhmäkokojen pienentäminen kasvattajien ja lasten välisten suhdelukujen pienentämällä. 2) Lastentarhanopettajien ja sosionomi Ito:ien kuukausipalkan reilu korotus sekä myös lastenhojaajien palkan korotus.

Korkeakoulutuksen autuaaksi tekeminen varhaiskasvatuksen laadun parantajana sekä julkisessa keskustelussa että lainsäädännössä vähentää samalla perhepäivähoidon arvostusta yhteiskunnassa. Korostamalla lastentarhanopettajan ja sosionomi Ito:n yliveritaisuutta pedagogisessa osaamisessa luodaan mielikuvaa perhepäivähoidon laadun huonommuudesta verrattuna päiväkoteihin.

Vaikuttaa siltä, että valtion tavoitteena on lainsäädännöllisellä tasolla ajaa perhepäivähoitoa alas. Perhepäivähoito tulee säilyttää elinvoimaisena vaihtoehtona lasten varhaiskasvatuksen järjestämisessä joka kunnassa. Julkisessa keskustelussa tulisi tuoda enemmän esiin perhepäivähoidon hyviä puolia. Perhepäivähoidon arvostusta tulee kohentaa myös palkankorotuksella. Yksityisten perhepäivähoitajien toimintamahdollisuuksia tulisi parantaa korottamalla yksityisen hoidon valtakunnallisen tuen hoitorahan määrää sekä huomioimalla perhepäivähoitajat myös mahdollisissa yksityisen hoidon tuen kuntalisissä paremmin.

On hienoa, että kolmen hoitajan perhepäiväkoti säilytetään mahdollisena myös uudessa laissa. Kolmen hoitajan perhepäiväkodissa yhdistyvät perhepäivähoidon ja päiväkodin hyvät puolet. Kelpoisuusvaatimuksia voidaan myös nostaa, jos nykytasossa nähdään ongelmaa, eli esimerkiksi vaaditaan kaikilta kolmelta hoitajalta vähintään lähihoitajan koulutus tai vastaavan tasoinen muu alalle soveltuva koulutus (aikaisemman ”vähintään yhdellä” sijaan).

27.3.2018

Lausunnon mukaan luvussa 9 yksityisestä varhaiskasvatuksesta ei mainita missään kohdassa perhepäivähoitoa eikä säädetä siitä erikseen. Kaikki nämä säädökset eivät myöskään sellaisenaan voi koskea perhepäivähoitoa, vaan perhepäivähoidosta ja sen suhteen vielä erikseen yhden hoitajan vs. 2-3 hoitajan perhepäiväkodeista tulee säätää erikseen!

Omavalvontasuunnitelma tulee edellyttää myös kunnan järjestämässä varhaiskasvatuksessa.

118. Karhu Marianne

Lakiesitys, varhaiskasvatuksen tiekartta perustuu virheellisiin tietoihin ja on valmisteltu ilman riittävää asiantuntemusta kiireisesti. Se ei perustu kaikilta osin oikeaan tietoon. Tämä tulee huomioida muun muassa koskien amk sosionomi tutkinnon omaavia ja opintoihin hakeutuvia ihmisiä. Sosionomitaustaisille lastentarhanopettajille on tarve ja se tulee säilyttää. Koulutusreittejä lastentarhanopettajan tehtäviin ei tule muuttaa. Ammattilaisista on suuri pula ja kelpoisuuksien muuttaminen on täysin perusteetonta nojaten pedagogiikan käsitteeseen ja laadukkuuteen jos resursseja toteuttaa sitä ei ole. Nyt tiekartassa on asiantuntemattomasti menty metsään ja ongelmaa ei olla ratkaisemassa oikealla tavalla.

Sosionomikoulutuksen pätevyys lastentarhanopettajan tehtäviin säilytettävä ennallaan ja koulutuspolku amk sosionomiopinnoilla säilytettävä lastentarhanopettajan tehtäviin suuntautuen.

Lakiesitys on puutteellisin ja virheellisin tiedoin valmisteltu ja ei ole paikkaansa pitävä selvitys. Lakia ei voida näin ajaa eteenpäin.

119. Miettinen Jari, kasvatustieteen maisteri, erityisesti varhaiskasvatus

Miksi 45 vuotta odotettu vaka-laki toteutetaan teknisenä laki uudistuksena, missä päivähoito käsitteen tilalle tulee käsite varhaiskasvatus ja palvelujen toteutumisen tilastointitietojen kerääminen päivitetään nykylakien tasolle.

6.2.2018 julkaistu vaka-lain luonnos oli siksi masentavaa luettavaa. Lapsen etu on nostettu omaksi pykäläkseen ja se tuntuu valitettavasti kokemukseni mukaan irvokkaalta, kun sen toteuttamiseen ei luoda edellytyksiä. Lapsen iän sallima kyky hahmottaa ryhmä ja siinä toimiminen, mikä on nyky-tutkimusten mukaan tiedossa, on jätetty huomioimatta. Edelleen ei tueta mahdollisuuksia yksilölliselle varhaiskasvatukselle vaan toiminnan annetaan ajautua laumakasvatukseen syrjäytyvin seurauksin. Lakiin kirjattu osallisuuden vaade hukkuu päiväkotien ahtauteen.

Laadukas varhaiskasvatus tarvitsee nyt uudet henkilömitoitukset, uudet tilamääräykset samassa tilassa toimivien kasvatushenkilöiden määrästä ja säädökset ryhmätilojen vähimmäiskoosta. Laadukkuus heijastuu myös alan arvostamisesta, mikä on tultava näkyväksi henkilöstön tuntuvin palkan korotuksin. Alan palkkoja pitää nostaa 35 %, jotta työn tärkeys ja vaatavuus on verrannollinen muuhun suomalaiseen palkkatasoon.

27.3.2018

Suomen yritystuet on laitettava investoinneiksi varhaiskasvatukseen. Kolmen miljardin rahat varhaiskasvatukseen on kaksinkertaistettava. Yksikään lapsi ei saa enää syrjäytyä.